

Hán János
Szab. Lányok. 185

BOLDOG EMLÉKÜ

HÁM JÁNOS

SZATMÁRI PÜSPÖK

EGYHÁZI SZENTBESZÉDEI.

KÖZREBOCSÁTJA

MESZLÉNYI GYULA

SZATMÁRI PÜSPÖK.

I. KÖTET

SZATMÁR, „PÁZMÁNY-SAJTÓ” 1894

[III]

*Krisztusban szeretett Kedves
Testvéreim és Fiaim!*

Nem ismeretlen előttetek azon mély tisztelet, melylyel nagy nevű és szent életű elődöm, Hám János püspök, emléke iránt viseltetem. E mélyen érzett tisztelet székfoglalóm első pillanatától arra ösztönzött, hogy mindazt, mi szent emlékü elődömről vonatkozik, gondosan gyűjtögessem.

Segítségemre voltak e szándékom kivételében szeretett papjaim közül mindazok, kik a szent emlékü püspökre vonatkozó tárgyak birtokában voltak; készségesen ajánlották fel ezen előttük is becses emlékeket, ereklyéket.

Igy jutottam birtokába a szent emlékü püspök szent beszédeinek is, melyek telve vannak a buzgó lélek meleg szeretetéből folyó atyai tanításokkal.

Az lévén óhajom, hogy a szent emlékü püspök tanítását minden papom megismerje, elhatároztam, hogy a sz. életű püspök beszédei közül azokat, melyek teljesen kidolgozva maradtak fenn kéziratban, sajtó alá rendezem, s kedves papjaim birtokába juttatom.

[IV]

Szándékom ft. Brázay János urnak segélyével, ki a rendezés nem kis munkáját teljes odaadással teljes megelégedésünkre teljesíté, tetté vált, ime itt a könyv.

Szeretettel nyújtom nektek, kedves Fiaim, e könyvet, melyből e megye szent életű püspökének szelleme szól hozzátok s megtanít arra, mennyi gonddal, mennyi szeretettel kell gondoznotok a reátok bizott hivek lelki üdvét.

Olvassátok s az olvasásból merített tanuságot fordítsátok a hívő nép lelki életének fölemelésére.

Isten áldását kérve rátok szeretettel vagyok

Szatmáron, 1894. Nagy-Boldog-Asszony ünnepén.

Krisztusban atyátok

Gyula,
püspök.

[V]

Előszó.

E könyv előszavául mi sem szolgálhatna megfelelőbben, mint a sz. életű püspöknek a praedicatio tartásra vonatkozólag székfoglaló beszédében mondott intelmei:

„A hivek oktatása egyik legkiválóbb ága a lelkipásztorkodásnak. A lelkipásztornak, mond sz. Jeromos, tanítónak kell lennie és bármennyire szentéletű legyen ő az egyházban, nem érdemli meg a lelkipásztor nevezetét, hacsak tanítani nem tudja azokat, a kiket legeltet.

Aranyszáju szent János intelme szerint ugyanis: a jó pásztornak szent élete, tanítás nélkül, megtartja, megőrzi ugyan a szentéletűeket szentségökben jó példával, de a tudatlant el nem vezetheti az üdvösség tudományára.

Az Üdvözítő a jó pásztor tisztjét tanítással kezdé gyakorolni: a pusztából megjövén, azonnal tanítani kezdett, s tanítványokat vevén maga mellé, megjárta egész Galileát, tanítván a zsinagógákban; tanítványainak is, kiket segédekül maga köré gyűjtött, azt parancsolá, hogy elmenvén, tanítsanak minden nemzeteket, . . . megtanítván őket mindazokra, a miket nekik parancsola. *„Órállóul adtalak téged ... hallván tehát számból a beszédet, hirdesd nekik az én nevemben; ha te nem szólasz, hogy az*

[VI]

istentelen őrizkedjék utjától, és ez istentelen az ő gonoszságában meghal, én vérét a te kezedből követelem. (Ezek. 38. 8.) Hadd hallják ezt a pásztorok s rettenjenek meg, kik a rájok bizott népet Isten igéjének hallgatásától megfosztják. Ugyanazért, Szerelmeteseim! a trienti zsinat intelmének megfelelőleg, ne muljék el egy vasárnap, egy ünnepnap se, a melyen a szószékről nyilvánosan ne oktatótok s üdvös tanítással ne táplálnátok reátok bizott hiveiteket, megtanítván őket mindazokra, a miket tudniok szükséges az üdvösségre; rámutatván bűneikre, melyeket kerülni, ugyszintén az erényekre is, melyeket követniök kell. Azon legyetek pedig minden igyekezettel, hogy a keresztény népnek az isteni kinyilatkoztatás tanait azon épségben és tisztaságban adjátok elő, a melyben azok a kath. Anyaszentegyház kebelében őriztetnek. Óvakodjatok, nehogy szemfényvesztést üzzetek a beszéddel, melyben Isten igéjét a népnek hirdetitek. Ne hangzatos szólamokban, hanem egyszerű, könnyen érthető szólásmóddal, hathatós, nyomatékos előadással közöljétek az evangéliumnak igaz tanítmányát. A sallangós mondatok, melyekben főleg a fiatal egyházi szónokok keresik s vélik kifejthetni ékesszólásukat, de amelylyel voltaképen önmagukat fitogtatják, a helyett, hogy Isten igéjét hirdetnék, — az illetén szónoklatok csiklandoztathatják ugyan a füleket, de a sziv mélyére nem hatnak. Az ilyen szónokokra illenek szent Ágoston szavai: „Inkább türjétek el, hogy a nyelvtudósok gáncsolják beszédeiteket, mintsem hogy ne értsenek a hallgatók”. S mivelhogy Nagy szent Gergely megjegyzése szerint, a lelkipásztornak lehetetlen ugyanazon egy beszéddel mindenkire egyaránt hatni, azért igyekeznie kell, a mennyire lehet, hiveit

[VII]

külön is és magánosan alkalmilag tanítani, inteni, megtéríteni, javítani.

A kisdedeket is, kiket a legfőbb pásztor, Krisztus, anyyira szeretett, engedjétek magatokhoz jőni: törjétek nekik a kenyeret, tápláljátok tejjel őket, azaz: Isten félelmét és szeretetét s a vallásosságnak és erkölcsösségnek megkedvelését csepegtessétek gyöngéd sziveikbe. A kisdedeknek oktatására s életjamborságban való fölnevelésére kiváló gondot fordítsatok, mert a ki gyermek korában helyesen gondolkodni és istenesen élni megtanult, ritkán fog felnőtt korában megromlani; vagy ha az rajta meg is esik, a vallásos érzelemnél fogva, mely lelkét egykoron átjárta, rövid időn és könnyedén fog ismét a tökéletesebb keresztény életmódra visszatérni.

Az igehirdetés dolgában úgy fáradoztatok pedig, hogy ennél a ti erkölcsös, példás életmódokat előbbre tegyétek, hogy amit szóval tanítottok, azt előbb példátokkal tanusítsátok; hiában fogjátok akár a felnőtteknek, akár a kisdedeknek Isten igéjét hirdetni, ha a tanítmánynak, melyet előadtok, ellen mond életemet, a melyet tanusítottok. Semmiféle rábeszélő ügyességgel, az ékesszólás semminemű művészetével nem fogjátok az embereket az erény elfogadása- és gyakorlására rábírni, ha azt, amit bármily ékes szóval előadtok, tetteitekkel meghazudtoljátok; meg fogják ugyan bámulni szónoki tehetségteket, valójában pedig követni fogják hibás tetteiteket. Csak akkor fog beszédeitek sikeresen működni, ha előbb tetteitek fogják azt megvilágítani. „Isten igéjét igazán csak úgy és akkor predikáljuk, ha amit mondunk, azt tettel, példával is bebizonyítjuk” — mond Nagy sz. Gergely. Ugyanazért tanítja a trienti zsinat is, hogy semmi sem ösztönzi az embereket Isten félelme és

[VIII]

tiszteletére hathatósabban, mint azoknak a magaviselete és élete, akik magokat az Ur szolgálatára szentelik. Ugy intézzétek tehát életemeket és erkölcsi viselkedéseteket, nehogy amit másokban rosszalatok, azt tetteitekkel meghazudtoljátok; hanem mintaképe levén a nyájnak szivből, jócselekedetekben példát adjatok, hogy az is, aki ellenetek vagyon, megszégyenülve hallgatni legyen kénytelen, semmi panaszt nem mondhatván ellenetek. Szóban, tetteben mindent kerüljétek, ami sértő, megbotránkoztató lehetne; a gonosznak kerüljétek még az árnyékát is, hogy meg ne szólják a ti szolgálatotokat. Gyakoroljátok magatokat a buzgóságban, a szerénységben, józanságban, tisztaságban és mindazon erényekben, melyeket az Üdvözítő élő szóval ajánlott, parancsolt, példájával igazolt. Legyen viselkedésetek józan, szemérmes, beszédeitek feddhetetlen és szelid; és mind bánásmódotok, mind járástok, mind viselkedésetök, mind munkálkodástokban csakis komolyságot, higgadságot, igaz vallásosságot tanusítsatok.

Az itt kifejezett intelmeket tartá szem előtt szeretetben gazdag beszédeiben mindenkor.

„Az ékesszólásnak se mesterségét, se kedvezését ne várjátok,” — írja 1844. évben tartott első bőjti beszédének előszavában — „mert, ha ezzel bírnék is (a mi nélkül valóban szükölködöm) mégis tenni nem kívánnám, mert csak együgyüen (egyszerüen), világosan és a végre óhajtok szólni, hogy könnyen megértsétek és a tanulságokat felfoghassátok.”

Ezen cél elérésére gondosan készíti beszédeit ; használ hazai szerzőket mint Vajdát, Sepesyt, Alexo-vichot, Novákyt, Csupichot, Hevenessyt stb., használ idegen szerzőket is forrásul, de a forrás utáni dolgoza-

[IX]

tokra is reáíti szeretetteljes lelkének karakterét úgy, hogy valamennyi beszéd az övé, csakis az övé.

A beszédeket a következő sorrendben tartalmazza e könyv: ünnepi-, bőjti-, vasárnapi-, és alkalmi beszédek. E csoportokban azon évek szerint, melyekben elmondattak, következnek a beszédek.

Vannak olyanok is, melyeknél nem volt megállapítható az évszám; ezek a megfelelő csoport végén állanak.

Ha többet akarsz tudni e beszédekről, olvasd, tanulmányozd s melegedj a szent életü püspök szeretetének tüzeinél, mert ez lobog feléd minden egyes beszédéből.

Tartalom.

Husvét ünnepére. 1839.

Az igaznak utóljára jó sorsa lesz 1

Urnapra. 1829.

Az oltári szentségben a kenyér és bor Krisztus valóságos teste és vére 10

Urnapra. 1832.

Az Oltári Szentség nagytitka a) értelmünktől engedelmességet b) szívünktől szeretetet követel 24

Mindenszentek ünnepére. 1834

Mily üdvös tanulságot nyújt nekünk a szentekről való illő és tiszteletteljes megemlékezés ? 40

Mindenszentek ünnepére. 1835

Miben képzelik és keresik az emberek a földön a boldogságot ?..... 50

Mindenszentek ünnepére. 1838.

Mik voltak a szentek földi életükben ? Mit kell nekünk tennünk, hogy szentek legyünk?..... 59

Mindenszentek ünnepére. 1852.

Bár üdvözülni nehéz, de még sem oly nehéz, mint némely buzgó keresztények gondolják..... 70

Negyedik nagybőjti beszéd. 1835.

A bünalkalom kerüléséről. 80

Ötödik nagybőjti beszéd. 1835

Nem elég csak a bünt kerülni, hanem jót is kell cselekedni..... 96

<i>Ötödik nagybőjti beszéd. 1838</i>	
A bujaságról	111
<i>Első nagybőjti beszéd. 1841.</i>	
Jézus szomorkodik és a halállal tusakodik.....	129
<i>Második nagybőjti beszéd. 1841.</i>	
Jézus Judástól elárultatik.....	144
<i>Ötödik nagybőjti beszéd. 1841.</i>	
Judás megtérése	163
<i>Hatodik nagybőjti beszéd. 1841.</i>	
Jézus a nehéz keresztet hordozza.....	176
<i>Harmadik nagybőjti beszéd. 1844.</i>	
Jézus elfogatik és megkötöztetik.....	190
<i>Első nagybőjti beszéd. 1852.</i>	
Általános elmélkedés Jézus szenvedéséről.....	200
<i>Első nagybőjti beszéd. 1855.</i>	211
<i>Második nagybőjti beszéd. 1855.</i>	225
<i>Harmadik nagybőjti beszéd. 1855.</i>	239
<i>Negyedik nagybőjti beszéd. 1855.</i>	254
<i>Ötödik nagybőjti beszéd. 1855.</i>	268
<i>Hatodik nagybőjti beszéd. 1855.</i>	282
<i>Hetedik nagybőjti beszéd. 1855.</i>	295

[1]

Husvét ünnepe.

— 1839. —

Az igaznak utóljára jó sorsa lesz.

*„A megfeszített názáreti
Jézust keressétek: feltámadott
nincs itt.” Sz. Márk 16. 6.*

A názáreti Jézus, kit az irigységtől megvakított zsidók kegyetlenül megöltek, a gyalázat fájára felfeszítve, a világból csufosan kivégeztek, harmadnapra halottaiból dicsőségesen feltámadt; ezt hirdeti az égi követ, a fehérbe öltözött angyal, az ő üres koporsójánál. Meg vannak már szégyenítve ellenségei, leván győzve már a halál; a mai ünnep az ő dicső győzedelmének ünnepi napja.

Örüljétek keresztények! Örvendjétek ezen dicső győzedelemnek, melylyel a ti Üdvözítőök a zsidók gonoszságán győzedelmeskedett, s győzedelmet nyert a halál hatalmán; nincs már ő többé kitéve az elkábult zsidók gunyjának, itt áll ő már dicsőséggel megkoronázva; nem fekszik ő már a sir üregében, az élők között van ő már, él ő, és él örökké!

Örüljétek k. k.! örvendjétek a ti megváltótok győzedelmén, mert ebben bebizonyítva látjátok azon igazságot, hogy lehet ugyan üldözni, nyomni az igazat; de

[2]

örökre elnyomni nem lehet, hogy a jó ügynek utóljára jó kimenetele lesz, hogy az igaz végre csakugyan győzedelmeskedik.

Ugy van K.! Jézus történetének szerencsés kimenetele — bizonyára megerősíti — ama reánk nézve vigasztalással teljes igazságot, *hogy az igaz ügynek utóljára jó vége lesz*: van azért okunk a Jézus diadalmán örvendeznünk. Azt akarom ma veletek elismertetni, hogy a Jézus történetének szerencsés kimenetele, meggyőző bizonyítéka annak, hogy az igaznak ügye utóljára jóra fordul, a mit czélszerűen vélek teljesíteni, ha előadom, hogy *1-ör mily sok szenvedéssel teljes volt Jézus élete halála előtt, és 2-or mint fordult szenvedése jóra dicsőséges feltámadásával*. Figyelmezzetek.

A sz. irás tanít minket *„hogy az Istent szeretőknek minden javokra szolgál.”* (Róm. 8. 28.) *„hogy az Urat féltő jót ér utóljára és halála napján megáldatik.”* (Eccl. 1. 13.) A józan ész, az Isten jóságáról s igazságáról való helyes gondolkozás felteszi s bizalmasan reméli, hogy az igaz ügyének végre jóra kell fordulnia. E biztos hit erősít minket a világ kísértéseinek, a test vétkes vágyódásainak legyőzésére, ez erősít és nem enged minket ingadozni akkor, midőn a gonoszt és istentelent mindenben boldogulni, az igazat pedig keresztikkel megrakva és nyomorokkal küzködni látjuk; mert tudjuk, hogy ha az igaznak dolga egy ideig rosszul is megy, de utóljára jóra fordul; ezt mutatja és bizonyítja a Jézus életének története; mert ugyan milyen volt Jézusnak élete? Igen szomorú, mert a) megvetetett az ő tani-

[3]

tása, b) megtámadtatott és rágalmaztatott az ő becsülete, c) nagy méltatlansággal, éktelen sérelmekkel illetetett az ő személye.

a) *Meg vetetett az ő mennyei tanítása.* A seregeknek, az egész zsidó népnek hirdette ő az üdvösség igéit, ő de mily kevesen valának, kik az ő szavainak hitelt adtak! Egy uj és tökéletes tant hirdetett ő, — az ő törvényt tökéletességre emelni, a zsidók hibás vélekedéseit helyre igazítani, megrögzött hibáikat, vétkes tetteiket kiirtani igyekezett, — nyilván kimondotta, hogy az ő külső isteni tiszteletökben Isstennek nem telik kedve; az ő külső szertartásaik, áldozataik nem kedvesek előtte, az Isten nemcsak irántuk, hanem a föld minden népe iránt atyai szeretettel viseltetik, minden embert az üdvösségre teremtett és akar is üdvezíteni; — az ő régi hagyományaik csak emberi hagyományok és nem birnak kötelező erővel; ezen és több ilyen tanai olyanok valának, melyeknek a kemény nyaku zsidók hitelt nem adtak, és mennél többször ismételtettek, annál kevésbé hitték. Ugyanazért Jézus méltán és gyakran panaszkodott a zsidók hitetlensége miatt, ha volt is egy Nikodemus, ki éjjel járult Jézushoz, és tanítását szívesen hallgatá, mondván: „*Rabbi, tudjuk hogy Istentől jöttél tanítóul.*” (Sz. János 3. 2.) De mi volt ez egy előkelő férfit és farizeus — a nagyszámu farizeusok seregéhez és a nagy tanács oly számos tagjaihoz képest? Oly kicsiny volt az őt követők és ő benne hívők száma, hogy maga ezt kisedet nyájnak nevezé és az ő mennybemenetele után is csak 120 hívő találtatott. Jeruzsálemben.

b) *Meg támadtatott 2-or az ő becsülete.* Hogy a bünösöket tanítsa, őket megjobbítsa, a bün utjáról az

[4]

erény ösvényére vezesse, társalkodott velök, és mit mondtak felőle? azt, hogy ő a publikánusok és az igazságtalan vámszedők barátja; épen oly vétkes mint azok, mert, ha olyan nem volna, velök nem társalkodnék; lealázta magát a nép közé, hogy őket tanítsa és a legüdvösségesebb tanításokkal megismertesse, és azt mondták róla, hogy néplázító, és a császár ellensége. Elfogadta a meghívást a lakomákra, evett ivott, mint más emberek, és őt dobzodónak, részegesnek kiálták. Az ördögösökből kiüzte az ördögöket és bűbájosnak, ördögösnek mondták, azt állíták, hogy Belzebubnak, az ördögök fejedelmének nevében és hatalmával űzi ki az ördögöket; az Istent atyjának nevezé és azonnal istenkáromlónak kiálták: „*Ez káromolja Istent*” „*ez Szamaritán és ördöge van.*” (Ján. 8. 10.)

c) *Méltatlanul bántak az ő szentséges személyével;* úgy bántak vele mint egy czégyeres gonosztevővel, — megkötözve egyik bírótól a másikhoz hurczolták, megostorozták, ütötték, verték, köpdösték, tövissel koronázták, előtte térdet hajtvá gunyolták, mondván: „*Üdvözlégy zsidók királya.*” Keresztre szegeztek, és még ez sem volt elég, midőn keserves kinok között a kereszten függött, nem szüntek meg őt gunyos szavakkal bántani és gyötreni: „*Szállj le most a keresztről, másokat segített, magán nem tud segíteni.*” Mily méltatlan, mily irgalmatlan, mily kegyetlen bánásmód ez ? Mily kinos, mily gyalázatos halál volt ez! Soha még emberrel ily méltatlanul, ily embertelenül, ily iszonyu kegyetlenséggel nem bántak, igazán mondhatta ő azt, a mi irva van a látnoknál: „*Óh ti mindnyájan, kik átalmentek az uton, figyelmezzetek és lássátok, ha van-e fájdalom mint az én fájdalom!*” Valóban édes Jézu-

[5]

som! nagy a te fájdalmad, mint a tenger a te keserüséged ! a szenvedés poharát utolsó cseppig kiürítetted. Fájdalmainak nagyságát utolsó szavai bizonyítják midőn felkiáltott: „*Istenem! Istenem! miért hagytál el engem!*”? mely szavak azt jelentik, hogy a szenvedések és gyötrelmek reá minden részről annyira halmozódtak, hogy úgy látszott, mintha az Istentől is elhagyatott volna. De hát elhagyta-e őt az Isten? Oh nem, nem hagyta el őt, ő vette föl ügyét, az emberek által megöletni engedte őt, de azt is megengedte, hogy saját erejéből dicsőségesen feltámadjon s ez által ügye jóra forduljon. Lássuk tehát mint volt Jézus ügye az ő feltámadása után ?

Előbb, mint gondolni lehetett, szerencsés fordulatot vett Jézus ügye az ő feltámadása által. Jézus halála után szomorúak valának tanítványai, és kétségessé mondák: „*Mi pedig reménylők, hogy ő megváltja Izraelt.*” (Sz. Luk. 24. 21.) Ha ő fel nem támad hallottaiból, úgy ők személyében megcsalatoztak; az ő tanítása, csodatételei, élete előttök megfoghatlan titok; azonban ő feltámad, dicsőségesen feltámad halottaiból; s mi történik? a) elfogadtatik, hitelt nyer az ő tanítása, b) elismertetik az ő ártatlansága, erkölcsi nagysága, ügyeinek igazsága.

a) *Elfogadtatik az ő tanítása.* Mint a nap sugara áthat a felhőkön: úgy hatott át az evangélium világossága a zsidóság és pogányság sötétségén és megvilágosította a világot. A keresztények kisedé nyája, mely Krisztus halála után, a zsidóktól való félelemből egy házba zárkozott, megszámlálhatlan hívőkkel szaporodott és pedig oly hirtelen, hogy Márk Aurél a római tanácsnak

[6]

csodálkozva jelenté a keresztények nagy számát, kik az ő vitézei között találtak; és Tertulián az ő védiratában ugyanazon római tanácsnak bátran írta a keresztényekről: „Gondoljátok-e, hogy megfogyatkoznánk az erőben és hatalomban, ha a ti üldözéseknek ellenszegülni akarnánk! tegnapiak vagyunk és már mindeneket betöltöttünk: a ti városaitokat, szigeteiteket, váraitokat, falvaitokat, mezőiteket, a királyi palotát, a tanácsot, csupán a ti templomaitokat hagytuk nektek.” Semmi sem akadályozhatta meg a keresztény hitnek terjedését, maga a természet visszariadt azon véres üldözésektől, melyeket a keresztények három századon át kiállottak; de a vértanúk vére, mint Tertulián írja — a keresztények termékeny magva volt — mindenütt támadtak Isten igaz imádói, kik Jézus tanítását követték, az Istent lélekben és igazságban imádták, kiknek életök oly tiszta és fedhetetlen volt, hogy az ő alázatosságukon, szelidségükön, kölcsönös szeretetükön, béketűrösökön ellenségeik iránti szeretetükön maguk a pogányok is álmétkodtak és épültek.

b) Most az ő feltámadása után elismertették az ő ártatlansága, erkölcsi nagysága, ügyeinek igazsága. Meggyőződtek most, hogy ő semmi bünről nem vádolható, hogy soha az ő szájában hamisság nem találtak, hogy mindazon vádak, melyeket a zsidók ellene felhoztak, csak az irigység és gyűlölség művei voltak. Elismerték, hogy tettei a legtisztább kutforrásból folytak és oly szivből származtak, mely egyedül az emberek üdvösségét, boldogságát óhajtotta, átlátták, hogy az ügy, melyért ő buzgólkodott, az Isten ügye volt, — minden törekvése oda célzott, hogy az Isten igaz országát felállítsa és oly anyaszentenyházat alapítson, melyben az emberek Istent igazán imádják, erényes életet éljenek és örökre

[7]

üdvözüljenek; most csodálták az ő buzgóságát, melyet ezen nagy munkájában mutatott, álhatatosságát, melylyel azt folytatta, a nagy áldozatokat, melyekkel bevégezte, szóval most ismerték el őt annak, kinek magát nevezte — az emberek oktatójának, a világ megváltójának, Isten fiának — most ismerték el az ő nagyságát, istenségét; tisztelettel hódol neki a világ és leborulva imádja őt, mint megváltó Istenét. — Ime ilyen volt Jézusnak dolga életében és így változott meg feltámadásával.

És hát a Jézus történetének kimenetele nem bizonyítja-e, nem erősíti-e azon igazságot, hogy az igaznak ügye utóljára jóra fordul? A hajdankorból a nemzetek krónikái, több nagy férfiut emlitenek, kiket a korabeliek meg nem becsültek, méltatlanul megvetettek, és kiknek tiszteletére a későbbi nemzedék oszlopokat emelt. A szent könyvek is állítanak elő példákat annak bizonyítására, hogy az igazak, jóllehet igazságtalanul üldöztek, rágalmaztak, utóljára mégis győzedelmeskedtek, az ő ártatlanságuk kiderült és a méltatlan bántalmazások után végre nagy tiszteletben részesültek. Emlékezzetek csak az egyiptomi Józsefre és Zsuzsánára, — amazt az ártatlant, az egyenes szívűt, az Atya előtt legkedvesebbet — testvérei rut irigységből elveszteni akarván, először kutba vetették, innen kihuzván a kereskedőknek eladták; így jött Egyiptomba, a hol mivel Putifár gonosz neje buja kívánságainak nem engedett, mint házasságtörő bevádoltatott és börtönbe vettetett. Emezt az istentelen vének, mivel fajtalan kívánságuk teljesítésére nem birhatták, mint a ki házasságtörésben találtatott, elvádolták és halálra ítéltették: de mind a kettőnek, mert ártatlanok és igazak voltak, végre jóra fordult ügye. József a börtönből a király palotájában első helyre

[8]

emeltetett; Egyiptomnak, szüleinek, testvéreinek az éhségtől szabadítója lett. Zsuzsánna ártatlansága is kiderült, a haláltól megszabadult, tisztaságának megőrzéseért a néptől még inkább tiszteltetett, mint annak előtte. Mily gyakran történik a mi időnkben is, hogy némelyek igazságtalanul rossz hirbe hozatnak? először titkon, azután nyilvánosan, mint bűnösök rágalmaztatnak, megvetetnek, a társaságokból kizáratnak, a kik pedig ártatlanok voltak és ártatlanságuk végre is kiderült, — mint az igaz gyöngy, mely a hamisak közé vegyült, végre is kitűnik és felismertetik: úgy a félre ismert és megvetett igaz is végre tisztelve elismertetik, és bizonyosságul szolgál azon igazságnak, hogy az igaznak ügye utóljára jóra fordul. Még senkivel igazságtalanabban nem bántak mint Jézussal; minden ellenséges erők egyesültek ellene a végre, hogy az ő elkezdett munkáját megsemmisítsék, mégis győzedelmeskedett, halottaiból föltámadott; az ő erkölcsi nagysága elismertetett, személye megdicsőített, tanítása az egész világra elterjedt, az ő története tehát hathatósan erősíti azon vigasztaló igazságot, hogy az igaznak ügye utóljára jóra fordul.

Örüljetez tehát k.! Örvendjetez a Jézus feltámadásán, örüljetez az ő történetének szerencsés kimenetelén, és jól elmétekbe és szivetekbe véssétez azon igazságot, melyet az ő dicsőséges feltámadása igen megerősít, hogy az igaznak ügye utóljára jóra fordul. Látjátok, hogy az Isten az ideiglenes szerencsét vagy szerencsétlenséget nem osztja az emberek jósága vagy gonoszságának mértéke szerint; azért ez titeket ingadozóvá ne teygen az ő

[9]

gondviselése és igazsága felől való hitetekben; tekintsetek Jézus történetére, és gondoljátok meg, hogy az igaznak ügye végre jó véget nyer. Látjátok, hogy a gonoszoknak dolgai jól folynak, gazdagsággal bővelkednek, és kényelmesen élnek; el ne hagyjátok magatokat csábíttatni és a gonoszság útjára tántoríttatni, hogy úgy éljétek mint ők, nézzetek Jézusra, és gondoljátok meg, hogy az igaznak is végre jó dolga lesz, — tapasztaljátok, hogy az igazak megvettetnek, elhagyattatnak, szegénységet, nyomoruságot szenvednek, — ne ütközzetek meg ezen, tekintsetek Jézus élettörténetére, és higyjétek el, hogy az igaznak végre jóra fordul ügye; nehezen esik nektek az erényesség rögös útján a nehézségekkel küzdeni, az élet minden körülményeiben a tiszta erkölcs hü követőjének maradni, óh el ne lankadjatok a küzdelemben, nézzétek Jézus életének kimenetelét, maradjatok állhatatosak a jóban, higyjétek, hogy az igaznak utóljára jóra fordul ügye, a jónak jó lesz vége — utóljára bizonytalán győzedelmeskedik, a jutalom el nem marad tőle; ha itt nem, ott a jobb életben, bizonyos és bőséges lesz az ő jutalma. Ámen.

[10]

Urnapra.

— 1829. —

Az oltári szentségben a kenyér és bor Krisztus
valóságos teste és vére.

*„A kenyér, melyet én
adandó vagyok az én testem
világ életéért”. Sz. János 6. 52.*

A szeretet igen elmés és adakozó. Elmés; mert minden módot kikeres és fölhalál, hogy megismertesse magát azzal, a kihez vonzódik. Igen adakozó; mert annak a kit szeret, kész minden értéket ingyen és szívesen általadni. Így Jonatás, mert szereté Dávidot, s lelke egybeforrada Dávid lelkével, megfosztá magát köntösétől, melybe öltözve volt, és Dávidnak adá azt, és többi ruházatát is, sőt kardját és keziját és övét is — *„mert szereté őt, mint a maga lelkét”* — ugymond az írás. (Kir. 1 k. 18 v.)

Az emberekben ritka az igaz szeretet, csak Istenben találtatik fel az tökéletesen. Szeretett az Isten minket, midőn a maga képére és hasonlatosságára teremtett, és mindent a mi teremtett, a mi hasznunkra rendelt. Még inkább megmutatta szeretetét, midőn az ő egyszülött Fiát adta váltságunkért. Valóban nagy szeretete volt

[11]

ez a mennyei Atyának! De még nagyobb szeretete volt a Fiu Istennek, midőn váltságunk nagy munkáját magára válalta, az egekből e földre leszállt, az örök Ige testté lett és mi bennünk lakozék és minket keserves kinszenvedése és halála által megváltott. De az ő nagy szeretete még itt sem állapodik meg, mit nem gondol és talál fel az ő véghetetlen szeretete? Tudván Krisztus Urunk, a mi szerelmes Megváltónk, hogy e világon velünk való társalkodásának vége szakad, és hogy váltságunk munkáját bevégezvén, visszatér az ő mennyei Atyjához, hogy velünk maradjon, utolsó vacsorát tart tanítványaival, a kenyeret és bort megáldja, a maga szentséges testévé és vérévé változtatja és azt ételül és italul nekik adja és egyszersmind megparancsolja, hogy ezt cselekednék az ő emlékezetére. Így teljesíti be, a mit már előbb nekik megígért: „*A kenyér, melyet én adandó vagyok, az én testem.*” Ezután, midőn mindent elvégzett, kint, halált szenvedett, s halottaiból feltámadott, fölméne a mennyekbe az ő Atyjának dicsőségébe; de egyszersmind nálunk maradt az oltári szentségben. — Láthatóképen van az egekben, — láthatatlanul, elrejtve a kenyér, bor színe alatt van az oltári szentségben. Az egekben jelenlétével gyönyörködteti az angyalokat, itt a földön sz. testével és vérével táplálja a hiveket — óh nagy és megmagyarázhatlan csodája az isteni szeretetnek! — Kimutatta az Ur Isten véghetetlen hatalmát, mikor a világot teremtette; kimutatta igazságát, midőn a világot vizözönnel büntette; de szeretetét soha nagyobb mértékben ki nem mutatta, mint mikor édes Üdvözítőnk az oltári szentséget rendelvén, a kenyér és bor színe alatt önmagát adta nekünk lelki eledelül, ez minden csodák csodája, melyben hozzánk való végtelen szeretetének

[12]

gazdagságát mintegy egészen kiöntötte. Ennek fönmaradó hálás emlékezetére rendelte az Anyaszentegyház e mai jeles ünnepet és ájtatosságot.

Bár ezen isteni szeretetnek vizsgálása és az illendő hála gerjesztése lehetne tárgya ez ünnepen elmékedésünknek! de mivel vannak a keresztény név alatt, — kik sz. írás olvasása daczára, szent oltárunkon csak kenyeret és jelképet látnak — a valóságot az *Emmánuel*t a velünk lakozó Istent kirekesztik és minket ezen isteni szeretetnek csodálatos zálogától meg akarnak fosztani: kötelességünk az igazság oltalmára, hitbéli ágazatunk védelmére szavunkat felemelni; azért hogy tőlünk eltávozott, de általunk szívesen szeretett atyánkfiai, az isteni kegyelem által az igazságot megismerjék, Krisztus igaz hivei pedig a hitben megerősödjének; a mai beszédben megmutatom, hogy *a mi az oltári szentségben kenyérnek vagy bornak látszik, az az Ur Jézus Krisztusnak valóságos teste és vére.* Ezt tanítja az igazság mestere Krisztus Jézus mind *igéretében*, mind *rendeletében*. Ezek lesznek beszédem részei. Ezek tinéktek az anyaszentegyház hiveinek győzhetetlen okokat adnak arra, hogy a sz. hitben megerősödjetek. Titeket pedig barátaim! kik az igaz anyaszentegyházon kívül, lelki éhségtek enyhítésére nem találtak egyebet a pusztajelnél, arra ösztönöznek, hogy térjete vissza az Anyaszentegyház kebelébe és velünk együtt izleljétek és lássátok, mily édes az Ur. Figyelmezzetek.

Valahányszor Krisztus Urunk valami nagy és különös csoda dolgot akart cselekedni, mely vagy minde-

[13]

neknek üdvösségére, vagy a leendő hiveknek hasznára szolgált, az olyan dolognak nagyobb hitelére mindig előre elkészítette tanítványait, hogy midőn beteljesíti, annál könnyebben elhiggyék. Ő maga mondá tanítványainak: „*És most megmondottam nektek, mielőtt megtörténnék, hogy midőn meglesz, higgyétek.*” (Ján. 14, 29.) Így mielőtt a sz. keresztséget rendelte volna, előre megmondotta tanítványainak: „*ha ki ujonnan nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába.*” (Ján. 3. 5.) Így nem különben, mielőtt kinszenvedését megkezdené, hogy tanítványai az ő meggyaláztatásán meg ne ütközzenek előre megmondá, hogy a „*pogányok kezébe adatik és megcsufoltatik, megostoroztatik, és megpökdöstetik, és miután megostorozzák, megölik őt és harmadnapra feltámad.*” Sz. Luk. (18., 32., 33.) Hasonlókép a Szentlélek elküldése előtt megjelenté tanítványainak; „*Hasznosabb nektek, hogy én elmegyek; mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem jó hozzátok, ha pedig elmegyek, elküldöm őt hozzátok.* (Sz. Ján. 16., 7.) Kétségen kívül való tehát, hogy minekelőtte az oltári szentséget rendelte volna is, ugyanazt cselekedte, annyival is inkább, mert ez minden csodák felett való és annyival megfoghatatlanabb, mennyivel felülhaladja az emberi értelmet.

Ezen ígéretet tette édes üdvözítőnk sz. János evangéliumának 6-ik részében az 52. verstől kezdve, — mert meg kell jól jegyeznünk, hogy ezen 6-ik rész, három részre oszlik; az elsőben (1. v. 25-ig) előadatik azon csodatétel, melylyel édes üdvözítőnk a pusztában öt árpa kenyérral és két hallal ötezer embert megelégitett, — innen alkalmat vesz és a második részben (a 26. v. az 52-ig) arra inti a népet, hogy oly eledelért munkálkodjanak, mely el nem vesz, hanem megmarad

[14]

az örökéletre és higgyenek ő benne; a harmadik részbe az 52. v.-től elkezdve szól az ő valóságos testének eledeléről, az oltári szentségről. Ezeken mint meg annyi egymástól függő lépcsőn megy által üdvözítőnk, míg az oltári szentségről ígéretet tenne. Csodájával hitelt szerzett szavainak; azután beszélt a hitről, mert a mélységes titkok elfogadására hit kívántatik, és így elkészítvén hallgatóinak szívét, kezdett szólni és ígéretet tenni az oltári szentségről.

Bár most itt mindnyájotok kezében volna a sz. irás, hogy abban olvasnátok mily világos szavakkal igéri Jézus az ő valóságos sz. testének és vérének adását, így szól: „*Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él, és a kenyér, melyet én adandó vagyok, az én testem a világ életéért* (vagy a görög szöveg szerint — az én testem, a mely testet én adandó vagyok a világ életéért). *Ha nem eszitek az ember fiának testét és nem iszjátok az ő vérét, nem leszén élet tibennetek. A ki eszi az én testemet és iszja az én véretem, örök élete vagyon. Mert az én testem bizonynyal étel, és az én vérem bizonynyal ital. A ki eszi az én testemet és iszja az én véretem, én bennem lakik és én ő benne. A mint engem küldött az élő Atya és én élek az Atyáért: úgy a ki eszik engem, ő is él én érettem.*” Vajjon szerelmesim! van-e homály e szavakban? Vajjon nem nyilván bizonyítják-e e szavak, hogy Krisztus urunk a kenyér és bor színe alatt valóságos testét és vérét fogja eledelül adni? Valóban Krisztus szavainak körülményei világosan mutatják, hogy Krisztus urunk az ő testének nem képletes, nem a hit által való, hanem valóságos evését értette, mert 1-ör ha Krisztus urunk itten vagy megtestesüléséről vagy pedig

[15]

testének a hit által és lélek szerinti evéséről szólna, nem mondotta volna, hogy *a kenyér, melyet adni fogok*, hanem a melyet adtam, mert már akkor megtestesült, és hit által, lélek szerint már akkor sokan részesültek testében, mert sokan hittek benne, tehát nem a hit által való evésről szólott Krisztus, hanem valóságos evéséről az ő sz. testének, melyet még akkor nem adott, hanem csak adandó volt az oltári szentségben. 2-or. Midőn Krisztus urunk ezt a felséges ígéretet tette, mindazok, kik őt hallották, mind a zsidók mind az ő tanítványai úgy értették, hogy ő az ő valóságos testét és vérének fogja eledeleül adni. Így értették a zsidók, mert az írás bizonyítása szerint: „*Vetkedének egymás közt mondván: Miképen adhatja ez nekünk az ő testét eledeleül?*” Így értették a tanítványok is, mert sokan hallván ezeket, mondák: „*Kemény beszéd ez, ki hallgathatja ezt?*” Sőt a titoknak nagyságától elrémülve el is hagyták Krisztust nem csak a kafarnaumi zsidók, hanem az ő tanítványai közül is „*Sokan hátrálának és már nem járának vele.*” Már k. a.! ha akár Krisztus urunk akár pedig a zsidók itt csak a hit általi képletes és nem valóságos test szerint való evést értették volna, vajjon oly szokatlan és csodálatos dolog lett volna, hogy azon annyira megütközzenek és őt elhagyják? Üdvözítőnk észreveven ezen megütközésüket, ha nem értette volna az ő testének valóságos ételét, — bizonyára nem mulasztja el őket igaz értelemre vezetni — Ő, ki a tévelygőknek igaz utra vezetője, ha csak árnyékra, jelképre kellett volna szavait alkalmaztatni, igen könnyen levehette volna szemeikről a hályogot, mondván : meg ne ütközzetek abban, hogy az én testemet fogom nektek eledeleül adni; mert nem saját testemet adom, nem eszitek az én

[16]

testemet, hanem csak testemnek jelét, a kemenczében sült kenyeret, ezeket mondotta volna nekik Krisztus; valóban, ha egy léleknek üdvösségeért, rosszul értett szavait gyakran megmagyarázta, vajjon nem magyarázta volna-e meg szavait a zsidók és kedves tanítványainak megtartásáért, sőt az egész világért, mivel véghetetlen isteni bölcsessége szerint előre látta, hogy minden időben, minden helyen annyi millió hivek fogják hinni valóságos jelenlétét az oltári szentségben? Egykor *Nikodemus* hallotta Krisztus urunktól: „*ha ki ujonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.*” ezeket balul magyarázván monda: *mimódon születhetik az ember, ha már vén?*” mindjárt felvilágosította őtet Urunk mondván : „*Bizony, bizony mondom neked: ha ki ujonnan nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába.*” (János 3., 5—5.) Így midőn mondotta volna Urunk: „*Bontsátok el e templomot és én harmadnapra felállítom azt,*” és a zsidók azt Salamon templomára akarták érteni, hozzáteszi az evangélista: „*Ő pedig ezt a maga testének templomáról mondotta,*” (Ján. 2., 19., 21.) melyet csakugyan feltámasztott halottaiból harmadnapra. Egykor mondá Urunk az apostoloknak: „*Van nekem ennivaló étkem, melyet ti nem tudtok.*” (János 4., 32.) Ők pedig egymáshoz mondák: „*vajjon hozott-e valaki neki enni?*” azonnal megmagyarázta nekik: „*az én étkem az, hogy annak akarata cselekedjem, ki engem küldött.*” Ezekből kitetszik, hogy Üdvözítőnknek szokása volt, hogy valahányszor a hallgatók szavait balul értelmezték, mindjárt megmagyarázza még oly dolgokban is, melyeknek hibás értelmezése nem volt veszélyes azokra nézve. Miképen lehessen tehát hinni, hogy épen csak ennek a nagy szentségnek titkában élt volna K. urunk homályos

[17]

és bizonytalan szavakkal, és hogy azokat sehol az egész sz. írásban meg ne magyarázta volna. Krisztus Urunk pedig nem csak nem magyarázta másképen szavait, hanem ezt az értelmet az ő valóságos testének vételéről, ujonnan megerősítette, mert a zsidóknak így szólott: „*Bizony-bizony mondom nektek: ha nem eszitek az ember fia testét és nem iszjátok az ő véréét, nem leszén élet tibennetek.*” Ime K. A. esküszik az Isten fia, hogy higgyed szavát, higgyed, hogy az ő testét veszed az oltári szentségben; „*Oh mi boldogok! — kiált fel Tertulián — kikért az Isten megesküszik, óh mi legboldogtalanabbak, ha még az esküivő Istennek sem hiszünk!*” Az ő tanítványainak pedig, kik zugolódának mondván: „*Kemény beszéd ez, és ki hallgathatja azt?*” Urunk azt felelé: „*Ez botránkoztat meg titeket? Hát ha majd látjátok az ember fiát fölmenni oda, hol azelőtt volt?*” Mintha mondaná: abban ütköztetek meg, hogy szavaim szerint az én testem étel, és az én vérem ital? Mit fogtok mondani, midőn testestől felmegyek az égbe? Megszünik-e akkor a ti botránkozástok? Annak bizonyítására, hogy a kenyér és bor szine alatt az ő valóságos teste lesz csodálatosan jelen : az ő testestől való mennybemenetelének csodáját hozza föl; valamint bizonyosan látni fogjátok, hogy én csodálatosan és valóságosan testestől felmegyek az égbe, oly bizonyosan higgyétek, hogy az oltári szentségben csodálatosan ugyan, de valósággal jelen lesz az én testem. És mivel mindezek daczára tanítványai közül sokan visszavonulának, és nem járanak vele, bár sajnálta őket, de azért szavait máskép nem magyarázta, hanem az apostolokhoz fordulván kérdé őket: „*Ti is elakartok-e menni?*” Mintha azt akarta volna mondani: Én föntartom nyilatkozatomat, ha mindnyájan elhagytok is. Készebb volt Jézus szeretet tanítványit is

[18]

elveszteni, mint ezt a titkos nagyszentséget meghiusító értelmezéssel megkissebbíteni. De megfelelt Péter: „*Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak. És mi elhittük és megismertük, hogy te vagy Krisztus az Isten Fia.*” Mi is épen ezt mondjuk Péterrel: Nem távozunk Uram tőled! hiszünk szavadnak, nálad vannak az örök élet igéi; te minden kifogás és homály nélkül megígérted, hogy a kenyér szine alatt a te sz. testedet fogod adni lelkünk táplálására: nem is kételkedünk semmit sem, hogy meg is adod; mert te hatalmas és hiv Isten vagy ígéretednek teljesítésében.

Ugy van K. A. valóban meg is adta a mit ígért; mert az utolsó vacsorán, midőn az oltári szentséget rendelte, abban az ő testének és vérének jelenlétét világos szavakkal kifejezte. Az oltári szentségnek rendelését négy szent író jegyezte fel a sz. írásban. Sz. Máté a 26-ik, sz. Márk a 14., sz. Lukács a 22. és sz. Pál a kor. I. lev. 11. részében. Sz. Máténál így van: „*vevé Jézus a kenyeret, megáldá és megszegé és adá tanítványainak és mondá: Vegyétek és egyétek ez az én testem. És vevén a kelyhet, hálát ada és nekik adá mondván: Igyatok ebből mindnyájan; mert ez az én vérem, az új szövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.*” (Máté 26. r. 26.) Hasonló szavakkal adják ezt elő sz. Márk, sz. Lukács evangélisták és sz. Pál Apostol. Ezen sz. írók szóról-szóra megírták *Urunk szavait*. Halljuk K. A. az ő szavait, mert a mennyei Atya is azt parancsolja „*Őtet hallgassátok.*” (sz. Máté 17.) — Mit mond

[19]

tehát? „Vegyétek és egyétek ez az én testem, mely érettetek adatik, ez az én vérem, mely sokakért kiontatik.” Hányszor mondja? Négyyszer. Kinél mondja a szentlélek által? Sz. Máténál, Márknál, Lukácsnál és sz. Pálnál. Hogy mondja ezeknél? egyaránt mind a négyenél, ugyanazon igéekkel, ugyanazon világossággal. Mind a négyen egy nyomon, azon egy értelemmel szól, egyik sem említi a jelt, a képletet, holott ezeknek szokása, hogy egyik a másikat világosítsa, a mit az egyik kihagyott, azt a másik megírja, a mit egyik bizonytalan, homályos és mely értelmű szavakkal jegyzett föl, azt a másik elégséges, világos és könnyen érthető szavakkal írja le. Sz. Lukács Urunknak ezen szavait jegyzi fel: „*Ha én Isten ujjával űzöm ki az ördögöket, bizonyára elérkezett hozzátok az Isten országa.*” (Luk. 11., 20.) Hogy mit értsünk az Isten ujjá alatt, megfejti sz. Máté: „*Ha én az Isten lelke által űzöm ki az ördögöket*” stb. (Máté 12, 28.) Sz. Máténál keresztelő sz. János *Illésnek* mondatik, sz. Lukács megfejti, hogy nem volt ő tulajdonképpen Illés, hanem csak annak lelkében és erejében jött. Ismét sz. Máténál olvassuk, hogy „*könnyebb a tevének a tü fokán által menni, mint a gazdagnak bejutni menyországba*” — és hogy a gazdagok üdvösségük iránt kétségbe ne essenek, — ennek értelmét megmagyarázza sz. Márk: „*Vajmi nehéz a pénzben bizóknak Isten országába jutni.*” (Márk 10., 24.)

Már most kérdem, nem szintén oly könnyű lett volna-e mondani vagy írni: *ez az én testemet jelenti*, mint: *ez az én testem*? vagy a mit egy két evangelista így jegyzett föl: „*ez az én testem*”; a harmadik evangelista vagy sz. Pál nem magyarázhatta volna-e így: *ez az én testemet jelenti*? Nem cselekedték, hanem egyen-

[20]

lően vezette a Szentlélek mind elméjüket, mind tollukat: „*Ez az én testem*” jelnek vagy képletnek hire, emlékezete sincs. Sz. Ágoston (Libro II. de doctr. xtiana) azt tanítja, hogy *semmi a mi a hitre tartozik a szentírásban oly homályosan nem mondatott, hogy az a sz. írásnak más helyén nyilván ki nem jelentetett volna.* Hitünk ágazata az oltári szentség; mind a négy sz. író testet említett; ha Urunk szavait nem kellene betű szerint érteni, vagy egyik vagy másik ki tette volna a jelt, tehát az Ur szavait: „*ez az én testem*” betű szerint kell vennünk, annyival inkább, mert ezt kívánják valamint a sz. írók egyenlő szavai; úgy a sz. írás magyarázás törvényei és a szentség rendelés minden körülményei.

Sz. Ágoston tanítása szerint a sz. írás magyarázat alaptörvénye az, hogy a sz. írás tulajdon értelmétől nem szabad eltérni, a sz. írás szavait tulajdon betű szerinti értelemben kell venni; ha csak az ilyen értelmezés az erkölcsi tökéletességgel vagy a hitnek igazságával nem ellenkezik. Urunknak ezen szavai: „*ez az én testem*” bizonyára sem a ker. tökéletességgel, sem a hitnek ágazatával nem ellenkezik; nem a keresztény tökéletességgel; mert a mi Urunk saját sz. testének e szentségben való jelenléte nemcsak megegyez a ker. tökéletességgel, és szentséggel, hanem minden sz. indulatot ébreszt bennünk, alázatosságra, hálaadásra, lelki tisztaságra, remény-és szeretetre indít. Hitünk igazságával sem ellenkezik, mert más hitbeli igazságokkal össze nem ütköznek; csak a nyughatatlan emberi elme, mely e titkot föl nem foghatja, keres ellenvetéseket; de nem is ad itt helyet. Sz. Ágoston az emberi bölcselkedésnek, — mert jól tudta a sz. atya, hogy sz. hitünk ágazatát nem az emberi kurta észnek, nem az emberi okoskodásnak rájárára kell vonni, hanem

[21]

az Isten szavaira és a közönséges anyaszentegyház magyarázatára szükséges vigyázni.

Ha tehát a sz. irás magyarázat törvényét megakarod tartani, midőn hallod Krisztus szavait; „*ez az én testem*”, neked az általa rendelt oltári szentségben a kenyér és bor színe alatt az ő valóságos *testét és vérét* kell elismerned, a mit annál könnyebben elismersz, ha megfontolod az oltári szentség rendeltetésének egyéb körülményeit.

Fontold meg: ki szól? kikhez szól? mikor szól? A ki szól, valamint igaz ember, úgy igaz örök Isten, a kinek egész földön mindenható ereje és hatalma van, kinek oly könnyű volt sz. testét és vérét a kenyér és bor színe alá rejteni, mint mindent semmiből teremteni. „*Ha Krisztus szava — u. m. sz. Ambrus — semmiből teremthetett valamit a mi nem volt, nem változtathatja-e az a mi van azzá, ami nem volt?*” — Azoknak szólott, kik apostolai, tanítványai valának, azoknak szólott, a kikről mondá: „*ti az én barátaim vagytok, már nem mondalak titeket szolgálóknak, titeket pedig barátaimnak mondtalak; mert mindent, mit Atyámtól hallottam, megmondottam nektek; eddig példabeszédekben szólottam nektek: eljött az óra, midőn már nem példabeszédekben fogok szólani nektek.*” Azoknak szólott, kik társai és mindenütt követői voltak, kik az ő mindenható erejének csodatételeit látták, azért az ő szavaiban nem kételkedhettek és nem is kételkedtek.

Akkor szólott, midőn kinszenvedése és halála közelgett : „*kívánva kívántam a husvétet veletek megenni, mielőtt szenvedjek.*” Ha valamikor, úgy haláluk előtt szoktak az emberek homály nélkül, egyenes értelmű és világos szavakkal élni és ekkor szólván Jézus, szentséget rendelt,

[22]

hitünknek egy fő ágazatát nyilatkoztatta ki, végrendeletet tett, új frigyét szerzett, parancsolatot adott, a melyek mindannyi erős okok, hogy szavai világosak legyenek, betű szerint vétessenek. Nézzük akár az ó, akár az új szövetségi szentségeket és azok rendelését, vajjon nem betű szerint értettek-e? a husvéti bárány nem bárányt tett-e? a víz nem víznek értetett-e? tehát csak itt kelljen a test alatt annak jelét érteni, itt, hol Krisztus végrendeletet tett, a melynek minden törvény szerint világosnak kell lennie, hogy visszavonás és perlekedés ne legyen az örökösök közt. Egy okos atya, ha szándékát elakarja érní, ha az örökösök közt támadható perlekedést elakarja távoztatni, bizonyára az ő utolsó akaratát, parancsát, végrendeletét, nem homályos, idegen, kétes érzelmű, hanem oly szavakkal mondja ki vagy iratja meg, melyek világosak és fiainak a közönséges érzelmet betű szerint előadják; tehát Krisztus Urunk is midőn az utolsó vacsorán végrendeletet tévén kezébe vette a kenyeret és mondá: „*Vegyétek és egyétek ez az én testem*”, e szavakat természetes értelemben, melyet a szavak magukban foglalnak — mondotta, következőképen a kenyeret maga testévé változtatta. Kik az oltári szentségben csak a testnek *jelét* tanítják úgy tesznek velünk, mint a ki egy végrendeletet végre akarván hajtani, az örökösnek a neki hagyományozott ház helyett, ennek csak jelét akarná adni. Óh atyámfiai! ha valahol — az utolsó vacsorán világosan szólott Krisztus, — ő önnön testét, halálának emlékezetét hagyta és megparancsolta, hogy a mit ő cselekedett, mi is cselekedjük. A parancsnak világos, egyenes értelmű szavakkal kell előadatni, másképen a parancsoló parancsának megtartását nem várhatja, nem kívánhatja, ha csak azt meg nem magya-

[23]

rázza. A rendelésnek mindezen körülményei oda mutatnak, hogy Jézus szavait betű szerint kell venni és azért az oltári szentségben a kenyérnek színe alatt az ő sz. testét hinni és imádni.

Sz. Ágoston szavaival fejezem be beszédemet, aki így szól (in Ps. 21.): „Atyafiak vagyunk, miért perlekedünk? Nem végrendelet nélkül halt meg a mi Atyánk, végrendeletet tett, úgy halt meg, úgy támadott fel. Addig vetekednek a megholtak örökségén, míg a végrendelet fel nem nyitják. Nyisd fel, olvassuk el, olvassuk miért perlekedünk? A mi Urunk Jézus Krisztus végrendeletet tett az ő javairól, nekünk hagyta testét és véréát mondván: „*Ez az én testem, ez az én vérem.*” Hallgasd: az Isten mondja, végrendeletben és parancsolatban, nyilván, egyenesen, és annyiszor mondja: „*ez az én testem.*” Szent Pál kiáltja: „*Az embernek megerősített szövetségét senki sem veti el, sem ahhoz nem ad.*” (Gal. 3—15.) Ime hallád k. a.! Krisztus végrendeletét, melyet ő keserves halálával megerősített, melyet ő mindenható erejével megpecsételt, melyről négy hiteles tanu, három evangélista és sz. Pál apostol örök bizonyosságot tesznek: „*Ez az én testem, ez az én vérem.*” Maradj meg azért ker. lélek a te Uradnak, Üdvözítő Istenednek szava mellett, melyet világosan hangoztatott mind ígéretében, mind rendelésében. Vedd az ő sz. testét és véréát, és birjad az ő örökségét. A ki eszi az Ő testét és iszja az Ő véréát, Ő benne marad és Ő ő benne. Ó kegyességnek szentsége! Ó egyességnek jele! Ó szeretetnek kötele! Légy áldott örökké kegyességedért! Egyesíts mindnyájunkat! Kapcsolj magadhoz mindnyájunkat a szeretet lánczával, hogy a kik most a kenyérnek színe alatt hiszünk és imádunk, mennyben színről-szinre láthassunk. Amen.

[24]

Urnagra.

— 1832. —

Az Oltári Szentség nagyitka a) értelmünktől engedelmességet h) szivünktől szeretetet követel.

„*A kenyér, melyet én adandó vagyok, az én testem a világ életéért.*” Ján. 6. 52.

Valamint a nagy természetben titkokra találunk és látunk oly tárgyakat, melyeknek létezését érzékeinkkel észreveszszük, de azok belső lényegét által nem látjuk: úgy még inkább és több titok van a vallásban, a természetfeletti dolgokban, melynek létezését az Isten csalhatatlan szava miatt kétségbe nem vonhatjuk, de korlátolt elménk miatt föl nem foghatjuk, épen ezt tanítja sz. Pál a hit tárgyairól: „*Most tükör által homályban látunk, akkor pedig színről-szinre; most csak rész szerint ismerem, amint magam vagyok ismeretes.*” (Kor. 1. lev. 13., 12.) Ez életben a hit igazságait részint világosan, részint homályosan látjuk; világosan arra nézve, hogy vannak, homályosan pedig arra nézve, hogy miképen vannak? Bölcsen rendelte ezt így az Isten; mert ha egész világosak volnának a hit ágazatai, semmi nagy dolgot nem tenne, és semmi érdemet nem nyerne az, a ki hinne; viszont ha csak homályosak volnának, menthetné magát

[25]

az, a ki nem hinne; illő volt tehát Istenhez, azokat egyrésztől világosságba helyezni, hogy az ember meggyőződve higgyen, más résztől pedig homályban hagyni, hogy az ember hite által érdemet szerezzen.

E mai jeles ünnepen az Anyaszentegyház sz. hitünknek egy ily titkát terjeszti elénk, midőn az oltári szentséget diadalmi pompával és legnagyobb tisztelettel körül hordozza az utcákon, és igaz hiveinek buzgó imádásra kitéti. — Az oltári szentség az új szövetségnek legméltóságosabb szentsége, melyben a mi Urunknak Krisztus Jézusnak valóságos teste és vére a kenyér és bor színe alatt a mi lelkünk táplálására igazán lényegileg jelen van. „*A kenyér, melyet én adandó vagyok az én testem a világ életéért*” maga mondá édes üdvözítőnk. E szentség a legmélyesébb titoknak, a legnagyobb szeretetnek szentsége. A legmélyebb titoknak szentsége; mert oltárunk szentséges áldozatában hitünknek két nagy titkát: a megtestesülés és jelenlétei titkát hisszük, t. i. Jézusnak imádandó személyében az istenséget elrejtve az emberi test alakja alatt; és ugyanezen emberi testbe öltözött istenséget oltárunkon a megáldás után a kenyérnek és bornak színe alatt valóságosan jelenlenni hisszük, ámbár ezt elménkkel föl nem foghatjuk; de hisszük még is, mert annak valóságáról az igazságnak szava meggyőzi elménket; a legnagyobb szeretetnek szentsége, mert ebben Krisztus Jézus a maga testével és vérével táplálja lelkünket az örök életre. — E szentségben tündöklék a mindenhatóságnak műve, a szeretet csodája, azért e nagy titok, mely elrejtve van oltárunk áldozatában és szentségében, kettőt követel: követeli az értelmet a hitnek engedelmisségére, és követeli a szívet a szeretetnek érzésére. Azért e felséges titokról szólok 1-ör *az*

[26]

értelemnek az igazság szavaival, 2-or a szívnek a szeretet szavaival. A szeretet Istene világosítsa föl értelmünket, gyulaszsa szeretetre szívünket, hogy meggyőződve érezzük, mily édes az Ur. Figyelmezzetek.

„*Boldogok a kik éheznek és szomjuhózzák az igazságot*” ezek szavai annak az Istennek, ki önmagáról mondja: „*Én vagyok az igazság!*” Az igazság ismeretét szomjuhozni, tulajdonsága a nemes léleknek. Életünk fő céljának és az ehhez tartozó igazságoknak megismerését sehol bátrabban nem kereshetjük, mint az Istennél, a ki maga a csalhatatlan igazság; boldogok, kik itt keresik az igazságot: mert felfogják találni. Azon igazságok, melyeket Isten a hit által ad előnkbe két félek: természetiek, melyeket fölfoghatunk, és természetfeletteiek, melyeket felnem foghatunk, és ha bizonyos, hogy mind a kettőt Isten adja elénk, úgy mind a kettőre reá van nyomva a csalhatatlan igazság bélyege. Mihelyt a hit természeti igazságait átlátja az elme, úgy tekinti azokat, mint sajátját; a természet feletti igazságokat pedig úgy kell tekintenünk, mint az Istennek nálunk letett kincseit, melyek tőlünk tiszteletet és engedelmisséget igényelnek. — Mikor hitünk e titkairól van szó, nem az a kérdés: felfoghatjuk-e vagy nem? hanem hogy az Istentől van-e vagy nincs? mert ha az Istentől van, akkor a vizsgálódás útja az emberi elme előtt el van vágva, és ha azon túl lépni bátorodik, elnyomatik a dicsőségtől; ha pedig vissza huzódik, eltávozik az igazságtól. Az okosságnak ezen szabályától el nem lehet távozni, meg kell itt magát aláznia az emberi elmének,

[27]

és önként lekötelezni értelmét a hitnek engedelmességére annál is inkább, mert a józan okosság is elismeri, hogy a hit titkai épen azért, mert természetfeletti és Isten szerint bizonyosak, sem a természettel nem ellenkezhettek, sem akár mint látszassanak önmagukban valóságos ellenmondást nem foglalhatnak.

Ezek így lévén, midőn ünnepünk imádandó tárgyáról az oltári szentségnek titkáról van a szó, — nem azt kell feszegetnünk: felfoghatjuk-e, hogy a kenyérnek és bornak színe alatt jelen van Krisztus teste és vére? hanem azt kell megvizsgálnunk, ha vajjon az Isten szava bizonyossá tesz-e e felől minket? Az Isten szavát az elvált Atyafiak kedvéért csak a sz. írásból veszem. A mit a ker. anyaszentegyház az oltári szentségben valósággal jelenlevő Krisztus testéről tanít, világosan mutatják a sz. írásban az ő szövetségi példázatok, még világosabban, sőt legvilágosabban bizonyítják magának édes Üdvözítőnknek nyilvános szavai.

Az utolsó vacsorán szerzett oltári szentségnek példázatai voltak az ő szövetségben: a *Melkizedek áldozata*, a *husvéti bárány* és a pusztában hullott *manna*. A Melkizedek áldozata, ki kenyeret és bort mutatott be Istennek (Gen. 14. 18. 19.) példázta Krisztusnak az utolsó vacsorán bemutatott áldozatát a 109. zsoltár és sz. Pálnak a zsidókhoz írt levele szerint. (Zsid. 5. 6.; 6.20.; 7. 1. s köv.) Ezt példázták az Isten sátorában az asztalra kitett kenyerek is, melyekből csak a papoknak és megtisztultaknak volt szabad enniök. (Móz. III. k. 5. s köv.) Mind ezek felérnek a keresztények ur asztalával, ha arra csak pusztá kenyér tétetik és az új szövetség nem lesz elébb való az ő szövetségnél. Óh de nem, hogy a valóság ne legyen hitványabb mint volt az

[28]

árnyék s a jelképezett, mint volt az előkép, a Melkizedek áldozata helyébe, melyet ő Ábrahám győzelmes serege előtt mutatott be Istennek, egy valóságos *tiszta áldozat* rendeltetett az új szövetségben, mely Malakiás jövendölése szerint (Malak. 1. 10. 11.) a világ minden részeiben fog bemutatni; az ő szövetségi kenyér helyébe, mely Krisztust ábrázolta, olyan kenyér rendeltetett, mely Krisztust igazán magában foglalja, melyről minden igaz hívő keresztény sz. Pállal mondhatja: „*a kenyér, melyet megszegünk, nem az ur testében való részesülés-e?*” (1. kor. 10. 16.)

Az ő szövetségi *husvéti bárány* az új szövetségi husvétet példázta, mert Üdvözítőnk nem más okból rendelte a husvéti báránynak zsidó szertartás szerinti meg-evése után mindjárt az oltári szentséget, hanem, hogy ezzel jelentené, miszerint a husvéti báránynak éldelete, mint Krisztus testének példázata valósággal beteljesedik az ő szent testének éldeletében, erre hivatkozik sz. Pál is, mondván: „*Mert a mi husvéti bárányunk, Krisztus feláldoztatott.*” (1. kor. 5. 7.) Már ha az urvacsorában csak pusztá kenyér van, és nincs jelen Krisztus teste igazán és valósággal: akkor jelesebb a zsidók husvéti báránya az ur asztalánál, mert vizsgáljuk meg csak a husvéti bárányt akár természetére nézve, akár mint Krisztusnak előképét, mindkét tekintetben felülmulja ez a kenyeret, felülmulja természetére nézve, mert a bárány élő állat, a kenyér életnélküli, felülmulja mint előkép is, mert elevenebben példázta és ábrázolta a bárány teste Krisztus testét, mint a kenyér, a báránynak megöletése, Krisztus megöletését és halálát; inkább jelentette az egy éves, kiválasztott hiba nélküli bárány Urunknak ártatlanságát és szelidségét, mint a kenyér, melyben ezek

[29]

közül egy sem találtak. Krisztus urunk tehát midőn az utolsó vacsorán az ő sz. testének szentségét rendelte, ugyanazon asztalra helyezé az előképet és jelképezett dolgot, az árnyékot és valóságot. A csupa példázat szünik és a valóság elkezdődik, ugyanazon egy asztalon végződik az ó szövetség *husvétjével együtt*, az új pedig kezdődik azon husvéttel, mely szent Pál szerint a *Krisztus*; a bárányból álló husvét helyébe az rendeltetik husvétül, a kiről az Isten lelke azt mondja ker. szent János által: „*Ime az Isten báránya, ki elveszi a világ bűneit!*”

Az új szövetségi szent asztal eledelének példája volt urunk bizonyítása szerint a zsidók *mannája* is. A manna a pusztában adatott az ígéret földére utazó zsidóknak; a mi oltárunk szentséges *mannája* adatik a világ pusztáján mennyei hazájok fele igyekező keresztényeknek. A manna csodálatosan hullott alá az égből, ez is legnagyobb csoda által száll alá oltárainkra, melyről azt mondhatjuk Krisztussal: *itt van az élő kenyér, mely az égből szállott le*. A manna mindenféle jó izt foglalt magában, ez a kenyér kimagyarázhatlan mennyei édességeket közöl a hivekkel.

Ki nem veszi most már észre, hogy ha csak jelkép és példázat van az új szövetség asztalán, és a példázat alatt nincs elrejtve a példázott valóság: akkor az új törvénynek példázata hasonló sőt hitványabb az ó törvény példázatainál? és hol van akkor az új törvénynek az ó feletti elsőse? és miképen lesz igaz, mit sz. Pál tanít, hogy Krisztus halálával a példázatok megszűntek és azok helyébe a valóság következett? Ime az ó szövetségi példázatok világosan bizonyítják, hogy oltárunkon Krisztus testének nem jelképe és példázata,

[30]

hanem valósága van jelen: de még világosabban bizonyítják ezt Urunknak szavai.

Ha valamikor világosan beszélt édes Üdvöztőnk, bizonyára világosan beszélt akkor, midőn az oltári szentséget rendelte; kétszer beszélt erről Jézus, először midőn megígérte és másodszor midőn rendelte; mind a két alkalommal oly világos szavakkal élt, hogy ha ezekből az ő szent testének és véreinek jelenlétét az oltári szentségben érteni nem lehet, akkor bizonyára semmit sem lehet a sz. írásból megállapítani.

Az ígéretet tette édes Üdvöztőnk szent Jánosnál a 6-ik részben, az 52-ik verstől kezdve; és pedig előre elkészítvén hallgatóinak szívét e nagy titok elfogadására; mert miután öt árpakenyérrel és két hallal öt ezer embert csodálatosan megvendégt és magának a nép előtt tekintélyt szerzett, hogy benne hinnének, alkalmat vett őket inteni, hogy oly eledelért munkálkodjanak, mely nem veszendő, hanem megmarad az örök életre és higgyenek ő benne; így elkészítvén a népnek szívét és elméjét a hitre, kezdte beszélni az oltári szentségről, és azon természetfeletti mennyei eledelt ígéri meg, mely az ő szent testét és vérét magában foglalná: „*Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá; a ki e kenyérből eszik, örökké él; és a kenyér, melyet én adandó vagyok, az én testem a világ életéért Ha nem eszitek az ember fiának testét és nem iszjátok az ő vérét, nem leszén élet ti bennetek; a ki eszi az én testemet és iszja az én véretem, annak örök élete van Mert az én testem valóban étel, és az én vérem valóban ital, a ki eszi az én testemet, és iszja az én véretem, én bennem lakik és én ő benne.*” Vajjon nem világos szavak-e ezek? Urunk nem egyszer, hanem többször ismételve mondja, hogy az

[31]

ő testét és vérét fogja eledelül adni; a kenyeret, melyet ígér, azon testének mondja, melyet adandó a világ életéért; nem mondja, melyet adtam vagy adok, hanem melyet adni fogok, tehát oly kenyérről szól, melyet ezután akar adni; s azért nem lehet ezen szavakat az ő testének csak lelki vételére érteni a hit által; mivel ezt már megadta, mert hittek ő benne sokan; mivel tehát a jövőről szólt, a lelki vételen kívül, melyet már megadott, többet, a szájjal való vételt akarta jelteni. Ugyanis így értsd meg a dolgot okos keresztény! Ezen ígéret Jézus szenvedését megelőző évben mondotta, következőképpen ígéretet tett előre „adni fogok”. Valamint előre megígérte a Szentlelket; (Ján. 14.) Péternek a mennyország kulcsait (Máté 16.) úgy megígérte, hogy egészen más és különös kenyeret fog adni, a minőt sem Mózes nem adott, sem az Atya nem ad, azaz Mózes adott jelképet, példázatot, az Atya ad csupa lelki eledeleket, „*A kenyér pedig, melyet én adni fogok, u. m. az én testem a világ életéért.*” Nem lehet tehát ezen ígéretet egyedül a lelki kenyérré magyarázni; mert ez ígéret, az ígéretnek pedig az a tulajdonsága, hogy a mit ígérsz, ne legyen azé, kinek ígéretet tettél, csak akkor, midőn megadod. Krisztus Urunk pedig minnek előtte ezeket mondaná, már két évig osztogatja vala a lelki kenyeret, u. m. a hitet, reményt, bűnök bocsánatát és egyéb lelki malasztokat; midőn tehát azt ígéri: hogy „*a kenyér, melyet adni fogok az én testem*”, nem csak lelki kenyérről szól, hanem szent testének valóságos ételéről.

És valóban mindnyájan, kik őt hallgatták, mind a zsidók, mind az ő tanítványai abban az értelemben vették, hogy az ő valóságos testét és vérét fogja táplálásukra adni; így értették a zsidók; mert *vetekedének*

[32]

egy más között mondván: Miképen adhatja ez nekünk az ő testét eledelül? Így a tanítványok is, mert sokan közülök mondák: Kemény beszéd ez, és ki hallgathatja ezt? Üdvöztönk észrevevén ezen megütközésüket, ha nem értette volna ő maga is az ő valóságos testének ételét, nem mulasztotta volna el őket helyes értelemre vezetni; ezt hozta magával az ő isteni jósága, bölcsessége és igazsága, de szokása is, mely szerint midőn szavait nem jól értelmezték, azokat megmagyarázta, így tett Nikodemussal, midőn vele a keresztségről beszélt; (Ján. 3.) így az apostolokkal, midőn őt nem jól értették. (Ján. 4.) Most pedig Krisztus Urunk nem magyarázza másképen szavait, hanem ezt az értelmet esküvéssel is megerősíti: „Bizony-bizony mondom nektek, ha nem eszitek az emberfiának testét és nem iszjátok az ő vérét, nem leszén élet ti bennetek.” Ime k.! esküszik az Isten Fia, hogy higgyed szavait, higgyed hogy az ő testét és vérét veszed az oltári szentségben. „Óh mi boldogok — kiált fel Tertulián — kikért az Isten megesküszik! Óh mi legboldogtalanabbak, ha az esküvő Istennek sem hiszünk!”

Esküvéssel megerősített ezen ígéretét teljesíté Urunk az utolsó vacsorán, midőn kezébe vevén a kenyeret, megáldja, megszegei és tanítványainak adja mondván: „*Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely érettetek adatik, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.*” A bort is hasonlóképen: „*Igyatok ebből mindnyájan mert ez az én vérem.*” Nem elég világosak-e Urunknak e szavai? főkép ha a körülményeket vizsgáljuk. Ezeket Urunk halála, és csakhamar következő halála előtt monda, oly időpontban, mikor minden ember lelkének minden tehetségéből igazán szokott szólni; és vajjon ily időpontban szólott volna homályosan tanítványaihoz a legbölcsebb tanító ? ily időpontban

[33]

ne szólott volna-e világosan gyermekeihez a legjobb atya ? Itt Üdvöztetőnk szentséget szerzett, hogyan szólott volna tehát homályosan, ha gondja volt, hogy hivei ne hibáznának a szentséggel való élésben ? Kevés homályosság volt beszédében, midőn Nikodemussal a keresztségről beszélgetett, és azonnal megmagyarázá, mivel a keresztség szentség. Krisztus ezen szavaiban hitünk ágazata foglaltatik, ha tehát homályos ez, ne mond Atyámfia! hogy a hit világosan meg van a szent írásban; ha világos: ne mond hogy Krisztus nincs jelen a sz. vacsorában! Itt Krisztus végrendeletet tett, itt Urunk törvényt hozott; már pedig mind a kettőhöz szükségképp megkivántatik, hogy világos szavakkal adasson elő, másképen perlekedések támadnak. Urunk szavait sz. Máté 26, Márk 14, Luk. 22, sz. Pák 1. kor. 11, négyen és mind a négyen egyenlőképen adják elő, valóságos testet olvasunk mind a négyenél, képletet, példázatot, ábrázolatot egynél sem. Máskor ha homályosan irt az egyik, megfejtette a másik; ha többen irnak egy tárgyról, különböznek a kifejezésekben, itt egyenlő szavakat használnak és itt keressünk homályt, itt álmodjunk képletről, ábrázolatról, melyről mindegyik hallgat, itt ne higyjük a valóságot, melyről mindegyik szól? „*Ez az én testem, ez az én vérem*”, ezek Urunknak szavai és nem mások. Valóságról akarván szólni, szólhatott volna-e világosabban? te magad találhatnál-e alkalmasabb igéket? miért mondod tehát nem az ő teste, nem az ő vére? midőn ő maga mondja: „*Ez az én testem, ez az én vérem.*”

Ha Urunknak ily világos, ily sok helyen feljegyzett, a négy szent író által egyformán leírt szavait hibásan értelmezzük, ugyan mit lehet akkor kihozni csalhatat-

[34]

lanul a sz. írásból ? azt-e, hogy Krisztus igaz Isten ? ez sincs sem többször, sem világosabban a sz. írásban; azt-e, hogy Isten lényegében egy, személyében három ? azt-e, hogy Ádamban mindnyájan vétkeztünk? ez sincs sem oly sokszor, sem oly világosan a sz. írásban. Ha itt eltávoztunk a világos szavak betűszerinti értelmétől, akkor a sz. írásban egy igazság sem marad, melyből képletet ne alkothassunk; ha itt képlet ábrázolat van, miért nem találhatnánk ott képletet, a hol Árius, Marcion, Manicheus találtak? Nyughatatlan elme! miért vágod le magad alatt a fát, hogy semmit se akarj hinni a mi a sz. írásban nincs, és még se akard elhinni a mi ott oly világosan meg van?! Ha tagadod Krisztus sz. testének valóságos jelenlétét az oltári szentségben, tagadhatsz minden hitágazatot, mert oly világos ez, hogy ha ezt hibásan értelmezzük, akkor semmit sem lehet csalhatatlannul kihozni a sz. írásból. Lásd mily veszedelembe ejted magadat! Én ezt hiszem és ezen hit elmémet megnyugtatja; mert mindenütt a csalhatatlan igazság nyomait látom, és az örök Igazság szavait hallom, pedig irva van, hogy „*az ég és föld elmulnak, de az ő szavai el nem mulnak.*” hiszek tehát, és pedig örömmel hiszek; mert határnélküli szeretet az, mely szívemet is ezen hithez édesdeden fűzi. —

Erről a 2-ik részben. —

Nem volt elég az Isten Fiának, hogy az emberek iránti szeretetének nagy bizonyosságára a megtestesülés titkában emberi természetünket magára vette; végtelen szeretete kielégítésére még önmagát akarta nekünk hagyni

[35]

egy szentségben, mely azért méltán a szeretet szentségének nevezetik; e szentség a legméltóságosabb oltári szentség, melyet édes Üdvözítőnk halála előtt, kinszenvedése előestéjén annak jelül szerzett, hogy mindvégig szerette övéit. Szépen írja le az ő szeretetteljes szavait szeretett tanítványa János: „*Tudván Jézus, hogy eljött órája, hogy e világból az Atyához menjen, mivel szerette övéit, kik a világon valának, mindvégig szerette őket.*” „*Fiacskáim — u. m. — még egy kevésse veletek vagyok. Ti az én barátim vagytok. Már nem mondalak titeket szolgálknak, hanem barátimnak monddtalak titeket; mert mindezt a mit hallottam Atyámtól megjelentettem nektek.*” (sz. Ján. 13. 1, 33.—15, 15.) Van e szív, mely ezek hallására érzéketlen maradna? Van-e oly elme, mely Isten Fiának, az emberiség leghivségesebb barátjának ezen utolsó szavai egyenességéről kételkedhetnek? Ez előre bocsátott, szeretetteljes és elérzékenyítő beszéde után rendelé Jézus a szeretetnek ama nagy szentségét, melyben mint a trid. sz. zsinat mondja „*szeretetének minden gazdagságát kiöntötte.*” Valóban Krisztus nagyobb, adakozóbb szeretetet nem mutathatott, mint mutatott az oltári szentség szerzésében: tekintsük akár az adomány becsét, melyet ebben ad, akár a módot, melylyel azt adja, akár a cél, mely véget adja.

Az adománynak, melyet Jézus e szentségben ad, kimagyarázhatlan becse és értéke van. Soha a földön egy atya gyermekei iránt oly gyöngéd szeretetet nem tanusított, soha a leghatalmasabb király, alattvalói iránt oly bőkezű, oly adakozó nem volt, nem is lehetett, mint a mi Üdvözítőnk, legkegyesebb Atyánk és legadakozóbb királyunk volt irántunk. Az atyák gyermekeiknek hagyják végrendeletben földi javaikat, szerzeményeiket, kin-

[36]

cseiket. Jézus az ő végrendeletében, melyet épen halála előtt tett, az ő sz. testét és véréit, következőkép véghetetlenül drágább örökséget hagyott nekünk, mint a természetnek minden kincsei, mint a világnak minden országai; mert midőn Ő imádandó testét és véréit velünk közli, egyszersmind lelkét, istenségét és magát egészen nekünk adja. Óh mily végtelen becsü adomány ez! Oh mily drága kincs ez! Óh mily megfoghatlan bőkezűsége ez az Istennek az emberhez! Ha ez a jóság Istene megengedte volna az embernek, hogy kívánjon tőle a mit akar, kívánhatott volna-e többet és nagyobbat? vagy merészelt volna-e ehhez csak hasonlithatót is remélni? Vagy maga az Isten adhatott volna-e, találhatott volna-e nagyobbat, felségesebbet? Nem, bizonyára nem! Sz. Ágoston azt mondja: „*ámbar ő leggazdagabb, ámbar ő Mindenható, még is drágább kincset nem adhatott.*” — „*Óh szerencsés ember!*” kiált fel sz. Ambrus, „*ki magának az Istennek birásával oly gazdag lettél, mert midőn az Istent birod, mindazt birod ő vele a mit kívánsz.*” — Nem nagy, nem végtelen e tehát Jézusnak szeretete, midőn véghetetlen becsü az, a mit ajándékoz. Gyuladj tehát szeretetre ó ezerszer boldog ember! midőn az adomány véghetetlen becsét meggondolod, de fontold meg azt is, hogy miképen adja?

Két tökéletes szívü barátinak egymáshoz való szeretete oly kívánságot táplál keblökben, melyet a természet semmi hatalma ki nem elégithet; ha együtt vannak azt óhajtják, hogy bár ketten egy testté és lélekké olvadhatnának, ha egymástól elválni kénytelenek, azt kívánják, hogy emlékül egymást adhatnák egymásnak és ezt a nagy kívánságot egy gyűrűvel egy képecskével vagy más valami emlékkal szokták kielégíteni. Csak a mindenható Isten teljesithette egészen ezt a kívánságot. — Igen is

[37]

csak ez a hatalmas szeretet találhatta fel azon módot, mely szerint azokkal, kiket szeret, tökéletesen egyesülhessen t. i. eledelül adja magát: „*az en testem bizonyal étel, az én vérem bizonyal ital — ez az én testem vegyétek és egyétek.*” És mivel az ő isteni dicsőségének fényességét az emberi szem mostani állapotában ki nem állhatja, de az emberi természet az emberi testnek és vérnek ételétől is irtózik: a véghetetlen szeretet mindenható erejével testét és vérét, lelkét és istenségét a kenyér és bor színe alá rejti, hogy az ember sem az istenség dicsőségétől el ne nyomattassék; sem a testnek és vérnek evésétől el ne iszonyodjék: így munkál a szeretet a mindenható erő által, azért az oltári szentség méltán a szeretet munkájának és a mindenhatóság csodájának tartatik. Óh megfoghatlan bölcs szeretet! hogy gyarló érzékenységünktől minden irtózást eltávoztasson, a kenyér és bor színe alá rejtőzik; és hozzánk való szeretetének örökös zálogául nem üres emléket hágy, hanem azt, a mi az igaz szeretet előtt legbecsesebb, legkívánatosabb, a mi nélkül az ég és föld semmit sem érnek — önnön magát adja egészen! Lásd óh ember mit tesz éretted az Isten ember és vajjon miért teszi ezt?

Azért, hogy vele tökéletesen egyesüljünk, hogy ő mi bennünk és mi ő benne lakozzunk. „*A ki eszi az én testemet és issza az én véretem én bennem lakik és én ő benne;*” (Ján. 6. 57.) azért, hogy a mi lelkünk táplálására eledelül szolgáljon, „*az én testem bizonyal étel, és az én vérem bizonyal ital;*” (Ján. 6. 56.) azért hogy a lélek már e földön mennyei gyönyörűséggel teljék el; „*kenyeret adtál Uram nekik a mennyből, mely minden gyönyörűséggel teljes;*” — azért, hogy a kegyelem urától földi vándorlásában kegyelmek által megerősítsék, a

[38]

a veszedelmek és kísértések ellen védelmeztessék, a bünöktől megőriztessék és az örök életre vezéreltessék. „*Én vagyok az élőkenyér, ki mennyből szállottam alá; ha valaki e kenyérből eszik, örökké él. (52 v.) A ki eszi az én testemet, és issza az én véretem, örök élete vagyon és én feltámasztom őtet az utolsó napon. (55. v.) A mint engem küldött az élő Atya, és én élek az Atyáért: úgy a ki eszik engem ő is él én érettem. (58. v.) Ez a kenyér, mely az égből szállott alá. Nem úgy mint atyáitok mannát ettek a pusztában és meghaltak. A ki e kenyeret eszi, örökké él.*” (59. v.)

Krisztus szeretett fiai és leányai! lehet e nagyobb szeretet, mint a melyet Krisztus mutatott itt övéihez? lehet-e oly kemény szív, mely az ily szeretetre el ne olvadjon, viszon szeretetre ne gyuladjon? Tudván Jézus, hogy valamint az ujonan született kisdedek erőre kapván sem élhetnek táplálék nélkül: úgy a keresztség által lelki képen ujonan született hivi sem élhetnének örökké táplálék nélkül; lelki eledelül a maga testét és vérét, magát egészen adta nekik: „*Vegyétek és egyétek, ez az én testem,*” *vegyétek és igyátok ez az én vérem.*” (Máté 26.) Halljátok ezt kegyelem gyermekei; akkor mondja ezt a ti isteni Mesteretek, miután megmondotta, hogy példákban és hasonlatosságokban többé nem beszél tanítványaival; halljátok a ti halálához közelítő Atyátoknak végrendeletét, utolsó akaratja ez, melyben a himezésnek, példázatoknak és homályos mondásoknak helye nincsen; halljátok az ő szövetség helyébe az új szövetség állittatik és szenteltetik itt föl, mely igazi és valóságos vérrel hozatott be; azon testét és vérét adá itt Krisztus, mely mi érettünk feláldoztatott. „*Ez az én testem, mely tiértetek adatik,*” „*ez az én vérem, az új szövetség vére, mely*

[39]

sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” Az oltári szentségben tehát a kenyérnek és bornak színe alatt valóságosan elrejtve van Krisztus szent teste és vére az ő istensége és embersége.

Istenem! többet mondtam most mint a mit megfoghatok, de hiszem még is, és pedig erősen és jó kedvvel hiszem; erősen hiszem, mert egy csalhatatlan Isten ígéréteinek és megörökített rendelkezésének hiszek; örömmel hiszem, mert egy véghetetlen szeretetű Isten az, a ki teljesíti azt a mit hiszek és remélek; hiszem; mert Krisztus, az igaz Isten és ember, a ki maga a csalhatatlan igazság, mondotta ezt, Krisztus, kinek mindenható szeretetét ismerem, cselekszi ezt; az ő isteni csalhatatlansága mellett az ő véghetetlen szeretete az, mely győzedelmeskedhetik értelmünk hitetlenségén és diadalmaskodhatok szívünk keménységén.

Ó te végnélkül való igaz és gondviselő Szeretet! ha te nappal egy fényes felhőnek, éjjel egy tüzes oszlopnak jelében vezérelted az ígért földére utazó izraelitáknak testi szemeit; vajjon mi ne higyjük e a mi érzéseink megtagadásával is, hogy te magadat a kenyérnek és bornak színe alá rejtve, vezérelni akarod a mi lelki szemeinket az örök életnek hazájába, melynek zálogául hagyta itt magadat? Oh hiszszük: mert nekünk a te csalhatatlan igazságod az a fényes felhő, mely minket a mi érzelmünk gyenge világa mellett hiven vezérel, a te szereteted az a tüzes oszlop, mely minket a mi érzéseink sötét éjjelében állhatatosan támogat. Te vagy az egyenes út, azért téged követünk; te vagy a csalhatatlan igazság, azért neked hiszünk; te vagy a véghetetlen szeretet, téged háladatosan szeretünk, te vagy az élet, azért benned és veled élni és halni akarunk. Ámen

[40]

Mindenszentek ünnepe.

1834.

Mily üdvös tanulságot nyújt nekünk a szentekről való illő és tiszteletteljes megemlékezés?

„Dicsérjük a dicső férfiakat és atyáinkat nemzedékeikben.” — Jézus, Sirák fia k. 44. 1.

A mai ünnepet mindenszentek tiszteletére szenteli a kath. anyaszentegyház, azon jeleseinek tiszteletére, kik földi életükben a ker. erényeknek példányképei valának, most pedig az egekben Istennek dicsőült barátai. Ezen tisztelet sem az Isten akaratával, sem a józan észszel nem ellenkezik, sőt ezekkel igen is megegyez, igen illendő, helyes és dicséretes. Nem ellenkezik Isten akaratjával; mert ezt sehol sem tiltja a szentírásban, sőt nyíltan és határozottan parancsolja az erényes és szent életű férfiak dicséretét és tiszteletét. Így bölcs Sirák: *„Dicsérjük a dicső férfiakat . . . Bölcsessegökről beszéljenek a népek, és dicséretöket hirdesse a gyülekezet. Testeik békességben temetettek el és nevök él nemzedékről-nemzedékre.”* (44. 1. 14. 15.) De hogyan is kárhozná Isten azok tiszteletét, kiket ő maga is megtisztelt, kiket ő maga hervadhatlan dicsőséggel megkoronázott, kiket ő

[41]

maga barátainak és örökös boldogságának részeseivé választott, és a kikben ő maga dicsőítették, áldatik és magasztaltatik?! — Nem ellenkezik a szentek tisztelete a józan észszel sem; mert ha a józan ész nem ellenzi, sőt magával hozza, hogy az erényes és érdemes nagy férfiakat tiszteljük, — akkor kell hogy helyben hagyja a szentek tiszteletét is. Hiszen még azok is, kik a szentek tiszteletét gáncsolják, szobrokat emelnek a hősök, tudósok, jeles hazafiak tiszteletére, sirjokat fölékesítik, dicsőítő beszédek, ragyogó ünnepeket tartanak. Miért volna hát helytelen olyanokat is tisztelni, kik magukat hősi erények gyakorlása által tüntették ki; olyanokat, kik tanaik és példáik, sőt szüntelen fáradozásaik által is halhatatlan érdemeket szereztek az emberiség javának előmozdításában? Olyanokat, kik a nehéz harczot győzelmesen küzdöttek végig és most megkoronázva Jézus trónja körül állnak és a királyok királyával együtt uralkodnak? Oh a mennyei Jeruzsalem üdvözült lakói Isten barátai és társai, a mi megdicsőült testvéreink bizonnyára jobban megérdemlik mély tiszteletünket, mint bárki más a földön ! Nem helyesen cselekszik-e tehát az anyaszentegyház, midőn az ő dicsőült fiainak emlékezetét ünnepli és erényeit magasztalja ? igen is helyesen; és pedig nemcsak a szentekre nézve, kik ezt megérdemlik, de reánk nézve is, kiknek a szentekről tisztelettel megemlékezni igen hasznos és üdvös. A dicsőült szenteknek tisztelete semmit sem adhat az ő boldogságukhoz, mert az ő tökéletes boldogságuk az Isten látásában minden mértéket felül halad: de sokat használhat minékünk, mert a szentek tisztelete és emlékezete sok szent, üdvös gondolatokat, érzéseket támaszt és sok üdvös tanulságot nyújt nekünk; azért a szentek tisztelete nem annyira

[42]

az ő dicsőségök nevelésére, mint inkább a mi lelki hasznunkra és javunkra szolgál. *Hogy mily üdvös tanulságokat nyujtson nekünk a szentekről való illő és tiszteletteljes megemlékezés?* erről fogok én e mostani beszédben értekezni csak figyelmezzetek.

a) A szentekre — ama boldogabb hazában már megdicsőült testvéreinkre való emlékezés eszünkbe juttatja emberi méltóságunkat — emlékeztet felséges rendeltetésünkre, felkölti szívünkben a nemes érzelmeket és fölemeli csüggedező lelkünket. Mily szomorú volna az embernek sorsa, mily leverő az ő állapotja, ha ő szívének a végtelen boldogság utáni kiirthatlan vágya daczára a halál után lenni egészen megszűnnék, ha az ő lelke testével együtt végkép megsemmisülne ! mivel volna több az oktalan állatnál ? mert a születés, élet és halál, elrothadás közös sorsa az embernek s az oktalan állatoknak; ez értelemben mondja a bölcs is: *„Egy az ember és barmok vége, s mindkettőnek egyenlő állapotja: a mint meghal az ember, úgy halnak meg azok is; hasonlóképen lehelnek mindnyájan és az embernek nincs többje, mint a baromnak, minden hiúság alá van vetve, és minden egy helyre megy; földből lett és hasonlóképen vissza is tér a földbe.”* (Pred. k. 3. 19. 20.)

De a mi sz. hitünk bizonyossá tesz minket, hogy a mi lelkünk isteni eredetű és halhatatlan; bizonyossá tesz, hogy ez az arasznyi földi élet nem véghatára létünk és rendeltetésünknek, hanem hogy a földi élet csak első szakasza létünknek, a halálban új szakaszát kezdjük

[43]

életünknek, és pedig úgy kezdjük, hogy többé élni meg nem szününk, soha meg nem halunk ; bizonyossá tesz, hogy az igazak lelkei ama jobb hazában Istennek társaságában oly boldogságnak birására jutnak, egész örökkévalóságon át oly boldogító örömöket élveznek, melyekhez hasonlót szem nem látott, fül nem hallott, és semmi emberi szív még nem érzett, — és ezen kimagyarázhatlan boldogságnak már sok millió testvéreink szerencsés részesei, a mit nyilván bizonyít sz. János az ő titkos látásában, a hol a 7. részben ekképen szól: *„Ezekután láték nagy sereget, melyet senki sem számlálhatott meg, minden nemzetből és nemzetségből, népekből és nyelvekből a királyi szék előtt és a Bárány színe előtt állani, fehér hosszú ruhákba öltözve, pálmákkal kezeikben — és a királyi széken ülő velök lakik. Nem éheznek és nem szomjuhoznak többé; a nap sem éri őket. Sem valami hőség, mert a Bárány, ki középen a királyi széken vagyon, vezérli őket, és elviszi az élő vizek forrásaihoz, és letöröl az Isten minden könnyullatást az ő szemeikről.”*

Lásd oh ember! mennyire felmagasztaltattál! nem tölti-e el szivedet egy szent édes érzéssel annak meggondolása, hogy már sok testvéreid kik veled egy Atyától származtak, ott a győzelem dicső koronájával megkoronáztattak ? érezd és becsüld megdicsőült testvéreidben az emberi méltóságot: lásd mily felséges célra, mily nagy méltóságra emeltetett az ember! s vigyázz hogy ezt méltatlan magadviseletével le ne alacsonyítsad! Mily nagy szégyen és esztelenség volna tőlünk, ha mennyei örök boldogságra teremtette szívünket a földhöz ragasztanók! ha Isten szabad fiainak születvén, magunkat a bűn, ördög és pokol rabjaivá tennők! ha emberi méltóságunkat a vétek által lealacsonyítanók!

[44]

Oh nem! távol legyen ez tőlünk, emberi méltóságunk érzete öntsön belénk oly önbecsülést, mely soha se engedjen olyas valamit tenni, mi emberi méltóságunkkal és rendeltetésünkkel meg nem egyeznék.

b) *A szentekről való emlékezés vigasztalást nyújt a félreismert, üldözött erényes halandónak és a méltatlan üldözést szenvedő ártatlannak.*

Szomoruan tapasztaljuk e földi életben, hogy az erény sokszor szenved, sanyarog, megvettetik, gunyoltatik, míg a bűn bővelkedik minden jóban, tisztelik, hajlongnak előtte; hogy a gonoszság diadalmaskodik az ártatlanság fölött; már a bölcs panaszkodott az ember ezen állapotján midőn így szólt: *„Vagyon más hiuság is, mely a földön történik. Vannak igazak, kiket roszak érnek, mintha az istentelenek tetteit cselekednék; és vannak istentelenek, kik oly bátorságosak, mintha az igazak cselekedetei nálók volnának.”* (Préd. k. 8. 14.)

Mivel vigasztalhatják az ily méltatlanul üldözött és szenvedő igazak magukat ? talán a sirral ? a sir bizonyára ama révpárt, mely a világ minden szélvészei ellen megvédelmez, a sirban megszűnnek minden fájdalmak és szenvedések; óh de a kinek szenvedéseiben a siron tul nincs vigasztaló kilátása, ki az életnek sok terhei közt nem képes a meggyőződés vidám tekintetével szemeit az égi hazára irányozni és ezzel magát vigasztalni, óh ennek bizonyára szomorú és elviselhetlen teher a földi élet; ez a szenvedés alatt elcsügged, menedéke s végső veszedelme a kétségbeesés!

A ki e szerencsétlen állapottól szabadulni akar, annak a boldog halhatatlanságról tökéletesen meg kell győződnie; ezt a tökéletes meggyőződést csak az igaz vallás adja meg az embernek; ez nyit a szenvedőnek

[45]

kilátást az örökkévalóságba, ez utalja őt egy boldogabb hazára, hol nincs többé fájdalom, mely hazának sok testvérei részesei lettek, kiknek könyeit, mivel nehéz harcot harcoltak — a futást bevégezték és a hitet megtartották — maga az Isten letörlötte szemeikről, s rövid földi szenvedéseiket örökké tartó véghetetlen örömmel jutalmazta az égből; itt már örömmel aratnak, kik sirva vetettek.

Ezen szívet emelő igazságról tesz bizonyosságot sz. János, midőn a Jelenések könyvének 7 részében a menygyerekek boldogságát rajzolja, kik között első helyre teszi azokat, kik a szenvedések útján jutottak mennyországba, és ezekről mondja: „*nem éheznek s nem szomjuhozhatnak többé, a nap sem éri őket, sem valami hőség — és elviszi őket az élő vizeknek forrásaihoz és letörl az Isten minden könnyhullatást az ő szemeikről.*”

Szenvedő barátaim! kik inségtekben epedve sóhajtoztok vigasztalás után, emeljétek fel könyes szemeiteket ama boldogabb hazára, melyben már számtalan testvéreitek földi szenvedéseikért százszoros kielégítést nyertek, és most saját tapasztalásukból tudják, „*hogy nem méltók a jelen idej szenvedések a jövő dicsőségre.*” (Rom. 8. 18.)

A szegénységnek keresztje nyomja válladat barátom? emlékezz a mennyben megdicsőültekre és mond magadban: ott a boldogok hazájában — hol nincs többé különbség a király és koldus, a gazdag és szegény között — sokan vannak az én véreim közül — a kik szintén szegények, alacsony rangúak valának mint én, ők most gazdagabbak, mint a világnak minden fejedelmei, Isten az én szegénységemet is el nemenyészhető gazdagsággal fogja megjutalmazni.

Életed napjait ellenségeid keserítik ? tekints az örök

[46]

nyugalom hazájára, ott sokan vannak, kik az ő ellenségeik igazságtalan üldözésének áldozatai lettek, most üldözőik ellenök nem dühösködhetnek; ők pedig az örök békességnek édes nyugodalmában vigan örvendenek — s gondold: én is majd egyszer s talán nem sokára megmenekszem az üldözőktől és bejutok az örök békesség boldog nyugodalmába.

Titokban hullatod barátom a keserűségnek sűrű könyeit, hogy érdemedet, a te ártatlanságodat a világ el nem ismeri ? keress vigasztalást a szentekről való emlékezésben ! Ezek között is sokan vannak, kik iránt igazságtalan volt a világ, de az igaz bíró már tökéletes igazságot szolgáltatott nekik; vigasztald magadat azzal, hogy ott a te el nem ismert érdemeidet, és ártatlanságodat Isten minden bizonynyal megfogja jutalmazni és dicsőséggel koronázni.

Szenvedő barátom! akárki légy, akár mily nehéz kereszt nehezüljön vállaidra, emeld ég felé lehajlott fejedet, és csepegtesd a vigasztalás balzsamát fájó szivedre, így elmélkedvén: az én megdicsőített testvéreim is a szenvedésnek útján jártak, ezen kellett nekik bejutni mostani dicsőségökbe, ő utánok akarok én is menni, örömmel viselem keresztmet; mert tudom, mily boldog országba vezet a keresztnek útja!

c) *A szentekről való emlékezetenk minket az ő tiszteletökre kell indítani.* A szentek e földön az erény hősei voltak, most pedig az égből az Istennek megdicsőített barátai; ők életökben harcoltak üdvünk sokféle ellenségei ellen, és győztek; meggyőzték a világot, a testet, az ördögöt, meg önmagukat, s ezen győzelemre nagyobb lelki erő kiváncsi, mint a legerősebb várnak megvívására. Ha dicséret, dicsőség és tisztelet illeti azokat,

[47]

kik a haza ellenségén diadalmaskodnak; ne illesse-e inkább tisztelet a szenteket, kik sokkal több és erősebb ellenségen, az Ég ellenségén arattak győzelmet? Az érdemnek oly szükséges jutalma a tisztelet, hogy ezt attól megtagadni nem lehet. A mi időnknek legnevezetesebb bölcseste *Kant* azt mondja: „*a tisztelet oly adó, melyet az érdemnek vagy akarjuk vagy nem, megadni tartozunk és ha azt külsőképen el is vonjuk, azt még sem tehetjük, hogy belsőképen ne érezzük.*” Mi a szenteket úgy ismerjük, mint a kik életökben érdemet szereztek, hogyan lehessen tehát, hogy tiszteletökre ne induljunk, annál inkább, midőn már őket az egekben megdicsőülve szemléljük? ha az Isten maga őket tiszteletre méltóknak találta, ha őket a sz. írásban tisztelni parancsolta: „*Dicsérjük a dicső férfiakat*” és maga is megtisztelte, nem érdemesek-e, hogy őket mi is tiszteljük?

Azért az anyaszentegyházban mindenkor szokásban volt a szentek tisztelete, az első keresztény idők óta a kath. hívek mindig tisztelték a szenteket, és az egyház mindig meg volt győződve a tisztelet méltányos és üdvös voltáról. Már a 2-ik és 3-ik században ünnepiesen megtartották a sz. vértanúk halála napját, sírjuknál összegyülekezvén és ereklyéik fölött sz. misét mutatván be. Arra pedig mindig ügyelt az egyház, hogy a szentek tiszteletébe hiba ne csuszszék, mert mindig szigorúan föntartá a lényeges különbséget az Isten és a szentek tisztelete között; és hogy a szentek tisztelete Isten tiszteletének és imádásának kissebbitésére ne legyen, sőt hogy a szentek tisztelete egyenesen az Isten dicsőítésére szolgáljon; arra oktatja és inti híveit, hogy midőn a szenteket tisztelik, ő bennök magát az Istent áldják és magasztalják, ki őket életök folytán az ő harcaikban

[48]

küzdelmekben, az erények gyakorlásában szent kegyelmével támogatta, most pedig őket munkáik után megkoronázta. Arra oktatja és inti híveit, hogy a szentek igaz tiszteletét leginkább az ő erényeik követésébe helyezték, és ugyanazért őket a sz. életben követni igyekezzenek és ez az

d) *A mire minket a szentek emlékezetének különösen ösztönöznie kell.* Sz. Pál apostol is erre intette a híveket: „*Annak okáért mi is, miután ennyi tanu felhője van közöttünk, letevé minden terhet, és a minket környező bünt, béketűrőssel fussunk az élénk nyitott viadalra.*” (Zsid. 1. 21.) „*Emlékezzetek előljáróitokról, kik nektek az Isten igéjét hirdették; kiknek látván életök végét, kövessétek hitöket.*” (Zsid. 13. 7.) Nekünk mindnyájunknak a ker. tökéletességre, szentségre kell törekednünk; mert Krisztus vallása azt parancsolja: „*Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok is tökéletes.*” (Máté 5. 48.) „*Legyetek békében, mindenekkel és szentségben* — Kiáltja sz. Pál. (Zsid. 12. 14.) — *mi nélkül senki sem látja meg az Istent!*”

Ezen kötelességünk teljesítésére leginkább buzdíthat bennünket a szentek példája; sokan a szent életet magokra nézve lehetetlennek képzelik, mely természetökkel, állapotjukkal össze nem fér, mely erejüket felülmúlja és azért rest és tunya keresztények maradnak. Gondolják meg ezek, hogy az Isten lehetlent nem parancsolhat, parancsolja pedig, hogy szentek legyünk, parancsolta már az ószövetségben: „*Szentek legyetek, valamint én szent vagyok*” ; parancsolta Krisztus az újszövetségben. — De tekintetek csak a szentekre, kik magatokat mentegtetitek, és azonnal belátjátok mentegtetétek hasztalanságát; nemde azok is emberek voltak mint mi ? nemde

[49]

oly természettel bírtak azok is mint mi? a vétek annyi veszélyei közt forogtak mint mi ? annyi ellenségtől ostromoltattak mint mi ? még is szentek lettek! tehát mi is lehetünk szentek; azok voltak ők, a mik mi most vagyunk és mi is azok lehetünk a mik ők most.

Bizonyára ők az ő természetök és állapotjuk mellett, annyi kísértések és veszedelmek között szentek nem lettek volna, ha Isten kegyelme őket nem őrzi, védelmezi és segíti, és vajjon megtagadja-e Isten mi tőlünk is az ő segítő kegyelmét? bizonyára nem, most sem rövidült meg az Ur karja, most sem fogyatkozik meg az Ő irgalma, részünkre is készen állnak azon eszközök és kegyelmek, melyek által a szentek szentekké lettek, „*mi is mindent megtehetünk az által, a ki minket megerősít* — (Filip. 4. 13.) Az Isten mindég segélyére jön a mi emberi gyarlóságunknak az ő kegyelmével, csak vigyázzunk arra és igyekezzünk avval közremunkálni, a menyeyei Atyának tökéletességéhez mindinkább közeledni s így egykor általa a dicsőült szentek számába felvétetünk. Ámen.

[50]

Mindenszentek ünnepére.

— 1835. —

Miben képzelik és keresik az emberek a földön a boldogságot ?

„*E világ elmulik és az ő kivánsága; a ki pedig Isten aka ratját cselekszi, mindörökké megmarad.*” — Sz. János
1. lev. 2. 17.

Tekintsetek fölfelé Á. K.! nézzetek az égre, ott, ott az Isten boldog országában ezer meg ezer testvéreink vannak, kik hajdan, mint mi most, itt e földön éltek, vándoroltak, és most ott szentek, boldogok, örökké boldogok ! Nem hullatnak már könyeket szemeik, nem szenvednek szorongatást sziveik; minden szenvedéstől megszabadulva, minden bajon és nyomoruságon felülemelkedve, oly örömeiben részesülnek, melyekhez hasonlót szem nem látott, fül nem hallott, a sziv nem érzett! Miképen jutottak ők oda? Mi szerezte meg nekik a mennyországot és ezzel a kimagyarázhatlan boldogságot? Ők gyűlölték, megvetették azt a mit mi szeretünk, és azt szerették a mit mi gyűlölünk és megvetünk. Mi teremtünk magunknak egy képzelt földi mennyországot, ezért küzdünk, ezt megnyerni törekedünk; és épen ezért

[51]

veszítjük el az igaz mennyországot. Nem így cselekedtek azon áldott és most már az égben boldog lelkek, a dicsőült szentek, kiknek tiszteletére ma ünnepet tart az anyaszentegyház. Ők követték a szeretet apostolának intését: „*Ne szeressétek a világot, sem azokat, mik e világban vannak.*” (Ján. 2. 15.) Szívökre vették amaz igazságot: „*E világ elmulik és az ő kívánsága, a ki pedig Isten akaratját cselekszi mindörökké megmarad.*” (Ján. 1. lev. 2. 17.) Midőn ma a szentek boldogságáról emlékezünk tegyük vizsgálás és elmélkedés tárgyává, hogy 1-ör *miben képzelik és keresik közönségesen az emberek a boldogságot, e földön a mennyországot ?* és lássuk 2-or, *hogy épen ez által veszti el az igaz boldogságot, a mennyországot, figyelmezzetek.*

Miben képzelik és keresik az emberek közönségesen itt e földön boldogságukat, miben helyezik itt az ő mennyországukat, miután szüntelen sóhajtoznak, törekednek és küzdenek egész erejükből? „*Minden a mi e világon vagy — írja sz. János apostol — a testi kívánsága, a szemek kívánsága, és az élet kevélysége;* (Sz. Ján. 1 lev. 2. 16.) az az, minden a mivel a világ bír, és a mit ad, az a testi gyönyörűség, földi gazdagság, és világi tisztelet — e háromból szövik össze maguknak az emberek e földön a mennyországot, azt hiszik, hogy ezek birtokában boldogok lesznek, azért ezek után kíváncsoznak, ezek megszerzésére fordítanak minden igyekezetet és fáradságot.

Ugyanis a) sokan azt hiszik, hogy abban áll az ember boldogsága *a mi az érzéket gyönyörködteti:* ha valaki mindennap jól felterített asztalhoz ülhet, drága ételekkel és italokkal élhet, kedve szerint henyélhet, egyik mulatságból a másikba mehet, testi kívánságainak

[52]

a mint akarja eleget tehet, kénye-kedve szerint élhet — ezt tartják sokan boldogságnak; és mivel a szív boldogság után vágyódik, az ilyen életre szivszakadva vágyakoznak és aggódva törekszenek, és mivel az érzékiség kielégítése lett törekvésük célja, nem ügyelnek többé a vallás követelményeire, nem az erkölcsi törvényekre, nem a lelkiismeret szavára; az érzéki gyönyör lett az ő hamis istenök, mit imádnak, minek mindent feláldoznak; fel az emberek becsületét, szüleik, rokonaik s jó barátaik szeretetét, fel az igazságot, az ártatlanságot, a tisztességet, egy szóval mindent feláldoznak; innen származnak, innen terjednek el oly igen a mértékletlenségnek és tisztátalanságnak oly sok kicsapongásai és vétkei a világban ; mert azt hiszik, hogy az érzékiséget gyönyörködtető tettekben találják fel a boldogságot, e földön a mennyországot.

b) Mások pedig azt hiszik, hogy *a gazdagság és földi javak teszik őket boldogokká.* Minden földi javak nélkül igaz, nem élhetünk a földön, mindennap szükségünk van ételre, italtra, ruházatra és lakásra; azonban a természet kevéssel megelégszik; egy darab fekete kenyér elüzi az éhséget, egy pohár friss víz eloltja a szomjúságot, a durva ruha is befedi a testet; a munkában elfáradt napszámos elalszik a szalmán és talán édesebben, mint az elkényeztetett gazdag az ő puha pelyhes ágyán, de a gyönyörűséget hajhászó meg nem elégszik azzal, hogy a természetnek elkerülhetlen szükségait kielégítheti, ő teremt magának mesterséges szükségeket és hogy ezeknek eleget tegyen ez az ő főgondja, erre fordítja eszét és igyekezetét. Erre szolgál főképp a gazdagság; pénzzel, a mit szeme szája megkíván, mindent megszerezhet az ember, azon is van

[53]

tehát, hogy pénzt s vagyont szerezzen; azonban a munkásság, szorgalom, takarékoság neki mind hoszszas és unalmas eszközök a meggazdagodásra, ő hirtelen akar gazdag lenni; más eszközökről gondolkozik tehát; csal a mint csalhat, adósságokat csinál, fortélyoskodik, hamisan esküszik, másokat ravaszsággal körülvesz, behálóz; lelkével, Istenével, felebarátja megrontásával semmit nem törődik, csak ő gazdag lehessen a kedvtöltés, az érzéki gyönyörökkel teljes élet az ő istene; a gazdagság a tömjén, melyet annak meggyujthat, azért az egyiket úgy mint a másikat, minden erőből hajhászsa; még egy van neki hátra a tisztelet, a fény, a dicsőség, az apostol szerint az élet kevélysége.

c) Igenis, sokan azt vélik, hogy a tisztelet, a fény, és dicsőítés a világ részéről, az ő boldogságukhoz tartozik, nem értem itt azt a tiszteletet, jó hirnevet, mely az emberek azon jó vélekedésében áll, mely az erényt, fedhetlen életet s a kötelességek hő teljesítését rendszeren kísérni szokta; ily tiszteletre magát érdemessé tenni, ilyen uton magának becsületet, tiszteletet szerezni nem csak nem hiba, sőt kötelesség és dicséretes törekvés. De más természetű az a tisztelet, melyre az élet kevélységét hajhászók az ő boldogságukat építik, ők tiszteltetni kívánnak erény és érdem nélkül; ők azt akarják, hogy mindenkinek elébe tétessenek, fényes polczokra emeltessenek a nélkül, hogy a megkívántató képzettséggel birjanak, a fényes hivatalok kötelességeinek megfelelni tudjanak vagy akarjanak. Ők nagyot szeretnének játszani, pompásan öltözködni, fényes palotákban lakni, a szolgák seregétől körül vétetni, mindenütt ragyogni, mindenfelé fényt terjeszteni, mindenektől hódolva csodáztatni. Ha mindenki térdet fejet hajt nekik, ha mindenki

[54]

fél és retteg tőlök, ha mások tőlök koldulják és várják szerencséjüket, ha az ő hatalmukat és gazdagságukat mások bámulják, ha őket mint a világ nagyjait és hatalmasait magasztalják, ezt az élet kevélységét tartják ők nagy jónak, melynek birásában vélik a boldogságot és képzelik e földön a menyországot.

Ezek azok a képzelt javak, melyekből szövik magoknak az emberek a menyországot: a testi érzéki gyönyörök, a földi gazdagság, a világi tisztelet és dicsőség, ezek a melyeket megszerezni oly fáradhatlanul igyekeznek, melyeket másoktól irigyelnek és melyek nélkül magokat szegényeknek, nyomorultaknak, boldogtalanoknak tartják, ezek azok, melyekért az erényt, a hitet, az ártatlanságot és mindent feláldozni készek, és vajjon igazán boldogokká teszik-e ezek őket? Vajjon megszerzik-e ezek nekik valóban az igaz boldogságot, az égnék boldogságát? Ah a. k. épen nem; épen ezek fosztják meg őket az igaz boldogságtól, ez a képzelt földi menyország rabolja el tőlök az igaz menyországot, ez szabályozza őket, hogy be ne jussanak mennyországba.

A mi képzelt menyországunk meg foszt minket az igaz menyországtól, ezt bizonyítja a) az ész és a tapasztalás, ezt b) az evangelium nyilvános tanítása.

a) Az ész és tapasztalás tanít minket, hogy az érzéki testi gyönyör, a gazdagság, a világi tisztelet nem teszik, nem tehetik az embert boldoggá, e képzelt menyország nem szerzi meg az igaz menyországot, hanem ellenkezőleg azt előttünk inkább elzárja. A kró-

[55]

nikák állítanak előnkbe embereket, kik a földnek minden javaival, a világnak minden kedvezésével, az érzékiség minden gyönyöreivel kedvök szerint élhettek és még is mindezek mellett magokat boldogoknak nem érezték. Ha földi boldogság csakugyan léteznék, vajjon *Salamon* király nem élvezte volna-e azt? Negyven évig uralkodott békességben, pompa és bőség közt, kedvét tölthetné minden jóban. Halljuk csak mit ír: „*Palotákat építettem magamnak és szőlőket ültettem; kéjkereteket és gyümölcsösöket állítottam; gyűjtöttem ezüstöt és aranyat, a királyok gazdagságait; szereztem énekeseket és énekes nőket, és amit szemeim kívántak, semmit sem tagadtam meg tőlük, és nem tiltottam meg szívemnek, hogy éljen minden gyönyörűséggel . . . ki fog úgy lakmározni és gyönyörben uszni mint én?*” így kiált föl. És még is, a mit ő birt és élvezett, mind kevés volt neki, semmiben sem talált boldogságot, mert így folytatja: „*És mindezekben hiúságot és lelki gyötrelmet láték és hogy semmi sem marad meg a nap alatt.*” (Préd. 2. r.) A világ minden javaival sem elégítheti ki a halhatatlan lelket; miképen is lehetne ez? egyik kívánság nemzi a másikat, a vele való élés kívánja annak megújítását, és gyakorlását, a gyakori élés maga után vonja a megunást és megutálást. Az érzéki gyönyörök és élvezeteknek az a káros hatása is van, hogy a testet gyengítik, megrontják és végre elveszítik. Ha azok, kik testi kívánságaiknak szabadon engednek és az érzéki gyönyörökkel vétkes tetszésök szerint élnek, állapotjukat megfontolni és az igazat kimondani akarnák, kénytelenek volnának magokról ezt mondani. Mi boldogok nem vagyunk, mi szerencsétlenek vagyunk. Tehát a képzelt javak, érzéki gyönyörök, gazdagság és világi tisztelet

[56]

még földi menyországot sem adhatnak, annál kevésbbé igazi menyországot az örökké valóságban. Elmulik e világ és az ő minden gyönyörűsége, a ki tehát ebben keresi az ő boldogságát, ott többé föl nem találja kívánságának tárgyát és nem elégítheti ki azokat, az ég örömeire pedig és mennyei érzelmekre elvesztette fogékonyságát, nem lehet tehát ő az örökkévalóságban egyéb mint szerencsétlen.

b) Ezt mutatja a szentek, a boldogok példája is, kik most a mennyben vigadnak. Miképen nyerték ők meg a mennyországot? Nézzük csak az ő életüket, s látni fogjuk, hogy ők épen az ellenkezőjét cselekedték annak, mit az érzéki emberek tenni szoktak, ők önmagukat megtagadták, testöket az ő kívánságaikkal megfeszítették; ők lélekben szegények, szívben alázatosak és tiszták voltak; ők inkább halált szenvedtek, mint hogy Isten törvénye és lelkiismeretök ellen valamit elkövetnének. Nem a világ és annak javai, hanem inkább Isten barátsága és tetszése, és a jó lelkiismeret volt az ő kívánságuk és törekvésük tárgya, igen is Istennek, az ő parancsainak megtartása által kedvében járni, az ő szent tetszését megnyerni, ez volt az ő egyetlen kívánságuk és igyekezetük. Ha tehát az Istennek minden szentei a magok megtagadása, a világnak és az ő javainak megvetése által nyerték meg a menyországot: úgy mi a világ szeretete és javainak keresése által bizonynyal elveszítjük azt.

c) Világosan tanítja ezt az evangelium. Jézus és az apostolok szorgalmasan intenek minket, hogy az ilyen élettől őrizkedjünk. „*A ki az én tanítványom akar lenni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és kövessen engem*” mondja Jézus, és ismét „*Vigyázzatok maga-*

[57]

tokra, nehogy elnehezedjék szívetek mámor és részegség és az élet gondjai által.” (Sz. Luk. 21. 34.) Az asszonyra vetett pillantást is, hogy megkivánjad, véteknél mondja: „ki asszonyra néz, őt megkivánván, már paráználkodott vele szívében.” (Sz. Máté 5. 28.) A test és vér nem bírhatják Isten országát. A paráznál, a házasságtörők nem vehetnek részt Isten országában, mondja az apostol, és ismét: „a ki testben vet, testből aratja a kárhozatot.” És a kedves tanítvány sz. János: „Ne szeressétek e világot, sem azokat, mik e világban vannak. Ha ki e világot szereti, nincs abban az Atyának szeretete. Mert mind a mi e világon vagyunk, a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége, mi nem az Atyától, hanem e világtól vagyunk. És e világ elmúlik és az ő kívánsága, a ki pedig az Isten akaróját cselekszi, mindörökké megmarad. (Sz. Ján. 1. lev. 2. 15—17.)

Ime k.! így szól az ész, a tapasztalás és a szentek példája, így Jézus tanítása mind azt mondja, hogy ha mi itt alant a képzeltenyországot keressük, ott fent az igaz menyországot elveszítjük. Óh tehát oda adjuk-e a látszatért a valóságot, a füst gyanánt elenyésző multakért, az örökkévalót: azon javakért, melyek szívünk vágyát ki nem elégíthetik, sőt nyugtalanítják, oda adjuk-e a tökéletesen boldogító javakat? Óh meddig engedjük magunkat csalattatni a földiek csalfa fénye által? mikor tisztulnak meg szemeink a világi hiúságok homályától? vagy talán a világ tövises ösvényén mindaddig vakoskodni és tévelyegni akarunk, míg a halál le nem rántja a hályogot s ki nem nyitja szemeinket, a mikor már késő lesz látni és hasztalan lesz eddigi balgaságunk felett siránkozni? Ah most, most midőn még a beismerés hasznos és üdvös, legyünk okosak, ismerjük el,

[58]

hogy azok a javak, miket a világ adhat, és a mik után eddig esztelenül törekedtünk, ki nem elégíthetik boldogságot szomjuhozó szívünket; és hogy épen ezek fosztanak meg az igaz boldogságtól, ezek zárnak ki a menyországból. Ismerjük el, hogy mind itteni békés nyugalomunk, mind örök boldogságunk attól függ, hogy akaratomkat Isten akarójával megegyeztessük és az ő parancsolatait mindenben hiven megtartsuk. Ha ezt elismerjük és a szentek példájára így tenni, így élni igyekezünk: úgy valóban boldogok leszünk, mert írva van : „Boldogok, kiknek utjuk fedhetetlen, kik az Ur törvényében járnak.” (118. Zsolt. 1. v.) „Boldogok mindnyájan, kik az Urat félik, kik az ő utain járnak.” (127. Zsolt. 1. v.) „Boldogok, kik az Isten igéjét hallgatják és megtartják azt.” (Luk. 11. 28.) Boldogok, mert itt csendes nyugalom és békeség az ő részök, ott pedig „bőséges az ő jutalmok mennyekben.” Ámen.

[59]

Mindenszentek ünnepére. 1838.

Mik voltak a szentek földi életükben? Mit kell nekünk
tennünk, hogy szentek legyünk?

*„Szentek legyetek, mert
én szent vagyok, a ti uratok
Istenetek.” Mózes III. k.
19. 2.*

Szokásunk mindazt a mi feltűnően jelesnek és érdemesnek látszik, illő figyelmünkre méltatni; szokásunk életünk némely napjait, melyek különös esetek miatt emlékeztetések lettek, más napoktól megkülönböztetni, és azok emlékét évenkénti megünnepléssel fentartani; épen így fen szoktuk tartani a nagy férfiak emlékezetét, kik jeles tetteik által figyelmet és tiszteletet érdemelnek. Ezekről még akkor is, midőn már életben nincsenek, tisztelettel szoktunk megemlékezni; ezek között kik érdemlik meg inkább figyelmünket, kik igazságosabb tiszteletünket, mint a dicsőült szentek? Ugy állnak ők előttünk, mint az emberi nem különös ékességei, kik nagy dolgokat vittek végbe életükben és magától az Istentől megdicsőítettek s ugyanazért holtuk után is méltán élnek az emberek emlékezetében, és tisztelettel említettnek nemzetségről nemzetségre. Az anyaszentegyház,

[60]

hogy a szentek tiszteletét és emlékezetét fen tartsa, és hogy a szentek az élőknek az üdvösség útján ösztönzőül és példányképül szolgáljanak, az esztendőnek minden napjára valamely szentnek ünnepét rendelte. De mivel a szentek száma oly nagy, hogy csak az ismert szentek közül is 30—40 vagy több is esnék egy napra, az ismeretlen szenteket pedig senki sem tudná elsorolni, hisz sz. János is az ő jelenésében megszámlálhatlan sokaságát látta a szenteknek; azért csak a szentek kis részének emlékezetét lehet esztendőn által különös napon megünnepleni. Hogy azonban a szentek közül, kik a mi tiszteletünkre mindnyájan érdemesek, egy se mellőztessék, és ha már különös tiszteletben nem részesülhet, legalább általánosan tiszteltessék; a keresztény anyaszentegyház azt rendelte, hogy minden szentek tiszteletére egy különös ünnep szenteltessék, és ezen ünnepet üljük ma k.! ezen ünnep megszentelésére gyűltünk most össze e szentegyházban. Ha ezen ünnepnek célját, ha az anyaszentegyház szándékát, ha azt tekintem, hogy az anyaszentegyház a szenteket például ösztönül és a végre állítja előnkbe, hogy ama isteni parancsnak: *„Szentek legyetek, mert én szent vagyok a ti uratok Istenetek”* teljesítésére a szentek példája által serkentsen; tehetek-e üdvösebbet, mintha a szentekről aképen értekezem, hogy ti a szentekben példát lássatok, és ösztönt nyerjete a szent életre? Mi végre e két kérdés megfejtése lesz beszédem tárgya: 1-ör. *Mik voltak a szentek földi életükben?* 2-ör. *Mit kell nekünk is tennünk, hogy szentek legyünk?* Figyelmezzetek.

[61]

Kicsodák a szentek, kiknek tiszteletére ma ünnepet szentelünk? a mennyországban dicsőült lakosai, az égnek tündöklő csillagai, kik a mennyi Felsőnek királyi széke körül ragyogó fényvel tündökölnék; azon örvendező sereg, mely mennyi örömben merülve dicséri, magasztalja az Istent, és hála éneket zeng az elvett kegyelmekért, ama boldog sokaság, mely az apostol szerint oly boldogságnak részese, melyhez hasonlót a szem nem látott, a fül nem hallott, a szív nem érzett, részese oly boldogságnak, melyet az ember meg nem foghat, a nyelv ki nem magyarázhat, mely soha el nem enyészik, mely örökké tart, örökké meg marad.

De nem az a kérdés, kik most a szentek az örök boldogságban, hanem inkább, kik voltak földi életükben és miképpen jutottak mennybe? Nem lesz nehéz e kérdésre megfelelni: röviden szólva úgy a. k.! hogy ők itt e földön Isten *hü szolgálói voltak*; hü szolgálói a *hitben*, hü szolgálói az *ő cselekedeteikben*.

a) Hü szolgálói voltak Istennek a *hitben*; kétségkívül igaznak tartották és vallották mindazt, a mit az Isten kinyilatkoztatott, és az anyaszentegyház által, hogy higgyük előnkbe adott. Az Istentől kijelentett igazságok megismerésében és azok fölött való elmélkedésben találták minden gyönyörűségeket. *Az Ur törvényében telék kedvök és éjjel nappal az ő törvényében elmélkedének.* (1. 71. 2.) Alázatos szívvel és hódoló lélekkel fogadták el az Istentől kinyilatkoztatott hitnek minden ágazatait, nem fessegették azokat vakmerően, ha bár elméjükkel meg nem foghatták is; elég volt nekik azt hitelesen tudni, hogy azokat az Isten jelentette ki, hogy értelmüket a hitnek engedelmissége alá vessék; jól tudván, hogy a maga természetében véghetetlen Isten többet

[62]

jelenthet ki, mint a mennyit a véges emberi elme megfoghasson; és hogy senkinek biztosabban nem hihetünk, mint a legbölcsebb Istennek, ki sem nem csalhat, sem nem csalatkozhatik, azért ők okosan hittek, nyugodtan és boldogan éltek hitükben.

Távol volt ő tőlök minden kétségeskedés a hit igazságai felől; ha a fenhéjazó elmék kételyt támasztottak, vagy épen tagadtak némely hitcikkelyeket, ők a kételyek eloszlatására, az igaz hit megismerésére az anyaszentegyház tanításához folyamodtak; tudták ők, hogy Krisztus az ő sz. hitét, annak eredeti tisztaságában megőrzését az anyaszentegyházra bizta, ezt tette az igazság oszlopának; tudták, hogy Krisztus az ő ígérete szerint a világ végeig vele lesz az ő egyházával, hogy ennek elküldötte a Szentlelket, az igazság lelkét, hogy megtanítsa minden igazságra, hogy mindig vele lesz, vele marad, hogy a hit tanításában soha ne tévedjen; azért méltán s kétség nélkül igaznak tartották, és erős meggyőződéssel ragaszkodtak azon sz. hithez, melyet az anyaszentegyház tanított.

És a mit belső meggyőződéssel hittek, midőn a körülmények úgy kívánták, mások előtt is nyíltan és bátran *megvallották*; semmi emberi tekintet őket annak megvallásától vissza nem tartotta; őket sem kecségetések meg nem tántoríthatták, sem fenyegetések el nem rettenthették; rémitő kínzások sem valának képesek, maga a halál sem volt képes őket a hit eltagadására vagy eltitkolására birni akkor, mikor annak nyilvános megvallását a körülmények szükségessé tették. Oh mily számtalanok vannak mennyben olyanok, kik hitüket verőkkel pecsételték meg! Így voltak a szentek, — mint Istennek hü szolgálói — erő-

[63]

sek, mindvégig álhatatosak, mindenben hivek az ő hitökben !

b) De hü szolgálói voltak ők Istennek *az ő cselekedeteikben is*. Az igaz hit cselekedetekben nyilatkozik, ha a hit a szívben erős gyökeret vert, kisarjadzik, drága illatu virágokat, édes gyümölcsöket hoz, a ker. erények illatos virágait, a jóságos cselekedetek gyümölcseit hozza. Az olyan hit, mely jóságos cselekedetek által magát ki nem tünteti, az nem igaz, nem lehet igaz hit, nem élő, hanem holt hit az; az ilyenről mondja sz. Jakab apostol: „*Valamint a test lélek nélkül holt, ugy a hit is cselekedetek nélkül meg van halva.*” (2. 26.) Valamint a lélek élete a testnek, és nem lehet eleven test lélek nélkül: ugy a jóságos cselekedet lelke a hitnek, mely azt eleveníti, azért mondja az irás : „*az igaz pedig hitből él.*” (Rom. 1. 17.) A ki *igazán* hisz, igazán is cselekszik; az élő hit együtt jár az igazsággal, a jóságos cselekedetekkel.

Ily eleven, élő hitök volt a szenteknek; ők az Istenben hittek, benne reméltek, és őtet szerették: mindazt, mit Isten akaratjának elismertek, örömet cselekedték, így voltak hü szolgálói Istennek cselekedeteikben. Semmit nem tettek a mi Isten akaratjával ellenkezett; sőt valamint minden igyekezetök arra czélzott, hogy Isten akaratját mindenben megérthessék, ugy teljes buzgósággal azon voltak, hogy az Isten megismert akaratját teljesítsék. Ezen buzgó törekvésökben semmi sem tántorithatta el őket; nem a testnek csalogatásai, nem a világnak csábitgatásai. Ki nem tudja s nem tapasztalja, hogyan kísérti az embert a testi kivánság? édes gyönyöröket ígér, de azt is kell tudni, hogy az érzéki öröm, a testi gyönyör kevés ideig tart és keserü ürmöt

[64]

hagy maga után. De az ember nem akarja ezt jól meggondolni. Tudja, hogy ez által magát az Isten kegyelmétől megfosztja, hogy kevés ideig tartó gyönyörért a mennyei örök boldogságot elpazarolja; de ezt ő meg nem fontolja. Ámde meggondolták ezt a szentek, ők a mulandókért az örökkévalókat cserébe nem adták; ők tisztább örömeket, nemesebb gyönyöröket kerestek, olyanokat, melyek el nem mulnak, a lelket meg nem mérgezik, a szívben mardosó férget nem hagynak. Az ő teljes örömük és gyönyöröségök abban állt, hogy Isten akaratját teljesítsék; ők is élvezhették volna a világ örömeit és gyönyöreit, ők is véthettek volna; de ők ezt nem akarták, hanem inkább jóságos cselekedetek és az Istentől reájok küldött szenvedések békés elviselése által Istennek tetszeni, az ő kegyelmében megmaradni igyekeztek.

Ők az Istent mindenekfelett, teljes szívből szerették, buzgó áhitattal imádták, magukat az Isten kegyelmébe ajánlották, mindenben az ő sz. akaratjára bizták; az Istenért önmagukat megtagadták, indulataikat megzabolázták, felebarátjaikat Istenért, mint önmagokat tisztán, igazán szerették, az Istentől reájuk bocsájtott keresztet szívesen viselték, állásuk, hivatásuk kötelességeit szentül teljesítették, ájtatosak, alázatosak, szelidek mértékletesek, kegyesek, igazságosak, irgalmasok voltak, szóval a ker. erények és jó cselekedetek minden nemeit gyakorolni igyekeztek; így voltak ők Istennek hü szolgálói cselekedeteikben.

Ó ha mi most lélekben fölszállhatnánk az ő mennyei lakhelyökbe, a dicsőült szenteket szemlélhetnők és tőlők maguktól megkérdezhethnők: miképen jutottak-mostani boldogságuk helyére? mindnyájan egyenlően

[65]

ezt felelnék: „Mi az Istennek hiven szolgáltunk, hiven a hitben, hiven akaratjának teljesítésében; mi az ő szavának hittünk, hitünket mindvégig megtartottuk, parancsolatait megőriztük, a rosztat kerültük, jót cselekedtünk, a reánk küldött szenvedéseket szívesen, s örömmel elszenvedtük; és ime most csekély fáradságunkért ily nagy jutalmat nyertünk, kevés ideig tartott szenvedéseinkért ily igen boldogok lettünk és örökké boldogok leszünk!

Innen láthatjuk, milyenek voltak a szentek földi életökben, hogyan éltek, hogy szentek legyenek; vonjunk innen következtetést és lássuk, mit kell nekünk is tennünk, hogy szentek legyünk.

Nincs ember e földön, ki e rövid élet után boldog véget érni, az örökéletbe bejutni és azon végtelen boldogságnak részese lenni nem óhajtana, melyet Isten az őt szeretőknek készített; nincs, ki a dicsőült szentekkel mennyországban örvendezni, és örökös örömeiben élni ne kívánna. Még az érzéki embernek is, ki most a világ zajos mulatságai között elfelejti az örökkévalóságot; még a világ fiainak és leányainak is, kik a mulatságok hamis fényétől megvakitva csak a mulandó örömeiben keresik és vélik feltalálni egész boldogságukat, kiket most hiába emlékeztetünk rendeltetésök végczéljára, az örök boldogságra, a szentek boldog állapotára, kik most könnyelműleg felelik: mi közöm nekem a szentekkel? mi gondom a Mennyországra? ezeknek is eljön egykor az óra, eljön az idő, melyben leesik szemeikről a hályog, más szemmel nézik a világot, elismerik hiúságait, keserü

[66]

könyvekkel megsiratják esztelenségüket és sóhajtozni fognak a boldog vég után; oh akkor, midőn közelget a végső óra — óhajtozni fognak a szentek halálával meghalni, a szentek társaságába eljutni.

Ha mindnyájunkban ily általános a boldog halál, a a boldogság utáni vágy; ha a szentek halálával meghalni, az ő dicsőségükbe eljutni kívánunk: tanuljuk meg, mikép lehet és kell oda eljutni? Mindenek felett szükséges, hogy ez életben szentségre törekedjünk; igen gyakran és nyilván kötelességül teszi ezt a szent írás. „*Szentek legyetek, mint én szent vagyok a ti Uratok, Istenetek*” mondja az Isten lelke. Sz. Pál pedig: „*Ez az Isten akaratja a ti megszentülésetek.*” (1. Tess. 4. 3.) „*Legyetek békében mindenekkel és szentségben, mi nélkül senki sem látja meg Istent.*” (Zsid. 12., 14.) Szentnek kell tehát annak lenni e földön, ki ez élet után az örök életbe be akar menni.

De miképen lehet az ember szent e földön? úgy — ha azon az uton járnak, a melyet édes Üdvezítőnk kijelölt, és a melyen minden ájtatos lelkek, Krisztus igaz követői, az Isten választottjai jártak; szentek leszünk ha Istennek hű szolgálói leszünk *hitben és cselekedetben.*

Hogy ilyenek legyünk, szükséges, hogy értelmünket megalázzuk, tulajdon akaratunkat megtagadjuk, megromlott természetünk kívánságait megzabolázzuk, hogy ne érzéki, hanem lelki életet éljünk. Ne oda czélozzon gondunk és szorgalmunk, hogy a testnek kedvezzünk, a világ tetszését megnyerjük, kincseket gyűjtsünk; hanem hogy egyedül arra törekedjünk, hogy Isten előtt kedvesek legyünk; ez pedig hit nélkül nem lehetséges, mert írva van: *hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél.*” De jó cselekedet nélkül sem lehet, mert csak az élő hit

[67]

kedves az Istennél, a hit pedig jó cselekedetek nélkül holt; szükséges tehát hinnünk és hitünket jó cselekedetek által bizonyítanunk. Hinnünk kell mindazt, a mit Isten kinyilatkoztatott és e sz. hit szerint is élünk, mindenben Isten akaratját teljesítenünk.

De talán azt mondja vagy gondolja valaki: „Lehetséges-e az embernek mindig és mindenben az Isten akaratját teljesíteni? Mily sok örömről kellene lemondanunk! magunkat visszavonnunk, amire még alkalmasak nem vagyunk! Akkor minden büntől őrizkednünk kellene és mindig az erényesség útján járnunk; de erre gyenge a mi természetünk, gyarlók vagyunk, sok részről ingereltetünk, ellenállani nem bírunk, s alig vesszük észre, és már elestünk, vétkeztünk. A szenvedéseket, megbántásokat, béketűrőssel kellene viselnünk, de ezek a mi természetünkkel ellenkeznek.”

Igaz k. a.! hogy ha szent akarsz lenni, mindezt tenned kell; az igaz kereszténynek sokat meg kell magától tagadnia, meg kell tagadnia minden vétkes örömet; de kérdem lehet-e örömmel nevezni azt, a mi tőlünk Isten kegyelmét, a mennyországot elrabolja? vagy nem nagyobb, nem nemesebb, nem szentebb, nem édesebb öröm-e az, mely Isten akaratjának teljesítéséből és az ezt követő örök boldogság reményéből származik?

Az igaz, hogy gyarló és erőtlén a mi természetünk, de még sem oly erőtlén, hogy az Isten kegyelmével a vétek ingereinek ellen ne állhasson; hü az Isten, mondja az Apostol, nem enged erőnk felett kísértetni; kegyelmével segítségére jó a mi gyarlóságunknak, hogy tapasztaljuk és mondhassuk az apostollal „*mindent megtehetek abban, ki engem erősít.*”

Azt sem lehet tagadni, hogy nehéz a szenvedése-

[68]

ket, bántalmakat, csapásokat béketűrőssel elviselni; de a ki tiszta szívet hord kebelében, ki fedhetlen lelkiismerettel bír, keveset törődik az emberek rágalmával, meggondolja, a mit édes üdvözítőnk mond: „*Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván, minden rosszat mondanak ellenetek énértetek. Örüljete és vigadjatok, mert a ti jutalmatok bőséges mennyekben.*” (Máté 5. 11. 12.)

Tekintsétek a szenteket, ők is emberek voltak, mint mi, ők is oly emberi természettel bírtak, mint mi, ők is gyenge, erőtlén, gyarló teremtmények voltak mint mi, ők is érezték magokban a rosszra való hajlandóságot; de ellen állottak ennek, gyengeségüket buzgó imádsággal erősítették; csak egy cél tartottak mindig szemük előtt, azt a nagy cél, hogy Isten igaz hü szolgálói legyenek, és ez által megszentüljenek; ha így tekintjük a szenteket, nem fog lehetetlennek látszani a szent élet, sz. Ágostonnal fogjuk mondani: *Ha ezek és azok ezt megtehették, miért ne tehetnők meg mi is? A szentségnek elérésére ugyanazon módok, ugyanazon eszközök állnak készen részünkre is. Mindnyájunknak ugyanazon egy Atyánk van az égben, ki épen oly atyai gondot visel reánk, mint viselt a szentekre. Ugyanazon egy Megváltónk van, ki épen úgy meghalt érettünk, mint a szentekért. Ugyanazon Szentlélek szentelt meg minket is, ki a szenteket megszentelte. Ugyanazon Isten ígéje nyilatkoztatott ki és hirdettetik nekünk, mely a szenteknek. Ugyanazon szentségek szolgáltatók, azon malasztok osztogattatnak, melyek a szenteknek, csak rajtunk áll tehát, hogy megszentelésünkön munkálkodjunk; lehetünk szentek csak igazán akarjunk: tegyük azt a mit a szentek cselekedtek, mi is szentek leszünk, legyünk mint a*

[69]

szentek életökben voltak, hü szolgái Istennek, hü szolgái a hitben, hü szolgái parancsolatainak teljesítésében, sz. akaratjának követésében, az igaz hitet nyilván bizonyító jó cselekedetek gyakorlásában, ugy bizonyára mi is már e földön eleven szentek, ott a siron tul, Isten országában pedig a dicsőült szentek társaságában örökké boldog szentek leszünk. Ámen.

[70]

Mindenszentek ünnepére.

1852.

Bár üdvözülni nehéz, de még sem oly nehéz, mint
némely buzgó keresztények gondolják.

*„Örüljetek és vigadjatok,
mert a ti jutalmatok bőséges
mennyekben.” Sz. Máté 5. 12.*

Édes Üdvözítőnknek e vigasztaló ígérete föllelkesit minden ájtatos lelket a szilárd kitartásra azon erős harcban, melyet szüntelen vivnia kell az erény és örök üdvösségért, mert nagy jutalom és megtiszteltetés vár ezért a küzdőre mennyeknek országában, hisz maga a csalhatatlan isteni Üdvözítő biztosit erről minket eme szavaival: *„Örüljetek és vigadjatok, mert a ti jutalmatok bőséges mennyekben.”* Ezen vigasztaló ígéret bátorította földi pályájukon azon boldog lelkeket, ama szenteket, kik most az égben megdicsőítetve boldogul uralkodnak s kiket mai ünnepünkkel tisztelünk e földön.

Óh áldott lelkek, Istennek választott szentjei! kiket ma az anyaszentegyház szándéka és rendelete szerint, mint Istennek kedves barátait s mint Jézusnál hathatós szószólóinkat buzgón tisztelünk, nyerjetez nekünk kegyelmet, hogy mi is ezen isteni ígéretben bizva, attól

[71]

élesztve és erősítve, mindazon nehézségeket és akadályokat, melyek az üdvösség útján mindenünnen elénekbe gördülnek, legyőzzük és küzdelmes földi pályánk bevégezése után mennyei hazánkba, a ti társaságatokba eljuthassunk és a megígért jutalomnak részesei lehessünk! Ez a mi mostani óhajtásunk és fohászkodásunk!

Azonban ez az óhajtás sokaknál csak pusztán kívánság, melynek elérésére keveset tesznek; azt tartják, hogy a mennyországba igen könnyen ellehet jutni; pedig nem úgy van, nem könnyű, de nehéz, sőt sokkal nehezebb oda eljutni, mint némely könnyelmű s hanyag keresztény gondolja.

Mit? tehát azért léptem fel e szószerkekre, hogy ez örömteljes ünnepen a mennyország elnyerését nehéznek állítsam és titeket öröm helyett szomorúsággal és félelemmel töltssek el? Nem, Isten őrizzen; az én szándékom az, hogy a lanyha keresztényeket az ő halálos álmukból felébreszsem; de a buzgók se maradjanak vigasztalás nélkül; ezeknek vigasztalására hozzá teszem, hogy *bár üdvözülni nehéz, de még sem oly nehéz, mint némely buzgó keresztények gondolják*: ez lesz tárgya mai beszédemnek. Figyelmezzetek.

Ha oly könnyű üdvözülni, mint a lanyha keresztények gondolják, miért üdvözülnek mégis oly kevesen? hiszen ha valami jót könnyű megszerezni, azt maguknak sokan megszerzik. Nem mondja-e nyilván Üdvözítőnk, hogy kevesen üdvözülnek? nem hallottátok e már gyakran és némi félelemmel az evangéliumból Jézusnak ama szavait: „*sokan vannak a hivatalosak, kevesen pedig a*

[72]

választottak?” (Máté 20, 16.) Mit mondanak nektek e szavak? nem azt-e hogy kevesen üdvözülnek? igen, de talán így hízeltetek magatoknak, azért üdvözülnek kevesen, mert a pogányok és hitetlenek sokan vannak, a katolikusok pedig kevesen; e szavak tehát csak azokat zárják ki a mennyországból és nem a katolikusokat is; ne csaljátok meg magatokat; *e szavak* — ugymond sz. Ágoston, és vele több sz. atya — „*minden emberre, tehát a katolikusokra is, vonatkoznak,*” a katolikus egyház kebelében is többen vannak, kik elkárhoznak, mint a kik üdvözülnek, „*sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak.*” És ezen állításukat Jézus szavaira alapítják. Egykor kérdé őt egy valaki: „*Uram kevesen vannak-e, kik üdvözülnek? ő pedig mondá neki; törekedjetez bemenni a szoros kapun; mert mondom nektek: sokan kívánnak maj bemenni és nem mehetnek.*” (Sz. Luk. 13. 23. 24.) Mondjátok meg, kik azok, a kik kivannak és törekednek mennyországba jutni? úgy tartom, hogy főleg a katolikusok, és még is ezekről mondja az Üdvözítő, hogy közülük kevesen mennek be mennyországba. A katolikusokról is szólanak tehát azon szavak: „*sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak.*” Fontoljuk csak meg jobban az Üdvözítőnek ama szavait: „*Törekedjetez bemenni a szoros kapun*” és még inkább meggyőződtek állításom valóságáról, hogy nehéz üdvözülni. Nem nehéz-e mennyországba bemenni, ha törekedni kell, hogy oda valaki bejuthasson és nem épen ezt mondja-e az Üdvözítő: „*törekedjetez bemenni a szoros kapun*”? mert a mennyország ajtaja igen szoros, meg kell feszíteni minden erőtet, hogy által juthassatok, erőszakkal kell oda bajutnotok, máskéz ha akartok is, igyekeztek is oda bejutni, de nem minden erőtet megfeszítésével, hanem

[73]

csak úgy könnyedén, a szoros kapun által nem mentek. És hogy mégjobban megértsük, mily nagy erőszak kívántatik a mennyország elnyerésére, máskor azt mondá az Üdvözítő: „*mennyeknek országa erőszakot szenved és az erőszakosok ragadják el azt.*”

Még evvel sem elégszik meg a mi üdvünkről gondoskodó Jézusunk; hogy az üdvösség nehéz megszerzéséről üdvös gondolatot bennünk megerősítse, a szoros kapun kívül még a keskeny utat is említi mondván: „*A szoros kapun menjetek be; mert tágas a kapu és széles az ut, mely a veszedelemre viszen és sokan vannak, kik azon bemennek.*” (Máté 7. 13.) És mintha még magát eléggé ki nem fejezte volna, szánakodó felkiáltással folytatja; „*Mily szoros a kapu és keskeny az ut, mely az életre viszen, és kevesen vannak, kik azt megtalálják!*”

Vegyétek még ezekhez az evangéliumnak mindazon helyeit, melyekben mindazon terhes kötetmek előadatnak, melyek szorosán megkivántatnak azoktól, kik mennyországba bemenni akarnak, milyenek a töredelmes, szigorú bünbánat: „*mondom nektek, ha bünbánatot nem tartotok, mindnyájan hasonlóképen elvesztek;*” (Luk. 13. 3.) a jóságos cselekedetek gyakorlása: „*Mindenfa, mely nem hoz jó gyümölcsöt, kivágatik és tűzre vetetik;*” az ellenség szeretete: „*Szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, kik titeket gyűlölnék, és imádkozzatok üldözőitekért és rágalmazóitekért;*” (Máté 5, 44.) önmagunk gyűlölete: „*ki nem gyűlöli önnön lelkét, nem lehet az én tanítványom.*” (Luk. 14. 26.) „*A ki életét szereti elveszti azt.*” (Ján. 12. 25.) az önmehtagadás és kereszthordozás: „*Ha ki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, és vegye fel keresztjét mindennap és kövessen engem;*” (Luk. 9. 23.) a ki mindezen és más ker. kötelelességeket jól megfontolja, mondja

[74]

meg, hogy nincs-e az üdvösség megszerzése nagy nehézséggel egybekötve?

Adjuk még ezekhez azon sok akadályt, kísértést, mely a ker. életben minden részről előfordul. Akadályokat vet lelkünk ellensége, *ki*, mint sz. Péter apostol írja, „*mint az ordító oroszán, körüljár, keresvén, a kit elnyeljen;*” akadályokat vet a világ, mely az ő veszedelmes elveivel, hibás nézeteivel, vétkes szokásaival, gonosz példáival, csalfa ígéreteivel, csábító gyönyöreivel igyekszik az embereket az üdvösség útjáról eltántorítani; akadályokat vet romlott természetünk, rosszra való hajlandóságunk, szivünk nyughatatlan vágyai, a test lázadásai ; a rossz szokások is mindmegannyi ellenségei üdvösségünknek, melyekkel küzdenünk, melyeket legyőznünk kell, ha üdvözülni és a mennyországba bejutni kívánunk.

Mindezeket összefoglalva mondjátok meg, nem nehéz-e vagy oly könnyű-e üdvözülni, mint gondoljátok? — Azonban ti jámbor, istenfélő lelkek el ne rémüljétek, el ne csüggedjétek, bátorságtokat, reménységteket el ne veszítétek, ha nem könnyű is üdvözülni, de még sem oly nehéz, mint talán ti gondoljátok.

Midőn egykor a tanítványok halottak Jézustól, mily nehéz az embernek főkép a gazdagoknak üdvözülni, kikről ezt mondá: „*Nehéz a gazdagnak bejutni mennyeknek országába — könnyebb a tevének átmenni a tü fokán — mint a gazdagnak bejutni mennyeknek országába;*” (Máté 19, 23—25.) a tanítványok igen csodálkozva és elrémülve kérdik: „*Ki üdvözülhet tehát?*” Talán közületek is néme-

[75]

lyek, főképp, kik üdvösségekéről igen gondoskodnak, hasonlóképp fognak sohajtozni: „ha mint halljuk, ily nehéz üdvözülni, ki fog tehát ödvözölni?” De vigasztalódjatok jámbor keresztények! ha nehéz is üdvözülni, de még sem oly nehéz mint ti gondoljátok; üdvösségünk kettőtől függ: Isten kegyelmétől és a mi akaratunktól. Az Isten kegyelmével nem csak minden lehetséges, hanem könnyű is, már pedig Isten kegyelme mindig velünk van; akarni pedig nem nehéz, és az igaz akarat mindent könnyüvé tesz.

Mit felelt Üdvözítőnk tanítványainak az előbbi kérdésre? ha ti, mondá nekik, az üdvösség megszerzésének nehézségét a ti emberi gyarlóságatokhoz méritek, úgy lehetetlen, hogy valaki üdvözüljön, de ha az isteni kegyelem erejét számba veszitek, úgy ez könnyen történhetik: „*Embereknél ez lehetetlen de Istennél minden lehetséges.*” (Mát. 19. 26.) Lássátok tehát, miben kell biznunk üdvösségünk munkálását illetőleg! nem a mi saját erőnkben, mert magunktól semmit sem tehetünk; sem a nehézségeket le nem győzhetjük, sem a kísértéseknek ellent nem állhatunk, sem jót nem cselekedhetünk, sőt amint sz. Pál mondja, még csak jó gondolatot sem gerjeszthetünk magunkban: „*nem mintha elegendők volnánk valamit gondolni magunktól, hanem a mi elégséges voltunk az Istentől vagyon.*” (Kor. II. lev. 3. 5.) Az Isten kegyelme az, a melyből jön a mi tehetségünk és mely által mindent véghez vihetünk mint sz. Pál mondja: „*Mindent megtehetek az által, ki engem megerősít.*” (Filip. 4. 13.)

Miképpen tehetünk meg mindent az isteni kegyelem által? Könnyen, nehézség nélkül, örömmel és vigasztalással. Erről biztosít minket édes Üdvözítőnk. Ő mondja:

[76]

„*az én igám gyönyörűsége és az én terhem könnyü.*” (Máté 11. 30.) Hogyan volna az ő igája gyönyörűsége és az ő terhe könnyü, ha ő terheinken, midőn neki szolgálunk, kegyelme által nem könnyítene? az akadályok elhárításában gyengeségünket nem erősítené, a keserőségeket belső vigasztalással nem édesítené „*az én igám gyönyörűsége és az én terhem könnyü.*” Óh vigaszteljes szavak, melyek az Üdvözítő szájából hangzottak! ti zálogai vagytok ezen ígéretnek, hogy nem fog hiányozni a szükséges kegyelem, a belső öröm és vigasztalás azoknál, kik az ő igáját magokra veszik, és terhe alatt meghajolnak; ezen ígéretével édesgeti és hívja övéit igájának felvételére: „*Jőjetelek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megnyugtatlak titeket.*” (Máté 11. 28.) Vegyétek magatokra az én igámat és én megnyugtatlak titeket — Jézus mindenkit hív az ő igájának felvételére és mindenkinek ígér megnyugtatót.

Ezzel elhárítja azoknak aggodalmát, kik a terhek sulya alatt csüggedni kezdenek, Isten kegyelmét illetőleg bizalmatlanságba esnek, és mondják: ki tudja ad-e az Isten nekem kegyelmet? ő ura kegyelmeinek, adja vagy megtagadja tetszése szerint! Ó te kicsiny hitű! miért kételkedel? nem elég neked az ily világos isteni ígéret: „*én megnyugtatlak titeket.*” Ha az ő igáját magadra vetted, bizzál az ő szavában, nemcsak szükséges kegyelmet ad, de meg is nyugtat, megvigasztal téged. Fontold meg, mennyit tett már Isten a te üdvödért! az ő egyszülött fiának sem kegyelmezett, hanem éretted kinos halálra adta és most azt, a mi üdvösséged bevégzésére oly igen hasznos és szükséges, megtagadná tőled akkor, midőn ez iránt ígéretével biztosított? Nem,

[77]

nem; az Isten hü az ő ígéretének teljesítésében, nem hagy el a te erőtlenségedben, nem enged erőd felett kísértetni, hanem a kísértést is hasznodra fordítja: „*hiv az Isten, ki nem hagy titeket kísértetni azonfölül, mit elviselhettek, sőt a kísértettel erőt is szerez, hogy elviselhesétek.*” (Kor. I. 10. 13.)

Ha ez sem nyugtat meg egészen, még egyet ajánlok: „*imádkozzál buzgón a kegyelemért és légy alázatos*” ez igen hathatós eszköz az üdvösségre szükséges kegyelem megnyerésére, mert az alázatosságnak sz. János bizonyítása szerint különösen meg van ígérve az Isten kegyelme: *Isten a kevélyeknek ellen áll; az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.* Gyakoroljátok magatokat az alázatosságban, mert az alázatosság nyilvános feltétele annak, hogy a kegyes Megváltó megnyugtassa azokat, kik az ő igáját viselik: „*Jőjetekek hozzám mindnyájan, kik terhelve vagytok és én megnyugtatlak titeket.*” *Vegyétekek rátok az én igámat, és tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatos szívű, és nyugodalmat találtok lelketeknek; mert az én igám gyönyörűsége, és az én terhem könnyű.*” (Sz. Máté 11, 28, 30.)

Az imádságnak esküvel megerősített ígérete van; „*Bizony, bizony mondom nektek: ha mit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek.*” (Sz. Ján. 16, 23.) Megadja mindazt, a mi Isten dicsőségére és a kérő lelki üdvére szolgál, mi szolgál pedig inkább erre, mint a természetfeletti kegyelem a jóra és a jóban való állhatatos megmaradásra.

Nincs tehát mit félni a buzgó kereszténynek, a kegyelem nem fog neki hiányozni és evvel bizonyosan és könnyen fogja ő üdvösségét munkálni, csak akarja, igazán akarjon üdvözülni, mert üdvösségünk saját aka-

[78]

ratunktól is függ. Hitünk csalhatatlan tanítása, melyet az írás több helyen nyilván kimond, hogy az Isten minden embert akar üdvözíteni; (Timot. I. 2. 4.) miért nem üdvözülnek mégis mindnyájan, hanem csak kevesen? azért mert Istennek ezen akarata magában nem eszközli az ember üdvösségét, hanem az embernek is kell akarni, és a kegyelemmel közremunkálni; azt írja sz. Ágoston: „*A ki teremtett téged nálad nélkül, nem fog üdvözíteni nálad nélkül.*” Örüljetekek azért buzgó keresztények! a ti akaratotoktól is függ üdvösségetek; akarjatok, de igazán akarjatok, és bizonynyal üdvözülni fogtok. De mit tesz igazán akarni? annyit, mint az üdvösség eszközeivel élni, Isten parancsolatait megtartani. „*Ha be akarsz az életbe menni, tartsd meg a parancsolatokat;*” annyit tesz, mint jót cselekedni, a jóban mindvégig megmaradni, mert csak az koronáztatik meg, ki a jóban mind végig megmarad; ezt tegyétekek és hogy ezt tehessétekek, tekintsetek az égre, hol nagy jutalom ígértetik, de imádkozzatok buzgón a kegyelemért is, és nem lesz okotok mondani, hogy felette nehéz a mennyországot megnyerni.

De azért minden félelmet se tegyetekek le; mert sz. Pál minden keresztényt int, hogy üdvösségüket félelemmel és rettegéssel munkálják; de ezen félelemnek üdvösnek, bizalommal és szeretettel mérsékeltnak kell lennie; az ily félelem az ájtatos lelkeknek is hasznos és szükséges, azért mondja a Szentlélek: „*Ha az ur félelmében magadat állhatatosan nem tartod, hamar felfordul házad.*” (Jézus Sirák fia 27. 4.)

Ha még a jámbor s buzgó keresztényeknek is félelemmel kell üdvösségüket munkálni, hogyan lehetnek bátorságban és félelem nélkül azok, kik az ő üdvössé-

[79]

gükkal keveset gondolnak? „*Ha az igaz is csak alig üdvözülni; az istentelen és bűnös hol marad meg?*” kérde sz. Péter (I. lev. 4. 18. v.) Ó bár fölnyilnának ezen a gondatlan keresztények szemei, és megismernék, hogy azon ut, melyen járnak, nem vezet őköt mennyországba; a könnyü világi életnek veszedelem és kárhozat a vége.

Igyekezzünk azért a. k.! nem a világ veszedelmes útján, hanem azon az uton járni, melyen a dicsőült szentek jártak, és hogy ezen állandóan járassunk, esedezzünk az Urhoz, hívjuk segítségül a szenteket, hogy hathatós esedezésük által üdvösségünk munkálására kegyelmet nyerjünk, és ezt megnyerve, egykor velök együtt az Istent örökké dicsőíthessük. Amen.

[80]

Negyedik nagybőjti beszéd.

1835.

A bünalkalom kerüléséről.

„Péter pedig követé Jézust távolról a papi fejedelem tornáczáig. Ott állának pedig a szolgák és poroszlók a széntüznél, mert hideg vala és fütőzének; velök vala pedig Péter is, ott állván és fütöz vén.” — Sz. Máté 26. 58. Sz. János 18. 18.

Miután Jézust az áruló tanítvány a getszemáni kertben ellenségeinek kezébe adta, ezektől elfogatva megkötötzetett és a főpapok házához hurczoltatott; tanítványai csufosan elfutottak és elhagyták őtet. Péter első zavarából valamennyire feleszmélvén kezdé érezni gyalázatos tettét. Ah mit cselekedtem? gondolja magában — elfutottam és pedig akkor, midőn jelen lennem legszükségesebb lett volna! Oh gyalázat! Elmerte Judás Krisztust árulni és Péter nem mert vele maradni? Oh gyávaság, szégyen gyalázat! hova menjek most, elszakadván attól, a ki az ut és egyedül igaz ut? Vagy ellehet-e Péter Jézus nélkül? Megy azért Péter és *követi Jézust a*

[81]

-papi fejedelem tornáczáig; de sz. Máté szerint csak *távolról* követi Jézust, mert ámbár a szeretet vonta őt Jézus után, de a félelem visszatartóztatta; megy mindazonáltal, elkiséri a papi fejedelem tornáczáig, sőt bemegy az udvarba, be azon házba, melyben Jézus elvesztésére minden gonoszságot kigondolnak, a szolgák és poroszlók társaságába vegyül, *kik ott állának a széntüznél és fűtőzének, és Péter is velök vala, ott állván és fűtőzván.* Oh! bár Péter oda soha be nem ment volna; mert ott követte el a legnagyobb vétket, ott okozott szeretett mestere szívének leggyötrőbb fájdalmat; mert ott tagadta meg Jézust és nem egyszer, hanem háromszor tagadta meg őt és esküvéssel, átkozódva erősítette a tagadást!

Mert alig lépett be Péter a főpap tornáczába, egy ajtónálló szolgáló megszólítja őt mondván : „*Nemde te is ez embernek tanítványai közül vagy?*” és a fűtőző szolgák előtt „*nemde te is a galileai Jézussal valál?*” Ő pedig tagadá mindnyájuk előtt: „*nem tudom mit mondasz?*” Ez Péternek első tagadása. Észre vevén Péter, hogy nem jó helyen van, és hogyha a tűz körül sokat fűtőzik, még többen megismerik, lassankint vissza vonult és kiméne a tornácz elébe, mikor pedig kiakarna menni az ajtón, ismét meglátá őt egy más szolgáló és ujjal mutatva Péterre mondá azoknak, kik ott valának: „*Ez is a názáreti Jézussal vala, és kevés vártatva hozzája menének az ott állók és mondák Péternek: Bizonyára te is azok közül vagy, mert szólásod is elárul téged.*” Ekkor már Péter esküvéssel is tagadá, hogy ő sem nem tanítványa, sem nem ismerőse Krisztusnak. Ez Péternek második tagadása. Noha a szolgálok és szolgák faggatása nagyon megrémítette és alkalmasint a főpap házá-

[82]

tól is elidegenítette Pétert, de mivel mindig szives szeretettel hajlott Krisztushoz, még akkor is midőn már kétszer megtagadta; és mivel kívánta látni, mi vége lesz az ő ügyének, a második megtagadás után közel egy óra múlva ismét be méne a főpap tornáczába, és legottan *egy a főpap szolgái közül, annak rokona, kinek Péter levágta fülét, szembe szállván Péterrel, nem kérdezet, hanem bizonyossággal erősíti, hogy ő Jézusnak tanítványa, és hogy szavainak nagyobb hitelt szerezzen, a helyet is megnevezi, hol együtt látta Krisztussal.* „*Nem láttalak-e — ugymond — téged a kertben ő vele?*” Ugyanakkor többen is oda tódulván erősen szorongatták Pétert, hogy ne is tagadja, mert bizonyára ő is azok közül való, kik követői voltak Jézusnak, mert hogy Galileából származott a szólásmódja is elárulná őtet; — akkor Péter ennyi bizonyítékok lévén ellene, nem csak tagadta Jézust, hanem esküdött, átkozódott, hogy *nem ismeri az embert*, kiről szó van. Ez Péternek harmadik tagadása, ez az ő siralmas esete. Jaj szörnyü eset! Jaj leesett fejünkről a mi koronánk! Jaj az anyaszentegyház oszlopa kimozdult helyéből! Oh emberi gyarlóság! Oh nagy állhatatlanság! Rettegj jegenye, mert ledőlt a magas czedrus! Ha a kőszikla így megtántorodott, mit bizakodhatunk mi ingadozó nádszálak?! Rettegjünk mi gyarló és a bűnök veszedelmében minden nádszálnál ingadozóbb bűnösök, hisz még Krisztusnak ily erős vitéze is elesett. Legyen az ő esete sz. Ambrus intése szerint a mi *tanulságunk*, tanuljuk az ő esetéből kerülni a vétek veszedelmét.

Vizsgálván a sz. Atyák Péter esetének eredetét több okokra találják. Okozzák az ő aluszékonyságát, a a kísértet elleni készülésben tunyaságát; mivel a getsze-

[83]

mán kertben, midőn Krisztus intése szerint vigyáznia és imádkoznia kellett volna, ő álomnak adta magát; intette őt Krisztus, hogy imádkozzék, intette, hogy ne aludjék, óvta a kísértettől, melybe okvetlenül beleesik, ha nem imádkozik; példát is mutatott neki, térdére esvén, szeme láttára nagy buzgósággal könyörgött mennyei Atyjának, de Pétert sem intésével, sem példájával imádságra nem bírhatta. „*Veszni indul pedig az olyan ember, ki akkor alszik, midőn imádkoznia kellene* u. m. ar. sz. János. — Okozzák a maga erejébe vetett nagy elbizakodását; előre megjövendőlte neki Jézus, hogy megfogja tagadni s ő a helyett, hogy magát megalázva, gyarlóságát beismerve, kegyelemért esedezett volna, ő mintha magától megállhatna, mintha társainál több volna, bátran erősíté a végvacsorán, hogy, ha mindnyájan megbotráncoznának is benne, ő soha meg nem botráncozik, ha a többiek el is pártolnak Jézustól, ő el nem pártol és kész vele a halálra is menni. Okozzák főképp, hogy önjerejébe bizván minden haszon és szükség nélkül be ment a papi fejedelem házába, a bűnre vivő alkalomba; mert Péter soha meg nem tagadta volna isteni mesterét, ha magát a veszedelemnek, a bűn alkalomnak önként ki nem teszi. *Péter esete tanítson tehát minket a bűnre vezető alkalom kerülésére.*

Láttuk eddig a vétéknek gonoszságát,*) és feltettük magunkban, hogy attól kitisztulunk és abba többé vissza nem esünk; óh de ezen sz. és üdvös szándékunkat nem teljesíthetjük, ha csak a bűnalkalmat kerülni nem fogjuk; mert majdnem lehetetlen annak bűnbe nem esnie, ki magát a bűnalkalomnak önként kiteszi; ezt okokkal

*) Valószínűleg ezen beszédet megelőző egyik bőjti beszédre vonatkozik ezen utalás.

[84]

fogom a mai beszédben megmutatni. A bűnalkalomban majdnem lehetetlen nem vétkezni: *a) mert a bűnre csábító kísértet erősebb; b) az ellenállásra az ember erőtlenebb, c) az isteni kegyelem hiányosabb.* Óh azért sz.! mindenkor kerüljétek a bűnre vezető alkalmat. Figyelmezzetek.

Nehéz, igen nehéz, csak nem lehetetlen annak bűnbe nem esni, ki magát önként kiteszi a bűnalkalomnak. Csalhatatlan az Isten szava: „*Ég és föld elmulnak, de az én szavam el nem mulnak.*” Megmondotta pedig Isten Jézus Sirák fia által, hogy „*ki a veszedelmet szereti, elvész abban.*” (3. 27.) Mit mást tesz a veszedelmet szeretni, mint magát a bűnalkalomnak kitenni, abban örömet időzni? mert amit az ember szeret, attól nehezen távozik, ahhoz szívesen visszatér, az tehát Isten mondásának igazi értelme, hogy kik a bűn alkalmat szeretik, nem kerülik, önként bele mennek, bűnbe esnek, a veszedelemben elvesznek ; azért int a Szentlélek, hogy fussunk a bűnre vezető alkalomtól: „*Halljad fiam! és fogadd be igéimet ... Ne gyönyörködjétek az istentelenek ösvényeiben, és ne kedveld a gonoszak útját. Fuss attól, és ne menj át azon, térj el, és hagyd el azt, mert nem alusznak, míg gonoszt nem cselekszenek, s míg meg nem ejtenek*” (Péld, 4. 10. 14. 15. 16.) az az nem mégy ki bűn nélkül a bűnre vivő alkalomból; nem is lehet másként; mert a bűn alkalomban nagyobb a kísértés, melynek nem birsz ellenállni; már maga az alkalom erős és veszedelmes kísértet; ki nem tudja, mily erővel, mily hatalommal bír egy bájoló tárgy, mely jelen van, hogy

[85]

az érzékiséget meghassa, az értelmet elcsábítsa, az akaratot eltántorítsa: ha az ily tárgy, még akkor is, ha távol lévén csak a képzelődés által munkálkodik — képes a szívet kívánságra vagy épen megegyezésre ingerelni; mit nem fog véghez vihetni, mikor a maga hizelgő és egész bájoló alakjában megjelenik, az ő kellemes, ingerlő szépségével megigézi a szemet, ezt megfogván bátran támadja és hatalmába vonja a szívet, és a bűn bilincseibe veri a lelket. Elismerték a sz. atyák a bűn alkalom hatalmát, azért mondja sz. Bernárd, hogy *az alkalom sokszor még azokat is, kik vétekről nem is gondolkodtak, vétekbe ejtette, és ejti*; és valóban mily sokan vannak, kiknek eszökben sem volt, annál inkább nem volt szándékukban vétkezni, még is vétkeztek csak azért, mert az alkalom őket arra vitte. Nyilván lehet ezt szemlélni Dávid király esetében. Ez egy meleg napon kiült palotájának folyosójára, nem más szándékkal, mint hogy a szabad levegőt élvezze, ez valóban ártatlan szándék volt, eszébe sem ötlött, hogy lelke ott megbotránkozhatik és vétekbe eshetik; szemét véletlenül oly helyre veté, melyről azonnal el kell vala fordítania, de ezt nem tette; és ime ez alkalom őt oly vétekre vezette, melyre nem is gondolt; véletlenül megpillantotta fürdés közben a szép Betsabeét — Uriás nejét — a kinek kiváló szépségén szeme megakadt, gyönyörködve nézett, és csakhamar tiltott szerelemre gerjedett, házasságtörő és később gyilkos is lett! — Óh Istenem! Nem történik-e most is sok ily vétkezés? egy vigyázatlan tekintet, egy véletlen alkalom vétekbe keveri a vigyázatlan embert; mert valóban nagy erővel bír a bűnalkalom, melyben el nem esnünk a bölcs szerint épen oly nehéz, mint égő szenen járnunk a nélkül, hogy meg ne égetnők talpukat. —

[86]

A bölcs ugyanis a tapasztalatlan ifiut a vétektől megőrizni akarván, melybe a nőekkel való társalkodásban eshetik, inti, szívére köti, kerülje azok társaságát, *hogy megne kívánja szíve azok szépségét* és meg ne fogassék az ő hunyorgásaiktól, édes beszédeiktől és bájoló hizelkedéseiktől, mert vajjon ugymond: *Elrejtethi-e ember a tüzet kebelében, hogy ruhái ne égjenek? Avagy járhat-e eleven szenen, hogy meg ne égjenek talpai?*” (Péld. 6, 27, 28.) Jób pátriárka is az eleven szénhez hasonlítja a bűnre vezető alkalmat, és ezt teszi hozzá, hogy a sátán lehelete éleszti a szentet. „*Lehelése — ugymond — meggyújtja a szentet és láng tör ki szájából.*” (41. 12.) Mivel azt akarja tudtunkra adni, hogy a sátán, ki az alkalmon kívül ravasz mesterkedéssel vagy dühös erőszakkal él az ember megejtésére, őt minden munka és fáradság nélkül viszi bűnre a bűn alkalomban; elég neki akkor csak egy lehelet, mely meggyújtja a vétek szentét, egy barátságos látogatásnál, egy rossz regény olvasásánál, egy fajtalan színjáték látásánál elég neki egy lehelet, hogy a keblet a szerelem és buja vágy lángjával eltöltse, mely a szegény lelket megemésztsze; ily könnyű az ördögnek a szegény halandót rabbilincseibe venni, vétekbe ejteni, midőn maga az alkalom is vétekre hívja és ingerli őt. Vigyázatok azért k. h. kik oly nagy bátran teszitek ki magatokat a bűn alkalom veszélyének, őrizzétek magatokat int sz. Pál apostol: „*Ne adjátok tagjaitokat a gonoszság eszközeül a bűnnek.*” (Róm. 6. 13.) Ne nyissatok kaput a bűnnek szíveitekben. „*Ne adjatok helyet az ördögnek.*” (Efez. 4. 27.) E gonosz lélek a nélkül sem szünik meg minket kísérteni, hogy hatalma alá vessen; ne könnyítsétek neki a győzelmet az által, hogy a bűn alkalomnak magatokat szabadon kitegyétek. Re-

[87]

mélhetitek-e, hogy meg nem fogtok győzni ? némelyek felelik: igen is reméljük! miben alapszik reménységtek? bizunk magunkban és Isten kegyelmében is. Hiu reménység sz.! nincs az embernek mit biznia magában, nincs mit biznia Isten malasztjában, ha önként megy a bünalkalomba.

Nincs az embernek mit biznia magában, önerejében erős feltételében, mert az ember magában véve is erőtlén, és még erőtlenebb lesz a bünre vivő alkalomban. Tudva van k. k.! hogy a mi természetünk az eredeti vétek által megromlott, meggyengült, ismeretes a mi gyarlóságunk; szívünk rest és tunya a jónak követésére, a rosra pedig igen hajlandó és serény; meg kell őszintén vallanunk, hogy hajlandóbbak vagyunk a rosra, mint a jóra, de Isten lelke is nyilván bizonyítja ezt: „*az emberi szív érzései és gondolatai a gonoszra hajlandók ifjuságától.* (Gen. 8. 21.) Ezért panaszkodik sz. Pál apostol oly keservesen: „*En pedig testi vagyok — ugymond — rabszolgája a bünnek . . . Tudom, hogy nem lakik én bennem, azaz testemben jó; mert megvan ugyan nálam az akarás, de a jónak véghezvitelét nem találom; más törvényt látok tagjaimban, ellenkezőt elmém törvényével és engem rabbá tevőt a bün törvénye alá, mely tagjaimban vagyok. Én szerencsétlen ember, ki szabadit meg engem e halálnak testéből?*” (Róm. 7. 14. 18. 23.) Ha sz. Pál ez a választott edény, ez a tökéletesség tüköre így panaszkodik gyarlósága fölött, mit mondjunk mi, kik e gyarlóságnak mintaképei, ros indulataink bábjai vagyunk, kiknek minden lehető képtelen gondolat

[88]

szünkbe jut és minden rendetlen, csunya kívánság föltámad szívünkben.

Ha pedig már önmagunkban természetünk szerint ily gyöngék és erőtlének vagyunk a jóra, s ily hajlandók a rosra, mennyivel erőtlenebbek leszünk a bün alkalomban, melyet önként keresünk? olyankor a bün félelme nagyrészt elenyészik, mert az ember az alkalomtól nem fél, olyankor mintegy alkura lépünk vele, hogy együtt, egyesült erővel dolgozzunk saját romlásunkon ; tudjuk, hogy semmi ugy nem csábit bennünket mint tulajdon vágyódásaink és indulataink, nemde pedig a bün alkalmak a mi szenvedélyeinket felgyulasztják, és vajjon mikor erőtlenebb az ember, mint mikor az indulatok és szenvedélyek tüze benne föllobban ? Vajjon erősebb-e valaha a ros kívánság, mint mikor jelen van az ő tárgya? s midőn a bün elkövetésére csak egy lépés kívántatik, vajjon nem fogja megtenni az ember ezt a lépést, melyre már ros természete ugy is igen hajlik? Ha tehát ehhez a hajlandósághoz még az alkalom is hozzájárul, meddig lehet ment, hogy ezt a lépést meg ne tegye s bünbe ne essék? Ha már annak az ösztönzésnek ellen nem állhatott, mely őt a bün alkalom keresésére ingerelte, hogyan fog ellen állni a bün alkalomnak, mely őt sokkal erősebben izgatja? Ha nehéz magunkat egyenesen tartanunk midőn a földre semmi sem vonz bennünket, mennyivel nehezebb egyenesen állanunk, midőn nehéz teher nyomja alá testünket? Ki a mélység szélén akkor sem képes megállni, mikor alatta a föld nem sikos és mikor őt semmi erő sem hajtja, hogyan állhatna meg akkor, midőn lába alatt minden csuszamló, és az alkalom a vétkes tárgyak által őt a bünre nagy erővel hajtja?

[89]

Mivel tehát ti sz.! már önmagatokban oly erőtlének vagytok és a bűn alkalomban még erőtlenebbekké lestek, mily nagy vakmerőség tőletek, hogy mégis erőtkben biztok, és tudva, szántsándékkal ugyanazon bűn alkalmakat keresitek, melyekben már annyiszor hajótörést szenvedtetek! Ismeritek szenvedéyeiteket, hajlandóságaitokat, elkövetett bűneiteket; még is megjelentek azon társaságokban, melyekben rossz szenvedéyeitek ingereltetnek, szivetek vétkes kivánságai feltüzeltetnek; barátságosan nyájaskodtok azokkal, kikkel vétkeztetek: gondoljátok-e, hogy a bűnt elkerülitek, ha a bűn alkalmat nem kerülitek? gondoljátok-e, hogy a bűn alkalom törei elől menekülhettek, holott már azokba annyiszor bele estetek?

Vagy mire építitek reménységteket ? talán arra, hogy magatokat a bűn alkalom kísértései ellen erős feltétellel, erős fogadással felfegyvereztetétek? Tanuljátok meg Péter példájából mennyire bizhattok erős fogadástokban ! Volt-e valaha ünnepélyesebb ígélet mint az, melylyel Péter magát arra kötelezte, hogy Krisztust meg nem tagadja? Péter Krisztus istenségéről tökéletesen meg volt győződve, mivel arról oly nyilvános vallást tett; ő teljes bizodalommal volt Krisztushoz, mivel az ő szavára a vizen járt; ő teljes volt Krisztus iránti buzgósággal, mert a Tábor hegyén hajlékot akart építeni, hogy dicsőségét tovább élvezze; ő teljes volt Krisztus iránti szeretettel, mivel egyáltalán nem akarta engedni, hogy meghaljon; ő Krisztusnak igen erősen megfogadta, hogy soha őt meg nem tagadja; hogy ha a többi tanítványok mind megtagadják is, de ő ezt soha sem teszi, sőt inkább készebb lesz vele meghalni, mint tőle elpártolni. — Jön azonban a boldogtalan óra, csak

[90]

egy gyöngye szolgáló szólítja meg, és ime a bátor, nagy szívű, buzgó apostol, ki néhány óra előtt a haláltól és a keserves kinoktól semmit sem félt, megijjed, elesik minden ellenállás nélkül és bűnét még hamis esküvéssel is erősíti. Ur Isten! lehetséges ez ? Hol az ígélet nagy apostol ? hol a fogadás ? hol ama szavak: „ *Uram ! ha meg kell halnom is veled, nem tagadlak meg téged! Kész vagyok veled a tömlöczbe és a halálra is menni?*” Hol vannak mindezek nagy apostol ? A bűn alkalom mindezt elrabolta. Péternek Krisztus intése szerint vigyázónak kellett volna lennie, nem lett volna szabad annyit merészlni, a papi fejedelem udvarába lépni, a szolgák és poroszlók közé vegyülni; vagy legalább mihelyt észrevette a veszélyt, a veszedelem helyét el kellett volna hagynia. Péter ezeket nem tette és így minden erős fogadása mellett rutul elesett. Ne sokat bizzatok tehát erős fogadástokban, feltételeitekben, a bűn alkalomban épen annyi erőtk lesz mint Péternek, el fogtok abban esni, mint ő. És vajjon nem tapasztaltatok-e már máskor is, hogy ámbár feltettétek magatokban, hogy nem vétkeztetek, még is az alkalom erősebb kísértéseiben elestetek? mit biztok tehát annyira magatokban? Talán azt mondjátok: nem is annyira magatokban biztok ti, mint Istenben; de én épen azt mondom, hogy az Istenben sem bizhattok.

Hogy ezen állításom hibás vélekedésre alkalmat ne nyujtson, szükséges jól megkülönböztetni az önkéntes bűn alkalmakat a nem önkéntesektől. Vannak alkalmak, melyekbe mi véletlenül vagy épen szükségből azon hi-

[91]

vatal vagy állapotnál fogva jutunk, melybe minket az Isten helyezett, s vannak olyanok, melyekbe mi szabadon és szükség nélkül lépünk, melyeket készakarva keresünk. A nem önkéntes bűn alkalmakban várhatunk az Istentől segítséget, mert az ilyenekben maga az Isten ígért oltalmat; ellenben az önkéntes bűn alkalmakban, melyeket magunk keresünk és melyekben szívesen időzünk, az Istentől segédelmet nem várhatunk, mert soha meg nem ígérte, hogy ilyenkor nekünk kegyelmét fogja nyújtani ; a szentírásban egyetlen helyet sem lehet találni, mely azoknak, kik szándékosan keresik a bűn alkalmat, kegyelmet ígérne, ellenben számtalan helyen intetünk, hogy vigyázzunk, fussunk, és üdvösségünket félelemmel és rettegéssel munkáljuk, mit ha nem cselekszünk, elfogunk hagyatni; és méltán, mert ha mi elhagyjuk azon eszközöket, melyeket Isten üdvösségünk munkálására és a bűnök eltávolztatására rendelt, méltán elhagy az Isten, méltán elvonja tőlünk kegyelmét. A bűn alkalomra nézve azt rendelte Isten, hogy azoktól fussunk, távozzunk, azoknak tehát magunkat önként kitenni, annyi mint Isten rendelkezésétől elállani; a bűn alkalomban azt kívánni, hogy a vétectől megőriztessünk, annyi, mint azt kívánni, hogy rendkívüli uton, csodálatosan mentessünk meg a vétkezéstől, annyi mint vakmerően bizakodni és Istent kísérteni. Az ily esetekben szükség nélkül csodát tenni, rendkívüli kegyelmeket osztogatni nem engedi Isten bölcs gondviselése és igazsága. A sz. irási példák világosan bizonyítják, hogy az isteni kegyelem csak azokat oltalmazta, kik akaratok nélkül vagy szükségképen estek a bűn alkalom veszedelmébe, elhagyta ellenben azokat, kik magukat szándékosan tették ki a bűnre való ingerlésnek.

[92]

Vizsgáljuk meg csak Judit és Dina történetét és lássuk a különbséget. Judit Betuliából diszesen felékesítve minden ékességeivel az aszsirok táborába megy és a Holofernes sátorába vezetetik. A fővezér első látására szerelemre gyulad iránta. Judit nem fut el, beszélget vele s nála marad még akkor is, midőn Holofernes inkább a bujaságtól, mint a bortól megittasodott: *és női tisztaságát sérelem nélkül megőrzi*. Dina, Jákob leánya ellenben minden fényűzés nélkül, közönséges öltözetben, atyja sátorából az átellenben fekvő Szikem városába sétál, hogy az ottani nők ékességeit lássa ünnepkor, és *megszéplősítve tér vissza*. Csodálatos! Judit egy ellenséges fajtalan táboron keresztül utazik, — Dina csak atyja sátorán kívül sétál; Judit diszesen felöltözködik, hogy az aszsirokat bámulásra indítsa, — Dina pedig csak azon szándékkal megy Szikembe, hogy az ottani nők öltözetét és erkölcsseit ismerje, és Dina elesik, Judit pedig a veszedelem közepette is sérelem nélkül marad! Mi ennek az oka ? az, hogy Judit nem vakmerőségből, hanem az Isten lelkének sugallatából ment a veszedelembe; nem így cselekedett Dina, ő önként, szándékosan lépett ki atyja sátorából, őt kíváncsiság vezette, hogy látná az idegen nők viseletét; mivel tehát Judit sz. czélből, Isten sugallására, Betulia megszabadításáért ment a veszedelembe, Dina pedig hiuságból hagyta el atyja sátorát, Judit ellenségeit meggyőzte, Dina pedig meggyőzetett, mert az Isten megőrzi azokat, kik szükségből, elhagyja pedig azokat, kik vakmerőségből teszik ki magukat a veszedelemnek. Így *Sára*, Ábrahám felesége, Fáraó által nem illetetett, mert nem önként ment Fáraó udvarába, hanem erőszakkal vitetett (Gen. 12, 20.) Így *Zsuzsánna* a két fajtalan vén birón győzedelmeskedett, mert akarata ellen

[93]

gyönyörködtek benne. Így *József* sem ígéretekkel, sem fenyegetésekkel a bűn elkövetésére rábirható nem volt; mert nem önként, hanem kényszerűségből szolgált Putifár nejének; ellenben Dávid, mivel hivalkodásból nézett Bethszabeára, megfogott annak szépségétől és vétékbe esett. Mindezekből az következik, hogy csak akkor tarthatunk számat Isten kegyelmére, midőn akaratunk ellen jutunk bűnalkalomba, nem pedig midőn azt készakarva keressük.

Hagyjatok fel tehát k. hibás vélekedésekkel, kik remélték, hogy Isten kegyelme megfog őrizni a büntől, midőn szükség nélkül kiteszitek magatokat a bűnre vezető alkalomnak. Nem, sz.! Isten a ti vakmerőségteket nem fogja oltalmazni, ha ti a veszedelmet nem kerülitek, — a kettő közül egy fog következni; vagy ad ugyan Isten kegyelmet, melylyel a kísértetnek ellen állhattok, de a melynek mégis ellen nem álltok; vagy épen minden kegyelmét megtagadja tőletek; mert az írástudók az írásban gyökerező okoknál fogva azt tanítják, hogy Isten mindenkor ad ugyan nekünk szükséges kegyelmet, hogy a bűn alkalmat elkerülhessük; de ha mi e kegyelmet megvetjük és a bűn veszedelmét önként keressük, akkor megvonja minden segedelmét, és veszni hagy a veszedelemben, melyet mi magunk kerestünk; és vajjon nem méltán vonja-e magára Istennek haragját, ki önként keresi az ő megbántásának veszedelmét? nem teszi-e érdemtlenné magát az Isten kegyelmére, ki önként megy a bűn alkalomba? Nem hágja-e az át Isten ama parancsát: „*Ne kísértsd a te Uradat Istenedet*” (Máté 4. 7.) ki vakmerően kiteszi magát a veszedelemnek? *Az, ki a veszedelmet el nem kerüli; midőn elkerülheti — u. m. Sz. Ágoston, — nem annyira bizik Istenben, mint kíséri az Istent.*” Csoda-e tehát, ha Isten az ilyen vakmerő

[94]

bizakodót magára hagyja — kegyelme nélkül vétékbe esni engedi ?

Nincs, nincs sz! más ut a szabadulásra a bűn alkalomból — a futásnál. — „*Ha győzelmet akarsz nyerni — u. m. Sz. Ágoston — szükség a futást megragadni;*” — de az Isten lelke is int bennünket: „*Fussatok Babylonból — kiált fel Jeremias — (51. 6.) és szabadítsa meg mindenki az ő lelkét.*” „*Menjetek onnét — kiált fel Izaiás — (52. 11.) ne érintsetek a tisztátalant, menjetek onnét.*” A mit nerei sz. Fölöp a testi kéj csábításáról mond, hogy e harczban csak a gyávák a győztesek; ugyanez áll a más bűnökre vivő alkalmakról. Fussatok tehát a véték alkalmától. Miben bizakodtok? tudjátok, mert tapasztaltátok, hogy az ember ily alkalmaknál oly gyöngye, a szenvedélyek rohama oly erős, a bűnre csábítás oly kábító szokott lenni, hogy a bűnbeesés több mint valószínű; tudjátok, mert érzitek, hogy gyarlók és erőtlenek vagytok és a bűn alkalomban még gyarlóbbak és erőtlenebbek lesztek; el kell ismernetek, hogy az Isten kegyelmében sem bizakodhattok, mert ez a vakmerő bizakodóktól meg fog tagadtatni. Óh azért ha üdvötököt szeretitek, ha a vétéktől magatokat igazán megőrizni akarjátok, minden igyekezettel kerüljétek a bűnre vivő alkalmat; fussatok ettől, megne álljatok; tapasztaltátok, hogy ez a személy, ez a ház, ez a könyv, ez a társaság, ez a multság, ez a foglalkozás veszedelmes nektek, mert a bűnre alkalmul szolgál; óh fussatok tőlök, kerüljétek tehetségtek szerint. Elhiszem, hogy ez nehezen fog esni, talán az emberek is megszólhatnak ezért; de ne törődjetek evvel; bár mily nehezen essék magatokat meggyőzni, az emberek gunyját kiállani; mégis szükséges az önmegtagadás, mely nélkül senki sem lehet

[95]

igaz keresztény; megérdemli ezt halhatatlan lelked, melyet ez által a büntől megmentesz; megérdemli ezt a te jó Istened, kinek ez által kedvét és kegyelmét megnyered.

A te szeretetedből én Istenem! feltesszük magunkban, és itt előtted erősen fogadjuk, hogy a bünre vezető alkalmat elkerüljük; erősíts meg e feltett jó szándékunkban; segits sz. kegyelmeddel ennek teljesítésére. Ámen.

[96]

Ötödik nagybőjti beszéd.

1835.

Nem elég csak a bünt kerülni, hanem jót is kell cselekedni.

*„Akkoron látván Judás,
ki őt elárulta, hogy el van
ítélve: megbánván tettét, visszavivé a harmincz ezüstpénzt
a papifejedelmeknek; mond
ván: Vétkeztem, elárulván az
igaz vért.” Sz. Máté 27. 3.*

Mily fontos és egészen a szívnek és léleknek eloszlásáig beható titok foglaltatik az evangelistának ezen szavaiban: „*Akkoron látván Judás.*” Mintha mondaná: midőn vétkezett Judás, nem látott, de miután vétkezett, akkor kezdett látni; mikor tolvaj és véráruló volt Judás, semmit sem lát vala; mikor Krisztust elhagyta, a papi fejedelmekkel megalkudott és harmincz ezüst pénzért eladta isteni mesterét, a fegyveres poroszlókat a kertbe vezette, mikor őt szineskedő hazug csókjával elárulá és Urát ellenségeinek kezébe adta, ki nem nyiltak szemei rettentő istentelenségén; hanem *akkoron* ugymond sz. Máté, akkor midőn látta, hogy halálra ítéltetett Jézus,

[97]

midőn már szemlélte hűtlen árulásának végzetes következményeiért a pokol kinjait fejére szállani, akkor látta, akkor vette észre szörnyű gonoszságát, akkor kezdé a gonosz lélek, ki őt megszállván Krisztus elárulására ösztönözte, vétkének nagyságát szeme elé állítani, azt nagyítani, a reménységtől megfosztani és kétségbe ejteni ; a lelkiismeret furdalásai által gyötörvén és megtámadván őtet: mit cselekedtél? az ártatlannak vére boszuállást kér ellened az égből! eladtad a világ Urát, eladtad a te Uradat, mit tettél ? nincs már részedre irgalom, hová futsz? nincs részedre sehol oltalom! vétkeztél és igen szörnyű vétket követtél el, nincs ki azt megbocsáthatná, azért halj meg, mert minden halálnál keservebb néked az élet. Így marczangolta őt a gonosz lélek, így kinozta őt a lelkiismeret, és „*megbávnán tettét, vissza vivé a harmincz ezüst pénzt a papifejedelmeknek és véneknek mondván: Vétkeztem, elárulván az igaz vért.*”

Ily szerencsétlen helyzetben van minden nagy bűnös! Mig a vétkes gyönyörök ize szájában van, mig a világ neki hizelkedik, a gonosz lélek csalogatja, a test édesgeti, mig a világi hiúságok gyönyörködtetik; addig mint valami szőnyeggel elfödve, nem látja büneinek súlyos gonoszságát; de midőn már bűnbe esett és abba jobban és jobban bele merült, azonnal egy belső dorgálást, egy titkos de keserű szemrehányást érez magában; egy szózat emelkedik szívében, mely szüntelen kiáltja vétkének nagyságát, mely miatt folyton háborog szíve, töpreng elméje s a következő szörnyü büntetésektől fél és irtózik lelke; és így a rosz lelkiismeretü ember önmagának kinzó hóhérja!

Mindazonáltal óh bűnös! ki ily szomorú helyzetben vagy, kettőre vigyázz; az egyik, hogy vakmerően ne

[98]

bizakodjál, a másik, hogy kétségbe ne essél. Vakmerően bizakodott Péter és elesett; kétségbe esett Judás és. örökre elveszett! Ha vádol a lelkiismeret, hogy az elkövetett vétek miatt az örök halálra is méltó vagy: ime itt az élet Alkotója, ez azt mondja: „*Miért halnátok meg? Izrael háza. Vajjon akaratom-e az istentelen halála?*” (Ezek. 33. 11. 18. r. 23.) Ime itt az én veritékem, itt az én könyhullatásom, itt az én vérem, ugyanannyi hathatós gyógyszer az élet fentartására! Ime meghalok én, hogy éljete, miért halnátok meg ti? Nem, nem haltok meg, hanem éltek ti bűnösök, csak „*szálljatok szívetekbe.*” (Izaias, 46. 8.) „*Térjete meg, térjete meg a ti igen gonosz utaitokról.*” (Ezek. 33. 11.) Térjete meg a sötétségből a világosságra, a tévelygésből az igazságra, térjete a büntől a kegyelemhez, a gonoszságtól az irgalomhoz, a haláltól az élethez; térjete vissza Istenhez óh bűnösök! ime nyitvák a szemek, hogy rátok kegyesen tekintsenek, tárvák a karok, hogy titeket megtérőket megöleljenek; térjete meg mielőtt be áll az éj, melyen senki sem munkálkodhatik, térjete meg az irgalmasság idejének elmulása, előtt.

Emlékeztek, nem kétlem k. k.! hogy ezen bőjti beszédeim céljául azt tüzttem ki, hogy titeket a ker. igazság kettős köteletségének teljesítésére ösztönözzelek, mely abban áll: *Távozzál a gonosztól és cselekedj jót;* mivel tehát az előbbi négy beszédben a bűn gonoszságát, büntetését és káros következtését előadtam és ezzel hathatós eszközöket nyújtottam a gonosznak a véteknek távoztatására; menjünk már át a ker. igazság második köteletségére, *mely a jó cselekedetek véghezvitelében áll;* de ezekről már csak röviden szólhatok, és azoknak csak főbb elemeit adhatom elő, melyek a jó cselekedetek

[99]

végbevitelére hathatósabban serkenthetnek. Megismervén a véteknek gonoszságát, ki nem kerülhető örök büntetését és szomoru következéseit, remélem arra határozótatók magatokat bűnös atyámfiai, hogy igyekezni fogtok a vétekből igaz bűnbánat által kitisztulni, a bünt és a bűnre vezető alkalmat kerülni, hogy nem fogtok az áruló Judással kétségbe esni, hanem inkább a bűnbánó Magdolnával Krisztus lábaihoz fogtok borulni és ezután nemcsak a gonosztól fogtok távozni, hanem jó cselekedeteket is fogtok gyakorolni, mert az igaz megtérésre, az üdvösség megnyerésére *nem elég a vétket csak kerülni, de jót is kell cselekedni*, ez 1-ső; sőt még ez sem elég, hanem *szükséges, hogy a jóban előhaladjunk és abban állandóan mindvégig megmaradjunk* — ez 2-ik része a mai beszédnek. Figyelmezzetek.

Nem elég k. k.! a rosztat kerülni, hanem jót is kell cselekedni; nem elég ha Isten parancsát, annak szellemét és jutalomigéretét tekintjük. Isten parancsa előszabja a jóságos cselekedeteket, a parancs szelleme kívánja a jó cselekedetekkel tündöklő sz. életet; a parancs jutalmat, mennyei boldogságot csak azoknak ígér, kik jót cselekesznek.

a) Isten nem csak azt parancsolja, hogy rosztat ne tegyünk, hanem egyszersmind azt is, hogy jót cselekedjünk. „*Távozzál a gonosztól és cselekedjél jót, keresd a békét és kövesd azt.*” (36. Zsolt. 37.) „*Tartsd meg és figyelj mindazokra, miket parancsolok neked, hogy jól legyen dolgod . . . mikor azt cselekszed a mi jó és kedves a te Urad Istened színe előtt.*” (Mózes V. k. 12. 28.)

[100]

ugymond az Ur „*Gyűlöljétek a gonoszat és szeressétek a jót*”, hogy éljete. (Amosz 5. 15.) „*A szeretet tettetés nélkül legyen, — mondja sz. Pál — gyűlölvén a gonoszt s a jóhoz ragaszkodván,*” (Róm. 12. 9.) és Titushoz írja: „*Megjelent a mi üdvözítő Istenünk kegyelme . . . oktatóván minket, hogy lemondván az istentelenségről és a világi kívánságokról józanul, igazán és ájtatosan éljünk e világon, várván a boldog reménységet, és a nagy Isten, a mi üdvözítő Jézus Krisztusunk dicsőségének eljövételét, ki önnönmagát adta érettünk, hogy minket megváltson minden gonoszságtól, és magának kedves tiszta népet készítsen a jó cselekedetek követőjét.*” (Titushoz 2. 11—14.) Mindnyájunknak mondja édes Üdvözítőnk: „*Ugy világossodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti Atyátokat, ki mennyekben vagyon.*” — „*Jót tegyetek azokkal, kik titeket gyűlölnék, hogy fiaik legyetek Atyátoknak, ki mennyekben vagyon, ki az ő napját felvirrasztja a jókra és gonoszokra.*” — „*Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok is tökéletes.*” (Máté 5—16—48.) „*Annak okáért Atyámfiai!* — int sz. Péter apostol — *annál inkább igyekezzetek, hogy a jó eselekedetek által bizonyossá tegyétek hivatástokat, és választástokat.*” (Péter 2.1. 1. 10.) Sz. Pál pedig: „*Intsd őket, hogy minden jó cselekedetre készek legyenek . . . igyekezzetek jócselekedetekben előhaladni. — Tanuljanak jócselekedeteket gyakorolni a szükséges használatra, hogy ne legyenek gyümölcstelenek.*” (Titushoz 3. 1. 8. 14.) „*E világi gazdagoknak parancsolá meg, hogy cselekedjenek jót, legyenek gazdagok jócselekedetekben.*” (Tim. I. 6. 17. 18.) Ha Isten csak a rosztat tiltaná és a jót nem parancsolná, engednék azon tunya keresztényeknek, kik minden jóságukat a rosznak elkerülésében helyezik és

[101]

azt mondanám: jól van, csak vigyázzatok, hogy ne lopjatok, ne öljetek, ne paráználkodjatok, és más rosztat ne cselekedjeteK, ha semmi jót nem tesztek is, jól van, a törvény többet nem kíván tőleteK, tehát mást és többet én sem kívánhatok; de ki nem tudja, hogy az isteni törvények két rendbeli parancsot foglalnak magokban, ugyanis némelyek *a rosztat tiltják, mások a jót parancsolják*; az előbbieket semmit nem téve betölthetjük ugyan, de nem az utóbbiakat, ezeket csak cselekedettel tölthetjük be. Vajjon az Istent mindenekfelett szeretni, őt minden teremtettnél feljebb becsülni, felebarátunknak ugymint magunknak minden jót kívánni, a szükölködők iránt irgalmasnak lenni, külső és belső ájtatossággal Istent tisztelni, őt imádni, tőle minden szüksegekben kegyelmet és segítséget kérni, ellenségeinket szeretni és velök jót tenni, nem parancsolatik-e az isteni törvényben? és lehet-e ezeket cselekedet nélkül véghez vinni? vajjon csak a botrányos rosztat tetteket kárhoztatja-e az evangeliom? nem parancsolja-e, hogy Krisztus tanítványai, keresztények sem lehetünk, ha ezt nem cselekszük? Nem mondotta-e Urunk: „*A ki nem követ engem, nem méltó hozzám?*” „*A ki nem jó utánam, nem lehet az én tanítványom?*” (Sz. Máté 10. 38. Luk. 14. 27.) ItélljéteK meg ezekből k. k.! eleget tesz-e az evangeliomnak, eleget tesz-e ker. kötelességének, a ki avval megelégszik, hogy semmi rosztat nem cselekszik? és azt hiszi, hogy már evvel rendben van az ő dolga?

Azt mondogd Atyám fia, hogy semmi rosztat nem teszel, de épen az, hogy semmi jót sem teszel, már magában rosztat; mert ez is áthágása a törvénynek. Ha ugy lenne, mint te gondolod, miért parancsolja az evangeliom, hogy a szőlőtőről azon vessző, mely gyümöl-

[102]

csőt nem hozott, és a nedvet hasztalan szivta, levágassák? Nem azt teszi-e ez, hogy mindaz, ki hit és keresztség által Krisztusba, mint tőbe a vessző, beoltatott, de a jó cselekedetek gyümölcset nem termi meg, az mint méltatlan, Krisztus társaságától elfogkülönöztetni? Ha ugy van, mint te gondolod, hát miért átkozta meg az Ur azon fügefát, melyen csak leveleket, de gyümölcset nem talált? nem azt jelenti-e, hogy ha bennünk jóságos cselekedeteket nem fog találni, az örök kárhozat átkát el nem kerüljük? Ha ugy van, mint te gondolod, hogy elég neked, ha rosztat nem teszel, vajjon mi rosztat tett azon gonosz szolgálta, kire az Ur bizonyos összeg-pénzt bizott? miért vetteték a külső sötétségre? talán vigyázatlanul elvesztette vagy eljátszotta, elpazarolta, elitta? nem, az ő egész büne abban állott, hogy avval nem kereskedett, nyereséget nem mutatott; nem annyit tesz-e ez, — ugymond aranyszájú Sz. János — hogy Isten itélő széke előtt épen ugy kárhoztatik a jónak elmulasztása, mint a rosznak elkövetése? Innen látod u. m. hogy nem csak a tolvajok és a kik másokét elrabolják, nem csak a gonosztevők, hanem azok is, kik a jót elmulasztják, végső büntetéssel gyötörtetnek. Hiába hizelkedteK azért magatoknak azzal, hogy ti rosztat nem teszeteK, ha egyszersmind jót is nem cselekeszeteK; rosztat nem tenni legkevesebb; de jót tenni is szükseges; a rosztól távozni ez első, de jót tenni ez másik parancsolatja az isteni törvénynek; ki mind a kettőt teljesíti, az teljesíti pontosan a törvényt; ki az első teljesíti, de a másikat elmulasztja, Sz. Jakab tanítása szerint, az egész törvényt áthágja. Hogy ker. kötelességteKnek megfeleljeteK, nem elég ha a farizeussal dicsekedteK: Istennek hála, nem vagyok mint egyebek ragadozó, igazságtalan,

[103]

házaságtörő, senkit meg nem loptam, Istent nem káromlottam, mást nem átkoztam; ez mind nem több a rosznak távoztatásánál, — hol van a jó? A meddig ti a rosz elkerülése mellett a jóságos cselekedeteket nem gyakoroljátok, kénytelen vagyok nektek azt mondani, hogy kötelességeteknek csak felét teljesítettétek; mert a törvény kettőt parancsol: „*Távozzál a gonosztól és cselekedj jót,*” azért nem elég csak roszat nem tenni, de szükség jót is cselekedni; ezt bizonyítja a törvény szelleme és célja is.

b) A törvénynek *szellemét és célját* elénk adja Sz. Pál, így írván (I. Tenz. 4. 2.) : „*Tudjátok, minő parancsokat adtam nektek az Ur Jézus által. Ez tudniillik az Isten akarata a ti megszentülésetek.*” Azt kívánja tehát az isteni törvények szelleme és *célja*, hogy mi szentek legyünk; azért adta Isten nekünk a parancsokat, hogy igyekezzünk a ker. tökéletességre való buzgó törekvés által ő előtte kedvesek lenni. Gondolhatja-e valaki, hogy e nagy cél elérhető egyedül a rosznak kerülése által? nem volna nehéz nekem azt itt mutatni, hogy az, ki megelégszik a rosznak kerülésével, nincs véték nélkül; mert mi a véték ? nemde Isten törvényének áthágása ? Isten pedig parancsolja, hogy jót cselekedj, — és a bölcsék tanítása szerint hol jó nincs, ott rosznak kell lenni; de ezt most mellőzván, engedjük meg lehetőségét azon jóságnak, mely szerint valaki azért tartatik jónak, mert nem rosz; de vajjon lehet-e ez oly jóság, mely minket azon tökéletességre vezessen, melyet tőlünk Isten a tiz parancsolatban és Jézus az evangéliomban megkíván ? segít-e, felemel-e ez azon szentségre, melyet Isten parancsol ? Valóban gyönyörű szentség, melynek minden dicsérete nem tettekből, hanem csak abban alap-

[104]

szik, hogy hamisan nem esküdött, nem ölt, nem paráználkodott, nem lopott, nem csalt; ki nem látja át, hogy a rosznak eltávoztatása szükséges készület ugyan a ker. tökéletességre, de még nem teszi magát a tökéletességet ? és hogy Isten akarata a mi megszentelésünk által teljesítsék, szükséges, hogy szivünkben nem csak a véték számüzessék, hanem hogy abban az erény is lakjék, azon erény, mely minket mindazon kötelmek pontos teljesítésére ösztönözzön, melyekkel mi Istenünknek, felebarátunknak és önmagunknak tartozunk, mely rosz kívánságainkat megzabolázza, tetteinket buzgósággal elevenítse, szivünket a földiektől elszakaszsa, lelkünket a mennyekhez felemelje; ez azon tökéletesség, melyre az Apostol emlékeztet; ez azon szentség, melyet Isten a törvény által kíván; akarja ugyan, hogy a vétket kerüljük, de azt is akarja, hogy a ker. erényeket gyakoroljuk ; a szentség tehát a rosznak kerülése és a jónak gyakorlása által eszközölhető és nem másképen.

Hogy Isten az ő sz. parancsai által valóban e *célt* kívánja eszközölni, nyilván kiteszik azon utasításból, melyet azoknak adott, kik által törvényeit ott, hol még nem volt, behozatni, vagy a hol elenyészett, megújítatni parancsolta. „*Ime — így szóla az Ur Jeremiásnak (1. 10.) — téged a nemzetek fölé rendelvelek, és az országok fölé, hogy gyomlálj és ronts, veszíts és széthányj, építs és ültess.*” Ime kötelességül teszi, nem csak hogy a rosz szokásokat kiirtsa, hanem egyszersmind hogy a jónak magvát is elvesse, az erényeket beültesse és megerősítse, „*gyomlálj és ronts*” ime a rosz, melyet kiirtani; „*építs és ültess*”, ime a jó, melyet behozni köteleztetik; hogy mindenki értse, miszerint neki az egyik a másik nélkül nem tetszik. Tudjátok-e k. k.! miért volt kedves

[105]

Isten előtt a *niniveiek* bűnbánata ? talán mert előbbi vétkeiket elhagyták? nem, hanem azért, mert megtérésüket jóságos cselekedetekkel igazolták. „*És látá Isten az ő cselekedeteiket, hogy megtértek gonosz utjokról, és elengedé Isten a büntetést.*” (Jónás 3. 10.) Látá Isten, hogy bűjtölének és imádkozának, és szőrzsákba öltözének nagytól kicsinyig. Azért mondja Theofilactus — hogy Isten haragját meg nem engesztelték volna, ha csak a mellett, hogy a vétket elhagyták — jót is nem miveltek volna. Jól ismerték Istennek e célját Jób pátriárka és Dávid a kir. látnok, azért buzgón törekedtek a rosznak elkerülését a jónak gyakorlatával egybekötni. Jób félénken vigyázott minden tetteire, hogy Isten törvényével ne ellenkezzenek; de e mellett semmi legkisebbet el nem mulasztott, hogy Istenét buzgón imádja, szükölködő embertársait irgalmasan segítse, sokféle szenvedéseiben béketűrését megőrizze, ugyanazért méltó lett magától Istentől a dicséretet hallani, hogy „*igaz istenfélő és a gonosztól távozó.*” (Job 1. 1.) Dávid pedig felkelvén elestéből, mennyire irtózott minden büntől és mily buzgón foglalatoskodott minden jóban ? igazán mondhatta magáról; „*Parancsaidból lettem értelmes azért gyűlöltem a gonoszság minden útját.*” (118. Zsolt. 104. v.) Így cselekszik sz. ! a ki az Isten szándéka és célja szerint tökéletességre törekszik.

Lássátok továbbá, mily kevéssé egyez az Isten szándékával, mily távol jár a törvény szellemétől és mily veszélyben forog az, ki a rosznak kerülésével megelégedve semmi jót nem tesz. Emlékezzetek azon evangeliombeli emberre, kinek szőlőjében fügefafa volt ültetve és midőn gyümölcsöt keresett azon és nem talált, azt mondá a szőlőmivesnek: „*Vágd ki azt, minek foglalja*

[106]

a földet?” (Luk. 13. 7.) Miért szenvedjem tovább? hiszen nem azért ültettem, hogy csak leveleit lássam, és egyebet semmit; én gyümölcsöt akarok látni és mivel azt nem hozott, vágd ki, még a gyökerét is szedd ki, hogy más fának adjon helyet. K. h.! Isten az ő véghetetlen kegyelméből minket az ő anyaszentegyházának kertjébe ültetett, mint gyenge fácskákat, és azt akarja, hogy az ő sz. törvényeinek megtartása által állapotunk szerint gyümölcsöt teremjünk; ha tehát mi jó gyümölcsöt nem hozunk, ha jó cselekedetekben nem bővelkedünk, óh akkor félnünk kell, hogy mint terméketlen fák kivágtunk és tüzre vettünk.

c) A mit eddig az isteni törvényekből, azok szelleméből és céljából a jó cselekedetek szükségességéről bebizonyítottam, annak igazságát elismerhetitek még azon jutalomból is, melyet Isten törvénye ígér. Valamint bizonyos, hogy a megígért jutalom egy örökké tartó boldog ország; úgy kétségen kívül áll, hogy ezen boldog országnak birtokába juthatni — nem elég csak roszat nem tenni. Ha szavaimnak nem hisztek, higgyetek legalább a királyi látnoknak Dávidnak vagy magának Istennek, ki ezt Dávid által kijelentette. Dávid ugyanis forró óhajással kívánván tudni, ki fog helyet nyerni a mennyei Sionban? azon bizodalomnál fogva, melyet Isten engedett neki, egyszer bátorságot vett ez iránt az Urhoz kérdést intézni: „*Uram! ki fog lakni a te hajlékodon?*” (14. Zsolt, 1. v.) megfelele neki Isten, „*ki szennyfolt nélkül jár és igazságot cselekszik*”, (azaz, ki a roszat kerüli a jót cselekszi). Mintha mondta volna; az lesz birtokosa az én országomnak, a ki eltávozott a gonosztól és jót cselekedett; a ki nem csak vétkekkel nincs beszennyezve, hanem erényekkel is föl van éke-

[107]

sitve. Miután a királyi látnok e feleletet vette, azt a világ előtt nem akarta eltitkolni, hanem mindenkinek hathatós szóval kiáltotta: „*Ki az az ember ki életet óhajt és jó napokat szeret látni?*” (33. Zsolt. 13. v.) Ki kíván halhatatlan életet? ki kíván az örök boldogságban oly napot látni, melynek estéje nem lesz ? a ki ezt akarja: „*Távozzék el a gonosztól cselekedjék jót.*” (15. v.) Mit mondanak most azok, kiknek minden erényök abban áll, hogy rosztat nem tesznek? Csak azt mondotta-e Isten: „*ki szennyfolt nélkül jár?*” nem tette-e hozzá: „*és igazságot cselekszik?*” Csak azt mondotta-e Dávid: „*Távozzál a gonosztól?*” nem adta-e hozzá: „*és cselekedjél jót?*” Nem veszik-e észre, hogy ha venni kell a mennyországot, azt fél áron nem lehet megvenni ? hogy ha az ég, az örök boldogság vándorlásunk célja — féluton nem lehet azt elérni? Nem tagadom — ugymond sz. Bazil — hogy szép és dicséretes dolog annyi alkalmak, a testnek és világnak annyi csábingereit közt nem vétkezni — magát a büntől megtartóztatni, ez valóban nagy dolog; de még azért nem elég; ez annyit tesz a mennyországba vezető utba belépni — azt elkezdni még nem annyi, mint azt bevégezni; annyit tesz: mint megtenni azt: „*Távozzál a gonosztól*”, még hátra van: „*cselekedjél jót*”, e nélkül pedig nem lehet remélni semmi jutalmat. És valóban k. h.! nagyon kevésre becsüli az a mennyországot, ki annak elnyerését oly könnyűnek képzei, hogy arra a gonosznak eltávoztatását elégségesnek véli. A szolga nem másképp nyeri meg csekély jutalmát, mint nehéz és hosszas munkái által; a katona az érdemjelet nem másképp nyeri, mint sok izzadással, véréppekkel, sebekkel — kiállott nehéz csaták és nyert diadalai

[108]

után; — a világi hivatalnok a mellét ékesítő érdemrendet sok és nehéz szolgálatok után nyerheti meg; tehát csak a mennyország, a hervadhatlan korona, a soha meg nem szűnő boldogság, minden örömmel teljes halhatatlan élet legyen az, melyet oly könnyen csak a rosznak kerülésével lehessen megnyerni ? Vajjon nem volna-e az vakmerő, ki a királytól valami fő hivatalt kérne vagy éppen követelne a nélkül, hogy más érdemet mutathatna föl, mint hogy ő eddig a király ellenségeivel nem szövetkezett, sem országában lázadást nem támasztott ? hasonlóan nem türehtlen vakmerőség-e az egek királyától az ő országát csak azért kívánni, mert ellene nem támadott? Ha a bölcsék tanítása szerint még a földi természetes boldogság is csak az erényes tettek jutalma, hát a természetfölötti, a minden jót magában foglaló boldogság, magának az Istennek bírása, lehet-e másnak mint az erényességnek jutalma? Tegyétek le már egyszer alaptalan reményeteket — így int szent Ágoston — ti az Isten országát helytelenül becsülő keresztények! miért mondjátok, ha én semmi bünt el nem követek, többre nincs szükségem, bizonyos vagyok benne, hogy megnyílik előttem az ég, helyet foglalok benne és jó napokat látok, ne csaljátok meg magatokat, ide be nem juthattok, ha csak a rosznak kerülése mellett jót nem cselekedtetek; az még kevés, hogy senkinek nem ártottál, senkit meg nem öltél, senkit meg nem csaltál, míg te csak arra törekszel, hogy rosztat ne tégy — ez még mind kevés, és az örök jutalom elnyerésére nem elégséges; az még kevés, ha te ruhájától senki meg nem fosztottál, hanem ruházd a mezitelent; jó ugyan, hogy a másét el nem vetted, hanem ez nem elég, kell, hogy a szegényeknek a magadébol is adjál; jó

[109]

ugyan, hogy megbántódra nem haragszol, de nem elég; kell, hogy őket szeretni, igazán szeretni és nekik jót tenni iparkodjál; jó ugyan, hogy ti Isten ellen nem zugolódtok, de nem elég; kell, hogy a kik a ti jelenlétetekben zugolódnak, ker. szelidséggel őket hibáik beismerésére és elhagyására birjátok; jó ugyan, hogy ti másokat nem botránkoztatok, de nem elég; kell, hogy jó példaadással mások épülésére legyetek; szóval ha ti a véték elhagyását erényes tettekkel, jó cselekedetekkel, az ájtatosság gyakorlatával egybe nem kötitek, a ti érdemetek oly csekély, hogy ha ti halálotok után a mennyország ajtaján kopogtattok, hogy a rossz elkerüléseért bebocsátást nyerjete, amaz evangéliumi szavakkal fogtok elutasítani „*Nem ismerlek titeket.*” (Szent Máté 25. 12.).

Ah k. h.! a mennyország nem oly csekély jutalom, hogy annak megérdemlésére eléggé rászolgálunk, ha semmi büntetésre méltót nem teszünk. A mennyország jutalom, tehát munkával, fáradsággal kell azt megérdemelni. Mennyország a győzelem koronája, tehát küzdeni, harcolni kell annak megnyeréseért. A mennyország bér, fizetés, tehát meg kell azt érdemelni. Meg ne csalatkozzatok, a mennyországot jócselekedetek gyakorlása és pedig buzgó, állandó gyakorlása nélkül nem lehet megszerezni. Jegyezzétek és jól jegyezzétek meg ezt ti a jóra rest keresztények! kik az erényes élettől oly igen irtóztok, ti önhasznokat hajhászó szivek, kik mindég a földi javakról és az üdvösségről soha nem gondoltok; ti tunya rest keresztények, kik majd e, majd amaz ok miatt magatokat az ájtatosságnak és más jó cselekedeteknek gyakorlásától kimenteni igyekeztek; gondoljátok és fontoljátok meg jól, hogy oda a mennyei

[110]

boldog hazába csak oly keresztények mehetnek be, kik itt e földön a keresztény igazság által a ker. tökéletesség és szentségnek méltó gyümölcseit termették; a tunya keresztények pedig nem várhatnak egyebet, mint azon fák, melyek gyümölcsöt nem hoznak, hogy kivágassanak és örök tüzre vettessenek.

Óh kegyes Jézus! add hogy senki közülünk e szerencsétlenek számát ne szaporítsa! add, hogy mindnyájan mint jó fák oly gyümölcsöket hozunk, melyek előtted igen kedvesek, a bűnbánat méltó gyümölcseit, a jó cselekedetek teljes gyümölcseit, melyek nekünk az örök életet megszerezhessék, Mi igyekezni fogunk akár mibe kerüljön a te országodat, melyet mint jutalmat nekünk megígértél, megérdemelni, és mivel erre nem elég, hogy magunkat a rosztól megtartóztassuk; ígérjük, hogy mi a jó cselekedeteket is minden kitelhető igyekezettel gyakorolni fogjuk. — Támogasd óh áldott Jézus ezen fogadásunkat sz. kegyelmeddel, hogy egész életünkben a rosztól távozzunk és jót cselekedjünk, holtunk után pedig méltók legyünk a te országodnak oly igen kívánt jutalmát megnyerni. Ámen.

[111]

Ötödik nagybőjti beszéd. 1838.

A bujaságról.

*„Akkor tehát Pilátus fog
ván Jézust, megostoroztatá.”
Sz. János 19. 1. v.*

Jézus keserves szenvedésének egyik nevezetesebb és kínosabb része az ő megostoroztatása volt, a mit az is bizonyít, hogy valahányszor csak Jézus az ő szenvedéséről szólott az apostoloknak, mindannyiszor említést tett az ostromozásról. *„Ime — ugymond sz. Máté 20. 18. v. — fölme gyünk Jeruzsalembe és az ember fia elárultatik a papi fejedelmeknek . . . és átadják őt a pogányoknak megcsufolásra, megostorozásra és megfeszítésre;”* ismét sz. Márk 10. 34.: *„átadják a pogányoknak és megcsufolják és megpökdösik, megostorozzák és megölik őt;”* és ismét sz. Lukács 18. 32. v.: *„Mert a pogányok kezébe adatik és megcsufoltatik, megostoroztatik és miután megostorozzák — megölik őt.”* Óh Jézus! a te jövendőlésednek be kell teljesednie; ime a zsidók már elárultak, sokban vádolnak és halálra kívánnak, de elismervén Pilátus ártatlanságodat, igazságérzete nem engedi, hogy

[112]

téged halálra ítéljen, azért így szól a vádolókhöz: *„Elém hoztátok ez embert, mint a nép hitegetőjét, és ime én ti előttetek kikérdezvén őt, semmi vétséget nem találtam ez emberben azokból, mikben őt vádoljátok. De Heródes sem; mert hozzája küldöttelek titeket és ime semmi halálra méltó nem jött ki rája. Megfenyítvén tehát őt elbocsátom.”* (Sz. Lukács 23. 14—16.) Pilátus Jézust ártatlannak vallja, és még is előbb megostoroztatni és azután elbocsátani akarja. Ha ártatlan, miért kell neki előbb megostoroztatnia? ha semmi vétke nem lévén megérdemli, hogy szabadon bocsáttassék, miért nem érdemli, hogy fenytés nélkül bocsáttassék el? ha mint ártatlant törvény szerint halálra nem ítélheted, miért akarod a törvény ellen megostoroztatni? Pilátus ismerte Jézus ártatlanságát, de ismerte a zsidók irigységét és Jézus elleni dühösségét is, és azért azon véleményben volt, hogy az ostromoztatás által meglágyítja szívüket, megszünteti dühösségöket és Jézust a haláltól megszabadíthatja, azért *„fogván Pilátus Jézust megostoroztatá.”* E megostoroztatást az evangelisták csak e szóval említik: *„megostoroztatá őtet,”* de hogy mily borzasztó kegyetlenséggel történt Jézus megostoroztatása, az egyházi írók ekképen adják azt elő: Megparancsolván Pilátus Jézus megostoroztatását, elvivék őt az ő vitézei, s egybe gyűjték az egész csoportot, mely akkor ötszáz ötvenöt katonából állott, vad kegyetlenséggel leszaggatják róla minden ruháit és úgy áll a rakonzátlan és szemtelen tömeg előtt az ártatlan Jézus; nincs nyelv, mely kifejezhesse, nincs elme, mely megfoghassa, Jézus szentséges szűz szívének fájdalmát és szemérmes arcának szégyenét e meztelen helyzetében; akkor, óh akkor bizonyára mondotta magában, a mit Dávid felőle jövendőlt: *„Előttem*

[113]

van gyalázatom és orcám pirulása elborít engem;” (43. Zsolt. 16.) s annál keservesebben érezte ő ezt a gyalázatot, mennél inkább felülmulta az ő tisztasága az emberek tisztaságát! Előhozatnak a szijak, ostorok, vesszők, a kinzásnak minden eszközei. Jézust az oszlophoz kötik, hogy dühös kegyetlenségek rajta annál jobban kitölthessék. Szent Jeromos szerint hat katona áll elő, kik közül kettő tövis vesszőket, kettő csomós szijakat, kettő vaslánczokat tart készen, — elkezdi a két első teljes erőből vesszőzni Jézus szentséges testét, sebek sebekhez adatnak, szentséges hátán végig foly a vér; az első pár elfáradván, helyébe lép a másik kettő a csomós szijakkal, a régi sebeket ujakkal szaporítják ; ezeket követi a harmadik pár, kik vaslánczokkal testét és bőrét darabonként szaggatják. Óh szörnyűség! Óh iszonyat! A világ kezdetétől mindekkorig az egész föld kerektségén semmi vad népnél nem volt hasonló kegyetlenség a zsidók ezen kegyetlenségéhez, kik mintha pokolból rohantak volna ki, oly dühösséggel kegyetlenkedtek a gyenge természetű Jézus ellen, és úgy elkinóztatták, hogy egész teste egy sebnak látszott, és *lába talpától feje tetejéig nem volt benne épség.* (Iz. 2.) Látván a zsidók, hogy Pilátus Jézust megmenteni szeretné, féltek, hogy az ostoroztatás után szabadon fogja bocsátani ; e szándékának meghiusítására inkább akarták, hogy az ostorozás kinjai közt haljon meg; azért igyekeztek a kegyetlen verések által testének minden tagjait úgy elkinózni, hogy azokban semmit nem hagynának, sem vért az erekben, sem épséget az inakban, sem erőt a tagokban, sem összeköttetést az izecskékben, sem emberi ábrázatot az emberben, úgy hogy Jézus soha igazabban magára nem alkalmazhatta Dávidnak e szavait: „*Én*

[114]

pedig féreg vagyok es nem ember; emberek gyalázata és a nép megvetése.” (21. Zsolt. 7.) Nézd, ha nézheted, én lelkem! így megmeztelenített és megkinóztatott Jézusodat, és ha szived fájdalma megengedi kérdezd tőle: Óh Jézusom mit cselekedtél ? minő rosz teteddel érdemelted e szörnyű ostorozást? Halljad feleletét: „*Hátamon kovácsoltak a bűnösök, sokáig üzték gonoszságukat.*” (128. Zsolt. 3.) Mintha mondaná: azért ostoroztatnak az én tagjaim, mert ti oh bűnösök, minden tagjaitokkal vétkeztetek, a ti rut, ocsmány és állati testi gyönyörűségtetek ostorozza most az én ártatlan testemet. „*Krisztusnak egész teste ostoroztatik, mert egész testeddel fajtalanokdtál és bujálkodtál*”, ugymond sz. Bernárd.

K. k.! e böjti beszédekben az uralkodó vétkek ellen akartam szavamat felemelni, tanításaimat és intéseimet intézni; veszitek-e észre, hogy sz. Bernárdnak a Jézus megostoroztatása feletti észrevétele, mely vétkekről utasít engem szólani? Óh de félek, hogy e sz. helyen e testi vétek emlegetésével az ártatlan fülek megsértetnek! Bár oly ismeretlen volna e vétek a ker. népben, hogy az egyházi szónokok ellene szavokat fölemelni ne kénytelenítették! De óh fájdalom! talán semmi más bűn nem viszi kárhozatra a keresztény népet annyira, mint a fajtalanságnak, a bujaságnak undok vétke, mely annál veszedelmesebb, mivel annak gonoszságát és Isten előtti utálatosságát — úgy a mint van — ismerni nem akarja. Szükséges tehát erről is szólni, engedek e szükségnek, de úgy hogy az ártatlan szemérmességnek sérelmet ne okozzak, és mind a bűnösöknek, mind az ártatlanoknak ezen vétkek ellen hathatós eszközöket ajánljak; azért az I-ső részben ezen vétkeknek nagy gonoszságát, a 2-ikban a vétkek ellen, a tisztaság megőrzésére szolgáló eszközöket,

[115]

erkölcsi szabályokat fogom előadni. Óh tiszta szüzeknek virága kegyes Jézus! igazgasd az én bűnös nyelvemet, hogy jelenlétedben a tisztátalanságról tisztán szóljak és szemérmes füleket és sziveket meg ne sértsek! — Figyelmezzetek.

A kegyes és bölcs teremtő bizonyos nemi ösztönöket öntött az emberi természetbe, hogy azoknak a törvényes házasság korlátai közötti célirányos használása által az emberi nem fentartassék és szaporittassék. Ezen nemi ösztönökkel való visszaélés, történjék az a házasságban vagy azon kívül, képezi a bujaság bűnét; ennek több nemei vannak, egyik utálatosabb a másiknál, melyeket előszámlálni távol áll célomtól, annál távolabb, mennél förtelmesebbek ezek, és mennél veszedelmesebb az ártatlanoknak ezeket ismerni; de mivel az emberek e vétek iránt bizonyos engedékenységgel viseltetnek, annak mérgét és utálatosságát szép nevekbe burkolják, gonoszságát a természet gyengeségével mentegetik; annak gonoszságáról szólni szükségesnek, kötelességemnek tartom.

A test szerint gondolkodó emberek többnyire azt tartják, hogy a bujaság nem oly nagy vétek, mint a papok mondják; vagy ha vétek is, mivel a természet heves, gyarló és erőtlén, Isten ezt az embernek könnyen megbocsátja; de ezek igen csalatkoznak; mert én azokból, miket a sz. írásban találok épen az ellenkezőt állítom, hogy t. i. a bujaság igen nagy és halálos vétek, hogy Isten azt igen utálja és nehezen bocsátja meg.

Igen nagy, halálos vétek a bujaság. A sz. írásban

[116]

gyakran említették e bűn, és mindenkor majd fertelmességnek, majd utálatosságnak, majd iszonyu véteknek neveztetik, olyan véteknek, melyet az Isten utál, mely megöli a lelket, megfertőzteti a testet; mely miatt Isten kegyelméből kiesünk és a mennyországból kizáratunk. Valóban nagy gonoszságot foglal magában a bujaság és pedig sok tekintetből, mert a fajtalan vétkezik ker. méltósága és kötelessége ellen.

Vétkezik Isten ellen, a) kit teljes szívből mindenek felett szeretni tartozik, és ki helyett magának most bálványt állított, hogy szeresse. Vétkezik Isten ellen, b) kitől szívét, szeretetét, szolgálatát megvonta, s ki helyett szívének gondolatait, kívánságait, szolgálatát, — tisztátalan szeretete tárgyának átadta. Vétkezik Isten ellen, c) kit, nem tekintve az ő isteni felségét, méltatlanul megvetett, és egy alávaló teremtményért háladatlanul elhagyott. Vétkezik Isten ellen, d) kinek élő templomát megfertőztette, mely a mi testünk — mint sz. Pál írja: „*Nem tudjátok-e, hogy az Isten temploma vagytok és az Isten lelke lakik bennetek, ha pedig valaki az Isten templomát megfertőzteti, elveszti azt Isten; mert az Isten temploma szent, mely ti vagytok.*” (1. Kor. 3. 16. 17.)

Vétkezik maga ellen, mert öntestét megfertőzteti. „*Fussatok a paráznaságtól, — int sz. Pál — minden bűn, melyet az ember cselekszik a testen kívül vagyon; a ki pedig paráználkodik, tulajdon teste ellen vétkezik.*” (1. Kor. 6. 18.) A bujálkodó gyakran testi egészségét megrontja, fertelmes betegségekbe ejti; elméjét tompítja, hírét, nevét, becsületét beszennyezi; szent Jeromos szerint, magát az eszes emberből kivetkeztetve, oktalan állattá, baromi ösztöneit vakon követve barommá teszi — Isten barátságát megvetve,

[117]

az ég reményét elvetve, magát az örök kárhozatba taszítja.

Vétkezik mások ellen, mindazok ellen, kiknek ártatlanságát állati szenvedélyeinek feláldozza, kikkel mint vétkes gyönyöreinek eszközeivel, azok emberi méltóságának lealacsonyításával rutul visszaél, kiket magával együtt bünbe és kárhozatba ejt, vétkezik azok ellen is, kiket gonosz példaadásával megbotránkoztat, kiknek lelki romlására példát és ösztönt szolgáltat.

Különösen vétkezik a buja Krisztus ellen, mert az ő testének tagjait a paráznak tagjaivá teszi: „*Nem tudjátok-e — írja sz. Pál — hogy a ti testetek a Krisztus tagjai? „Elszakasztván tehát Krisztus tagjait, parázna tagjaivá teyem-e? Távol legyen. Nem tudjátok-e, hogy a ki paráznához ragaszkodik, egy testté lesz vele?”* (I. kor. 6. 15—16.).

Vétkezik a kereszténység célja, a kereszténynek méltósága és hivatása ellen; a kereszténység célja, hogy e világon tökéletes ártatlanságot és szentséget eredményezzen, a bűnt pedig és feslettséget megszüntesse: „*Nem hívott minket az Isten tisztátalanságra, hanem szentségre*” — mondja sz. Pál (Tess. I. 4. 7.) És ismét: „*Ez az Isten akarata, a ti megszentülésetek, hogy megtartóztassátok magatokat a paráznaságtól, hogy tudja mindenitek birni az ő edényét szentségben és tisztességben, nem a kívánság ösztöne szerint, mint a pogányok is, kik nem ismerik az Istent.*” (u. o. 3. 45. v.) Azért köti szívökre a keresztényeknek: „*Ne uralkodjék tehát a bűn halandó testetekben, hogy kívánságainak engedelmessédjetek.*” (Róm. 6. 12.) „*A paráznaság pedig és bármely tisztátalanság ne is említették tiköztetek, a mint szentekhez illik.*” (Efez. 5. 3.)

[118]

Igy, ily sulyosan sérti meg a parázna az Istent, önnön magát, felebarátját, Krisztust, ker. méltóságát; hogy tarthatod tehát oh ember, és még inkább te keresztény csekély véteknek a bujaságot? Te nagy bűnnek tartod a lopást, halálos véteknek a bálványozást, de mindkettőnél nagyobb a bujaság; a lopást menti valamennyire a sz. irás, de nem menti a bujaságot; mert a ki lop „*azért top — ugymond — hogy éhező lelkét ki-elégítse. De a ki házasságtörő, a szívnek fogyatkozása miatt elveszti lelkét.*” (Példab. 6. 30. 32.) Tertulian a fajtalanságot nagyobb bűnnek tartja, mint a bálványozást. „*Ki istentelenebb — kérdi — a bálványozó-e, ki sirt, hogy elveszítette istenét, vagy a parázna, ki nevetett, midőn Istenét megvetette, elveszítette? az ökröt vágott le a bálványnak; ez embert, ez élő szent és Istennek kedves áldozatot öl meg és mutat be az ördögnek.*” (Libr. de pudic. cap. 22.)

De talán, ha van is bűn a fajtalanságban, tekintve az emberi gyarlóságot — Isten azt könnyen megbocsátja? épen nem; sőt nincs a világon vétek, mely Isten előtt utálatosabb legyen, melyet ő az embernek nehezebben bocsásson meg; mert nincs vétek, melyet az Isten valaha keményebben büntetett volna, mint a bujaság; sokféleképen büntette és bünteti az Isten e vétket: bünteti ideigtartó testi büntetésekkel; bünteti lelki büntetésekkel, bünteti örök büntetésekkel.

Bünteti testi büntetésekkel, és oly szigoruan, hogy ha e rettenetes büntetéseket tekintem, alig találom föl Istenünkben Istenünket, alig találom föl benne azon vigasztaló elnevezéseket, melyekkel őt a sz. irás megtiszteli, — az az alig látom, hogy ő az irgalmasság Istene, a vigasztalásnak Atyja, az eltévedt juhok kegyes

[119]

pásztor; csak azt látom, hogy a fajtalan bünösre nézve ő már most az, a mi Ő valaha lesz, az az rettenetes erős Isten, engesztelhetlen igaz bíró, ki a bünöst irgalmatlanul bünteti. Ugy látszik, hogy Isten a világ kezdetétől fogva mindenható karjának erejét arra használta, hogy az emberekben ezen utálatos vétket megbüntesse. Egek! mily rémitő példákat mutat fel erről a sz. írás! Itt megnyílnak az ég csatornái, megszakadnak a nagy mélység minden forrásai, negyven nap és negyven éjjel szakad az eső, elárad a vizözön a földön, az egész emberi nem — két családot kivéve — eltöröltetik a föld színéről és miért? ezen vétekért: „*mert minden test megvesztegette vala utját a földön.*” (Móz. 1. k. 7. 10. 12. v.) Amott tűz száll le az égből és négy város: Sodoma, Gomorra, Adoma és Szeboim alapjaikból kiégnek a lakosok kénköves tűzben mindnyájan elvesznek. Palesztina legkiesebb tartománya hamuvá és bűdös tengerré válik, és miért? ezen vétekért: „*mert a sodomai emberek fölötté gonoszak valának és nagy bünösök az Ur előtt!*” (Móz. I. k. 13. 13.) a fajtalanságnak hallatlan gonoszágát mivelték. Itt Jákob fiai fegyveres kézzel a szikemitákra rohannak, megölnék minden férfit, Hemort és Szikemet is megölik és feldulják az egész várost, és miért? ezen vétekért, *mert Szikem a heveus Hemor fia Dinát, Jákob leányát elragadá és erőszakkal megszeplősíté.* (Moz. I. k. 34.) Amott Onánt, Judás patriárkának fiát, hirtelen halállal bünteti Isten és miért? ezen vétekért: „*azért veré meg őt az Ur, mert utálatos dolgot cselekedett.*” (Moz. I. k. 38. 10.) Itt hevernek halva 24 ezren Szétim körül Izrael fiai közül, kiket saját rokonaik keze és atyafiaik fegyvere emésztett meg, és az ő fejedelmeik mások példájára akasztófán függnek és miért? Azért

[120]

„*mert paráználkodék a nép Moáb leányaival.*” (Móz. IV. k. 25.) Amott Benjamin csaknem egész törzse fegyver által irtatik ki, büntetésül azon gonoszágért, hogy egy átutazó levitának feleségén erőszakot tettek. (Birák k. 20. r.) Itt e vétek miatt Ámon megöletik: amott Dávid kénytelen szemlélni, mint pártol el tőle egész Izrael, hogyan vezeti ellene a hadsereget saját fia, hogyan kell neki Ábsolon előtt bujkálni és e mellett alattvalóitól átkoztatni: „*El nem távozik házadtól a fegyver mindörökké azokért, mivelhogy megvetettél engem és elvetted a heteus Uriás feleségét, hogy feleséged legyen.*” (Kir. II. 12. r.) E példák mutatják, mennyire utálja és mily keményen bünteti Isten testi büntetésekkel a bujaságot!

Bünteti továbbá lelki büntetésekkel; mert 1-ször eltávozik Isten a tisztátalantól: „*Nem marad meg az én lelkem az emberben mindörökké, mivel test*” — mivel testiségben elmerült — mondá az Isten; (Móz. I. k. 6. 3.) másodszor elvetemült gondolatokba és utálatosságokba engedi őket esni, miről sz. Pál írja: „*hogy elvetemült gondolataikra hagyá őket, hogy azokat cselekedjék a mik nem illenek*” értve a pogányokat és zsidókat; (Róm. 1. 28.) miért annyira utálja és gyűlöli őket, hogy még áldozataikat sem fogadja el: „*A parázna személy jutalmát ne mutasd be a te Urad Istened házában, akármilyen legyen a mit fogadtál, mert mind a kettő utálatosság a te Urad Istened előtt.*” (Móz. V. k. 23, 18.)

Bünteti Isten a fajtalanat végre örök büntetéssel; mert a tisztátalanok örökre kizáratnak a mennyországból, „*Ne csaljátok meg magatokat — írja sz. Pál — sem a paráznák . . . sem a házasságtörők, sem a puhák . . . nem fogják birni az Isten országát;*” (Kor. I. 6. 9.) hanem

[121]

örök tüzre fognak vettetni, miről így emlékeznek sz. János: „*a paráznáknak . . . az ő részök a tüzrel és kénkövel égő tóban leszen, mi a második halál.*” (Jel. k. 21. 8.) Hogy pedig tudjuk, miszerint a tisztátalanoknak különös büntetések vannak fentartva, így int bennünket sz. Péter: „*Tudja az Ur az istenfélőket megszabadítani a kísértetből; a gonoszokat pedig ítélet napjára gyötrelemre fentartani, leginkább pedig azokat, kik a test tisztátalan kívánságai után járnak.*” (Pét. II. lev. 2. 9—10.)

Foglaljátok most össze mindezeket K. H.! fontoljátok meg azon szigorú büntetéseket, melyekkel Isten a fajtalanságot minden időben ostromozta, és még az örökké valóságban is büntetni fogja; mondhatja-e mégis valaki, hogy a bujaság nem nagy vétek, hogy ezt könnyen megbocsátja Isten? hogyan bocsátaná meg ő azt oly könnyen, midőn az ő bosszuállása a fajtalanságon oly közönséges? midőn sok keresztény elkárhozásának ez a bűn legnagyobb oka, elannyira, hogy már sz. Remigiusz azt állította, hogy a kik a felnőtt keresztények közül pokolra vettetnek, legtöbben oda e vétek miatt vettetnek ?

Ily nagy gonoszságu, ily sok és rettenetes büntetéseket érdemlő bűn lévén a bujaság, keressünk most ellene védő eszközöket, és a tisztaság megőrzésére szolgáló erkölcsi szabályokat.

A tisztaság megőrzésére, a fajtalanság bűnének elkerülésére az egyház atyák és erkölcs tanárok több hasznos eszközöket és erkölcsi szabályokat ajánlanak, melyek közül csak a nevezetesebbeket említem föl:

[122]

1. Gyakran és jól fontold meg a fajtalanság vétkének iszonyú gonoszságát, Isten előtti utálatosságát; emlékezzél meg azon szörnyű büntetésekről, melyekkel Isten már e földön és az örökkévalóságban is bünteti a bujaságot; ha Isten tiszta szeretetének csak egy szikrája is van még szivedben, ha ismered Isten viszontszeretetének becsét, kegyelmének megbecsülhetlen kincsét: elvonja ez szivedet a teremtmények tisztátalan szeretetétől, ha félsz és irtózol a büntetésektől; a bujákat irtóztatóan ostromozó isteni bosszunak büntetései elrettentenek ez utálatos bűntől; a pokol tüzének emlékezete eloltja benned a buja szerelemnek tüztét.

2-or. Szorgalmasan vigyázz érzedre, különösen pedig *szemeidre*. A szem oly tükör, melyben a lélek az érzéki világ tárgyait látja. Ha e tükröt galád vagy izgató tárgyak felé fordítjuk, melyek azután abban visszatükröződnek, és a szív tisztátalan hajlamait csiklandozzák, — akkor ebben mindjárt forrongás támad, bűnös vágyak tüztétől ég, — és gyakran gonosz tette is vetemedik. Ez történt ama két gonosz vén bíróval, kiktől Dániel beszél; (13) bűnös gerjedelmök azért háborgatá őket, mert naponkint gyönyörködve lesték Zsuzsannát, midőn ez a kertben sétál vala. Hasonló történt Dáviddal, az Isten szive szerinti férfiuval: egy vigyázatlan pillantás házasságtörővé és gyilkossá tette őt. — A sz. atyák nem ok nélkül ostromolják oly keményen a szemek kíváncsiságát. Sz. Gergely pápa így szól: „*A ki a test ezen ablakain vigyázatlanul áttekintget, legtöbbszörre vétkes gyönyörbe esik akarata ellen is.*” Sz. Ágoston pedig a lélek „kapujának” nevezi a szemet, melyen a bűn könnyen bejut. Egyébiránt halljuk az életbölcseleg legilletékesebb tanítóját a Szentleket: „*Ne nézz a sok után járó asszonyra, nehogy*

[123]

tőrbe akadj . . . A szüzet ne nézd, nehogy megbotránkozzál szépségében. Ne nézegess ide s tova a város közein... Fordítsd el orczádat a felczifrázott asszonyról, és az idegen szépséget ne nézegesd. Az asszony szépsége miatt sokan elvesztek, és attól följulad a kivánság mint a tűz.” (J. Sir. 9, 3, 5—9.) Csoda-e hát ha a szentek szemeiket egyik legveszélyesebb ellenségüknek tartották ? Ar. száju sz. János is azt írja (Hom. 17. v. Math.) hogy a ki szemeit szép arcokon legeteti, az maga gyujtja föl a tisztátalan kivánságnak tüzet és rabbá teszi lelkét. A ki tehát megakarja őrizni tisztaságát, az vigyázzon mindenkifelett szemeire, és tartsa mindig szemei előtt sz. Ágostonnak ama tanítását *„ha szemeitek valakire vettetnek is, de soha senkire ne függesztessenek. Mindenki foháskodjék a prófétával: Fordítsd el Uram szemeimet, hogy ne lássak hiuságot.*” (Zsolt. 118. 37.)

3. Kerüld a más nemmel való gyakori és szabadabb társalkodást, a bünre vivő alkalmakat. Liguori sz. Alfonz a tisztaság megőrzésére ezt tartja legszükségesebb eszköznek. (Katech. 122.) A bujaság elleni küzdelemben csak az győzhet, ki a veszélyt kerüli, ha pedig veszélybe jutott, futásnak ered. *„Itt csak azok győznek, akik megfutamodnak”* (Nerii sz. Fülöp). Azért int a Szentlélek: *„Messze távoztasd tőle (a parázna személytől) — utadat, és ne közelgess háza ajtajához;”* (Péld. k. 5. 8.) mert vajjon — folytatja a bölcs tanítását — *elrejtethi-e ember a tüzet kebelében, hogy ruhái ne égjenek, avagy járhat-e eleven szenen, hogy meg ne égjenek talpai?”* Így nem leszen tiszta aki a nőnemmel gyakran barátkozik. (Péld. k. 6. 27.). Ismét int a bölcs által a Szentlélek: *„Ne nézz egy emberre se szépségeért, és az asszonyok között ne mulatozzál; mert a ruhából származik a*

[124]

moly és az asszonytól a férfitü hamissága. Jobb a haragos férfitü, mint az enyelgő asszony, mint a gyalázatig megszegyenítő asszony.’ (J. Sir. 42. 12. 14.) Ha megakarod őrizni szived tisztaságát, kerüld a rossz társaságot és a bün alkalmakat; vigyázz mit mond a Szentlélek: *„Fiam, ha a bünösök csalogatnak, ne kövesd őket. Ha mondják jer velünk, — fiam ne menj velök.”* (Péld. 1. 10. 15.) Ne bizakodjál, hogy elég okos és erős vagy és megbirkozol a veszélyvel. Bölcsőbb vagy-e mint Salamon, erényesebb-e mint Dávid? Még is mindkettő elbukott, még pedig rettentő módon. Azért kérdi egy sz. atya: *„Ha Libanon czedrusai is ily nyomorultan elbuktak, mi fog történni egy gyöngye nádszállal?”*

4. Óvjad magadat a kevélységtől, henyéségtől, a mértékletlen evés-ivástól; mert ezek a tisztaságnak legnagyobb ellenségei. Irva van: *„Ime Sodomának a te hugodnak gonoszsága volt a kevélység, eltelve a kenyérnek bővségével az ő leányai hivalkodása mellett kezet a szükölködőnek és szegénynek nem nyujtottak, és fölfuvalkodtak, és utálatosságokat cselekedtek előttem, és elvettem őket.”* (Ezek. 16. 49.) Óvjad tehát magad a kevélységtől; *„mert, hogy megadassék a tisztaság, azt az Istentől megnyeri az alázatosság”* — ugymond sz. Bernárd. (De offo Ep. cap. 5.) Isten az alázatosoknak kegyelmet ad, a kevélyeknek pedig ellen áll, bukni engedi és az apostol szerint *szívök kivánságaira, a tisztátalanságra, a gyalázat indulataira hagyja őket.* (Rom. 1. 24.) Óvjatok magatokat a henyéségtől, mely miként általában minden bünnek, úgy különösen a bujaságnak is kezdete. A ki valamely hasznos dologgal foglalkozik, annak nincs ideje fajtalanásra gondolni; de a ki henyél, könnyen tisztátalan gondolatok és vágyak lépik meg, melyek aztán

[125]

mihamar bűnös cselekményekre viszik. Azért mondja a Szentlélek: „*Sok rosszra megtanít a henyesség.*” (Sir. 33. 29.) Dávid király is tapasztalta ezt. Míg hadvezérségi ügyekkel foglalkozék, Isten szíve szerinti férfiú maradt; de egy heverő óra, melyet palotája fedelén töltött, házasságtörésre vivé. Azért méltán mondják az erkölcsstanárok: „*A henyesség azon ajtó, melyen át az ördög rossz gondolatokat, és a tisztátalan vágyak seregét vezeti a legtisztább szívekbe is.*” Mint Cassian bizonyítja, a régi remetéknel közmondássá lett: „*A munkás embert csak egy ördög kísérti és háborgatja, de a henyélőt száz.*” A régi közmondás szerint: „*a henyélés az ördög párnája,*” azért int sz. Jeromos (Ep. 14.) „*szerezzed a munkásságot, és nem fogod szeretni a testnek vétkeit.*” Ovid is azt mondja: „*vedd el a henyélést és elenyésznek a kívánságnak nyilai.*”*

A tisztaság megőrzésére szükséges őrizkedni a mértékletlen evés-ivástól is. A bor és más szeszes italok rendetlen fogyasztása gerjeszti, táplálja az érzéki vágyakat; elhomályosítja az értelmet annyira, hogy a bujaság gonoszságát és rutságát alig ismeri föl; és azt eszközli, hogy az érzékiség rendetlen indulatai az akaratot igen gyakran leigázzák. Azért sz. Jeromos azt mondja: „*Egy iszákos embert soha sem tartok szűznek.*”** Sz. Ambrus pedig: „*A lakmározás együtt tanyáz a bujasággal.*” Mindkét sz. atya csak az apostol gondolatát fejezi ki: „*Megne részegedjete borral, melyben bujaság vagyon.*” (Efez. 5, 18.) Általában a mértékletlen evés-ivás nagyon árt a tisztaságnak. A lakmározó önfejű és szilaj lesz, mint a ló, mely ha sok abrakot eszik, kirug és ágaskodik lovagja

*Otia si tollas perient cupidinis arcus.

** „Nunquam ego ebrium castum patubo.”

[126]

alatt — azért int az apostol: „*Járjunk tisztességesen, nem tobzódásokban és iszákosságban . . . Ne ápoljátok a testet kívánságai szerint.*” (Rom. 13, 13.)

5-ör. Távoztasd el mindazt magadtól, mi a tisztátalanságnak tüzét benned felgerjesztheti, milyenek: a buja könyvek, erkölcstelen regények olvasása, ocsmány, szemérmert sértő képek nézegetése, fajtalan beszédek hallgatása, és több ilyenek, melyek kísértetbe hozhatnak; ha pedig kísértetbe estél, légy erős, állj ellen hathatósan; állj ellen mindenekelőtt a kezdetnek, a rossz gondolatoknak „Principiis obsta,” — félj az első eséstől; megne ijedj a nehézségektől; mert mindent megtehetünk és meggyőzhetünk abban, ki minket megerősít — az Istenben, ugyanazért

6-ör. Bizalommal járulj Istenhez, buzgó imádsággal kérd tőle a tisztaságnak ajándékát; mert ő minden jónak adója. Minthogy a tisztaság bölcs Salamon szerint isteni adomány; azért az imádság szükséges, annak elnyerésére és megőrzésére. Azért a bölcs magáról írja: „*Megtudván, hogy különben magamat meg nem tartóztathatom, hanem, ha Isten adja s már az is bölcsesség volt, tudni, ki ajándéka az — az Urhoz járultam és teljes szívemből könyörögtem neki.*” (Bölcs k. 8., 21.) Az apostol is, hogy a testi ösztönöket, melyek oly igen alkalmatlankodának neki, legyőzze, nem egyszer, de többször könyörgött az Urnak, mint maga bizonyítja: „*Hogy a kijelentések nagysága kevélyé ne tegyen, adatott nekem az én testem ösztöne, a sátán küldöttje, hogy zaklasson engem. A miért háromszor kértem az Urat, hogy távoztassa el tőlem.*” (Kor. II. 12. 7.) Így az angyali tudor sz. Tamás is, midőn egy szemtelen nő által kísértetett, azonnal imádsághoz kezdte mondván: „*Ne engedd kérlek Uram Jézus Krisztus, és te boldog-*

[127]

ságos sz. Mária, hogy ily fertelmes vétekkel magamat beszennyezzem!” Hasznos is volt imája, mert azonnal mennyei segítséget nyert, győzött és tisztán megőrizte szüzességét; innen következik, hogy a tisztaság megőrzésére igen hasznos a szeplőtelen szent Szűzet tisztelni és segítségül hívni.

Az erkölcsstanárok még több hasznos óvószabályokat is szoktak a tisztaság megőrzésére ajánlani, de legyenek elegendők a felhozottak, mint olyanok, melyek követése által magatokat a bujaságtól megőrizhetitek, és másoknak is segítségére lehettek. Jegyezzétek meg jól magatoknak, hogy a bujaság nagy gonoszság, sokkal nagyobb mintsem gondoljátok; hogy Isten ezt a vétket kemény büntetés nélkül soha sem hagyta, óvjátok azért magatokat ezen vétektől, sőt árnyékától is; ne mentsétek, ne csaljátok magatokat azzal, hogy az ember gyarló, a szív érzékeny, a szenvedély heves; tudom én, hogy az ember gyarló, de mit kell ebből következtetni, azt-e, hogy az ember e vételre magát szabadabban adhatja? Vagy az igaz kereszténynek nem így kell-e inkább okoskodni: ha a természet gyenge, erőtlén, az ember gyarló, a szív érzékeny, a szenvedély heves: akkor tehát az embernek a legtávolibb alkalmat is el kell távoztatni, érzékeit zabolázni, szívére szorgalmasan vigyázni; a henyeséget, dobzódást, rossz társaságokat kerülni, az égből buzgó imával segedelmet kérni, magát alázatosságban, mértékletességben, a világ megvetésében, szóval magát azon erényekben gyakorolni, melyek a tisztaságot őrzik és megvédik. Igen, így kell az igaz kereszténynek gondolkozni.

És ez az k. h.! a mire én is intlek, és a mire Istenért és üdvötökért titeket kérek; az apostol szavaival

[128]

zólók hozzátok: „*Megmosattatok, megszenteltettetek, megigazultatok a mi Urunk Jézus Krisztus nevében és a mi Istenünk lelke által.*” (Kor. I. 6. 12.). Tehát ti Jézus Krisztus testének tagjai vagytok, a Szentlélek Isten templomai lettetek, ne szennyezzétek be a Krisztus testét, ne fertőztessétek meg a Szentlélek templomát, „*a paráznaság pedig és bármely tisztátalanság . . ne is említettessék tiköztetek, mint szentekhez illik . . mert azt tudjátok és értsétek meg. . hogy semmi paráznának vagy tisztátalannak . . nincs öröksége Krisztus és Isten országában.*” (Efez. 5. 3—5.) Ámen.

[129]

Első nagybőjti beszéd. 1841.

Jézus szomorkodik és a halállal tusakodik.

*„Szomoru az én lelkem
mindhalálig.” Sz. Máté 26. 38.*

Megérkezett ismét a nagybőjti szent idő; itt vannak a mi szeretett Megváltónk kinszenvedésére és halálára különösen emlékeztető gyásznapok; mert jóllehet mindig, jóllehet gyakran szükséges Jézus szenvedéséről hálásan emlékeznünk, különösen midőn az oltári szentséghez járulunk és sz. misét hallgatunk; de mivel ezt sokan nem teszik, az anyaszentegyház, a mi kegyes anyánk, bölcsen és gondosan az évben különös időt, a negyvennapos böjt idejét rendelte, hogy a mi édes Üdvözítőnk szenvedéséről ájtatosan emlékezzünk. Ez időben a legnagyobb szeretet emléknapjait üljük, illik tehát és szükséges, hogy a Jézus szenvedéséről, ki érettünk szeretetből szenvedett, hálásan és üdvösségesen elmélkedjünk; megérdemli ezt tőlünk Jézus, megkívánja ezt önnön hasznunk. Mennyire fájna egy jó atyának, ha az ő gyermekei, kikért ő sokat tett, sokat szenvedett, tetteiről ritkán, vagy épen soha sem emlékeznének? Hol van az ég alatt olyan atya, ki az ő fiaiórt annyit tett, annyit

[130]

szenvedett és állott volna ki, mint Jézus miérettünk? Ó a mi büneinkért, melyekért kezes lett, melyeket magára válalt, megsebesített, megöletett; rajta vannak a mi büneink büntetései, melyekért engesztelő áldozat lett; megsebesített, hogy a mi lelkünk sebeit meggyógyítsa; szenvedett, hogy minket a szenvedéstől, az örök kárhozattól megszabadítson; meghalt, hogy mi éljünk; a legkinosabb halállal halt meg, hogy mi boldogul, örökké boldogul éljünk; nem a legrutabb háladatlanúság bünébe esnénk-e, ha az érettünk szenvedő, irántunk végtelen szeretetből szenvedő Jézus kinjairól emlékezni sem akarnánk? megkívánja ezt a hála, meg Jézus szeretete, meg a mi lelki hasznunk is; mert a Jézus szenvedéséről való emlékezés üdvös gondolatokkal tölti el elménket, szent érzelmekre gerjeszti szivünket; emlékeztet az Isten igazságára és irgalmára, Jézus véghetetlen jóságára; megismerteti a bűnök gonoszságát; figyelmessé tesz lelkünk állapotára, üdvös félelemmel tölti el lelkünket, igaz bűnbánatra indítja szivünket, reménységre, szeretetre, a jó cselekedetek gyakorlására buzdít bennünket. A sz. atyák a Jézus szenvedéséről elmélkedést a ker. erények leghasznosabb iskolájának tartották, a szentek és minden ájtatos lelkek minden időben legfoganatosabban gyakorolták; ez volt az anyaszentegyháznak szándéka és célja, midőn e bőjti időszakot rendelte; mert azt akarja, hogy a Jézus keserves kinszenvedéséről elmélkedjünk, és erről elmélkedve büneinkről igaz bűnbánatot tartsunk, és magunkat jócselekedetekben gyakoroljuk, — tehát ha valamikor, ugy e bőjti sz. napokban szükséges nekünk Jézus szenvedéséről elmélkednünk, ha az anyaszentegyház szándékának megfelelni és lelkünk üdvét eszközölni akarjuk; ugyanis, ha az egyház és saját

[131]

üdvünk azt kívánja, hogy bűneinket megsirassuk és igaz bűnbánatot tartsunk, vajjon mi ösztönözzön minket erre jobban, mint Jézus szenvedése és halála? miből ismerhetjük meg inkább mind bűneink utálatosságát, mind Istennek igazságát a véték büntetésében, mint Jézus szenvedésének szomorú történetéből? ha meggondoljuk, hogy a mi bűneinkért szenvedett és halt meg az Isten fia, ha meggondoljuk, hogy a mennyei Atya az ő egyszülött fiának sem kegyelmezett, hanem ily szomorúan büntette csak azért, mert kezességet vállalt értünk; — ha ezeket meggondoljuk, vajjon lehetséges-e, hogy meg ne rettenjünk, vétkeinket meg ne utáljuk, üdvösséges bánatra és töredelmes könnyhullatásra ne lágyuljon szívünk? Nincs tehát hathatósabb ösztön az igaz bűnbánatra, mint Jézus szenvedésének és halálának ájtatos emlékezete.

Ha azt kívánja az anyaszentegyház és saját javunk, hogy magunkat minden lelki jóban, istenes cselekedetekben gyakoroljuk, vajjon találunk-e ezekre jelesebb példát, mint a Jézus szenvedésében és halálában? nem találjuk-e föl itt a legkétségesebb engedelmisséget? a legmélyebb aláztatosságot, a csodálatos szelidséget, a bámulatba ejtő béketűrést? nem látjuk-e itt forró szeretetét irányunkban ép úgy, mint ellenségei iránt? továbbá nagy irgalmasságát, könyörületességét, a bűnösök megtérítését célzó gondoskodását? Szóval nem találjuk-e föl az ő szenvedésében és halálában minden jó cselekedetek nyilvánvaló példáját? Nincs tehát, nem is lehet a jó cselekedetek gyakorlására is erősebb és hatalmasabb ösztön a Jézus szenvedésénél; hasznosan rendelte tehát az anyaszentegyház e bőjti napokat és üdvösen kívánja, hogy ezekben Jézus szenvedéséről elmélkedjünk; az egy-

[132]

ház ezen üdvös szándékát és kívánságát sz. kötelességünk teljesíteni, miért is szándékom a bőjti beszédekben veletek a Jézus kinszenvedéséről elmélkedni; de mivel az ő szenvedése kimeríthetetlen tenger, annak minden részeit körülményesen előadni csak nem lehetetlen, azért annak csak némely jelesebb részleteit szándékom úgy előadni, hogy elmélkedétekben igaz bűnbánatra, és a jó cselekedetek gyakorlására ösztönöztessetek.

Jézusnak egész élete szenvedés volt ugyan; de különösen az ő kinszenvedése a getszemáni kertben kezdődött; kertben, az éden kertjében történt az első ember bűne; kertben a getszemáni kertben kezdődött a bűnért Jézus keserves kinszenvedése. Menjünk ma lélekben a getszemáni kertbe, és nézzük ott halálos szomorúságba merült Jézusunkat. Azt írják az evangelisták, hogy Jézus az utolsó vacsora után, hol szeretetének legnagyobb jelét örökös zálogát hagyta — *kiméne tanítványaival a Cedron patakon át, hol egy kert vala, melybe beméne ő és tanítványai*; azután elválván a többi tanítványoktól csak Pétert, Jánost és Jakabot vevé maga mellé és kezdte bánkódni és szomorkodni. Akkor mondá nekik: *szomorú az én lelkem mindhalálig*. Állapodjunk itt meg és fontoljuk meg: 1-ör *Mily nagy Jézus szomorúsága*. 2. *Mi oka az ő szomorúságának*. 3. *Vegyünk innen tanulságot*.

Óh áldott Jézus! Óh értünk szenvedő Jézus! a te kinszenvedésed fölött akarunk a bőjti napokban elmélkedni, de tudjuk, hogy magunktól nálad nélkül semmi üdvös jót nem cselekedhetünk, üdvöset nem is gondolhatunk, sőt az apostol szerint szent nevedet sem ejthetjük ki: kérünk légy velünk sz. kegyelmeddel, hogy kinszenvedésedről üdvösen elmélkedjünk! Figyelmezzetek.

[133]

Jézus az Isten fia a bünbe esett embert megszánva, szabad akaratból emberré lett és magát önként alávetette a szenvedésnek, önként válalta el a kínos halált, hogy az Isten igazságának a bünért eleget tegyen és minket a kárhozattól megszabadítson. Előre tudta Ő szenvedését és halálát, miről gyakran beszélt tanítványainak, beszélt mindenkor lelkének minden háborodása nélkül, beszélt úgy, mint a ki erre nemcsak kész, de a ki ezt óhajtva is várja; néhány nappal szenvedése előtt egész hideg vérrrel monda tanítványainak: „*Ime fölme gyünk Jeruzsálembe és beteljesednek mind, a mik megirattak a próféták által, az ember fiáról. Mert a pogányok kezébe adatik, és megcsufoltatik, megostoroztatik, és megpökdöstitik, és miután megostorozzák, megölik őt.*” (Luk. 18. 31—33.) „*Tudjátok, hogy két nap múlva husvét leszén, és az ember fia elárultatik, hogy megfeszítettessék.*” (Máté 26. 2.) Sőt-az utolsó vacsorán maga monda Judásnak, ki őt elárulta: „*A mit cselekszel, cselekedd hamar*”, (Ján. 13. 27.) azaz: tedd hamar a mit tenni akarsz, mert epedve óhajtok szenvedni és meghalni az emberekért. — Ime mily készséggel, mily lelki erővel és kívánsággal akar szenvedni! Óh de hogyan változik a dolog a getszemáni kertben ? itt Jézus kezd félni, unatkozni és szomorkodni. Félni kezd Az, ki előtt reszketnek a pokol eréi; unatkozni és szomorkodni kezd Az, ki vigasztalója a szomorúaknak, öröme az angyaloknak, Az szomorkodik és annyira szomorkodik, hogy már a halállal tusakodnék. Szomorúságának nagyságát mutatja nyugtalansága, szava, imádsága és szomorúságának következése.

Szomorúságának nagysága kitetszik nyugtalanságából; most azt parancsolja tanítványainak, hogy maradjanak el tőle, és hagyják őt egyedül: „*Várakozzatok itt*

[134]

és viraszatok velem;” majd azt parancsolja, hogy Péter és Zebedeus fiai vele menjenek és vigyázzanak: „*Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek;*” most elhagyja ezeket is és egy kőhajtásnyira előbbre megy, orcájára borul, és úgy imádkozik; majd ismét visszatér tanítványaihoz, és feddi őket, hogy csak egy óráig sem viraszthatnak vele; ismét elmegy, ismét visszajön és csendben visszatér az imádságra. Mindezen cselekedetei, szavai és mozdulatai nagy lelki gyötrelmet, but és félelmet árulnak el. Máskor egész éjjeleket töltött imádságban, negyven nap és negyven éjjel böjtölvén a kietlen pusztában, és még is ily félelemnek, ily szívbeli szorongásnak jelét nem mutatta. Nagy lelki gyötrelmének kellett lenni, mint ezt maga nyíltan kimondja, mert miután kezde remegni és borzadni, félni és rettegni, a belső lelki gyötrelme, mely szívét elborítá, e szavakra nyitá meg ajkát: „*Szomorú az én lelkem mindhalálíg.*” Oly nagy, akará mondani, oly megmérhetlen az én fájdalom, és lelkem gyötrelme, hogy az engemet ezen szempillantásban megölné, ha életem sokkal nagyobb kínoknak nem volna föltartva. Óh sz.! iszonyu tusakodásnak, nagy lelki fájdalomnak jelensége ez; mert ha más erős szívü férfiak, a világ előtt eltudják titkolni, panasz nélkül elbirják viselni szívök bánatát; kétségkívül Jézus sem fakadt volna e siralmas panaszra, ha elszenvedhető lett volna az ő fájdalma, de oly erővel, oly csoportosan tódultak sz. lelkére minden fájdalom, hogy ott a kertben megölték volna őt, ha az ő istenségének ereje csodálatosan föl nem tartotta volna életét megváltásunk véghezvitelére.

A félelem, rettegés és szomorúság belső gyötrelmeitől elborittatván, mennyei Atyjához folyamodik: Óh

[135]

Atyám! mily keserű a szenvedésnek pohara, melyet nekem nyújtasz, óh „*ha lehetséges muljék el tőlem e pohár*”, a keserűség tengerébe merült az én lelkem, a halálig szomorú az; óh Atyám! Te minden vigasztalásnak Istene, nincs a te Fiad részére semmi vigasztalásod? óh miért látszatol tőlem eltávozni? Így volt t. i. a szigorú igazság által ezen óra öröktől fogva elrendelve, hogy ebben a közbenjáró az életnek minden keserűségét egyszer megizlelje; hogy az ő teste ugyan a kálvária hegyén, de az ő szive az olajfák hegyén megfeszítették; az isteni és emberi természet közötti szoros egyesülés ugyan ez órában sem oldatott fel, de minden vigasztalás, mely az isteni természetből az emberre hathatott volna, a mindenhatóság ereje által elvonatott, úgy hogy méltán mondhatta Dáviddal: „*A sírgödörbe lemenőkhöz számláltatom; olyan lettem, mint a segítség nélkül való ember, a halottak közé bocsátva, mint a sirookban alvó megsebesültek, kikről többé meg nem emlékezel, és kik a te kezedből kiszakasztattak . . . Rám nehezült a te haragod, és rám hoztad minden hullámodat.*” (87. Zsolt. 5—8.)

Mivel a halálig szomorkodó Üdvözítőtől a mennyei vigasztalások forrása elzárattott, fohászokodva fel kel a földről, tántorgó léptekkel tanítványaihoz fordul, fájdalommainak enyhülését nálok keresendő, de ezeket a hányszor hozzájok jön, aludva, álomba merülve találja, kik nem tudják mit szól mesterök, s mit feleljenek neki? visszatér előbbi helyére, ismét imádkozik, de nem csak hogy nem oszlanak, hanem inkább növekednek és szaporodnak lelki gyötrelmei egész a vérnek folyásáig. „*És a halállal tusakodván — ugymond sz. Lukács — hosszabban imádkozik vala. És lőn az ő verejtéke, mint*

[136]

a földre folyó vérnek csöppeit.”* Nem csak hideg izzadás, hanem véres veritek kezdte patakzani testéből, és nehéz csöppekben lefolyván a földet áztatá. Rettentő izzadás! hallatlan ereje a nagylelki gyötrelmeknek, ki látott, ki hallott, ki olvasott valaha ilyet? hogy a szomorúság, félelem vagy akármely szívbéli szorongás oly erővel hatott volna valakire, hogy vérrel veritékeztek, mint Jézus, és pedig oly bőven, hogy ruhái be nem ihatták a vért, hanem a földre lefolytak és azt megáztatták? Ez legvilágosabb jele Jézus halálos gyötrelmének, lelki fájdalmának. Óh mily szomorú, mily iszonyatos állapota a Fiúnak! Ó mily megfoghatatlan igazsága az Atyának! Nem hallatszok most az Atyának ama kegyes szava: „*Ez az én szerelmes fiam, kiből nekem jó kedvem tölt.*” Fejére zudul most az ő haragjának egész mértéke vagy inkább mérték nélküli szigora. „*Más szenvedő igazaknak segítségükre jön az Ur szenvedéseikben, midőn fiúi bizodalommal hozzá folyamodnak. Meghallgatja a testvéreitől üldözött Józsefnek fohászait és kiszabadítja a mély veremből; Dánielt megmenti a dühös oroslánok torkától; — Jónást kiszabadítja a csethal gyomrából; azért Dávid biztosít minket, hogy az Ur az igazakat el nem hagyja szenvedéseikben és megszabadítja őket midőn hozzá folyamodnak, és te, óh kegyes Atya! nem hallgatod meg a te Fiadat, ki tégedet kér? Ó minden vigasztalás nélkül szenved, az iszonyu tusakodásban véres veriték tör ki egész testéből, és te óh Atya! elrejtetted a te orczádat; nem hallgatod, a te haragodban össze zuzni akarod-e őtet?*

Óh én édes Megváltóm! de szomorú a te helye-

Hogy nagy lelki gyötrelemben lehetséges a vérrel verejtékezés, az orvosok régen bebizonyították. — 31. Jegyzés a sz. írásból. 1370. lap.

[137]

zeted, melyben mint látszik az Atyától és emberektől is elhagyatol! Te egész életedben csüggedetlen fáradozással munkálkodtál a te Atyád dicsőségének helyreállításán ; és ő most, úgy látszik, nem ismer, nem hallgat meg téged! Te szenvedsz, vérrel verejtékezel és a te tanítványaid alusznak! Te az emberekkel jót tettél, a betegeket gyógyítottad, az éhezőket megelégitetted: te magadat az emberek javáért egészen feláldoztad; és most egy sem találkozik, ki téged vigasztaljon ! Jövőben lesznek sok vértanuid, kik éretted meghalnak, és félelem nélkül, vidáman és örömmel mennek a vesztő helyre, mint egy Ágnes, Ágota, Lőrincz és mások, — csak neked kell a keserűség poharát kiinnod! Nagy, mint a tenger, a te gyötrelmed! elvagy te hagyva, minden vigasztalástól meg vagy te fosztva!

Óh de mit mondok ? Tanuljatok ti kishitű keresztények az Urban bizni, ki mindig hiv az ő ígéréteinek teljesítésében, ki övéinek állhatatos kérését végtére meghallgatja, és azokat kik benne biznak, természetfeletti módon csoda által is megszabadítja! Ime a felséges szenvedőnek angyal jelen meg az égből, ki őtet vigasztalja és megerősítse. Erre mintegy ujonnan feléled Jézus, visszatérnek elcsüggedt erei, kiderül buba merült orcája, mint győztes, vig kedvvel kel föl a tusakodás helyéről, bátor lélekkel szólítja tanítványait: „*Keljetek föl — menjünk.*”

Óh édes Jézus! láttuk eddig, mily nagy volt a te szomorúságod, azt is akarjuk tudni, mely okai lehettek ennek; mond meg tehát kegyes Üdvözítő, miért véres a te öltözeted ? mely okok sajtolták ki testedből a vércseppeket, az első szőlőfürtöt a szenvedés sajtójában?

[138]

A sz. atyák Jézus halálos szomorúságának több és különféle okát adják. Egyik oka volt a félelem azon rettenetes kinoktól, melyek sokkal felülhaladtak mindent, mit valaha emberek szenvedtek, és szenvedni fognak; azon kinoktól, melyeket az Istenfiának egyedül, elhagyatva, vigasztalás és segedelem nélkül kelle szenvednie. Elevenen állott lelki szemei előtt minden, mi vele még azon éjjel és a jövő nap történni fog; egyenkint, minden körülményekkel együtt legtisztábban és legbizonyosabban látta Ő ezen méltatlanságokat és kinokat úgy, hogy már az olajfák hegyén lelkének belsejében megkötöztetett, megveszszóztetett, megkoronáztatott, elítéltetett, keresztre feszítettetett. Látta tanítványait futni, anyját vigasztalás nélkül és elégtelennek arra, hogy rajta segítsen, látta a haragos Atyát, kinek Ő érettünk kezesül adta magát, mint vonja tőle vissza segítő kezeit oly annyira, hogy jövendölése szerint egyedül egy magának kelle nyomni a sajtót, és nem volt senki jobbról és balról, ki őt vigasztalná. Óh erős lelkű hős Juda nemzetségéből! Mily sokkal nagyobb igazsággal mondhatod Te mint Dávid: „*A halál félelme szállott rám. Félelem és reszketés jött rám és sötétség borított be engem.*” (54. Zsolt. 5—6.) Ha az emberek a közelgő halál félelmétől annyira szorongattatnak, hogy hideg izzadás tör ki rajtok, csoda-e, ha Jézus, ki hozzánk hasonló emberi természetbe öltözött, s kinek sokkal elevenebb vala képzelődése, minden tagjaiban borzad és irtózik? Jézus tehát előre szenvedte lelkében mindazon kinokat, melyeket nem sokára szenvedendő vala testében. Nem vonom ugyan kétségbe ezen oknak helyességét, mert átlátom, hogy Jézusnak ez órában magára hagyott emberi természete eliszonyodhatott az előtte álló rettenetes szen-

[139]

vedésektől; de azt is hajlandó vagyok hinni, hogy ha csak ez az egy ok lett volna, ez nem lett volna képes Jézust oly rendkívüli rettenetbe és véres verejtékezésbe ejteni, mert tudom, hogy az ő szíve már régóta égett a kivánságtól, hogy érettünk szenvedjen és a késlekedő órát szívszakadva óhajtotta; tudom, hogy a halál nem rettenetes az igaznak és csak a bűnösnek keserű annak emlékezete; tudom, hogy ő nem félt ellenségeinek dühétől, mert ő volt az, ki még tanítványait is, hogy a veszélyekben rettenthetlenek legyenek, e szavakkal intette és ébresztette: „*Ne féljete azoktól, kik a testet megölik, de a lelket meg nem ölhetik, hanem inkább féljete attól, ki mind a lelket, mind a teste a gehennába vesztheti*” (Sz. Máté 10. 28.) Jézusnak nem volt oka a haláltól, a szenvedés poharától, természete gyengeségétől vagy ellenségei dühétől félni; azért mondja az apostol, hogy Jézus „*az előtte levő öröm helyett elszenvedte a keresztet, megveti a gyalázatot.*” (Zsid. 12. 2.) Mi oka tehát annak, hogy a Juda nemzetségéből erős lelkű hős így megfélemlik, így remeg, így csügged, hogy Jézus a getzemáni kertben ily halálos szomorúságba esik és épen vért izzad ?

Halljátok k. h.! Jézus szomorúságának és halálos gyötrelmének más és nagyobb oka volt: *bűneinknek emlékezete.* A bűn, igen is a bűn volt ama fölötté nehéz és fájdalmas teher, mely Jézusnak ártatlan lelkét kimondhatlan szomorúsággal lesújtá, és testét földig veré, úgy hogy Ő mint egy féreg a porban legörbedne. A bűn — Jézus egyedül értette mily szörnyeteg legyen a bűn — midőn egy véges lény, egy teremtmény, mely a semmiből jött ki, a végetlen ellen, az ő Teremtője, Ura, Királya ellen fellázad. Senki sem foghatja meg tökéle-

[140]

tesen, mit tesz az Istent megbántani, mint Az, ki öröktől fogva az Atya keblében volt. A bűn, az egész világ bűne rajta feküdt, ez nyomta le Őt a földre. Maga előtt látta Ő mindazon bűnöket, melyek a világ kezdetétől elkövetettek, és a világ végéig elkövetetni fognak; ezek mindugy voltak előtte, mint kőtáblára írva, sőt mindezeket önmagára rakva, ezeknek átkával magát terhelve érezte, látta, mint lobbantják föl ezek ellene az Isten haragját; ezek mint összezuzó hegyek fekszenek rajta, ezek sajtolják ki belőle a véres verejtéket. Rettentő gondolat! Jézus az Istenfia, a szentek szentje, a mi bűneinkkel terheltetik, a mi hamisságainkat viseli! Jézus az Istenfia, ki legtökéletesebben ismeri mind az Istennek fölségét, mind a bűn gonoszságát, ki mennyei Atyját véghetetlen szeretettel szereti, dicsőítését lángoló buzgósággal keresi, kinek csak egy vétek is elviselhetlen, az egész világnak bűneivel terheltetik! érzi ezeknek elviselhetlen sulyát, ezek terhe alatt roskad le, vérrel verejtékeznek és csak e kevés szavakat mondhatja: „*Atyám, ha lehetséges, muljék el tőlem e pohár!*” Óh vajha mi az Ő terhét ne nehezitenők, szenvedésének keserűségét ne nevelnők, mert ámbár Jézus az. egész világ bűnét viseli, és igen nagy fájdalommal viseli, még is azon bűnök, melyeket a keresztények elkövetnek, ezek inkább terhelik és keserítik őtet; ezekről panaszkodik a prófétánál: „*Ha ellenségem, átkozott volna engem, eltürtem volna;*” ha idegenek, pogányok, kik engem nem ismernek, átkoztak, vetettek, bántottak. volna meg engem, nem szenvedném oly fájdalommal; de midőn az én ismerősöm, ki velem édes étkeket eszik vala, kinek én akaratomat, titkaimat, igazságaimat, szívemet kinyilatkoztattam, ki nekem szeretetet esküvel ígért, ki nevemet homlokán

[141]

viselte, engemet Urának, Istenének vallott, kit én mint fiamat keblemen hordoztam, asztalomhoz ültettem, testemmel és véremmel tápláltam; hogy ez oly hűtelen, és hálátlan hozzám, hogy ez érette ontott véretem meg nem szánja, hanem fájdalmimat ujtja; nem egyszer árul el mint Judás, nem egyszer tagad meg mint Péter; nem egyszer hagy el mint az apostolok, hanem sokszor és számtalanszor; ez az, mi szívemet felette gyötri, a mi halálos szomorúságomat öregbíti, a mi keserü könnyeket és vércsöppeket sajtól ki tagjaimból! Méltó panasza ez a vérrel verejtékező Jézusnak, és vajjon nem illet-e minket? nem mi vagyunk-e, kik sok kegyelmét vettük és mégis annyiszor megbántottuk? Igen a mi bűneink is óh isteni Megváltó! szemeid előtt állottak, mennyire nevelték azok lelkednek szomorúságát, hogy félve és kezeid kulcsolva szólal: „Szomoru az én lelkem mindhalálíg!”

De ezen bűnöket és ezeknek büntetéseit is örömet magára akarta vállalni az Istenfia, csakhogy mi ez által megváltassunk, csakhogy senki azok közül, kiket neki az Atya átadott, el ne vesszen. És ezen vigasztalás és jutalomban, ezen a szenvedés munkájáért leendő oly igazságos jutalomban se legyen neki része? Azt akarja ugyan az Atya, hogy mindnyájan üdvözüljenek, de ők magok nem akarnak mindnyájan üdvözülni. Ambár a Fiu Isten mindnyájaért meg fog halni, mindnyájaért vérét fogja ontani; de sokan az ő keresztjét csufolni, szeretetét gunyolni, az ő vérét lábaikkal fogják tapodni. Ah, az erre való emlékezés volt valóban a leghasogatóbb fájdalom, mely Jézus lelkét legkegyetlenebbül szaggatá, ez volt, mint sz. Jeromos mondja, ama kehely, melyet az irgalmas Üdvözítő kiüríteni vonakodott;

[142]

mely végett könyörgött, hogy muljék el, mert hiszen Ő nem jött a világot megítélni, hanem üdvözíteni. Jézus szomorúságát tehát leginkább az okozta, mivel látta, hogy mily sokakra nézve haszontalan lesz az Ő vére hullása és szenvedése, látta, mily sokan lesznek, kik megátalkodott gonoszságaikban örökre elvesznek, ezeknek kárhozatát előre látván, az égre veti könnyekbe merült szemeit és siralmasan panaszkodik a zoltárossal: „*Mi haszna az én véremnek.*” (29. Zsolt. 10. v.) Szomorkodik sok atya és anya gyermekének testi halálán, kit nagy gonddal, fáradsággal és költséggel felneveltek, hát Jézus, ki nekünk legkegyesebb Atyánk, ki érettünk annyit fáradozott, oly sokat szenvedett, hogy ne keseregne annyi sok léleknek örök halálán?! Midőn átlátta, mily sokan fognak elkárhozni, a pogányok, eretnekek és hitetlenek; sőt még azok közül is, kik benne hisznek, de gonoszul élnek; tekintvén tehát a választottak csekély, de a kárhozottak igen nagy számát, nem méltán panaszkodik és kesereg-e Jézus: „*Mi haszna az én véremnek?*” De szünjél meg panaszkodni édes Jézus, mert igen is nagy haszna van a te vérednek reánk nézve, e nélkül mi mindnyájan örökre elvesztünk volna; csak arra kérünk, hogy ezen szentséges vér, melyet testedből kisajtolta a szeretet, ne a földre, hanem mi reánk csepegjen és legyen mindnyájunk üdvére!

Láttuk már k. h.! Jézusnak nagy és halálos szomorúságát a getszemáni kertben ; láttuk és megértettük annak okait. Igen, láttunk tégedet óh áldott Jézus a halálíg szomorkodni. Ah, a mi bűneink terhe vert le tégedet a földre, a mi vétkeink sajtolták ki belőled a véres verejtéket, mi keserítettük meg azokkal — szenvedésed poharát! Nem lett volna tehát oly nagy Jézus-

[143]

nak lelki gyötrelme, ha én oly sokat nem vétkeztem volna ; tehát én is oka vagyok az ő szomorúságának, oka az ő szenvedésének! hidegen maradsz-e még is én szívem? fogod-e még ezután is a bűnt kedvelni és elkövetni ? s ez által a te Üdvözítődöt szomorítani ? oh nem szerelmes Megváltóm! nem akarok többé alkalmat szolgáltatni arra, hogy rajtam szomorkodjál, inkább én akarok eddig elkövetett vétkeim felett keseregni, szívem keserűségében bűneimet elgondolni, naponként megsiratni, a bűnbánó Dáviddal ágyamat éjjelenként is keserű könnyeimmel áztatni; ha a sátán ezután a vétek elkövetésére csábítgat, a te halálos gyötrelmednek, véres verejtékezésednek érzékenyítő képe lesz elmémbe, ez tölti el üdvös félelemmel szívemet; ez és ennek gyümölcse a te sz. kegyelmed tart vissza és őriz meg, a te szomorúságod okától, a bűntől, és az örök haláltól. Ámen.

[144]

Második nagybőjti beszéd. 1841.

Jézus Judástól elárultatik.

*„Mig ő szólott, ime Judás
egy a tizenkettő közül, eljőve,
és vele nagy sereg, kardokkal
és dorongokkal, küldetve a
papi fejedelmektől és a nép
véneitől.” Sz. Máté 26. 47. v.*

Midőn elközelgetne a zsidók husvétja, mondá Jézus tanítványainak *„tudjátok, hogy két nap múlva husvét lesz, és az ember fia elárultatik, hogy megfeszíttessék.”* (Máté 26. 2.) — Jézusnak ezen rettenetes jövendölése be is teljesedett, mert ugyanakkor már egybegyülének a papi fejedelmek és a nép vénei a főpap tornáczába, ki Kaifásnak neveztetik vala, és tanácsot tartának, hogy Jézust álnoksággal megfognák és megöljék.” (3. v.) *„Akkor elméne egy a tizenkettő közül, ki iskárioti Judásnak neveztetek, a papi fejedelmekhez és mondá nekik: „Mit akartok nekem adni és én őt kezetekbe adom.” Azok pedig rendelének neki harmincz ezüst pénzt.”* (15. v.) Óh Judás mit mondasz? tehát az ártatlan Jézust pénzért az ő ellenségeinek kezökbe adni ígеред ? Óh kihitte volna,

[145]

hogya az a tanítvány, ki három esztendeig a Krisztus iskolájában tanult — erre vetemedik? Mindazonáltal erre vitte őt az ő telhetetlen fősვნისე; jaj! mire nem viszi az embert az aranyak és ezüstnek rendetlen szeretete! Valóban igaz mit sz. Pál ír: „*a kik gazdagok akarnak lenni, kísértetbe esnek és az ördög törébe;*” (I. Timót 6, 9.) mert az ilyenek sem lelkiismeretöökkel, sem Istenöökkel, sem üdvösségöökkel semmit nem gondolnak, minden eszök, minden igyekezetök csak azon van, mint szerezhessenek pénzt maguknak; óh mily fortélyos kelepce, mily veszedelmes tör Judásnak ezen kérdése: „*Mit akartok nekem adni?*” Mily nagy és szörnyü vétkekbe ejtett sokakat ez a szó ? Nincs semmi, a mi oly hamar, oly hathatósan elhitessen vagy véghez vitessen valamit, mint ez a szó: „*Mit akartok nekem adni?*” mint a pénz ígéréte! Óh veszedelmes kívánsága a pénznek ! te viszed az embereket a hamisságra, te vezeted öket a kártételre, te tanítod minden vétkekre; te vagy az ifjúságnak csábitója, te az ártatlanságnak megrontója; te vitted Judást is az ő Mesterének elárulására, és arra, hogy őt ellenségeinek kezébe adja; mert a mint megrendelték neki a harmincz ezüst pénzt, naponkint azon törte fejét, mely időben és minő alkalommal vihessék véghez gonosz szándékát. Megtudván azért, hogy Jézus a végvacsora után egyenesen a getszemáni kertbe ment imádkozni, hamar elfut a zsidókhöz, hirt ad Annásnak, Kaifásnak és a többi papoknak; most, ugymond, az a Jézus, a kinek megfogatásáról együtt tanácskoztok, éppen a kertben van, rendeljétek csak hamar vitézeket, fogjátok fegyvert, készítsetek köteleket, én majd előre megyek „*a kit pedig megcsókolok, ő az, fogjátok meg*”. Kaptak is a zsidók az alkalmatosságon, csak hamar

[146]

tehát sereget viszen Judás a főpapoktól, és szolgálakat a farizeusoktól, elindul vele nagy sereg kardokkal és dorongokkal, lámpákkal, szövétnekekkel és fegyverekkel. Judás pedig mindenütt elől megy vala, ő vezeti a sereget, ő mutat utat az Istenfiának megfogattatására. Jézus azonban *tudván mindeneket, melyek reá jövendők valának*, letörli szentséges szemeiről és orcájáról a véres izzadásnak csepjeit, felkel a földről, három tanítványához viszatér és öket már harmadszor aluva találván szeliden feddi öket, mondván: „*Aludjatok már és nyugodjatok. Ime elközelgetett az óra,*” az én szenvedésemnek szomorú órája, a ti kísértésteknek, eloszlástoknak és botránkozástoknak boldogtalan órája, melyben az ember fia a bűnösök kezébe adatik, — „*ime, közeledik a ki engem elárul;*” alig mondá ki ezeket, „*ime Judás egy a tizenkettő közül megjelenik és vele nagy sereg kardokkal és dorongokkal küldetve a papi fejedelmektől és a nép véneitől.*” Közönséges szokás — midőn valami ritka csoda, vagy szokatlan és rémülést okozó látás tűnik szembe — ezen szócskával élni: „*ime.*” *Ime tehát Judás* — halljátok egek, nézzétek emberek, szemléljétek angyalok és rémüljétek; ime Judás, tegnap a Krisztus gyülekezetében, ma a sátán seregében, tegnap az Igazság tanítványa, ma a tévely tanítója, tegnap a Krisztus apostola, ma az Ő megkötözésére küldött seregnek vezetője; ime Judás, kit Krisztus három év előtt az apostoli méltóságra felemelt, ez előtt három órával asztalánál megvendégelt, kinek ez előtt kevés idővel lábait megmosta, testét eledelül, vérét italul adta; most ez, egészen megváltozván, kivetkezővén minden emberiségből, elfelejtkezővén minden jótéteményekről, eljőve, hogy a békességes csók által hadat inditson a békesség fejedelme ellen,

[147]

hogy őt köszöntve lest vessen Annak, a ki mindeneknek szabadulása, és Őt megcsókolva a zsidóknak elárulja, megölelve a pogányok kezeibe adja.

Jelt adott vala pedig az áruló nekik, mondván; „*A kit megcsókolok ő az, fogjátok meg és vigyétek óvatosan*”, mintha mondaná: Ő fölöttébb tudós, láttam már egyszer, midőn a titkos gondolatokat kinyilatkoztatá, és azokat, kik megkövezni akarták — megvakítá: az okossal tehát okosan, a fortélyossal fortélyosan kell bánni; de hiába való óh Judás a te ravaszságod, mert irva van: „*Nincs bölcsesség, nincs okosság, nincs tanács az Ur ellen.*” (Példab. 21. 30.) Nem olvastad-e az írásban Dávidnak eme szavait: „*Fölállanak. a föld királyai és a fejedelmek egybe gyűlnek az Ur ellen és az ő felkentje ellen . . . A mennyekben lakó kineveti őket és az Ur kigunyolja őket,*” (2. Zs. 2—4. v.) Kigunyolja Ő mennyekben, a mit te istentelenül forralsz a földön; megfogod ugyan őtet, de nem azért, mert megfoghatnád, hanem mert Ő maga akar megfogatni.

Judás folytatja elkezdett gonoszságát és Jézushoz járulván megcsókolja Őt mondván: „*Üdvözlégy Rabbi!*” Óh átkozott és minden gonoszságot felülmuló szentségtelenség! A csókot, a szeretetnek és szives barátságnak jelét, a vér elárulása jelévé teszi Judás! Hát Jézus mit cselekszik? megengedi magát Judástól csókoltatni, őt nagy kegyességgel fogadja.

Midőn Jézus elárulásának és megfogattatásának körülményeit tekintem, nem tudom mit csodáljak inkább a Jézus kegyességét-e vagy Judás háladatlanságát; miről szóljak ma előttetek? a Judás vétkének gonoszságáról vagy Jézusnak Ő irántai kegyességéről? Utálattal, iszonyodással tölt el Judás hallatlan gonoszsága; remény-

[148]

ségre, bizodalomra gerjeszt Jézusnak kegyessége, mely még a legnagyobb bűnöst is óvja a büntől, s a megtérésre visszavezetni, üdvözíteni törekszik. Lássuk ezt az Ő Judás iránt mutatott kegyességében, lássuk mint igyekezett 1-ör *Őtet gonosz szándékától elvonni*; 2-ör *mint törekedett gonoszsága után a megtérésre visszavezetni*? Figyelmezzetek.

Annak kimutatására, mily nagy kegyességgel igyekezett Jézus Judást iszonyatos gonoszságu szándékától visszatartóztatni, nem szükséges azon jótéteményeket és kegyelmeket előszámlálni, melyekben Judás a többi apostolokkal közösen részesült, melyek elég hathatóságok lehettek őt tántoríthatlan hűségre birni; azért nem szólok azon jeles kegyelemről, melylyel őt az apostolok számába fölvette, fölvette azok számába, kik legkedvesebb tanítványai, legmeghittebb barátai voltak, kik előtt minden titkait fölfedezte, kiken mint tizenkét oszlopon anyaszentegyházát építeni akarta; nem szólok azon kegyelemről, melylyel a legszentebb tanítást magának az örök bölcsességnek szájából oly sokszor hallotta; nem azon kegyelemről, melylyel tanuja lett azon csodatetteknek, melyekkel Jézus az egész természetnek, a betegségeknek, a halálnak, a gonosz léleknek parancsolt, s melyekkel mindenhatóságát, Istenségét ellen mondhatlanul bizonyította; nem azon kegyelemről, melylyel az Istenfia Judásnak hatalmat adott csodákat tenni, betegeket gyógyítani, a gonosz lelkeket az emberekből kiüzni; nem szólok még azon megkülönböztető kegyelemről sem, melylyel a többi apostolok közül ő reá bizta azon

[149]

pénzes erszény őrzését, melyből tápláltattak. — Nem voltak-e mindezen kegyelmek elegendők arra, hogy Judás szívét a szeretet és hála által Jézushoz lekössék, minden kísértések ellen az elpártolástól visszatartóztassák? minden kétség kívül elég hathatósaknak kellett ezeknek lenni; mindazonáltal most ezeket mégis hallgatással mellőzöm, és csak azokat hozom elő, melyeket Jézus különösen a végre tett, hogy Judást az elárulástól visszatartóztassa, miután ezen emberből kivetkezett ember az ő isteni Mesterét ellenségeinek kezébe adni magában elhatározta. Halljátok miképen szól ezen körülményről aranysz. sz. János: „Ámbár Jézus előre tudta, hogy Judás az Ő elárulásának feltételétől el nem áll, még sem mulasztott el semmit, hogy rábeszéléssel, jótéteménnyel, dorgálással, szives fenyegetéssel, mindennemű előadással őt az elárulástól visszatartóztassa és mintegy fék által visszavonja.” Lássuk ezt körülményesen az evangéliumból:

A sátán megszállotta Júdásnak szívét; e képmutató a pénz által megvakítva elszánja magát a legembertelenebb gonosz cselekedetre; mesterét, jótévőjét, barátját, Üdvözítőjét, Istenét kevésbe veszi, hivatlen, esküszegő lesz iránta; elhatározza magában, hogy őt pénzért halálos ellenségének kezökbe adja, e gonosz szándékát eltitkolja, alattomosan elmegy a főpapok és a nép vénei tanácsába, ajánlkozik nekik, hogy kezeikbe adja, ha megfizetnek neki: „*Mit akartok nekem adni és én kezetekbe adom őt?*” Mily örömmel fogadták ők ezen ajánlatot? Harmincz ezüst pénzt ígértek neki. Ő ezzel megelégszik, meg van az alku, s ezen órától alkalmat keres, hogy Jézust a nélkül, hogy a népben lázadás támadjon, ellenségeinek kezébe adhassa. Jézus ellenben módokat

[150]

keres, hogy Judást az elárulás szándékának véghezvitelétől visszavonhassa; az ő jósága szeretetteljes intésekkel és óvásokkal kezdi ezt eszközölni.

Jézus egy asztalnál ül tanítványaival, hogy a törvény rendelete szerint a husvéti bárányt velök megegye. Az ő mindentudása előtt semmi sem volt ismeretlen; tudta, hogy közel van az ő szenvedése, nincs messze az ő halálának órája, tudta, hogy ez az utolsó vacsora, melyet tanítványaival eszik; tudta, hogy az ő vére már el van árulva: igen és elárulóját vendégei, tanítványai között asztalánál szemlélte, belátott Judás ravasz szívébe, Jézus felsőhajt, öröm és egyszersmind szomorúság fogja el szívét. „*Kivánva kívántam e husvétet veletek enni, mielőtt szenvednék*”, így fejezi ki belső örömét; ah, de mily szomorúan folytatja beszédét: „*bizony mondom nektek, hogy egy közöletek elárul engem.*” Végig tekint mindnyájokon; ezen tekintet áthatja Judásnak lelkét; óh mily beható lehetett ezen őrizkedésre célzó szólás: „*egy közöletek elárul engem!*” Így fel van az árulásnak titka fedezve, így tudja Jézus, hogy a zsidótanács már fel van biztatva, az ő vére el van adva, tudja azt is, ki által van elárulva, és ez nem csupa gyanu, hanem biztos valóság; Ő ezt ünnepélyesen erősíti „*bizony mondom nektek, hogy egy közöletek*” — ki hitte volna, hogy egy közöletek, kik az én tanítványaim vagytok, kiket én választottam, kiket én tanítottam, jótéteményeimmel mint szívem barátit elhalmoztam; ti közöletek, kik tanításomnak elfogadói, utazásaimnak társai, csoda tételeimnek és ártatlanságomnak tanúi vagytok, ti közöletek egy oly háladatlan, oly álhatatlan, oly hivatlen, oly gonosz, oly kegyetlen, hogy engemet ellenségeim kezébe adni kész — „*egy közöletek elárul engem*” Óh mily erő fek-

[151]

szik e kevés szavakban! átfutották ezek a tanítványokban a csontok velejét, elhalaványodtak, elszomorodtak, egymásra tekintettek, megdöbbenve szívüket, lelkiismeretüket vizsgálták, azután bátorságosan fordultak Jézushoz s reszketve kérdezték: Mester szólj, mond meg én vagyok az? Judás látja és hallja mindezeket, magát tetteti, lelkiismerete hütlenségéről vádolja, de ennek szavát elnyomja, szive nyugtalanítja, de ennek érzését megtompítja, az Üdvözítőnek szava őt épen úgy mint a követ meg nem indítja. — Jézus az ő óvásával mindig közelebb járul Judáshoz; a levert apostolok kérdésére felel Jézus: „*A ki velem kezét a táliba mártja, az árul el engem.*” Most már nem kételkedett Judás, hogy tudva van az ő gyilkos szándéka, most aggódni kezd, fél, hogy a többi tanítványok előtt gyalázatba esik, retteg Péter és a többi apostolok buzgóságától; hogy elárulását rajta meg ne boszulják, erőszakot tesz magán, magát összeszedve szemtelen bátorsággal néz Jézusra és kérdi: „*Vajjon én vagyok-e Rabbi?*” Jézus kegyes ugyan, de egyszersmind megütő feleletet ad neki: „*Te mondád.*” Óh szerencsétlen tanítvány, még most sem nyílnak föl szemeid? még most sem lágyul meg szived? a te mestered fedezhette-e föl gonoszságodat nagyobb szelidséggel? lobbanthatta-e szemedre tettetésedet? tarthatott-e vissza nagyobb szeretettel elárulásod szándékától? Óh mily érzéketlen a megátalkodott bünösnek szive! De talán azt gondoljátok, hogy sokkal jobb lett volna, ha ezen embertelent kemény szavakkal megtámadta, az ítélet és kárhozat fenyegetésével megrettentette volna? akkor a félelem és rettegés gonosz feltételétől visszatartóztatták volna! Ezt sem mulasztotta el, ezt is megtette Jézus, kevés percekkel ezen kegyes intés előtt a leg-

[152]

rettenetesebb fenyegetéssel igyekezett őt rossz szándékától elvonni.

„*Az emberfia elmegy ugyan — mondá — a mint irva van felőle; de jaj annak az embernek, ki által az ember fia elárultatik; jobb lett volna neki, ha nem született volna az az ember.*” (Máté 26. 24.) Van-e az egész sz. írásban ennél rettenetesebb fenyegetés? Mit tesznek ezen szavak? nem futja-e el minden tagjainkat hideg halálos veritek, ha ezen szavak jelentését jól megfontoljuk? Az ember fia elmegy ugyan, a mint irva van felőle; az az: itt az idő, melyben az ember fia, a megígért Üdvözítő, készen áll szenvedni, meghalni és halála által a világot az Istennel kibékíttetni; de mindazonáltal jaj annak az embernek, a ki által az emberfia elárultatik; a mi annyit tesz: Óh mily nagy szerencsétlenség vár az árulóra, a Megváltónak szenvedése semmit nem használ neki, a kibékíttetőnek vére meg nem tisztítja őt, az Istenembernek halála a kárhozattól meg nem szabadítja őt, a közengesztelő áldozatnak elégtétele az Isten igazságának bosszuállásától meg nem menti őt; jaj, örök jaj, a pokol jajja az ő büntetése, örökre fogja átkozni azon időt, melyben fogantatott, született és élt a világon; jaj annak az embernek, ki által az emberfia elárultatik, jobb lett volna annak, ha soha napot nem látott volna! Nem olyan menydörgő szavak-e ezek, melyek Judást megrezzenthették, nem tölthették-e be őt üdvösséges félelemmel, hogy kegyelemért, irgalomért esedezzek, gonosz szándékától eláljon, magát a kimondott jajtól, a kárhozattól megszabadítsa? De hiába; hallja Judás e rettenetes fenyegetést, és mégis megátalkodottan! megmarad gonosz szándékánál; sem a büntetések el nem rémitik, sem a jótétemények meg nem szelidítik őt.

[153]

De Jézus azért, bár mind az árulást tudta, mind az árulót ismerte, meg nem szünt e gonosz iránt szeretetet mutatni, nem zárja ki őt tanítványai köréből, nem tiltja el asztalától; Judás egy vala a tizenkettő közül, kik Jézussal a husvétii bárányt eszik, mily nagy jele volt ez a szives szeretetnek, maga értésünkre adja midőn így szól: „*ime az engemet elárulónak keze velem van az asztalnál*”, vagy a mint sz. János elbeszéli: „*a ki kenyeret eszik velem, fölemeli sarkát ellenem,*” mely szavakkal az Üdvözítő a hivtelen apostolnak háladatlanságát akarta jelteni: én őtet asztalomhoz ültettem, velem egy tálból eszik, egy pohárból iszik, és mégis az ő szive gyűlölséget forral ellenem, életem ellen törekedik, véretem szomjuhozza, utánnam leelkedik, halálos ellenségimmel összeesküszik, elköveti azon gonosztságot, mely megiratott a 40. zsoltár 10. versében: „*még barátom is, kivel békességem volt, kiben bíztam, ki kenyereimet, ette, nagy csalárdságot tett rajtam.*” E veszedelmes embert Jézus asztalánál megvendégeli, kedvelt barátai közé számitja, e megtiszteltetés, e bizalom nem képes Judást ördögi szándékának megváltoztatására birni. Még többet tesz Jézus! Óh mit látok? lehetséges-e? Jézus a Judás lábánál, mint egy szolga, a legalacsonyabb szolgálatban. Óh szent Angyalok! ti dicsőségnek tartanátok az Istenfiának szolgálni, parancsolatját teljesíteni, álmétkodjatok, itt az Istenfia szolgál a legalábbvaló, pokolt érdemlő nem embernek; az isteni mester fölkel a vacsorától, és leteszi az ő ruháit, veszi a kendőt, átövezi magát, azután vizet önt a medenczébe. Térdre esik tanítványai előtt, megmossa, megtörli lábaikat, és az alázatosságnak és szeretetnek ezen szolgálatát megteszi Judásnak is, az ő ellenségének, az ő elárulójának és

[154]

még a mi több, a szeretet ezen cselekedete mellett igen fontos és szeretetteljes észrevételeket tesz, a testnek mosása alkalmat nyujt neki a lélek tisztaságáról szólni: „*A ki meg van mosva — mondá — nincs szüksége, hanem csak hogy lábait mossa meg és tiszta egészen. Ti tiszták vagytok, de nem mindnyájan, mert — hozzá teszi az evangelista — tudta ki az, ki őt elárulja, azért mondá: Nem vagytok tiszták mindnyájan.*” (Sz. János 13. 10. 11.) Szerencsétlen Judás, látod Jézust lábaidnál, hallod az ő bizodalmas szavait, megmossa lábaidat, emlékeztet és int téged, hogy lelkedet mosd meg a tisztátalanságtól, reád céloz ama szavakkal: „*Nem vagytok tiszták mindnyájan.*” Ah! e kegyelem nem lágyítja-e meg szivedet? nem fakadsz-e sirásra, nem mosod-e el lelked tisztátalanságát a töredelmesség könnyeivel? Óh a megátalkodásnak csodája! Jézusnak ezen leereszkedő kegyessége nem lágyítja meg Judásnak aczélkeménységű szívét, el nem áll ő gonosz szándékától, a harmincz ezüst pénz megkeményítette őt.

Mind e mellett Jézus megkiméli őt, a többi tanítványok előtt eltitkolja nevét, az ő bosszuállásuktól őt megmenteni akarván; Jézus első kijelentésére, hogy egy közölök Őt elárulja, mindnyájan elszomorodának, magokat vizsgálák, egymásra nézének, ha vajjon az elpirulás nem árulja-e el az árulót, kérdezek, ki lenne az? Krisztus felelt ugyan, de mind neve, mind személye az árulónak ismeretlen maradt; Péter int a tanítványnak, kit Jézus szeretett, hogy tudná ki a titkot, Jézus lassu hangon mondá Jánosnak, az, kinek a mártott falatot adom, az az én elárulóm, és nyujtá azt Judásnak, és még akkor sem ismerték föl. Nem kimélő szeretet-e ez Jézusnak, melylyel nevét eltitkolta és megtérésének

[155]

módját könnyítette? De ezt is megvetette Judás. Jézus tehát kegyességével a megátalkodottal szemben semmit ki nem eszközölhetvén végre mondá: „*a mit cselekszel, cselekedd hamar*”, az az te ellenállasz minden kegyelemnek, megveded szeretetemet, menj, tedd a mit tenni akarsz. Judás veszi Jézus kezéből a falatot, beléje megy a sátán, fölkel, elmegy véghez viendő áruló szándékát. Oh k. h.! mi méltóbb álmélkodásra, a Judás megátalkodása-e, vagy a Jézus ki nem fárasztható kegyessége ? tehetett-e a kegyes Jézus többet, mint a mit tett, hogy a hivtelen tanítványt visszatartóztassa? titkos szándékát felfedezte, intette, dorgálta, fenyegette, jóságával édesgette, semmit el nem mulasztott, hogy annak, mit tenni akart, nagy gonoszságát, veszedelmét, kárhozatát véle megismertesse, és attól visszatartsa; de mindez Judásnál semmit nem használ, — Judás megátalkodott, el nem áll feltételétől, Mesterét ellenségeinek kezébe adja.

Épen így bánik Isten irgalmassága a bűnösökkel, ily kegyesen igyekezik őket a bűntől elvonni, inti, dorgálja, büntetésekkel ijeszti, nem tapasztaltuk-e ezt bűnös társaim, midőn valami vétket elkövetni akartunk ? nem int-e, nem tartóztat-e vissza a bűntől majd lelkiismeretünk szava, majd jó barátink, atyánkfiai, lelkiatyáink intései által? nem nyugtalanított-e szívünk; nem sugta-e egy titkos szót: „ne cselekedd ezt vagy amazt, ezzel az Istent megbántod, lelkednek ártasz, ha ezt elköveted elkárhozol, a pokol lesz büntetésed.” Nem édesgetett-e magához, nem tetézt-e jótéteményeivel, hogy ezekkel magánál megtartsa ? nem adott-e erőt, egészséget akkor is, midőn rossz szándékot forgattunk elménkben? nem tartott-e meg életben? nem közölte-e velünk különféle áldásait, hogy megismerjük meg nem érdemlett jóságát,

[156]

mely minket a rosztól, a bűntől, mely tőle elválaszt, megőrizzen ? Óh ne keményítsük meg szívünket, ne kövessük Judást, a kit gonosz szándékától Jézus nagy kegyessége sem tudott elvonni, és mind e mellett is elment megátalkodott szívvel istentelen elárulását véghez vinni; de azért még ekkor sem szűnt meg Jézusnak irántai kegyessége, ugyanazon kegyesség, mely őt a bűntől elvonni igyekezett, annak elkövetése után őt a megtérésre indítani törekedett, erről a 2-ik részben.

Jézus rendkívüli kegyességét mutatja Judás iránt, midőn ez végre hajtja elárulását; ugyanazon órában, midőn Judás a főpapokkal és nép véneivel Jézus elfogatásáról tanácskozik, őket oktatja, bátorítja mit cselekedjenek, s vele mily vigyázva bánjanak; ugyanakkor Jézus rajta szánakodik, érette imádkozik; midőn a hivtelen az Istenfiát ellenségeinek kezébe adja, ő Judás iránt, hogy megtérítse, mindenhatóságának és szeretetének csodáját mutatja.

Tudván Jézus mindeneket, a mik vele történendők valának, harmadszor jövéen imádságai között tanítványaihoz és őket aluva találván mondá: „*Keljetek föl menjünk, közeledik a ki engem elárul.*” (Máté 26.) A seregnek és árulónak eleibe megyen, és a ki eddig bánkódott, a szomorúság és szorongatás miatt vért izzadott, már többé nem szomorú, nem félénk, fölségének és hatalmának érzetében elő áll, sem ellenségeitől, sem a haláltól nem retteg, hatalma van maga és minden ember életén, homlokáról tündökölnek Istenségének sugarai, megszólítja ellenségeit és kérdi: „*Kit kerestek?*” Ők fele-

[157]

lének a názáreti Jézust; Ő felel, de azon a hangon felel, mely az eget megindítja, a poklot megrendíti: „*Én vagyok,*” és ezen szócska hatalmasabb a mennykőnél, Judás és az egész csoport visszahátrál és a földre esik; — mi ez ? egy egész sereg felfegyverzett, vért szomjuhozó kegyetlen vitézei tehetetlenül a földön fekszenek. Micsoda erő verte le őket ? Talán az égből mennykővet hívott le Jézus, mely őket lesújtotta ? nem ; talán az öldöklő angyalnak parancsolta, hogy őket mint hajdan a Szenakerib seregét agyon verje? nem; miért fekszenek tehát féltoltan a földön ? egyetlen egy szó verte le őket a földre, nem a mindenhatóságnak csodája-e ez? a vitézek, kik feltűzelve, fegyverekkel ellátva a megfogásra jöttek, a földön hevernek, senki sem meri közlők kezét Jézusra felemelni; nem mutatta-e Jézus ezzel, hogy ő Isten, hogy ő mindenható, hogy ő az életnek és halálának ura, hogy neki hatalma van ezen istenteleneket, ha akarná, egy szavával agyon sujtani? Kétség kívül, csak Isten mindenhatóságának van ezen ereje, és vajjon miért mutatta itt Jézus ily csodálatosan az ő isteni hatalmát? nem más okból, mint a vezető áruló iránti szeretetből. Nem kellett-e Judásnak magába térnie, Jézus hatalmát és istenségét elismernie ? nem kellett-e mint amaz ezredesnek, ki Illést elfogni akarta és az égnek büntető tüzét látta, magát megaláznia és engedelemért esedeznie? de Judás nem gondol a csodával, ellenáll minden kegyelemnek, — azonban Jézus a szerencsétlent elveszteni nem akarta, másodszer is kérdezi: „*Kit kerestek?*” másodszer is felelik: „*a názáreti Jézust.*” Jézus megengedi, hogy fölkelhessenek, hatalma által talpra állítja őket és mondja: „*mondottam már nektek, hogy én vagyok,*” ha engem kerestek, íme által adom

[158]

nektek magamat, mert ez a ti órátok és a setéségnek hatalma. Ezen szóra Judás elárulása véghez vitetik, Jézus kézbe adatik, Judás megcsókolja mesterét! Ah, és mit tesz az Üdvözítő? mit? a szeretetnek, csodáját, mely Judást megnyerni akarja.

Az áruló elő áll, kinyújtja karjait, megöleli Jézust, az ő kigyói mérget lehelő ajkával illeti azon szentséges orczát, melyre félelemmel és tisztelettel tekintenek az angyalok, megcsókolja Mesterét, mondván: „*Üdvözlégy Rabbi*”, ez vala a jel, melyet a seregnek az Ő megfogására adott, „*a kit megcsókolok, ő az, fogjátok meg, kössétek meg jól és vigyázva vigyétek;*” így Jézus kézbe adatott, a hallatlan elárulás iszonyatos vétke véghez vitetett. Óh Jézus! és Te ezt elszenveded? Nem nyitod meg a földet, hogy ezen gonoszt elnyelje? Nem k.! Jézus nem jött veszteni, hanem üdvözíteni, Jézus a véghez vitt elárulás után is szeretettel bánik Judással, hogy megszeliidítse, megtérítse és őt visszanyerje; megöleli az árulót; szívéhez szoritja, csókját szívesen elfogadja, nagy szelidséggel, gyöngéd szeretettel szólítja: *Judás! barátom! mire jöttél, csókkal árulod el az emberfiát? A legtisztább, legszivesebb, legforróbb szeretetnek szavai ezek, Judás! nevéen szólítja őt Jézus. — A szeretet, midőn szeretet tárgyát elveszti, sóhajt, bánkodik és sir, fájdalmának enyhítésére annak nevét szokta emlegetni; így Dávid a legjobb atya, a midőn rossz, ellene pártot ütő, de általa szeretett fiát elvesztette, megsiratta halálát, sirása közben szüntelen csak fiának nevét hangoztatta : *fiam Absolon, Absolon, én fiam Absolon !* Jézus is érezte Judás háladatlanságát, nagy gonoszságát, de azért még is szerette, vesztét keseregte, Judást nevéen említette: *Judás! én barátom!* Óh Jézus! Judás a te*

[159]

barátod! hol a barátság? a Judás szívében? Óh nem! abban nem látsz te egyebet a ravaszságnál, tettetésnél, nem egyebet a gonoszságnál, a gyűlölségnél; hol van hát a barátság? az Üdvözítő szívében, itt van a szeretet, a jó akarat, a barátságos hajlandóság; itt meg nem szünt, ki nem hült a forró szeretet, Jézus mindenkor magához hasonló, meg nem változott igaz barát, azért nevezi őt barátjának: *Barátom mire jöttél?* mi a te szándékod? hogy vehetted magadat erre? hogy felejtkezhetél el ennyire magadról? Mit? tehát te csókkal árulod el az emberfiát? Te az én tanítványom, apostolom, barátom vagy, és te engem mégis elárultál, ellenségeim kezébe adtál? és ezt magadtól, szabad akaratból teszed? erre téged senki nem kényszerített, mit? te eladod véreimet s életemet ? te magadat tettetted, csókkal árulsz el, csókkal, mely a barátságnak jele, a szivességnek bizonyága, csókkal árulod el az emberfiát, a szentet, az ártatlant, a szelid és alázatos szívűt, ki téged meg nem bántott, ki neked sok és különös jót tett, a te tanítodat s barátodat árulod el. Óh Judás, óh barátom mire jöttél, hogy az emberfiát csókkal eláruljad! Egy ilyen gonoszt ily kegyességgel, ily gyöngéd szeretettel megszólítani, nem csodája-e ez a nagy szeretetnek ? nem annyi-e ez, mintha az Üdvözítő az árulónak az ő kegyelmét, a bocsánatot, a barátságot, szívét, szeretetét ismét ajánlotta volna ? Így szólott Jézus Judáshoz az ő áruló csókja, az ő vérenek elárulása után is, így igyekezett az ő szeretetének csodájával őt ismét megnyerni, de azért óh kegyes Jézus! mind e csodák is haszontalanok, — Judás elnémul, feleletet nem ad, a csalfa csókot megadta, Jézustól örökre eltávozik; Jézust halálos ellenségeinek kezei között hagyja. — Óh szeretetteljes

[160]

bánása kegyes Jézusunknak! nem csodálhatunk, nem imádkozhatunk eléggé Téged. Te az árulót, vétek előtt árulási szándékától elvonni, a vétek után őt megtéríteni akartad; ha ő kétségbe esett, ez az ő gonoszsága, melytől a te jóságod őt megmenteni akarta.

Mindezekből két igazságot tanulunk, két vigasztalással teljes, még a legnagyobb bűnöst is megtérésre indítható igazságot; az első az, hogy az isteni jóság mindenkor, nem csak a bűn előtt, hogy azt elkerüljük, a kísértést meggyőzzük, hanem a vétek után is nyújtja az ő kegyelmét. Óh bűnös ! ne gondold, hogy az Isten az ő kegyelmének forrását előtted elzárta, tégedet, ha vissza térni akarsz, atyai kebelétől eltaszit, óh nem! Ő mindenkor hív vissza magához, kinyújtja karjait, nyitva tartja kegyes szívét, bármily messze távoztál is tőle, Ő belső és külső kegyelmeivel keres, utánad megy, bár a vétek mélységébe estél is, Ő kezét nyújtja, hogy kihuzzon, bár megsebesítetted is atyai szívét, Ő még is helyet hagyott neked abban, hozzád hajlik mihelyt szeretni akarod őt, bár megszüntél is fia lenni, de Ő meg nem szünt Atyád lenni, az Ő jósága és szeretete változhatlan, szeret Ő téged, üdvözíteni akar téged, ha megtérni akarsz, örömmel elfogad, örömmel megbocsájt, azt mondja neked, a mit Judásnak mondott: Barátom! miért árulod el csókkal az emberfiát ? Óh bűnös! én barátom, én fiam, miért hagysz, miért vetsz, miért bántasz meg engem a te Uradat, Teremtődet, Megváltódat, Istenedet ? miért vagy oly háladatlan irántam ? te az árulásnak csókját adod nekem, ime én kész vagyok a békességnek, a szeretetnek csókjával elfogadni téged ! Óh k.! hogy lehet, hogy a bűnös, ha meggondolja, mily nagy kegyességgel hívja és fogadja Isten őt, hozzá

[161]

vissza ne térjen? Óh bűnös társaim! ne késsünk ne vonakodjunk a mi Istenünkhöz vissza térni, jóságához folyamodni.

A másik igazság az, hogy az Isten soha a bűnösnek szívét meg nem keményíti; hanem, a rosszban való megátalkodás, a penitenciátlanság egyedül a bűnösnek rossz akaratából származik; maga a bűnös keményíti meg szívét, vissza él szabadságával, megveti az Isten kegyelmét, megveti, nem használja az üdvösség eszközeit, rakásra halmozza vétkeit, vétkes vágyait szabadon bocsátja, mindig mélyebben és mélyebben merül a gonoszságba; a vétkes szokások erős gyökeret vernek, második természetűé válnak, s az Istent magától mind inkább eltaszítja; az Isten tehát megengedi, hogy a bűnös magát megvakítsa, szívét megkeményítse, az ő gonoszságában megátalkodjék; ha tehát az írásban olvassuk, hogy az Isten Faraó szívét megkeményítette, hogy a zsidók nem hihettek, mert Izaias látnok megjövendölte : az Ur az ő szemeiket megvakította, sziveiket megkeményítette, hogy látván ne lássanak és szívökkel ne értsenek, meg ne térjenek (Iza. 12) ezt nem másképp kell érteni, hanem hogy Isten megengedte, hogy Faraó és a zsidók gonoszságukban megátalkodjanak, ők nem hihettek u. m. sz. Ágoston, mert hinni nem akartak. Így ó k.! magától az embertől származik az ő megátalkodása. Oh azért vigyázzunk, hogy az Isten kegyelmének ellen ne álljunk, és Isten hívó szavát meg ne vessük, megtérésünket ne halogassuk, ne hogy érzéketlenekké váljunk, a rosszban megátalkodjunk, végső penitenciátlanságra és ezzel az örök kárhozatra jussunk.

Óh Jézus, mi Hozzád folyamodunk, a Te nagy kegyesség, melylyel Judással bántál, bizodalomra ger-

[162]

jeszt minket, mi is, mint ő, bűneink által Irántad hivtelenek lettünk, de nem akarnak mint ő bűnbánás nélkül Tőled eltávozni, mi hozzád járulunk nem Téged elárulni, hanem Tőled bocsánatot kérni, oh téríts meg uram minket és megtérünk, a békességnek szent csókját add nekünk. Amen.

Ötödik nagybőjti beszéd. 1841.

Judás megtérése.

*„Akkoron látván Judás,
ki őt elárulta, hogy el van
ítélve: megbánva tettét, visz-
sza vivé a harmincz ezüst-
pénzt a papi fejedelmeknek
és véneknek, mondván: Vét-
keztem, elárulván az igaz
vért.” Sz. Máté 27. 3.*

„Akkoron látván Judás ki őt elárulta”, mily hathatós megjegyzés ! mily nagy erő, mily fontos titok rejlik ezen szócskában: „Akkoron !” „Akkoron látván Judás”, mintha mondaná: midőn vétkezik, nem lát vala, miután vétkezett, kezdett látni; tolvaj, véráruló, a gonosz lélektől megszállott nagy gonosz vala Judás; barátjához hivtelen, mesteréhez embertelen, Atyjához hálátlan és kegyetlen, Istenéhez szentségtelen volt ő, szemei mégis behunyva lévén semmit nem látott; már elhagyta Krisztust, a zsidókkal megalkudott, mesterét harmincz ezüstpénzért eladta, a fegyveres vitézeket a kertbe vezette, csókkal ellenségeinek kezébe adta, még sem nyílnak föl szemei, mindezen gonoszságai rejtve maradának az istentelennél, nem csak vak, de a vakok vezére is lett.

[164]

De mikor egészen véghez vitte az árulásnak vétkét, hallotta annak következtetését, hallotta, hogy Krisztus a gyülekezetben halálra ítéltetett, akkor iszonyodott el, mily nagy gonoszságot követett el! akkor mindjárt leesett szeméről a hályog, felnyitá a sátán szemeit, és elébe tára vétkének minden gonoszságát, kezdé neki vétkét nagyítani, vádoló lelkiismeretével gyötreni, gonoszságának éktelen sötét képeivel ijesztetni, minden reménytől őt megfosztani. „*Mit cselekedtél?*” ily sugalatokkal rémitvén őtet; a te mesterednek vére bosszuállásért kiált az égbe! eladtad a világ urát, mi áron válthatod meg? elárultad hűtelenül a te Uradnak vérét, hogy remélhetsz bocsánatot? hová futsz immár, midőn sehol sincs részedre oltalom? Vétkezted, igen iszonyu vétket követtél el, nincs ki vétkeidet megbocsáthatná, nincs is neked egyéb hátra, csak a halál, mert minden halálnál keservesebb neked az élet. Ezeket mondogatja a kinzó lelkiismeret, a kisértő gonosz lélek Judásnak!

Igy szokta a gonosz lélek megcsalni az embereket, nem engedi, hogy előbb megfontolják a bűnnek veszedelmes gonoszságát, csak mikor már elkövették, midőn már erős természetté vált a véték, s mikor végéhez közelget a bűnös, akkor mutatja ki vétkének nagy gonoszságát, az Isten igazságát kizárva egészen az ő irgalmasságát. Mi is talán csak halálos ágyunkon ismerjük meg némely vétkeinknek iszonyatosságát, a melyeket most csak emberi fogyatkozásoknak, csekély vétkeknek tartunk ; de a kinek józan esze van, korán vegye gondolóra bűneit, ne talán utolsó betegségében kezdvén azokról helyesen gondolkozni, úgy járjon, mint Judás, ki örökre elveszett, de hogyan? hiszen Judás megbánta bűnét: „*megbánva tettét visszavitte a harmincz ezüst*

[165]

pénzt a papi fejedelmeknek és véneknek, mondván, vétkeztem, elárulván az igaz vért.” Judás megbánta vétjét, még is örökre elveszett. „*Óh Isten bölcsességének és tudományának mélységes gazdagsága ! mely megfoghatlanok az ő ítéletei, és megvizsgálhatlanok az ő utai.*” (Sz. Pál Róm. 11. 33.)

Judás megbánta bűnét, megtért, de hiányos volt megtérése, legyen ez mai elmélkedésünk tárgya, és vizsgáljuk meg, hogy 1-ör *mi volt jó és dicséretes Judás megtérésében?* és 2-or *miben volt hiányos az ő megtérése?* és vegyünk innen tanulságot, hogy a mi bűnbánatunk tökéletes és üdvösséges legyen. Figyelmezzetek.

Akkoron látván Judás, hogy Jézus halálra ítéltetett, megbánva tettét, visszavivé a harmincz ezüstpénzt, mondván: „*Vétkeztem, elárulván az igaz vért.*” A Judás megtérésében, ámbár ez hiányos volt, még is sok jót és dicséretet látok, a mi nekünk keresztényeknek tanulságul szolgálhat és minket megszégyeníthet.

Judás látván, hogy Jézus halálra lett elítélve, látván, mily kegyetlenül bántak vele az elmúlt éjjel a Kaifás házábanál, mily nagy gyűlölettel mondják ki ellene a halálos ítéletet, megesett szive az ő ártatlan mesterének méltatlan szenvedésén, megbánta, hogy az igaz vért pénzért eladta. Óh ker. bűnösök! nem szégyenlitek-e; hogy ezen árulónak lágyabb és bűnbánatra hajlandóbb szive volt, mint nektek? Judás csak hallotta, hogy a papi fejedelmek halálra méltónak ítélték Jézust, de halálának kinos körülményeit még akkor nem hallhatta; nem hallotta az ő szörnnyü megostoroztatását, az ő csu-

[166]

fos és kinos tövissel koronáztatását, keresztre szegeztetését, két lator közötti kinos kimulását; mert ezek mind később és akkor történtek, mikor Judás magát már felakasztotta ; és még is ezen gonosz Judás csak kezdetét látván a Krisztus szenvedésének, mindjárt megszánta ártatlan mesterét, mindjárt megbánta gonosz cselekedetét. Ti pedig a hitnek szemével látván a Krisztus szenvedésének minden részleteit, mindennap testi szemeitekkel látván az ő ostromozásának, tövissel koronázásának, keresztre hordozásának, keresztre feszítésének, s halálának festett képeit, nem szánakodtok rajta és nem fájlatjátok, hogy őt megbántottátok! Mikor Judás Jézust megszánta és megbánta hogy őt elárulta, még akkor nem tudta, hogy Krisztus ő érette szenved, és az ő üdvösségeért türi a zsidók méltatlan bánását, mert ha ezt tudta volna, még jobban megutálta volna gonosz cselekedetét s talán kétségbe sem esett volna! Mi pedig bűnösök, tudjuk, hogy Jézus érettünk szenvedett, érettünk kötöztetett, veretett; és feszített meg; azért inkább kötelesek vagyunk rajta szánakodni, őtet szeretni és e szeretetből büneinket megutálni és megbánni, mint Judás — ő mindazáltal megbánja vétjét, Jézuson megesik szive; és mi bűnösök látván Jézust irántunk végtelen szeretetből a keresztfán szenvedni és üdvösségünkért meghalni, még sem szeretjük őt, mely érzéketlen háladatlanságunkért, mit érdemlünk? könnyen elgondolhatjuk.

„*Megbánva tettét vissza vivé a harmincz ezüst pénzt;*” vissza adta a hamis keresményt; mert a megtérés csakugyan magával *hossa*, és elkerülhetlenül megkívánja, hogy a mit hamisan, s igazságtalanul szereztünk, azt meg ne tartsuk, hanem vissza térítsük, Vagy talán

[167]

Judásnak nem kellelt volna a pénz visszaadásával úgy hirtelenkednie? azután is vissza vihette volna, mikor a Krisztus ellen támasztott zürzavarnak vége lévén, több ideje lett volna a főpapokkal beszélni? vagy talán halálos ágyán, végrendeletben hagyhatta volna meg, hogy adják vissza a 30 ezüst pénzt a templomnak? vagy a koldusoknak eloszthatta volna? Sok rossz keresztény így cselekszik ugyan, de Judás jobban cselekedett; valamint megutálta az ártatlan vérnek elárulását: úgy megutálta annak árát is, gyűlölte, iszonyodott tőle, nem szenvedhette magánál azon átkozott pénzt, melyért Jézust elárulta. „*Megbánván tettét vissza vitte a harmincz ezüst pénzt*” vissza vitte, és mivel a papok vonakodtak vissza venni, lábaikhoz vetette és ott hagyta, — Nincs-e a te kezed között is hamis kereshény? Nem tartod-e le a mivel másnak tartozol? — Nem halasztod-e igazságtalanul a mivel másnak tartozol? Ha ezeket teszed rosszabb vagy Judásnál; mert Judás annyival igazság szeretőbb volt, hogy a másét magánál sokáig nem tartotta, hanem hamar vissza vitte a templom pénzét, abban is igazságosnak mutatkozott Judás, hogy megbánván a harnis kalmárságot mindjárt tuladott a hamis nyereségen; te pedig ha megbánod is, hogy valakit megkárosítottál, be éred azzal, hogy a vissza fizetést megígéred, de ígéretedet soha be nem teljesíted. —

„*Vétkeztem elárultam az igaz vért.*” Igen megkisebbitette Judás Üdvözítőnket, hogy az ő választott tanítványa és barátja létere Őt elárulta, és nem kis megbotránkozást okozott mind azoknak, kik e gyalázatos árulás hírére hallották; azért jól cselekedett ő, és tartozott is vele, hogy az ő mesterének ártatlanságát megvallja, hogy becsületét visszaadja, hogy a botránkozás-

[168]

nak terjedését megakadályozza, és az árulásnak vétkét csak saját gonoszságának tulajdonítsa; és ezen kötelességnek eleget tett Judás, midőn a papi fejedelmek előtt a tolongó nagy sokaság füle hallatára hangosan vallomást tett gonosz cselekedetéről mondván: „*Vétkeztem elárulván az igaz vért.*” Példát vehet Judás e cselekedetéből sok felebarátját botránkozató, kisebbítő keresztény, kik bár rossz tetteikkel másokat megbotránkoztattak is — nem csak meg nem vallják bűneiket, de erkölceiket is szégyenlik megjobbitani, hogy a kik előbb gonoszoknak ismerték őket, legalább jobb magok viseléséből vehetnék észre megtérésöket. — Mondják ugyan a gyóntató székben: vétkeztem . . haragot tartottam; vétkeztem . . mást rágalmaztam, vétkeztem . . tiltott viszonyban éltem stb., de midőn a gyóntató széktől távoznak, embertársaikkal kikkel haragban voltak, ki nem békülnek, kiket rágalmaztak, azok becsületét helyre állítani, a tiltott viszonyt megszüntetni nem akarják. — Judás, az az áruló Judás, ha üdvösséges bűnbánatot nem tartott is, de ezeknél valóban jobb bűnbánatot tartott. Megmutatta a világ előtt, hogy ő az árulást megbánta, hogy a mely pénzt szeretett, megutálta, visszaadta, a kit elárult azt ártatlannak, s magát vétkes vérárulónak megvallotta: „*Vétkeztem elárulván az igaz vért.*”

Ime K! sok jó és dicséretes volt Judás megtérésében, és ezeket tekintve, nem lehetne-e gondolni, hogy tökéletes volt az ő bűnbánata? megismerte elkövetett bűnének nagy gonoszságát, ezt meg is bánta és e bánata oly erős volt, hogy félre téve minden szégyent és emberi tekintetet, bűnét nyilván megvallotta, sőt evvel sem elégedvén meg, a harmincz ezüst pénzt is vissza vitte, lehet e ennél a bűnbánatnak tökéletesebb képét

[169]

gondolni? És mégis magában nem volt más, mint üres képe a bűnbánatnak: mert a mint az evangéliom mondja, vissza térvén fel akasztotta magát és elkárhozott; miben volt tehát hiányos az ő megtérése? erről a 2 r. ben.

Hiányos volt Judás megtérése tekintve az ő bánatát, bocsánat kérését és bizodalmát.

Igaz ugyan, hogy Judás bűnét megbánta, de az csak természetes bánat volt, megbánta egy részről azért, mert természetes emberi indulatból szánakodott, és megesett szive az ártatlan Jézusnak méltatlan szenvedésén, kit nem Isten fiának, hanem csak jó, jámbor embernek vélt; másrészt, mert érezte annak természetes következtetését; átlátta, hogy rut háládatlansága, az ártatlan vér elárulása által minden jó gondolkozású és érzésű ember előtt elveszítette becsületét; nem tűrhette lelkiismeretének furdalását, mely szüntelen szemére hányta gonosz cselekedetét, ily gondolatokkal gyötörvén őtet: eladtam az Üdvözítőt, mi van hátra számomra mint hogy elveszítsem az üdvösséget? elárultam az életet, hogy halál legyen részem, elárultam reménységemet, mi vár reám egyéb a kétségbe esésnél? Nagyobb az én gonoszágom mint a Kainé, azért igazabban mondhatom: Nagyobb az én hamisságom, mint hogy bocsánatot nyerhessek. — Csak természetes volt tehát az ő bánata, természetes okokból származott bánatnak pedig, hogy üdvösséges legyen, hogy bűnbocsánatot szerezzen, természet felettinek kell lennie, isteni malasztból és a hit indító okaiból származnia, azért kell a bűnösnek megbáni vétjét, hogy ő ez által Urát és Istenét megbántotta; ha

[170]

te csak azért bánod vétkeket, mert te ez által a világ előtt gyalázatba jutottál, kárt vallottál, hátra maradt szenvedtél, egészségedet, becsületedet, szived csendességét elvesztetted: akkor a te bánatod haszontalan, az üdvösségre, bűn bocsánatra nem elégséges.

Hiányos volt Judás megtérése másodszor azért, mert ő feldult lelkiismeretének vigasztalására, bűnének bocsánatát ott kereste, a hol azt fel nem találhatta; ő elhagyván Krisztus és az apostolok társaságát, a papi fejedelmekhez fordult, ezekben helyezte minden reménységét, azt hitte, hogy nálok a veszedelemben oltalmat, a szomorúságban vigasztalást, a szükségben segílyt talál. Midőn azért Jézus halálos ítélete után vádolja és kárhoztatja rossz lelkiismerete, a papi fejedelmekhez megy, hogy tőlök vigasztalást, megnyugtatót nyerjen ; de azokhoz folyamodott, kiknek sem hatalmuk nem volt bűnét megbocsátani, sem akaratjuk őtet vigasztalni; nem volt hatalmuk bűnét megbocsátani, mert ki bocsáthatja meg a vétket más, mint az Isten és a kiknek ő a bűnök megbocsátására hatalmat adott? tudod pedig, óh Judás, hogy ezek nem voltak azok között, kiknek az Üdvözítő mondotta: „*A mit feloldoztok a földön, feloldozva lesz a mennyben is.*” „*A kiknek megbocsátjátok büneiket, megbocsátatnak nekik*”, de akaratjuk sincs vigasztalni, mert mit felelnek neked? Te, mint vétkeshez illik, szomoruan és könnyes szemekkel mondd: „*Vétkeztem*”, ők pedig felelik: „*Mi gondunk rá? te lássad.*” Óh szánakodjatok rajtam ! *Vétkeztem, elárulván az igaz vért!* Mi gondunk rá ? Vétkeztem! és az én vétkem szüntelen előttem van. Mi gondunk rá? Emlékezzetek, hogy én a ti kedvetekért a Krisztus kedvéből kiestem, Krisztust megfogni akartátok, én kezetekbe adtam, ezért szorongattatom, most

[171]

csak arra kérlek titeket, hogy rajtam segítsetek, különben veszedelem éri fejemet! Mi gondunk rá? Kétségbeesem, felakasztom magamat! Mi gondunk rá? te lássad!

Figyeljetez erre mindnyájan, kik a világnak szolgáltok, a világtól és azoktól, kiknek a vétékben szolgáltatok, segítséget vártok; eljön valaha az az idő, és pedig rövid vártatva, mert az idő rövid, midőn kiáltani fogsz: óh világ, segíts meg engem, mikor majd minden felől szorongattatva, így kiáltasz, visszakiált a világ a zsidókkal: mi gondunk rá? óh társaim! az én gonoszságomban néha napján szolgatársaim, legyetek jelen, segítsetek; mert ime körülvettek engem a halál gyötrelmei és a pokol fájdalmai, körülvettek engem, — mi gondunk rá ? óh urak! kiknek vétkes szolgálatában eltöltöttem életemet, elvesztettem lelkemet, nyujtsatok most segítő kezet, mert a mélységbe sülyedtem! Mi gondunk rá ? Ezek azok, a kiknek szentelitek élteteket, lelketeket és mindeneteket, ezek a bálványok, melyeket imádtok, kiktől midőn a fájdalom ágyán feküsztok, midőn a szivnek szorongatásai miatt hideg veritékkel veritékeztek, más vigasztalást nem várhattok, más szót nem hallotok, mint Judás a főpapoktól: Mi gondunk rá? te lássad!

Óh Judás! nem jó helyen kerested a vigasztalást, a bűnbocsátást, azoknál kerested a kik sem nem adhatták, sem adni nem akarták; miért nem folyamodtál Ahhoz, ki elveszi a világ bűneit, miért nem folyamodtál Jézushoz, ki a bűnösöket befogadta, a kinek szájából oly gyakran hallottad: „*megbocsátatnak a te bűneid*”? Ha eltévelyedtél: Jézus az ut, ha meghaltál: Jézus az élet; ha gyötörnek bűneid és e miatt bánkódol és szomorkodol: Jézus a szomorúak vigasztalója, a bűnök megbocsátója, a bűnösök megnyugtatója; nem láttad-e,

[172]

hogyan ama nő, ki bűnös vala a városban, könyeivel megmosván lábait, lemosta maga bűneinek szennyét? nem tapasztaltad-e magad, mily kegyesen fogadott téged, midőn tőle elpártolva, csókkal elárultad, nem fog-e most vétkeidet meg bánva nagyobb kegyességgel vissza fogadni, a ki oly igen édesgetett, hogy megtérítene s visszanyerne ? De Judást a szégyen, félelem és fájdalom rettentí, rémití, kétségbe ejti, itt az ő legnagyobb hibája, innen az ő végső veszedelme, innen az ő szerencsétlen vége.

Ő csak magára és gonoszságára gondolt, és nem az Istenre és az ő irgalmasságára; elijed magától, elnémul gonoszságától, nem gondolja meg Isten irgalmasságát, elveszti reménységét és evvel örök üdvösségét; iszonyu gondolatok foglalták el elméjét, gyötörték szívet: ha az égre tekint, hallja dörögni és rá mennykövét hullatni ; ha a földre tekint, látja mint akar megnyilni s őtet elevenen elnyelni; ha lelkébe tekint, ellene támadnak bűnének gyötrelmei; ha Krisztusra gondol, úgy látja, hogy ez neki most kemény bírása, kegyetlen ura, s erős bosszúállója ; azt hiszi, hogy a bűn melyet elkövetett megbocsáthatlan. Isten, kit megbántott megengesztelhetlen, s az élet is eltűrhetlen; megunván tehát az életet, s nagyobbak képzelvén hamisságát, mint hogy bocsánatot érdemelhetne, megátkozta a perczet melyben fogantatott, a napot melyben született, elment — és „*elmenvén felakasztá magát.*” Óh szomorú és szerencsétlen menetel! Elment, el a világosságtól a külső sötétségre, az örömtől a siralomra; a vigasztalástól a gyötrelmekre: *elmenvén felakasztá magát!* Ily szerencsétlen vége lett Judásnak! Pedig mily könnyű lett volna neki bűnének bocsánatát megnyerni és üdvözülni! Éppen akkor, midőn Judás a harmincz ezüst pénzt vissza vitte

[173]

— vezették ki a zsidók Jézust megkötözve, hogy Pilátusnak kezébe adnák — ily jó alkalma lévén, járult volna Jézushoz, borult volna lábaihoz, bizonyosan kegyelmet nyert volna tőle; nem is félhetett, hogy Jézus őt magától eltaszítja; mert ha a getszemáni kertben el nem fordította Szentséges orcáját, hogy meg csókolja bizonyára most sem fordul el tőle, ha töredelmes megtéréssel megvigasztalni, lábainak alázatos megcsókolásával megtisztelni, és megengesztelni akarta volna őt, vagy ha már Krisztus lábaihoz nem mert is borulni, bár csak egy szóval kért volna tőle bocsánatot, és amit a zsidóknak mondott Krisztusnak mondta volna: „vétkeztem Uram! elárultam a te igaz véredet! minden bizonynyal megbocsátott volna neki a kegyes Jézus: mert különösen azon a napon, melyen kint s halált szenvedett, és utolsó csep vérént kiontotta a világ büneiért, örömmel irgalmazott a bünösöknek. Óh Judás már csak azért is nyomoruságos és felette gyötrelmes a te helyzeted, hogy te azon a napon vesztél el, melyen semmi sem volt könnyebb mint üdvözülni; az üdvösség napján, melyen a világért meghalt a világ Üdvözítője, azon a napon, melyen a megváltás munkája bevégeződék! Óh Judás! ha megismerted volna te is üdvösségednek napját, ha megismerted volna főképen ezen a te napodon azokat, a melyek a te békességedre valának! De ezek elvalának rejtve a te szemeid előtt: mert te elrejtetted Ő tőle a te orcádat; mert te nem tudtad az Isten jó voltát megbecsülni, irgalmasságában remélni, nem akartál bocsánatér esedezni. Önmaga ellen haragra gerjedvén Judás elment, hóhérja lett magának, elveszett, mindenkép elveszett: örökre elveszett; elveszett nem azért mert vétkezett, hanem mert kétségbe esett.

[174]

Mi bünösök legalább ez egyben különböztessük meg bünbánatunkat a Judásétól, bánjuk meg büneinket, de az Istent kétségbe eséssel meg ne bántsuk, utáljuk meg gonosz cselekedeteinket, de az Isten irgalmasságáról elne felejtkezzünk; ha a mi büneink igen megsokasodtak és felette nagyok is: de az Isten jóságát és irgalmát nagyobbnak tartjuk mindenkor, mint a mi gonoszságainkat; Isten ellen vét az, ki azt gondolja, hogy többet vétkezhet, mint a mennyit Isten tudna vagy akarna megbocsátani; mert lehet-e igaz Isten az, a kinek jósága és irgalma nem véghetetlen? Az Istennek tehát nagyobb lévén jósága és irgalmassága, mint a mi gonoszságunk, csak az szükséges, hogy töredelmesen megbánjuk, s azoknak kiket a bünök bocsánatára felhatalmazott és rendelt igazán megvalljuk, hogy az Isten irgalmasságában bizzunk, alázatosan bocsánatot kérjünk, s ő bizonyára megbocsátja minden büneinket, ezért szenvedett, ezért halt meg Jézus. „*Nagy az Urnál az irgalmasság, bőséges nála a kegyelem.*” Ne esetek azért kétségbe óh bünösök! vajjon akarja e az Isten a bünösnek halálát, a kiért az ő Szent Fia meghalt? Miképen fér össze a Krisztus szenvedése és a keresztények kárhozata? Krisztus szenvedett, hogy elne veszssek, miután szenvedett tehát elveszek-e? Ha furdal téged a lelkiismeret, hogy halált érdemelsz, ime az életnek Alkotója így kiált feléd: „*Miért halnátok meg Izrael háza*”? *nem akarom én a haldokló halálát, térjete meg és éljete*” (Ezek. 18.) Ime az én verejtékem, ime az én hönyhullatásom, ime az én vérem — ezek a gyógyszerek; miért halnátok meg, ime a kereszt, melyen meghalok én, hogy éljete ti: térjete meg, hogy éljete, térjete a sötétségtől a világossághoz, a tévelygéstől az

[175]

igazsághoz, a büntől a malaszthoz, a haláltól az élethez — térjetekek szivetekhez bünösök! Ime nyitvák a szemek, hogy rátok kegyesen nézzenek, ki nyujtvák a kezek, hogy titeket megtérőket kegyesen fogadjanak, tárják a karok, hogy titeket megöleljenek, nyitva a szív, hogy titeket benne elrejtse; térjetekek szivetekhez, mielőtt a nap elenyésznék, mielőtt beáll az éj, midőn senki sem munkálkodhatik, mielőtt elmulnák az irgalom ideje.

Ime most e jelen órában te hozzád vissza térünk Ur Isten! mert nálad az irgalmasság és bőséges a megváltás. Tudom Uram,! hogy nem szüntél meg véghetetlen irgalmu lenni, ha én gonosz kezdettem is lenni, tudom, hogy nem nagyobb az én hamisságom, mint a te irgalmasságod, tudom, hogy nagyobb a te Fiaid kinszenvedésének érdeme, mint elkövetett vétkem gonoszsága, a te végtelen irgalmasságodban és a te Sz. Fiaid halálának érdemeiben bizom Uram és örökre meg nem szégyenülök. Amen.

[176]

Hatodik nagybőjti beszéd.

1841.

Jézus a nehéz keresztet hordozza

„Jézus a keresztet hordozván magának, kiméne azon helyre, mely agykoponya helyének mondatik.” Sz. János 19. 17.

Kaifás főpap ítélő székében és az egész zsidónép a nagy gyülekezetben halálra méltónak ítélte az ártatlan Jézust, és hogy a halálítélét fejére törvényesen kimondassék és végrehajtsák, — Pilátushoz a római pogány helytartóhoz hurczolták őt — ki megvizsgálván ügyét, őt ártatlannak találta mondván: „*Én semmi okot sem találok ő benne*”, ugyan azért pártját is fogta „*mert tudja vala, hogy irigységből árulták el őt*”, és igyekezett őt a zsidók kezéből és a haláltól megszabadítani; mivégre különféle kísérleteket tett; több ízben megvallotta, hogy ő semmi okot sem talál Jézusban, melyért őt halálra ítélhetné; és megszabadítását azzal akarta eszközölni, hogy az ártatlan Jézust párvonalba állítja Barabással, egy híres gonosztevővel, ki az általa támasztott lázadásban oly gyilkolásokat követett el, hogy halálát

[177]

mindenki méltán követelhetne volna, és megkérdezte a zsidókat: „*Kit akartok, hogy nektek a kettő közül elbocsássak: Barabást-e vagy Jézust?*” mert szokás vala husvétkor egy foglyot elbocsátani, a kit akartak; de a papi fejedelmektől felingerelt tömeg kiáltá: *nem ezt, hanem Barabást*, — Pilátus pedig Jézust szeretvén inkább elbocsátani, kérdé: „*Mit cselekedjem tehát Jézussal?*” Szólának mindnyájan: „*Feszítsd meg. Feszítsd meg őt!*” Harmadszor is kérdé a helytartó: „*De mi gonoszt cselekedett?*” ők pedig növekedő zajjal kiálták: „*Feszítsd meg, feszítsd meg őtet!*” Mily rémitő az irigységből származott gyűlölségnek dühössége! Nem tudnak Jézus fedhetetlen életében semmi bűnt találni, semmi halálra méltót csak látszatra is ráfogni, a birónak szájából hallják ártatlanságát hirdetni, már előbb hallották az áruló tanítvány vallomását, ki bánkódva mindnyájok jelenlétében nyilván megvallotta: „*Vétkeztem, elárulván az igaz vért;*” mégis az ennyire elismert ártatlant a szüntelen kiáltással: „*Feszítsd meg! Feszítsd meg!*” halálra kivánták. Látván Pilátus, hogy Jézust sem ártatlanságának bizonyításával, sem a husvétkor szokásos fogolybocsátással kezeikből, ki nem szabadíthatja, még az jutott eszébe, hogy Jézust megostoroztatja a végett, hogy a nép Jézusnak ily keserves megkínzását látván, dühét csillapítsa és halálát többé ne kívánja. Megostoroztatja tehát és oly kegyetlenül, hogy tetőtől talpig nem volna benne épség, csak hogy a népet iránta szánakodásra bírja, és az így elkinzott Jézust kivezetteté és ujjal mutatván reá, mondá: „*Ime az ember!*” mintha mondta volna: *ime az ember!* emberi ábrázat nélkül, nézzétek, ha láttatok-e valaha ennyire megkínzott, elrutított embert? elégedjétek meg ennyi kinjával és ne

[178]

kivánjátok már halálra! de hasztalan igyekezett Pilátus Jézust megszabadítani, semmi szánakozást, semmi könyörületet nem talált a zsidókban ; sőt a mint látták őt a főpapok és szolgák, még erősebben kiálták: „*Feszítsd meg, feszítsd meg őt!*” És hogy Pilátust inkább megijeszszék és kívánságuk teljesítésére birhassák, kiálták a zsidók mondván: „*Ha ezt elbocsátod, nem vagy a császár barátja; mert mindaz, ki magát királylyá teszi, ellene mond a császárnak.*” A zsidóknak ezen fenyegető szavaira megfélemlert Pilátus; a zsidók vádolásától és a császár hatalmától való félelem legyőzte őt, mert belátta, hogy ha Jézust föl nem feszítetteti, a zsidók őt okvetlen elfogják árulni a császár előtt és kiesik kegyelméből, azért így gondolkozott magában: inkább veszszen el ő, ha ártatlan is, mint hogy én a császár kedvét elveszítsem; meg is lett mindjárt a mit a zsidók kivántak, nem gondolva semmit az igazsággal, sem Jézus ártatlanságával, sem lelkiismerete furdalásával, kezökbe adá őt, hogy megfeszíttessék. Ily nagy gonoszságra vitte Pilátust az emberi tekintet!

Óh emberi tekintet! mily nagy sebeket ejtesz te sok szerencsétlenek lelkén! mily sokan kárhoznak el most is miattad! mert valami kevés világi haszonnak, tisztség vagy becsületnek reménységeért, vagy hogy mások kegyéből ki ne essenek, készek az Istent megbántani; akarnak ugyan Istennek szolgálni, de úgy, hogy a világnak is kedvében maradjanak, és ha egynek a kettő közül meg kell történni, inkább megbántják Istent, mint azokat, kiktől valamit várnak; pedig sokszor megtörténik, hogy az ilyenek Isten igaz büntetéséből, mind az Isten, mind az emberek kegyelméből kiesnek; mit nyert Pilátus, hogy jobban félt a császártól,

[179]

mint az Istentől? mit nyert vele, hogy Jézus halálával a zsidók kedvét kereste? végre a római császárnál csakugyan bevádoltatott, számkivetésbe küldetett, hol nagy szegénységre jutva, a végzet nyomása alatt elcsüggedve, végre mint Judás, önmagának lett hóhérja! Tanuljatok ebből, kik az emberek kedvét vadászsátok, és az emberi tekintetet, mint valami bálványt imádjatok.

De térjünk vissza Jézushoz, kit Pilátus a zsidóknak átadott, hogy megfeszítsék őtet; a mint Pilátus kimondá az igazságtalan ítéletet: „*Feszítsék keresztre!*” azonnal előhozzák halálának irtózatossá tevő eszközét a nehéz keresztet, vállaira teszik azt és elvezették, hogy megfeszítsék. „*És hordozván magának a keresztet, kiméne azon helyre, mely agykoponya helyének mondatik.*” Kövessük Jézust e gyászos menetelésében a Kálváriára, és mivel Jézusnak minden mozdulata, minden szava tanulsággal teljes: lássuk hogy midőn a nehéz keresztet hordozza, *mire tanít 1-ör példájával? 2-ör mire szavával?* találunk mind e kettőben sok üdvös tanulságot. Figy.

A papi fejedelmek irigysége a felingerelt nép dühössége, Pilátus féltékenysége és emberi tekintete által elvégeztetett, hogy Jézus megöletessék, és pedig a leggyalázatosabb, legkinosabb halál, a keresztnak halála által öletessék meg. A mint Pilátus a zsidóknak kezeikbe adá Jézust, hogy megfeszítsék, azonnal megtétettek a készülétek, előhozzák a durva nagy keresztet, hogy azt az ártatlan Jézus vállaira vegye, *önként*, szívesen elfogadta ezt Jézus *békével* és *állhatatosan* hordozta.

a) Valamint megváltásunkat, úgy a keresztet is,

[180]

nem kénytelenségből, hanem szabad akaratból válalta magára Jézus, szabad akaratát és minden kényszerítéstől ment kész szívét kijelentette midőn így szólt: „*Senki sem veszi el életemet, hanem én magam teszem azt le; hatalmam vagyon azt letenni és ismét fölvenni.*” (Sz. János 10. 18.) ezen eltökélését akarat okozta, hogy érettünk lelkét az az életét letette, a keresztet oly szívesen és örömmel fölvette; körül állották ugyan a zsidók és ha önként föl nem veszi, kényszerítették volna; de mire mehettek volna, ha ő maga nem akarta volna? nem szabadíthatta-e meg Ő magát, kinek azon szavára „*Én vagyok*” az ő elfogatására küldött vitézek „*hátrálának és földre esének*” (János 18. 6.) Bizonyára megszabadította volna ő magát, kinek minden hatalom adatott mennyben és a földön; nyilván is mondotta az ő védelmezésében buzgólkodó Péternek: „*azt véled, hogy nem kérhetem Atyámat? És ad nekem azonnal többet tizenkétezred angyalnál?*” Tehát nem kénytelenségből, hanem szabad akaratból válalta Jézus magára a keresztet; mert tudta, hogy ez az ő mennyei Atyjának akarata; mert tudta hogy a kereszt a mi váltságunk záloga; mert tudta, hogy jóllehet ezt neki a zsidók készítették; de azt az ő vállaira az ő mennyei Atyja tette; azért nem kellett Jézust erre kényszeríteni, az ő mennyei Atyja iránti tiszteletből, akarata iránti engedelmségből; üdvösségünk iránti szeretetből örömmel vette föl a keresztet, mint váltságunk zálogát és a mennyország kulcsát. Soha egy király aranytól fénylő trónjához nem közeledett, soha egy szűz ékes koszorujához nem nyult oly kedvvel, mint Jézus az ő keresztjéhez, hogy a fán győzze meg a pokolbeli kígyót, ki a fán meggyőzte első szüleinket, hogy helyre állítsa mennyei Atyjának megsértett

[181]

dicsőségét nekünk pedig visszaszerezze elvesztett örökségünket.

b) Felvevén Jézus a nehéz keresztet *nagy türelemmel, béketürelemmel hordozta* és vitte a Kálvária hegy felé, hogy ottan arra felfeszítettessék; lágyul szívünk azon történetnek csak emlékezetére is, midőn Izsák vállain vitte azon fát, melyen őtet Ábrahám, az ő atyja, felakarta Istennek áldozni; hát ne induljunk-e meg, midőn az ártatlan Jézus az Isten fia vállain viszi azon keresztet, melyen magát véres áldozatul bemutatja az egész világért mennyei Atyjának? annyival inkább, mivel Izsák a haláltól egy kosnak feláldozásával megszabadul, Jézusnak pedig meg kell a kereszten halnia? Igen meg kell indulnunk, és még inkább, ha megfontoljuk, mi nehezíti az ő keresztjét?

Jézus keresztje már magában is igen nagy és nehéz volt, mert mint az írásmagyarázók vélekednek, annak kemény fából, vastagnak és legalább 15 láb hosszúnak, — azért is igen terhesnek kellett lennie; — azután az előbbeni hurczoltatás, éjjel álmatlanság, éhség, szomjuság, a sok verés, vérvesztés miatt a megostoroztatás alatt kimerült Jézus testi erejéből; igen nehezen eshetett, igen fájdalmas lehetett Jézusnak a kereszt hordozása, mert neki a nehéz keresztfát sebes vállaira kellett vennie, az ostromlás után nem volt már az ő testében semmi épség, midőn tehát a keresztet fölvette, sebeire vette föl és sebesült hátán hordozta azt; fején volt a tövis korona, és így valahányszor a keresztfának vége a kövesuton megzökkent, a kereszt beleütökött a töviskoronába és mindannyiszor mélyebben hatottak be a tövisok és oly fájdalmat okoztak neki, mintha késhegyével szurkálták volna sebes fejét; ily fájdalmas de egyszersmind gyalá-

[182]

zatos is volt Jézusnak kereszt-hordozása! Jézus királyi vérből származott és eddig sokan Isten fiának vagy legalább nagy prófétának tartották, és ime most két gyilkos czégére gonosztevővel, mint ezeknek társa — kellett neki a kínos és gyalázatos halálnak eszközét vállain vinni, ismerőseinek, hiveinek, több ezer ember szemeláttára! Sülyedhet-e ennél alább egy tisztességes embernek becsülete? Mindszonáltal Jézus mind a testi fájdalmat, mind e szörnyű gyalázatot csendes lélekkel türi irántunki szeretetből a mi bűneinkért; mert a mint sz. Péter Apostol írja: „*a mi bűneinket maga hordozta testében a fán, hogy a bűnöknek meghalván, az igazságnak éljünk, kinek sebével meggyógyultunk.*” (I. lev. 2. 24.) Érettünk s helyettünk csendes szívvel viszi a keresztet, sz. vérével öntözi Jeruzsálem utcáit, egy haragos szemet nem látunk, egy boszszus szót nem hallunk keresztjének hordozásában, tökéletesen beteljesedett Izaiás jövendőlése: „*Föläldoztatott, mert ő akarta, és nem nyitotta meg száját; mint a juh leölésre vitetik és meg némul, mint a bárány nyirője előtt, és nem nyitja meg száját.*” (53. 7.)

Mire tanít minket Krisztus Urunk, midőn a nehéz keresztet viszi sebes vállain? Arra tanít most példájával, a mire már előbb tanított szavával mondván: „*Ha ki utánam akar jöni, tagadja meg önmagát, és vegye föl keresztjét és kövessen engem;*” (Sz. Máté 16., 24.) és ismét „*A ki föl nem veszi keresztjét s nem követ engem, nem méltó hozzám*” (Sz. Máté 10., 38.) Minden embernek meg van a maga keresztje; bármily boldognak látszanál is e világon, nem vagy kereszt nélkül, melyet ha üdvözülni akarsz, vállaidra kell vened és Jézus nyomdokát követned; ha szegény vagy: keresztet a szegénység; ha egészségtelen vagy: keresztet a betegség; a rossz nő, a

[183]

durva, kegyetlen férj, az engedetlen gyermekek, a rossz szomszédok, a rágalmozó és kárt tevő emberek: mindannyi súlyos keresztet, melyeket az Isten reád mért vagy büneid büntetéseül, vagy erkölcsöd megpróbálására; miképpen hordozod te ezen keresztet? ha panaszkodol, zugolódol, békétlenül hánykolódol; annyival inkább, ha átkozódol, szitkozódol, s káromkodol, nem követed Jézus példáját, nem vagy tanítványa. Ha igen nehéznek látszik neked a te keresztet, tekintsd a Jézus keresztfájára és gondold meg, mily terhes, s nehéz keresztet hordozott Ő szeretetből irántad? Ő ártatlan lévén a legsúlyosabb keresztet békével viseli, mi bűnösök vagyunk, könnyű keresztünket sem bírjuk békével szenvedni; Ő noha erőtlén lévén alig viheti a keresztet, nem panaszkodik, te pedig nem tudod végét érni panaszodnak, bár bűneidet tekintve szót sem kellene tenni a kis sanyargatásért, melynél többet érdemelnél; hogy tehát ezután üdvösségesebben hordozhassad keresztet, emlékezzél gyakran Jézus keresztjére és azon csendes béketűrésre, melylyel Ő nehéz keresztjét hordozta: és meggondolva, hogy valamint Jézus vállaira, úgy a tiedre is a mennyei Atya teszi a keresztet, a te javadra, üdvösségre teszi vállaidra, mondjad magadban: „*Jó nekem, hogy megaláztál engem, hogy megtanuljam igazságaidat.*” (118. zs. 71. v.) Jó és üdvösséges nekem, hogy szegénységgel, betegséggel, becstelenítéssel, kárvalással meglátogattál engem, mert talán másképen elbiztam volna magamat, rólad elfelejtkeztem, parancsolatodat áthágtam volna! Áldott légy Uram Istenem! hogy a szenvedés utján akarsz engem mennyországba vezetni. Óh kereszt, oh boldog teher! mely le nem nyomod, hanem inkább fölemeled azt, ki téged visel! Csak így lehet neked üdvösséges a kereszt

[184]

hordozás; mert másként ha ezer keresztet viselsz is, ha úgy nem viseled mint Jézus és nem követed őt, a keresztet is kárhozatra vihet.

c) Krisztus urunk a nehéz keresztet oly szándékkal vette föl sebes vállaira, hogy azt a Kálvária hegy tetejére felvigye; de mivel a sok bántalmazás és vérontás miatt testi erejében igen megfogyatkozott, a kereszt terhe alatt többször összeroskadt, térdeire és orczájára esett; az isteni gondviselés Czirenei Simonban küldött neki segítséget, hogy a keresztet vinni segítse; azért te is bár mily nehéz legyen keresztet, vedd föl azt szívesen, viseld békével, állhatatosan és oly szándékkal, hogy halálig akarod hordozni, és bizzál Istennek atyai gondviselésében, hogy neked vagy elégséges erőt ad a kereszt viselésére, vagy pedig segítséget küld annak megkönnyebbitésére,

Ime Jézus hordozva a nehéz keresztet példájával tanít minket, hogy a keresztet, melyekkel az Isten minket meglátogat, szívesen fogadjuk, békével hordozzuk és ő benne bizva állhatatosan viseljük; lássuk még röviden, mire tanít szavaival?

Szokás az embereknél, hogy midőn valami ritka, rendkívüli dolog történik, össze futnak annak látására, és csodálására, így lőn midőn Jézus a kereszttel terhelve mindenek láttára a Kálváriára ment „*Követé őt nagy népsereg sok asszonylyal, kik siránkoznak és kesergének rajta*” (Sz. Luk, 23, 27) *Követé őt nagy népsereg*, de különféle okból, s különféle indulattal, — követék őt némelyek, hogy őtet csufolják, mások, hogy rágalmozni, néme-

[185]

lyek, hogy gunyolnák és szidalmaznák, mások, hogy taszigálnák és utját szorgalmaznák; de fájdalom kevesen kik rajta szánakodnának, ezek között valának az asszonyok, kiknek szíve természet szerint hajlandó a könyörületessegre, ezek máskor is segítvén Jézust az ő szükségében, most siránkozva kísérik őtet; ez a jó indulat tetszett Jézusnak s azért ámbár egész utjában föl nem nyitá száját, most ez egyszer annak bizonyítására, hogy mindig kitünteti azokat, a kik őt szeretik, megszólalt és hozzájuk fordulván mondá „*Jeruzsálem leányai! ne sirjatok én rajtam, hanem sirjatok magatokon és fiaitokon!*” (Sz. Luk. 23, 28.) mintha mondaná, ne szomorkodjatok annyira a miatt, hogy nekem annyit kell szenvednem hanem gyászoljatok és sirjatok ama kemény büntetés miatt, mely titeket vagy legalább gyermekeiteket érni fogja, midőn a rajtam elkövetett kegyetlenségért ezen istentelen várost oly szörnyű csapásokkal fogja az Isten ostromozni, hogy mindnyájan kívánni fogják, bár a világra sem születtek volna. „*Mert eljönnek a napok melyekben majd mondják: Boldogok a magtalanok és a méhek melyek nem szültek, és az emlők melyek nem szoptattak, mert ha a zöldellő fán ezt mivelik a szárazzal mi fog történni?*” (Sz. Luk. 23, 29, 31.) Mert ha én az igaz és Szent ily kegyetlen kinokra adatom, mit várjanak majd a gonoszok és istentelenek?

E szavakkal főképen oda célzott Jézus, hogy minket bűneink megsiratására felindítson, értésünkre adván hogy neki nagyobb vigasztalást szerzünk, ha bűneinket siratjuk, mint ha az ő szenvedésén csak természetes emberi indulatból szánakodunk; mert bizonyos az, hogy a Krisztus szenvedését a mi bűneink okozták, akkor sirunk tehát legüdvösségesebben, ha az ő keserves kin-

[186]

szenvedésének okát siratjuk. Nem lett volna a világon oly erő, mely az Istenfiát megölhette volna, ha az Atya őtet a mi vétkeinkért meg nem verte volna. „*Az én népem bűneiért vertem meg őtet*”, mondja az Isten Izaiás próféta által. (Iz. 1. v. 6.) A zsidók minden igyekezetökkel és gyűlölségökkel semmit nem árthattak volna Jézusnak, a halál közelíteni sem mert volna az élet Adójához, ha a mi bűneink nem terhelték, meg nem ölték volna; a bűn lévén tehát oka Jézus szenvedésének és halálának, méltán megkívánja tőlünk, hogy önmagunkon sirjunk, és megemlékezzvén szenvedéséről, gonosz cselekedeteinken keseregjünk, sirásunkkal ismertessük meg, hogy szivből gyűlöljük a bűnt, melyért Jézusnak annyit kellett szenvednie; jóllehet a Krisztus szenvedését szánakodó szívvvel emlegetni igen jó, üdvös és az Isten szeretetét nevelő cselekedet, mindazáltal legüdvösségesebb és Krisztus előtt legkedvesebb sirásnak azt kell tartanunk, midőn igaz bűnbánó szivből siratjuk az ő szenvedését, és azért bánkódunk ártatlan Urunkon, hogy a mi bűneink miatt szenvedett. Jeruzsálem leányai sűrű könnyekkel siratták Jézust, de saját és fiaik vétkeiért könnyet nem ejtettek, csak azért sirtak, mert természetes hajlamból Jézus méltatlan szenvedésén megindultak, Jézus pedig nem ily természetes indokból származott, hanem igaz bűnbánatból folyó könnyhullatásokat kíván tőlünk.

Hát mi k. h.! teszszük-e azt, amire Jézus Jeruzsálem leányait intette? siratjuk-e a mi vétkeinket? Óh mily sűrű könnyeket ejtenek sokan, midőn édes szüleiktől, kedves gyermeköktől megfosztatnak! Hányszor hal meg azonban a lélek halálos vétkek által, és nincs a ki szánakodnék rajta vagy azt megsiratná? Lehet-e pedig

[187]

igazabb okunk a sirásra, mint saját lelkünk halála? Óh ha értenők, ha jól megfontolnók, mit tesz halálosan vétkezni? az Isten kegyelméből kiesni, a mennyországot elveszteni? folyának akkor könnyeink, éjjel-nappal nem volna nyugodalmunk; de mivel ezt érteni nem akarjuk, szerencsétlenségnek sem tartjuk vétkezni, ritkán indulunk töredelmes bánatra és bűnbánatos könnyhullatásra. Ha csak egyszer vétkeztünk volna is halálosan, elég okunk volna, hogy egész életünkben sirjunk, és lelkünket könnyeinkkel mosogassuk; mi pedig jaj! hányszor ? hány százszor? mily számtalanszor vétkezünk, és ennyi vétek után hol az igaz bánat, hol az igaz töredelem ? Ki az, ki Dáviddal éjjelenként könnyhullatásokkal öntözgetné ágyát? Ki sir és kesereg egész életében három esküvéseért mint Péter? melyik megtérő bűnös az, ki mint Mária Magdolna könnyeivel áztatná Jézusnak lábait? Hol találunk most igaz megtérő bűnösöket? Elégnek tartjuk, ha hosszú ideig folytatott gonoszságainkat meggyónjuk és szóval megbánjuk. Ne ugy ezután bűnösök! hanem addig sírjunk, addig tartsunk bűnbánatot a meddig élünk, a meddig Ő maga, a minden vigasztalásnak Istene, ki nem törli szemeinkből könnyeinket. Megbocsátotta Isten Dávidnak, Péternek és Magdolnának vétkeiket, még is míg éltek soha meg nem szüntek vétkeiket siratni, mi pedig nem vagyunk bizonyosak abban, ha eltöröltettek-e vétkeink és mégis bűnbánat nélkül élünk? hogy vétkeztünk tudjuk, hogy megbocsátott-e az Isten? nem tudjuk; szükséges tehát szüntelen bűnbánatban élnünk, elkövetett vétkeinket siratnunk, sirjon pedig ne csak szemünk, hanem főképen a mi szívünk!

Jézus tehát kettőre tanít minket keresztjének hordozásában; tanít példájával, hogy keresztünket béketü-

[188]

réssel viseljük; a Jeruzsálem leányaihoz intézett szavával arra tanít, hogy bűneinket igazán megbánjuk és megsirassuk, és ez célja minden szenvedésének; ez az anyaszentegyháznak is szándéka, midőn tőlünk a Jézus szenvedéséről való elmélkedést kívánja. Ha Jézus a getszemáni kertben szomorkodott, a mi bűneink okozták szomorúságát, és azon előre látás, hogy sok megátalkodott bűnösnek nem lesz haszna az ő vérében. Ha kegyességet mutatott az áruló Judáshoz, szeretetet kinzóihoz, ha érettök imádkozott, megtérésöket óhajtotta, ha a szenvedésén siránkozókhoz szólt, mindnyájunkat bűneink megbánására, megsiratására utasított; ha a csufolásokat, szidalmakat, veréseket, a keresztet nagy szelidséggel, béketüréssel viselte, példát adott, hogy az ő nyomdokait kövessük; minden szenvedései megtérésünkre üdvözítésünkre valának irányozva. Jézus szenvedett érettünk bűnben sinlődkért, hogy sebei által meggyógyíttatnánk; Jézus szenvedett és meghalt bűneinkért, hogy mi a bűnnek meghalnánk és az igazságnak élénk; Jézus szenvedett érettünk, nekünk példát hagyván; legyen tehát bőjti elmélkedéseinknek is az a gyümölcse, hogy a Jézus szenvedéséről gyakran megemlékezvén bűneinkről, melyek az ő szenvedését és halálát okozták, igaz bűnbánatot tartsunk, elkövetett bűneinket megsirassuk és azokat többé el ne kövessük.

Óh áldott Jézus! Szerelmes Megváltónk ! ki irántunk végtelen szeretetből a mi vétkeinkért keserves kinokat szenvedni, a keresztet hordozni, és azon meghalni akartál, alázatosan kérünk, azon szeretetre, melylyel váltságunk nagy munkáját felvállalni, tökéletesen bevégezni méltóztattál, alázatosan kérünk, segíts szent kegyel-

[189]

meddel, hogy szenvedésedről hálásan emlékezve bűneinkről igaz bűnbánatot tartsunk, életünket megjobbitva szenvedésed gyümölcseiben részesüljünk, nyomdokaidat követve szerencsésen azon boldog országba eljuthassunk, melyet te szent véreddel részünkre megszerezteél. — Ámen.

[190]

Harmadik nagybőjti beszéd.

1844.

Jézus elfogatik és megkötöztetik.

„Az ember fia a pogányok kezébe adatik.” Luk. 18.32.

Ezt akkor jövendőlte Jézus, mikor tanítványaival utolsó izben ment fel Jeruzsálembe a husvéti ünnepek megülésére, mert magához vevén Jézus a tizenkettőt mondá nekik: *„Ime fölme gyünk Jeruzsálembe és beteljesednek mind, a mik megirattak a próféták által az ember fiáról. Mert a pogányok kezébe adatik, és megcsufoltatik, megostoroztatik és megpökdöztetik; és miután megostorozzák, megölik őt.”* (Luk. 18, 31 —33.) Mely szavakkal tanítványait a bekövetkezendő dolgokról előre akarta értesíteni, és azokra előkészíteni; azért ezt akarta nekik mondani: kedves tanítványaim, mi most szintugy mint máskor, fölme gyünk Jeruzsálembe; de most az ember fiával, a ti mesteretekkel nagy dolog fog ottan történni: mert elfog árultatni, elfogják és a pogányok kezébe adják. De a tanítványok, mivel abban a vélekedésben, abban az előítéletben voltak, hogy a Messiás egy földi országot fog fölállítani, a zsidókat a rómaiak hatalma

[191]

alól fölfogja szabadítani: „*Ők ezekből mit sem értének, és ez ige el vala rejtve tőlök és nem érték a mondottakat.*” (340) El nem hitethették magukkal, hogy ezen jövendőlés betű szerint fog beteljesedni, és még is beteljesedett, megtörtént, Jézus elfogott, a pogányok kezébe adatott.

Jézusnak ezen elfogatása legyen mai elmélkedésünk tárgya, azért térjünk vissza lélekben még egyszer a getszemáni kertbe, a hol Jézust eddig bánkódni, a halállal vért izzadva tusakodni, nagy aggodalmában a menynevei Atyához buzgón imádkozni szemléltük; e rémitő tusa után csak hamar következett az ő elfogatása. Mi megjegyzésre méltók történetek az elfogatás alkalmával? azt akarom először előtökbe adni, és ezután némely hasznos észrevételeket tenni. — Figy.

Nem szükséges mondanom, hogy Jézust az ő elfogatására küldött porkolábok serege, nem véletlenül lepte meg; tudta, jól tudta ő az ő elfogatásának időpontját, ugyan azért felkölté alvó tanítványait, tudokra adja, hogy elközelgetett az óra, melyben az ember fia a bűnösök kezeibe adatik: „*Keljetek föl, menjünk, ime közeledik a ki engem elárul.*” (Máté 26. 46.) Alig mondá ki ezeket, ime már jelen vannak a római vitézek, a felfegyverkezett porkolábok, kik az ő elfogására a városból kiküldettek, és kikhez még a főpapok szolgálói is csatlakoztak, ezek előtt megy mint vezér Judás Iskariótes, a hivtelen tanítvány, ki e magányos helyen az utat mutatta és őket vezette és hogy a porkolábok elne téveszszék, hanem épen azt fogják el, a kit akartak — jelt adott nekik mondván „*A kit megcsókolok ő az — fogjátok meg.*”

[192]

A megrohanás melyet nagy lármával kard csattogás, s fegyver zörgetéssel, rivalkodásokkal tettek rémitő vala; mindenkit magán kívül ragadott, csak Jézust nem, ki mindezeket már előre tudta és látta. Ő nemcsak ki nem kerülte közelgő s reá rohanó ellenségeit, hanem maga ment a dühöngő csoportnak elébe. A római vitézek, azt gondolták, hogy az a kit nekik elfogniok kell, valami elvetemült gonosztevő, valami vad tekintetű, kegyetlen szívű haramia, ki gonosz társaitól körülvéve — a véletlen meglepetésben, a vad dühösségtől felingerelve, a kétségbe eséstől kényszerítve, erősen fog ellenszegülni és a maga megmentésére egész elszántsággal a végsőket fogja megkísérteni, úgy hogy nekik e dologban életök veszélyeztetésével kell eljárni: de midőn maguk előtt egy szelid jámbor embert láttak, olyat kinek szemeiből az ártatlanság, arc vonásaiból szelidség és jámborság sugárzott, nem kis zavarba jöttek; nem tudták mit cselekedjenek, megfogják-e vagy nem ezen nem gonosz, hanem egészen jámbornak talált embert? Még inkább nevededett zavarodásuk, midőn méltóságot jelentő lépésekkel, nyílt homlokkal, szelid tekintettel eléjük lépett és bátor szavakkal így szólítá őket: „*Kit kerestek?*” — a názáreti Jézust, mondák remegve — „*Én vagyok!*” mondá Jézus. E szóra félelem és rettegés lepi meg az egész sereget, és mintha mennykőtől sujtattak volna le, földre esének. Ha Jézusnak nem lett volna elhatározott szándéka ellenségeinek kezeibe jutni és elfogattatni, mily könnyű lett volna most magát megmenteni; de nem, ő ezt nem akarta, inkább időt engedett nekik, hogy magukhoz térjenek, össze szedve erejüket a földről csakugyan fel is keltek. Még egyszer kérdé őket Jézus szelid hangon: „*Kit kerestek?*” ismét felelik: „*a názáreti*

[193]

Jézust.” Már mondám nektek szóla Jézus: „*Én vagyok.*” Vigyétek végbe a mi parancsolatott nektek, csak ezeket ne bántsátok, a kik itt vannak velem „*hagyjátok ezeket elmenni.*”

Ezen nyilvános megvallás után, bár már az előre kitűzött ismertető jel nélkülözhető, és egészen szükségtelen volt, — még is elő áll a hűtlen tanítvány, iskárioti Judás, és talán hogy a megfélemlített vitézek megcsüggedett bátorságát feléleszsze, Jézushoz járul és e szavak közt: „*Üdvözlégy Rabbi!*” megcsókolja őt. Jézus az árulóról orcáját elfordítva ily kegyesen szólítja őtet: „*Barátom mi végre jöttél ? Judás! csókkal árolod-e el az emberfiát?* Ez volt mind a mivel Jézus Judásnak válaszolt, Így állának, így szólának egymás mellett Jézus és Judás, az ártatlan Jézus, a gonosz Judás, az ég Ura és a pokol fajzata!

András jeladására a törvény szolgálai reá rohanának Jézusra, erősen megfogák, megkötözik és többé el sem bocsájták. Erre némely tanítványban föllobbant a buzgóságnak tüze, Péter kirántá kardját és a főpap szolgájának fülét levágá. Ne heveskedjenek — inté Jézus tanítványait és te „*Péter tedd vissza helyére kardodat, mert mindazok, kik fegyvert fognak, fegyver által vesznek el.*” Ha én az előttem álló szenvedéstől, melyet én nektek előre megjövendöltem, irtóznám, attól magamat megmenthetném, csak az én menyeyi Atyámat kellene kérnem és ő tizenkét ezred angyalnál többet küldene védelmezésemre, *de akkor miképen teljesednek be az irások, melyek szerint így kell lenni.* (Sz. Máté 26, 54.)

Ebből ismét látjuk, hogy Jézus önkényt vetette magát alá a szenvedésnek és halálnak, melyet ő elkerülhetett volna.

[194]

Dicséri az ős világ bölcs Szokrates nagylelkűségét, ki a kényszerítve nyújtott méreg poharat kiürítette. Óh de mily távol, mi véghetetlenül távol állasz te a mi Jézusunktól! Te neked nem állott hatalmadban az erőszakos halált kikerülni, mint Jézusnak hatalmában állott, a te haláloed nem volt kitűzött célja életednek, mint Jézus halála terve és célja vala az ő életének. Óh Jézus te isteni emberbarát! Te önkényt adod magadat ellenségeid kezébe, hogy azok által elvérezzél az egész emberi nem javáért. Ó Jézus! minket ily véghetetlenül szerető Jézus! ki téged viszont nem szeret, nem méltó, hogy szivet hordjon kebelében!

Miután Jézus tanítványainak tapintatlan buzgóságát megfeddette és Málchusnak elvágott fülét meggyógyította, a sereghez fordulván, mondá nekik: „*Mint latorra, ugy jöttetek ki kardokkal, dorongokkal engem megfogni. Mindennap nálatok ültem, tanítván a templomban és meg nem fogtatok engem. De ez a ti órátok és a sötétségnek hatalma.*” (Sz. Máté, Sz. Luk.) Az éjnek órája legalkalmasabb a ti célotokra, a gonoszság legörömbestebben munkálkodik a sötétségben. Mind ez, nem véletlen esemény, mind összefüggésben áll az isteni irásokkal, melyeknek be kell teljesedni. Itt elhallgatott és engedti magát elvitetni.

Én is félbe szakasztom itt az ő elfogatásának történetét, és tanulságul néhány hasznos észrevételt teszek a 2-ik részben.

a) Jézus elfogatásának történetében igen sok tanulság foglaltatik, de különösen feltűnik az ő szeretetteljes

[195]

és követésre méltó kegyes magaviselete az ő hűtelen, háladatlan tanítványa Judás iránt. Mily sok jeleit tapasztalta e háladatlan az ő mestere jóságának és kegyességének? csak néhány óra előtt, mint a többi tanítványokat, őtet is megvendégelte, az ő határtalan szeretetének jeléül testét és véréát adta neki az utolsó vacsorán, és most jön a fekete lelkü tanítvány és a barátságának jelével, csókkal, ellenségeinek kezébe adja őt, és mit tesz Jézus? elég hatalmas lett volna a háladatlant azonnal pokolra taszítani; de ezt nem tette; távol minden bosszuállástól őt barátjának nevezi, nem pirongatja, hanem inkább édesgeti és mint jó barát őt a veszedelemtől megőrizni, a tévedés és veszély útjáról vissza hozni igyekszik; ha az erénynek minden érzése az ő szívében el nem fojtatott, nem száműzetett volna, minden bizonynyal ily bánásmód által szükségképen neki magába kellett volna térnie, hibáját elismernie és megjobbulnia.

Tanuljatok k. h. Krisztustól, miképen kell ellenségekkel bánni, és az ő szívöket megnyerni; öket nemesen megszegyeníteni. A bosszuállás az ő sziveiket jobban eltaszítja, elidegeníti tőlünk, új megsértésekre ingerli öket; de ha nagylelküen, nekik megengedtek, a rosszat nem rosszal, hanem jóval viszonzátok, óh akkor eleven szívet halmoztok fejékre, mely sziveikben a szeretetnek tüzeit fölleszti, jóhajlandóságait nektek visszaszerzi.

b) Ha Jézusnak azok iránti magaviseletére figyelmeztetnek, kik őt elfogni jöttek, észre kellett vennetek és csudálnotok az ő lelkének csendes nyugalmát és rettenthetlenségét, melylyel ő a csoportnak eléje ment. Mutathatott volna-e Jézus ily lelki csendességet s nyugalmat, ha ő bűnös lett volna és rossz lelkiismerettel bírt volna? Bizonyára nem! Tanuljátok meg tehát Jézus

[196]

példájából, mily szép dolog az ártatlanság, mily megbecsülhetlen kincs a jó lelkiismeret! A rossz lelkiismeretű emberek, mint a tapasztalás mutatja, rendesen gyávák, félénkek, kiket minden megzavar, a levél zörgése is elrémit és elcsüggeszt. De ha a mi szívünk nem vádol minket, óh akkor bátran nézünk akárkinek szemébe, és ha a gonosz nyelvek, a szeretetlen emberek, ha ellenségeink bátorzkodnak minket rágalmozni, hamisan vádolni; a mi ártatlanságunk, a mi jó lelkiismeretünk a mi szavunknak, a mi magunk viseletének oly erőt ad, hogy ez által az elfogulatlan bíró meggyőződve ismeri el ártatlanságunkat; ellenségeink pedig és hamis vádolóink megszegyenítettnek. Arra törekedjünk tehát k. k., hogy Isten és ember előtt mindig jó lelkiismerettel bírjunk.

c) Miképen tetszett nektek Péter magaviselete, ki mint hallottátok, kardot rántott és a főpap egyik szolgájának fülét levágta? Talán azt gondolja valaki közületek: Péter igen is jól cselekedett, hogy közzéjük vágott és az ő szeretett mesterét védelmezte: bár mind ráadásra szabdalta, vagy megszalasztotta volna öket, hogy Jézust megszabadítván előbbi szabadságába visszahelyezte volna! E gondolata, e szándéka volt Péternek is; de még is azt kell mondanom, hogy az ily megszabadításnak szándéka és kívánsága jele ugyan, egy jó, érzékeny, az igaz ügyet szerető szívnek, de jele egyszersmind egy okatlan, hirtelenkedő, a dolgot meg nem fontoló főnek. Talán azt gondoljátok, hogy sokat, és többet mondtam, mint be lehet bizonyítani? de vegyétek csak jól fontolóra a körülményeket, és látni fogjátok hogy igazat mondtam. Azt már hallottátok, hogy a római vitézekkel, a főpapok szolgálóival egy kardokkal és dorongokkal felfegyverkezett egész sereg jött Jézust elfogni, és ily nagy erővel akart

[197]

Péter megküzdeni ? okosság volt-e ez ? nem volt-e ez megfontolatlan nagy vakmerőség? Mit tehetett Péter? legfeljebb egyet, kettőt megsebesíthetett vagy megölhetett volna, de szeretett mesterének és Urának életét is a magáéval együtt a legnagyobb veszedelemnek tette volna ki. De ha mindjárt lehetséges lett volna is Üdvözítőnket e tettel ellenségeinek kezéből kiszabadítani, az ártatlanság megmentetett volna ugyan, de törvénytelen és bűnös tett által; mert a kiküldöttek nem valának utonálló rablók és megtámadó gyilkosok, kik ellen szabad magunkat úgy a mint lehet védelmezni; nem, ezek a törvényes hatalomnak küldöttei valának, ezeket megtámadni vagy ellenük szegülni, törvénytelen, büntetést érdemlő cselekedet; mert a törvényes hatalomnak, mint Istentől rendeltnek, soha ellent állani nem szabad, még akkor sem, midőn olyas valamit tesz, mi nekünk igazságtalannak látszik, tehát Péter valami törvénytelen akart véghez vinni, hogy abból valami jó következzen; a mi soha sem szabad, úgy mint mi ama közönségesen ismert erkölcsi szabályllyal ellenkezik; „*Nem szabad rosszat cselekedni, hogy abból jó származzék.*” De ezen erkölcsi szabály ellen sokan vétkeznek, főképen a könnyelmű, hirtelenkedő, gondatlan emberek, kik sokszor jót, igen jót akarnak, de mivel azt könnyen és igaz uton ki nem vihetik, igazságtalan utakra térnek, tiltott eszközökhöz nyulnak, magoknak csalárdságos orzást, rágalmazást, erőszakoskodást és más bűnös módokat engedtek meg, azt gondolva, hogy mindezt jóvá teszi az, hogy jó végre tétettek, mintha a jó szándék a rossz eszközöket is megszentelné, jóvá tenné; de ez igen veszedelmes hiba, oly hiba, mely a legrutabb legundokabb cselekedeteket vonhatja maga után.

[198]

Nem kell soha feledni, hogy nem elég az, hogy a mit cselekszünk, magában jó legyen; hanem megkivántatik, hogy az jó végből, jó módon, jó eszközök által vitessék véghez; másként a legszebb cselekedet is bűnné változhatik át. Ti jónak tartanátok e ha valaki, hogy az árváknak, betegeknek házat építsen, az arra való pénzt lopná, vagy csalással, mások megkárosításával szerezne össze? Nem lenne-e ez ilyen Isten szeméi előtt tolvaj, csalárd, igazságtalan ?

Ne feledjétek azért soha, hogy az Istennek csak az a jó tetszik, mely magában is jó, de jó végből jó módon, jó eszközök által is vitetik véghez; a miben pedig akár egy akár más jó megfogyatkozik, megszűnik jó lenni.

Ily sok és üdvös tanulságokat lehet szedegetni azokból, a mik Jézus elfogatása alkalmával történtek; tartsátok ezeket eleven emlékezetben és fordítsátok lelki hasznokra; különösen emlékezzetek meg, hogy Jézus nem önnön, hanem a mi bűneinkért, nem kénytelenségéből, hanem irántunk szeretéből engedte magát megfogatni, megkötöztetni, azért engedte magát megkötöztetni, hogy minket a bűnök köteleiből föloldozhasson; azért akart rabbá lenni, hogy minket az ördög rabságából felszabadíthasson, és az Isten fiának szabadságába visszahelyeztessen. Oh k. k! óvjuk magunkat a bűntől, mely Jézust megkötöztette, szeressük Jézusunkat, ki szeretetből magát érettünk megkötöztetni engedte. Óh kegyes Jézus! óh szeretetteljes Jézus! mi is viszont szeretünk, teljes szívünkből szeretünk téged, és e szeretetből ígérjük, hogy a bűntől magunkat megőrizni fogjuk. Óh Jézus kötözz meg minket a te félelmeddel, mely minket a bűntől megőrizzen, a fenyegetésben s keresztényi

[199]

kötelességekben megtartson, vagy inkább kötözz meg minket a te szeretetednek erős köteleivel, melyekkel hozzád szorítottassunk, hozzád oly erősen szorítottassunk, hogy se életünkben, se halálunkban soha de soha tőled el ne szakítottassunk. Amen.

[200]

Első nagybőjti beszéd. 1852.

Általános elmélkedés Jézus szenvedéséről.

*„Krisztus szenvedett éret
tünk, példát hagyván nektek,
hogy az ő nyomdokait köves
sétek.” Sz. Péter L lev. 2. 21.*

Itt vannak ismét a mi Üdvözítőnk szenvedésének emléknapijai. Ámbár gyakran, különösen midőn az Ur asztalához járulunk, tartozunk Jézus szenvedéséről megemlékezni ; de mivel ezt sokan nem teszik, az anyaszentegyház, ez a mi gondos anyánk, kegyes és bölcs gondoskodással az évben bizonyos időt is rendelt, melyben Jézus szenvedésére különösen emlékeztessünk, és ez a negyvennapos sz. bőjtnak ideje, ekkor szenteljük a legnagyobb szeretet emlékét, ez időben kell Jézus szenvedéséről ájtatos megilletődéssel és hálás érzettel megemlékeznünk.

Óh mily igen fájna egy jó atyának, ha az ő gyermekei, kiknek javaért és boldogításaért oly sokat tett, oly sokat fáradozott és szenvedett, reá már nem is gondolnának, arról, mit érettek tett és szenvedett, megemlékezni sem akarnának! Hol van az ég alatt, vagy volt

[201]

valaha a földön oly atya, a ki annyit tett és szenvedett volna gyermekeiért, mint Jézus tett és szenvedett érettünk bűnös emberekért? Ő a mi bűneinkért, melyeket magára vett, megsebesített, és megöletett; reá sulyosodott; a mi bűneink büntetése, melyekért engesztelő áldozat lett. Megsebesített, hogy a mi vétkeink sebeit meggyógyítsa; az ő halála által törölte el a bünt, engesztelte meg a megbántott Istent; az ő szenvedése és kereszthalála által nyert a szorongatott lelkiismeret, a bűn megbocsátása iránt megnyugtatót; nyerte vissza a bűnös elvesztett életét, a boldog örökéletnek reményét. Mily megbecsülhetlen, meghálálhatlan tehát azon jótétemény, melyet Jézus szenvedése és halála által irántunk mutatott! Mily nagy fájdalmat okoznánk szentséges szívének, ha mi az ő szenvedéséről, melylyel örök üdvünket eszközölte, még megemlékezni sem akarnánk? Mily rut háladatlanságot követnénk el, ha mi ezt tennők? Tehát hogy Jézus szenvedéséről elmélkedjünk, megkívánja saját hasznunk is: mert Jézus szenvedéséből tanuljuk megismerni a bűnnek gonoszságát és büntetését, ebből vehetünk példát és ösztönt sok keresztényi erényekre, azért írja sz. Péter apostol: „Krisztus szenvedett érettünk, példát hagyván nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek.” (1. lev. 2. 21.) Mi követve a mi anyánknak, az anyaszentegyháznak utmutatását, e szent időben a mi Üdvözítőnk szenvedéséről akarunk megemlékezni s a felett úgy elmélkedni, hogy abból üdvös tanulságokat, példát és ösztönt vegyünk, hogy Annak, ki érettünk szenvedett és nekünk példát hagyott, nyomdokait kövessük.

Mielőtt Jézus szenvedésének némely egyes részei fölött elmélkednénk, tartsunk ma egy általános elmélke-

[202]

dést ama körülmények fölött, melyek Jézus minden részletes szenvedéseinek nagy becset tulajdonítanak, vizsgáljuk meg mily ártatlanul és mi végből szenved Jézus? *A szenvedő Jézus ártatlansága és szenvedésének legszentebb, legüdvösebb célja* lesz tárgya a mai beszédnek. — Figyelm.

A pogányok a felfeszített Jézus tanításában bolondságot láttak, mert közelebről nem ismerték; őt oly bűnösnek, azon vétkekkel terheltnek vélték, melyek miatt a halálra, a kereszthalálra érdemesnek tartották; de nekünk keresztényeknek, kik a hit világa által felvilágosítottunk, más a hitünk, mi Krisztusban az Isten erejét, az Isten bölcsességét valljuk (1. Kor. 1. 24.); mert Jézust közelről ismerjük, meggyőződve őt Istenfiának, mindazon bűnöktől, melyekről vádoltatott, egészen mentnek, mindentől tisztának, ártatlannak, tiszta ártatlanságnak tartjuk.

Szidalmazták őt a zsidók mint olyat, ki a szombatot meg nem tartja, ki az ördöggel van szövetségben, ki Istent káromolja, és miért? azért mert szombaton is meggyógyítja a betegeket; mert csodákat tesz, mert magát Istenfiának mondja; nem czáfolta e meg őket, hogy megszegyenülve elhallgattak? Vádolták őt, hogy a népet elcsábítja, felizgatja, félre vezet, de Pilátus a római helytartó, szoros és részrehajlatlan vizsgálat után őtet ártatlannak nyilvánította; és bár bűnös emberi félelemből végre feje fölött pálczát tört és őt ellenségeinek akaratára hagyta, de „e mellett kezeit megmosta mondván: „*Én ártatlan vagyok ezen igaznak véretől: ti lássátok*”

[203]

(Máté 27, 24.) Bizonyos tehát, hogy Jézus ment volt azon hibáktól, melyekről vádoltatott, elvázott oly bűnökért, melyeket soha el nem követett.

Azonban sokakat ért e sors a világon, több ártatlanról emlékeznek a történetírók, kiknek szenvedniök kellett oly vétkekért, melyeket el nem követtek — Jézusnak tehát semmi előnye nem volna ezek fölött, ha csak azon hibáktól lett volna ment, melyekről vádoltatott és nem más vétkektől is.

b) De Jézus ment volt minden más vétkektől is, tiszta volt az ő szive, semmi legkisebb bűn nem fért ahhoz, ki Izaiás jövendölése és Sz. Péter bizonyítása szerint *soha gonoszságot nem cselekedett, semmi bünt nem tett, sem álnokság nem találtatott szájában.*” (Izaiás 53, 9. Péter 1 lev. 2, 22.) Az irástudók és farizeusok, kiknek orczájáról a tettetett jámborságnak fátyolát gyakran lerántá, és gonoszságaikat nyilván szemökre hányta, az ő esküdt ellenségei valának, és mindent elkövettek, hogy az ő tekintélyét a nép előtt lealacsonyítsák, s azért minden szavára és lépésére igen vigyáztak; és ő ezen utána leselkedőket, ezen kemény bírálóit, esküdt ellenségeit hibáik miatt bátran megtámadta, őket vétkeseknek, a vétek szolgáinak nevezte és felhívta őket, hogy mondjanak ha tudnak ellene hasonlót. Óh mi ördögi örömmel tették volna ők ezt ? bizonyára el nem mulasztották volna ha alaposan tudtak volna valamit mondani ellene, — és mivel ezt nem teheték, a rágalmat, szidalmat vették elő, őt szamaritánusnak, a nemzet ellenségének ördön-gősnek nevezték; de ő ezen méltatlan szidalmakat szokott szelidségével elszenvedte és oly alaposan megczáfolta, hogy ellene semmit sem mondhattak, hanem harag-

[204]

jok mérgében köveket ragadtak, *hogy rája hajítsák.* (János 8, 46—59.)

c) Még több. Jézus nem csak minden büntől ment, de a szentek között is a legszentebb volt, maga a szentség — kit minden jót magukban foglaló tulajdonságai s tökéletességei végett maguk a szeráfok sem valának képesek elegendően tisztelni. Az ő tanítása, tanításának alapja szent, és tiszta; magaviselete példás, bánásmódja szeretettel, bölcsességgel teljes; szavai, tettei nemesek — épületesek, csodatettei jótevők voltak ; épen ez bántotta a farizeusokat és irástudókat, irigységre, s gyűlölségre gerjesztette és azon gonoszságra vitte őket, hogy fejöket azon törnék, miképen hárihatnák el az utból ezen általok gyűlölt ártatlan férfiut és mindaddig nem szüntek meg terveket koholni ellene, míg ördögi tervöket véghez nem vitték és az ártatlan Jézust keresztre nem feszítették.

Ezekből átláthatjátok a K! hogy Jézus mind azt a mit szenved, nem maga hibájáért szenved; hanem egészen ártatlan és mint tökéletesen Szent szenved; azért jövendölő lélekkel a messiás személyében mondja Dávid: „*Megsokasodtak fejem hajszájai fölött, kik engem ok nélkül gyűlölnék; megerősödnek ellenségeim, kik igazságtalanul üldöznek engem; a mit nem ragadtam el, meg kell fizetnem. Uram ! erők Ura ! Ne szégyenüljenek meg miattam kik téged keresnek. . . . Mert éretted szenvedem a gyalázatot, szégyen borítja el orczámat. Idegenné lettem atyámfiainál, és jövevénynyé anyám fiainál. Mert a buzgóság házadért megemészt engem, és a téged gyalázók szidalmi estek rám. Tehozzád imádkozom Uram! . . . Te tudod gyalázatomat, és megszégyenülésemet, és pirulásomat, szined előtt vannak mindnyájan, kik engem szoron-*

[205]

gatnak, szidalmat és inséget vár szívem. És vártam ki szánakozzék és nem volt; és ki megvigasztaljon és nem találtam.” (68 Zs. 5—21.)

Ha Jézus, a tökéletesen ártatlan Jézus oly sok, oly nagy fájdalmakat szenvedett, mit panaszkodol te szenvedő bűnös, ki a bünt bűnre szoktad halmozni? jöjj ide a te Üdvözítőd keresztjéhez, lásd azt szenvedni, ki soha bünt nem cselekedett, a kihez te magadat épen nem hasonlíthatod, ő példát adott; boldog leszel, ha az ő szenvedéséből megtanulod a bünt utálni, magadat megjobbitani és szent életet élni.

Mit panaszkodol te is üldözött jámbor? Nézd a keresztet, látod azon elvérezni és a gonosz tevők kezei közt sok kínok után meghalni azt, ki csupa ártatlanság és maga a Szentség volt! — „Örömet szenvednék, ha ezt meg érdemeltem volna” — mondd — óh épen azért vagy szánakozásra méltó, most a te ártatlanságodnak érzete vigasztalhat téged minden szenvedéseidben ; de szolgálna-e akkor vigasztalásodra, ha a keresztén függő latorral kellene mondanod: „*mi méltán szenvedünk; mert cselekedeteinkhez méltó díjt veszünk —?*” Örülj tehát inkább, hogy ártatlanul szenvedsz, és ebben Jézushoz hasonlítasz — szenvedj tehát békével, úgy mint az ártatlan Jézus szenvedett, kövesd példáját, mert „*Krisztus szenvedett érettünk, példát hagyván nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek.*” Sz. Péter.

Lássuk most Jézus szenvedésének okát, és legszentebb szándékát.

[206]

Semmi sincs bizonyosabb annál, hogy Jézus, ez az emberi testbe öltözött Isten ha merő Szentség és csupa ártatlanság volt, kinek szíven álnokság, nyelvén hamisság soha nem találtatott; nem vétkezett, se nem vétkezhetett, e mellett pedig mindenkinek jótevője volt., körüljárt mindenekkel jót cselekedvén, egész élete arra irányult, hogy mindenekkel jót tegyen, mind testi mind lelki képen, testiképen ugyan a betegeteket gyógyítván, a siketeket hallóká, a némákat szólókká, a vakokat látókká, a sántákat járókká tevén, az éhezőket táplálván, a gonosz lélektől megszállottakat azoktól megszabadítván; lelki képen pedig a népet az üdvözítő igazságokra oktatóván, felvilágosítván, a megtérő bűnösöket bűneiktől feloldozván. Ha ezek így vannak — amint kétségkívül így vannak, bizonyosan nem a maga vétkeiért szenvedett, mi volt tehát az ok arra, hogy Istennek ezen ártatlan báránya szenvedjen ? ah! nem egyéb oka volt az ő szenvedésének és kínos halálának mint a mi vétkeink, első szüleinknek örökségül reánk szállott vétken kívül okai voltak Jézus szenvedésének mind ama bűnök, melyeket az emberek a világ kezdetétől mai napig elkövettek és a világ végéig elkövetni fognak. „*Mindnyájan — mondja Izaias (53 r. 6.) mint a juhok eltévelyedtünk . . . és az Ur órá tette mindnyájunk gonoszságát*” és ismét „*az én népem bűneiért vertem meg őt.*” (80) Óh bűn! te voltál Jézus szenvedésének és halálának egyedüli oka! Hogy ezt jól megértsétek így kell felvenni a dolgot:

A bűn az Istennek megbántása oly nagy gonoszságot foglal magában, hogy csak egy bűnért, ha az Isten igazsága elégtételt kíván, valamennyi szentek érdeme, imádsága, bűjtölése, testi sanyargatása, alamizsálgódása és más jóságos cselekedte, az Isten igazságának

[207]

eleget nem tehet; mert mint sz. Tamás tanítja, „*annál nagyobb a bűnnek gonoszsága, mennél nagyobb a megbántottnak méltósága, és mennél alábbvaló a megbántónak alacsonyossága.*”

Mikor vétkezünk megbántjuk az Istent, a véghetetlen felségü Istent, az égnek és földnek Urát, ki előtt az egek oszlopai megrendülnek, ki előtt az égben, a földön és a föld alatt valók térdei meghajolnak, ezt bántják meg az emberek, a földnek alávaló férgei, az ő teremtményei. Véghetetlen gonoszságu tehát a bűn, véghetetlen, örökké tartó büntetést érdemel, melyet megkíván az Isten igazsága. Örökre elkeltt volna tehát vesznünk, ha maga az Isten fia, az áldott Jézus nem lett volna kezes érettünk és a mi vétkeink által érdemlett büntetést magára nem vállalta volna, egyedül az ő szenvedése volt véghetetlen érdemü, ki mint ember szenvedett és mint Isten véghetetlen érdemet adott szenvedésének; egyedül e véghetetlen érdemü szenvedés tehetett eleget, s engesztelhetette meg az Isten igazságát, azért ha Ő rajtunk nem könyörül, ha érettünk kezes, közbenjáró nem lesz, érettünk nem szenved, örökre elvesztünk volna.

Vegyünk innen tanuságot k. k.! Ismerjük el ezekből egy részről a bűn gonoszságát, más részről Istennek irántunk nagy szeretetét. Sehoh sem látjuk világosabban a bűnnek iszonyu gonoszságát, mint az Istenfiának szenvedésében. Sokféleképen, sok és kemény büntetésekkel kimutatta ugyan az Isten mily utálatos előtte a bűn és mily iszonyuan bünteti azt az ő boszuálló igazsága. Vétkeztek a pártos angyalok Luciferrel, pedig csak egy kevély gondolattal, hasonlók akarván lenni a magasságbeli Istenhez, és őket ezen jeles teremtményeit azonnal pokokra az örök kinokra taszította,

[208]

időt sem engedvén nekik a megtérésre. Vétkezett az első ember, áthágván az Ur parancsát, megkegyelmezett ugyan neki, de azért mégis keményen megbüntette, a boldogság kertjéből kiüzte, és mind őt mind maradékait több sulyos csapásokkal büntette és maig is bünteti. Ezután hol vizözönnel, hol az égből lehulló kénköves tüzzel, hol hadakkal, éhséggel, döghalállal és számtalan más kemény büntetéssel sujtotta Isten a bűnösöket, hogy ezek legyenek példái a bűn Isten előtti utálatosságának, és az ő büntető igazságának, vagy is annak, hogy Isten a bünt nem hagyja büntetés nélkül. De még is soha rettenetesebb példáját nem adta Isten az ő igazságának, mint mikor az ártatlan Jézust, ki soha bünt nem cselekedett, sőt kiben neki mindenkor jó kedve tölt, kinokra és halálra adta. Az ő egyetlen fiának sem engedett meg csak azért, mert a bűnös emberért kezes lett, halálra adta őtet, hogy az ő halála által az emberek bűneit eltörölje. Azért mikor a Krisztus szenvedését halljátok k.! így gondolkodjatok: ha a mennyei Atya így bánt Jézussal csak azért, hogy a mi bűneinket magára vállalta, hogy fog mi velünk bánni, kik annyi bűnökkel terhelve vagyunk? Hogy fog bánni velünk, ha bűneinket meg nem siratjuk, ha mig időnk van penitencziát nem tartunk? Ismerd meg óh bűnös, mily veszélyesek a te lelkednek sebei, melyek miatt az Istenfiának kellett megsebesíttetni ! Jaj nekünk, ha meg nem térünk, ha penitencziát nem tartunk, tapasztalni fogjuk valaha, de későn, mily rettenetes az élő Isten kezébe esni! Ha nem nézhette az ő egyszülött fiában másnak magára vállalt bűnét, vajjon nézheti-e bosszuállás nélkül az én temérdek hamisságaimat, szóval, gondolattal, cselekedettel elkövetett bűneimet ? Ismerd meg tehát óh bűnös a Jézus

[209]

kinszenvedésében a véteknek gonoszságát, de egyszersmind ismerd el ugyanebben Istennek a bűnös ember iránti végzetlen nagy szeretetét, mert mint sz. János írja: „*Ugy szerette Isten e világot, hogy az ő egy szülött fiát adá, hogy minden a ki ő benne hisz, el ne veszzen, hanem örök élete legyen.*” (3. r. 16. v.) Omolj térdre és adj hálát e nagy kegyelemért, e meg nem érdemlett szeretetért; ime a vétkes angyalokat veszni engedi, a bűnös embert a kárhozattól megszabadítja és megszabadítására nem más szent embert támaszt, nem angyalt küld, hanem az ő egyszülött fiát küldi, emberi természetbe öltözteti, szenvedésre, halálra adja, hogy szenvedése által őt a büntetéstől, az örök haláltól megszabadítsa, halála által neki életet és pedig örök boldog életet szerezzen, ugy szerette Isten a világot.

Láttuk a szenvedő Jézusnak ártatlanságát, láttuk szenvedésének okát, a szenvedőnek célját. Tiszta ártatlanság volt Jézus és nagy béketűréssel szenvedte nem érdemlett kínjait, szenvedjük mi is békével a ránk mért szenvedéseket. Krisztus szenvedett érettünk, nekünk példát adott, hogy az ő nyomdokait kövessük.

Krisztus szenvedését a mi bűneink okozták, ismerjük el azok gonoszságát, az Isten büntető igazságát és féljünk vétkezni; ha vétkeztünk, igyekezzünk megtérni; oh, de mi mit teszünk? hajunk szála felett meg sokasodnak gonoszságaink, a helyett hogy félnénk, rettegnénk, napról napra több vétkeket követünk el. Óh jaj nekem bűnösnek, ha meg nem térek! ha tulajdon fiát oly kegyetlenül megbüntette az én bűneimért, mint fog engem büntetni? ah könnyen kétségbe esném itt, ha más

[210]

részről az Isten szeretete föl nem ébresztene és az nem biztatna, hogy Jézus szenvedett és eleget tett érettem, s csak azt kívánja, hogy a szentségek által érdemeiben részesüljek. Oh áldott Jézus! a te szenvedésednek érdeme legyen a mi üdvösségünk reménye! Amen.

Első nagybőjti beszéd. 1855.

*„Krisztus szenvedett érettünk, nektek példát hagyván.” Sz. Péter I. lev. 2. 21.
 „Krisztus meghalt a mi bűneinkért.”
 Kor. I. 15. 3.
 „Mefeszítettett, hogy elrontassék a bűn teste, és többé ne szolgáljunk a bűnnek.” Rom. 6. 6.
 „Megsebesítettett a mi gonoszságainkért, megroncsoltatott bűneinkért . . . az ő kékségével gyógyultunk meg.”
 Izaiás. 53. 5.*

Elérkeztek ismét a mi Üdvözítő Jézusunk szenvedésének emlék napjai, itt vannak ismét a szent bőjti napok. — Gyakran kell ugyan nekünk az éven át Jézus szenvedéséről megemlékeznünk s a fölött ájtatosan elmélnünk; de főleg és különösen e sz. bőjti napokban, mivel az anyaszentegyház ezeket különösen e végre rendelte, e napok a legnagyobb szeretetnek emléknapjai, emlékei Jézus szenvedésének és kinos halálának, melyet érettünk, irántunki szeretetből megszabadításunk és boldogításunkért szenvedett.

Óh mennyire fájna egy jó atyának, ha az ő gyermekei kiknek boldo-

gításáért igen sokat tett, fáradott és szenvedett, róla már meg sem emlékeznének, sem azokról a miket érettök tett és szenvedett. Hol van pedig az ég alatt egy olyan atya, ki annyit tett, annyit állott volna ki gyermekeiért, mint Jézus tett és szenvedett mi érettünk emberekért? Ó a mi bűneinkért megsebesítettett és kegyetlenül megöletett; a mi bűneink terhe, melyekért engesztelő áldozat lett, ő rajta fekszik; ő a mi bűneinkért megsebesítettett, hogy mi az ő sebei által meggyógyuljunk, ő kinos halállal kivégeztetik, hogy mi éljünk s boldog örök életet nyerjünk. Óh mily nagy, mily végtelen szeretet ez Jézus részéről! Óh mily meghálálhatatlan jótétemény a mi részünkre! Óh mily érzékeny fájdalmat okozhatna Jézus szívének, ha mi az ő érettünk kiállott szenvedéséről még csak emlékezni sem akarnánk! mily rut hálátlanság lenne részünkről! Távol legyen ez tőlünk! mi hálás szívvel fogjuk követni a mi jó anyánknak, az anyaszentegyháznak, bölcs rendeletét, szent szándékát és e szent bőjti időben ájtatosan akarunk Jézus szenvedéséről elmélni.

A mult évi elmélkedésünkben követtük szenvedő Jézusunkat szenvedésének útján a Kálvária hegyéig, ott felfeszítették őt, kezeit, lábait nagy szegekkel a kereszthez szegezték, a keresztet a rajta függő Jézussal felállították. Ott függ már Jézus! ... A keresz az ő halálos ágya . . . itt haldoklik, itt hal meg Üdvözítőnk, a mi legjobb Atyánk? A jó gyermekek szomorkodva veszik körül haldokló atyjoknak ágyát, figyelmeznak végső szavaira, mélyen hatnak ezek sziveikre, állandóan megmaradnak emlékezetökben, sikeresen munkálkodnak éltek tetteiben, — szívesen emlékezve szokták mondani: „ezek voltak boldogult jó atyám utolsó szavai, ezek atyai

[213]

intései, ezeket megtartom, teljesitem.” Álljuk körül mi is legjobb Atyánknak, kegyes Üdvözítőnknek halálos ágyát, a keresztet, halljuk utolsó szavait, üdvös tanulságokkal teljesebbek azok; az evangelisták Üdvözítőnknek a keresztről mondott hét szavát jegyezték föl, elmélkedjünk ezek fölött, ezek legyenek bőjti elmélkedéseink tárgyai. Mindenek előtt midőn Jézus nagy kinjai közt felnyitá szentséges száját, mennyei atyjának könyörög kinzóiért, halálos ellenségeiért: „*Atyám! bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek.*” (Sz. Luk. 23. 33.) E szavak felett elmélkedjünk ma, és tanuljuk meg szeretni ellenségeinket. A szeretet — Jézus tanításának veleje — mely minden emberre, még az ellenségre is kiterjed, ennek teljesítése kedves az Isten előtt, ez ismertető jele az ő tanítványainak, ez alapja üdvösségünk reményének, de a mely ellen kifogásokat, nehézségeket támaszt az önszeretet, azonban ezek elenyésznek, ha megfontoljuk az okokat, melyek minket erre köteleznek; lássuk azért 1-ör *az okokat, melyek tőlünk az ellenség, szeretetét követelik és 2-ör mi akadályoz minket e kötelesség teljesítésében?* Óh Jézus! ki tanításod és példád által ösztönözöl az ellenség szeretetére, segélj kegyelmeddel, hogy e kötelességünket megismerjük és teljesítsük is. figy.

Mi kötelez minket ellenségünk szeretetére? először is Jézus nyilvános parancsa: ezt t. i. az ellenség szeretetét kitűnőleg hirdeti az új szövetség isteni tanítása. Jézus eljövetele előtt azt vélték és tanították a zsidók, hogy semmi sem jogosabb mint az ellenséget gyűlölni

[241]

és üldözni, e hibás vélekedést nyilván helyeselték és megerősítették a papok és írástudók: s ez ellen kelt ki Jézus mindjárt első tanításában e szavakkal; „*Hallottátok, hogy mondatott: szeressed felebarátodat és gyűlöljed ellenségedet. Én pedig mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, kik titeket gyűlölnek és imádkoztatok üldözőitekért és rágalmazóitekért*” (Sz. Máté 5, 43—44.) Mily hatalmasan szól itt Jézus! más tanításaiban mint jó atya, kegyességgel szól — szeretettel, szelidséggel ajánl, int és édesget; itt mint Ur parancsol: „*En pedig mondom nektek*”, hogy e parancsolatnak isteni erejét kifejezze, mondja, és parancsolja mindenkinek minden kivétel nélkül.

b) E parancsolat teljesítésére nem csak szavával kötelez, hanem példájával is vezet. Tudjuk, mily sok ellenkezésekkel kellett Jézusnak megküzdenie, és mily sok sérelmeket tapasztalnia. Minden szándékai szavai, és tettei egyedül az emberek boldogítására valának irányozva, és még is legszentebb szándékai rosra magyaráztattak, legszebb tettei ki gunyoltattak, és ő maga is üldözésbe vétetett; de mindezeket békeségesen tűrte, e szeretet vezérelte szándékát és cselekedeteit. Ő a kiben bűn nem volt, kinek szájában álnokság nem találtatott oly sok üldözést szenvedett, és ezeket oly nagylelkűleg szenvedte, hogy Sz. Péter őt mint követésre méltó példát állítja szemünk elé ama szavakkal: „*Krisztus szenvedett értünk, példát hagyván nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek.*” (1 lev. 2. 21) Az evangéliom több tetteit említi Jézusnak, mint ellenségei iránti szeretetének példáit. Midőn azok, kikkel jött tett nem csak barátságosan nem fogadták, de embertelenül a városból is. kiutasították, és tanítványai e méltatlanság fölött fölín-

[215]

dulva, ezen háládatlanok megbüntetésére tüzet kívántak az égből — ő nem csak nem helyeselte ezt, de még azok iránti szeretetét bizonyította és heveskedő tanítványait meg is fedette mondván; „*Nem tudjátok minő lelkiek vagytok. Az ember fia nem jött lelkeket veszteni hanem üdvözíteni.* (Sz. Luk. 9. 55, 56.) Midőn iskárióti Judás tettetett barátsággal közeledett hozzá és áruló csókkal üdvözlé mondván : *Üdvözlégy mester! Jézus szána-* kodva az ő veszedelmén, gyöngéd szeretettel mondja neki: *Barátom ! mi végre jöttél ? Judás ! csókkal árulod el az ember fiát?* (Luk. 22. 47.) Szelidségével, szeretetteljes szavával akarta az elvetemedett tanítványt jó utra vezetni, a veszedelemből kiszabadítani. A főpap szolgája iránt, ki a többi fegyveresekkel Jézus elfogatásánál közreműködött, és kinek Péter fülét levágta — Jézus jótevő szeretetét mutatta, midőn fülét csodálatosan meggyógyította. Péter, ki az ő tanítását hallotta, csoda tetteit látta, jótéteményeiben részesült, istenségét elismerte, megvallotta, még is őt háromszor megtagadta, és Jézus még is szeretettel tekintett rá, töredelmességre indította, s a nagy lelki veszélyből kiszabadította. Valamint egész életében mindenkor, ugy és főképen halálában adta legkitünőbb bizonyosságát ellenségei iránti szeretetének: a legnagyobb kinok közt függ a kereszten, kimondhatatlan fájdalmakat szenved, és ellenségei minden emberi érzés ellenére még akkor is kegyetlenül bosszantják s gunyolják őt; az embertelenségnek legrutabb neme egy ártatlan szenvedőt szenvedéseiben gunyolni, még jótéteményeit és érdemeit is bosszantására fordítani, semmi sem keserítheti ugy az ember szívét, mint azoknak kárörömét látni, gunyolódását hallani, kiktől méltán lehetne hálát, köszönetet várnia. Mily érzékeny fájdalmat

[216]

kellott Jézus szívének szenvednie, midőn ellenségei a kereszt tövében gunyöröm közt fejüket rázták, őt káromolták és mondák: „*Hej ki lerontod az Isten templomát, és harmadnapra fölépítéd azt, szabadítsd meg magadat; ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről.*” (Máté 27. 40) „*Másokat meg szabadított, önmagát nem szabadíthatja meg; ha Izrael királya, szálljon le most a keresztről és hiszünk neki. Az Istenben bizott, szabadítsa meg most, ha akarja őt; mert azt mondta, hogy Isten fia vagyok.*” (42, 43) s ezekre mit tesz Jézus? szánakozik rajtuk, imádkozik értük „*Atyám! bocsáss meg nekik*” Ime tettel erősíti, mit szóval tanított: „*szeressétek ellenségeiteket*”, így a haldokló és szörnyü kinokkal küzdő Jézus még egyszer ajánlja az ellenség szeretetének kötelmét.

c) E kötelesség teljesítésére még hathatósabb és sürgetősebb lesz a felhívás azon hozzáadás által, hogy *e nélkül nem lehetünk az Isten fiai*; mert Jézus, midőn ezen parancsolatot adta, ezen jelentékeny szavakat tette hozzá „*hogy fiai legyetek Atyátoknak, ki mennyekben vagyon, ki az ő napját felvirasztja a jókra és gonoszokra, és erőt ad az igazaknak és hamisaknak. Mert ha azokat szeretitek, kik titeteket szeretnek, minő jutalmatok lesznek? nem azt cselekszik-e a vámosok is? És ha csak atyátok fiait köszöntitek, mivel cseleksztek többet ? nem azt mivelik-e a pogányok is.*” (Sz. Máté 5. 45. 47.) Ime ez feltétele annak, hogy Isten fiai legyünk, hogy ellenségünket szeressük, óh mily nagy méltóság mily nagy boldogság Isten fiainak lenni! ha ezek vagyunk, akkor Jézusnak testvérei, a mennyországnak örökösei vagyunk! Nem érdemli-e ez meg, hogy ellenkező hajlamunkat legyőzzük és ellenségünket szeressük?

d) Öszhangzásban van ezzel az Urnak azon fenye-

[217]

getése, mely szerint országából kizárja azokat, kik e parancsát meg nem tartják: „*Ha ti meg nem bocsátotok az embereknek, így szól Jézus — a ti Atyátok sem bocsátja meg nektek büneiteket*” „*ha pedig megbocsátjátok az az embereknek az ő büneiket, mennyei atyátok nektek is megbocsátja vétkeiteket.*” Még nyomatékosabbá teszi Jézus ezen tanítását amaz intése által: „*Legyetek irgalmasok mint a ti Atyátok is irgalmas. Ne ítéljetek és nem fogtok ítéltetni; ne kárhoztassatok és nem fogtok kárhoztattatni, bocsássatok meg, és megbocsáttatik nektek.*” (52. Luk. 6. 36. 37.) Megbocsátani, ellenségünkkel kimélő szeretettel bánni, ez az, mire minket az Üdvözítő életében és halálában szavával és példájával tanított és kötelezett, ez az, minek teljesítése esetén a legnagyobb jókról biztosított minket, s azért

e) a szent Atyák is egyetértőleg lelkesítenek az ellenség szeretetére. Tertulián az ellenség szeretetét az igazi keresztény ismertető jelének állítja, és azt mondja, hogy „*a keresztény senkinek sem ellensége; a jó barátot szeretni, közönséges kötelesség, de az ellenséget szeretni, ez a kereszténynek különös kötelessége*” (Lib. ad Scop. 1. 4) sz. Ambrus (serm. 10.) „*Ha atyádfia meg nem bántott téged, megérdemli, hogy szeressed — ha megbántott, szükséges, hogy jót tegyél neki, ez tökéletessége és kötelessége a kereszténynek.*” sz. Ágoston „*Mi nagyobb áldozatot nem adhatunk az Istennek, mint ha ellenségünket szeretjük.*” (Hom. 6.) Mind ezek elegendő indokok arra, hogy a keresztény szeresse ellenségét. Lássuk miben áll az ellenség szeretete? és mi áll útjában ezen kötelesség teljesítésének.

[218]

a) Az ellenség szeretete abban áll, hogy ellenségeink hibáit, s a tőlök vett sérelmeket mindig azon részről tekintsük, melyről azok leginkább menthetők; kevésbé bünsők, inkább gyarlóságnak mint rossz akaratnak tulajdoníthatók; a sérelmekért bosszuállást ne forraljunk, irántuk gyűlölséggel ne viseltessünk. Mindenekelőtt az ellenség szeretete tiltja a bosszuállást, tiltja rosztól rosszal fizetni és annak ki minket megsértett, nekünk kárt okozott, viszont sérelmet és kárt okozni, az ő szerencsétlenségén örvendezni. Erre emlékeztet minket sz. Pál apostol amaz intésével: „*Áldjátok a ti üldözőiteket, áldjátok és ne átkozzatok . . . senkinek rosztól rosszal ne fizessetek. Ha lehetséges a mennyiben rajtatok áll minden emberrel békében éljete, nem állván bosszút magatokért. Ha éhezik ellenséged tápláld őt; ha szomjuhozik, adj italt neki.*” (Rom. 12. 14—20.) A ki tehát ártani akar ellenségének, az nem teljesíti az ellenség szeretetének sz. parancsát; mert ez azt parancsolja, hogy jót tegyünk azokkal, kik minket gyűlölnék; (Luk. 6. 27) a ki ellensége ellen mindenütt uton, utfélen átkot szór, az igaztalanságot, melyet rajta elkövetett mindenfelé panaszosan hirdeti, hogy őt meg gyűlöltesse; az áthágja ama parancsot: „*Szeressétek ellenségeiteket;*” mert ez azt parancsolja, hogy áldjuk átkozóinkat és imádkozzunk rágalmozóinkért; a ki bántalmazva ellenségétől azon gondolkodik, mint szolgálhassa azt hasonlóan vissza, abban nincs Jézusnak lelke, ki üldöztetve, gunyoltatva és kinoztatva ellenségeitől érettök imádkozott: „*Atyám bocsáss meg nekik.*” A ki azt tartja hogy becsülete megsértését meg kell bosszulnia, ki gyávaságnak véli megbocsátani megsértőjének, az nem áll, nem jár az evangelium útján, nem követi Jézus példáját.

[219]

Ha tehát igaz keresztények akarunk lenni és a keresztény nevet nem méltatlanul viselni, oltuk el szívünkben a bosszuállásnak indulatát, tartsuk szemünk előtt Jézus példáját: „*Ki midőn szidalmaztatott, nem szidalmazott, midőn szenvedett nem fenyegetőzött*”(Péter 1 lev. 2. 23 v) hanem a rosztat mindig jóval viszonzta. Soknak nem tetszik e tan, nem a világ fiának, ki azt mondja: „meg kell magamat boszulnom.” Te akarsz magadat megboszulni te alávaló por, melyet egy lehelet elfúj? Te nyomorult ember akarsz boszut állani, midőn a mindenható Isten megbocsát? Te gyáva teremtmény akarsz fölemelni karodat, midőn az Isten az ő büntető kezét visszatartja ? Te felebarátod vérében akarsz fürösztetni kezedet, midőn az Üdvözítő vérével akarsz téged az örök kárhozatból kiszabadítani? Nem hallod Jézus szavát, ki csak nem azt mondja, a mit a nagy apostol sz. Pál irt Filemonnak: „Ez az ember, a kin te boszut akarsz állni az én fiam, fájdalmam fia, kit szenvedésemben nemzettem, véremmel s halálommal szereztem, ezért könyörgök ha van még valami tekintetem előtted, érettem engedj meg neki, a mit neki cselekszel úgy tekintem, mintha nekem tennéd, „*ha valami kárt tett neked, vagy tartozik, nekem számítsd be*” (Filem. 1. 10—18) én eleget teszek neked, hát te nem sokkal tartozol-e nekem? nem véremmel vettelek-e meg téged is? és nem e vér nyer e számodra kegyelmet? most e vért mutatom, erre kérek téged; ha ellenséged meg nem érdemli, nem érdemlem-e én meg helyette, hogy megbocsás neki ? Ha te ezt jól megfontolod, nehezen esik-e a boszut elfojtanod, és ellenségednek megbocsátanod?

Fontold meg továbbá ama hathatós indokot is, melyet így ad elő az Üdvözítő:
„*Ha megbocsátjátok az*

[220]

embereknek az ő bűneiket, mennyei Atyátok nektek is megbocsátja vétkeiteket” (sz. Máté 6. 14). Óh k.! ha ezt megfontolod, lehetséges-e hogy meg ne bocsáss és boszut állj ellenségeden? Óh fontold meg ezt jól, az Ur mondja: bocsáss meg és neked is megbocsátatik; tehát tőled függ, hogy bűneid megbocsátassanak, tőled függ, hogy neved az élők könyvébe beirattassék, vagy onnan kitöröltessék; ha te nem akarsz megbocsátani, érni fog téged az Urnak e büntető szava: „*Nincs irgalom annak részére, ki irgalmasságot nem gyakorolt*”, — és „*Irgalom nélkül való ítélete lesz annak, ki irgalmasságot nem cselekedett.*” (Sz. Jak. 2. 13.) A boszuálló részére nincs, nincs irgalom, nincs üdvösség; ennek sem imádsága, sem alamizsnája, sem böjtje, sem más jó cselekedete nem kedves Isten előtt, nem nyer áldást az égből, és maga mondja ki saját fejére a kárhozzatató ítéletet midőn így imádkozik : „*És bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek.*” (Sz. Máté 6. 12.)

b) Sőt nem csak a boszuállás, hanem még az ellenszenv fentartása is ellenkezik az ellenség szeretetével. Minden, a ki haragot, gyűlölséget forral szívében ellensége ellen, az megveti, kevésre becsüli, áthágja a kereszténység főparancsolatát, mely minden ily érzelmet tilt, és a szívből kizárni parancsol, azért int az apostol: „*Ha lehetséges a mennyiben rajtatok áll, minden emberrel békében éljete.*” (Rom. 12. 18.) Lehetséges-e ez, ha te szivedben haragot, gyűlölséget forralsz, ellenszenvvel, idegenséggel viseltetel iránta, és nem vagy hajlandó megbocsátani és a sérelmet elfelejteni? Gondold meg te, ki le nem akarsz mondani a te ellenséged iránti ellenszenvdről és még is azt tartod, hogy az ellenség szeretetéről szóló parancsot teljesíted, hogy mi mindnyá-

[221]

jan gyarló emberek vagyunk, és te is bűnös ember vagy, neked is szükséged van arra, hogy mások hibáid iránt türelemmel, irántad kimélettel legyenek; és ha te át látnád annak gondolkozását, érzését, ki iránt te idegenséget, ellenszenvet táplálsz, elismernéd, hogy erre nincs okod, mindenesetre pedig bár mint érezzen is irántad, a a te mennyei Atyád parancsolja, a te Üdvözítő példája mutatja, hogy őtet szeretni tartozol.

De azt mondod: *nehéz ám ezt tenni, a szívből minden ellenszenvet kizárni*, — nem tagadom, elismerem hogy ez nem könnyű, sőt valóban nehéz, nagyot, ön meggyőzést kíván tőled. Egy szent vértanuról van feljegyezve, hogy midőn birái, kik őt halálra ítélték, csodát kívántak tőle, azt felelte nekik: én titeket szeretlek, ámbár ti az én ellenségeim, üldözőim vagytok és az én kinzóimat megölelem, mintha testvéreim volnának s ez elég csoda nektek, mert ellenségét szeretni, kinzóinak megbocsátani, oly csoda mint holtat feltámasztani, az egyik úgy mint a másik természet fölötti tett. De azt mondod: „ez sokba kerül”, hát a boszuállítás nem kerül-e sokba ? nem törődöl-e magadban ? nem szenvedsz-e belsődben? nem kell-e sokat tenned, hogy magadat megboszulhassad? és mit nyersz ezzel? az emberek előtt elveszted becsületedet, az Isten előtt bűnössé leszel, kegyelméből kiesel; ellenben ha magadat legyőzöd, az emberek is becsülnék és az Isten is kedvel; másoknak sem esett ez könnyen, még is megtették, tekints a szentekre, nézd a vértanukat, nézd az Üdvözítőt; mindannyi ösztönző példákat látsz arra, hogy ellenségedet szívből szeressed.

c) Végre az ellenség szeretete még azt is megkívánja, hogy jótéteményedet, segedelmedet meg ne vond

[222]

tőle, hanem mikor lehet jót tégy vele. Erre int a szentlélek: *„Ha éhezik ellenséged adj enni neki; ha szomjuhozik adj neki vizet inni; mert így eleven szentet raksz fejére és az Ur megfizeti neked.”* (Példab. 25. 21. 22.) Ez nemesíti és tökéletesíti a kereszténynek érzelmét és fölemeli oda, hogy Istennek méltó fia legyen, kiben a mennyei Atyának képe ragyogjon, *„ki az ő napját fölvirasztja a jókra és gonoszokra és esőt ad az igazaknak és hamisaknak.”* Óh mily szép, mily nemes, mily keresztényi és istenes az átkot áldással, a rosztat jóval viszonzni; ez az miről az apostol szól — *„a rosztat jóval meggyőzni;”* ez az igazi ellenség szeretet, melyre példát adott az Üdvözítő, midőn a keresztet vérrel és halálveritékkel elboritva „áldást kért kinzóira e szavaival: *„Atyám bocsáss meg nekik!”* fogadd őket kegyelmedbe, engedd őket részt venni engesztelő halálom érdemében, én kérlek Téged, ne tulajdonítsd nekik bűnül a mit ellenem kegyetlenül mivelnek; *mert nem tudják mit cselekesznek.*” (Sz. Luk. 23. 34.)

Már maga a közönséges emberi szeretet is megkívánja tőlünk, hogy más embertársunk sorsa iránt részvéttel legyünk; tehát a mi ellenségünk is tárgya a mi részvétünknek és szánakodásunknak, ha ő szerencsétlen; tartozunk rajta segíteni, ha erre szüksége van; de más részről ellenségünk még jótévők is nekünk; mert minket hibáinkra figyelmeztet — (mit sokszor a jó barátok nem tesznek) — a béketűrésre alkalmat nyújt, az erény és tökéletességre ösztönöz és így a hálás szeretet is ösztönöz, hogy a jót jóval viszonzzuk, és azért köteleztetünk ellenségünket szükségében segíteni. Óh mily boldogító érzet annak tudata, hogy annak tettünk jót, ki. minket megrontott vagy megrontani akart.

[223]

Még is azt mondd nem lehet, hogy én jót tegyek ellenségemnek: — de kérlek jöjj ide Üdvözítőd keresztjéhez, nézd mint van megrakva sebekkel, kezei, lábai szegekkel vannak keresztül verve, be van vérével borítva, mily nagy kinok közt küzd a halállal, haldokolva összeszedi még végső erejét és miért? hogy imádkozzék, imádkozik: „Atyám! a te akaratodat teljesítettem, az áldozatot bevégeztem, a te igazságodnak eleget tettem, azt kiengeszteltem, ime én meghalok, add meg fiadnak utolsó kérését, melylyel hozzád esedezik; én meghalok, hallgasd meg könyörgésemet; az én üldözőimnek, kinzóimnak engedj meg; add az én ellenségeimnek kegyelmedet, szeresd őket mint én szerettem őket; fogadd el őket fiadnak, mint én testvéreimnek fogadtam őket, felejtsd el azon sérelmeket, melyeket rajtam elkövetnek; hajdan az Ábel vére boszuért kiáltott, de az én vérem kegyelemért kiált hozzád — bocsáss meg; tartóztasd vissza büntető kezedet, az én keresztet, melyet ők nekem készítettek, legyen az ő menedékek, sebeim szolgáljanak nekik ótalmul, vérem legyen megtisztulásokra; én meghalok, utolsó szavam irgalomért kiált hozzád: „*Atyám bocsáss meg nekik.*”

Igy tanuljuk ma Jézus keresztjénél, ellenségünket szeretni, nekik megbocsátani.

Jézus tanítása és példája e legszentebb kötelességünket ne csak ismertesse meg velünk, de azt követni is ösztönözzön; legyen mélyen szivünkbe vésve azon szent szava, melylyel ellenségünk szeretetét parancsolja. Lebegjen mindig szemünk előtt az ő példája, melyet életében és halálában a kereszten adott nekünk, ez minden gyűlölséget, haragot, ellenszenvet, boszuállást zárjon ki szivünkéből és abba az igaz tiszta szeretetet

[224]

lehelje, és oltson oly szeretetet, mely ne csak roszt ne, de jót is tegyen ellenségével. Erre ösztönözzön az Üdvözítő tanítása, parancsa és példája, ki még a kereszten is imádkozott ellenségeiért : „*Atyám bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek.*” — Amen.

[225]

Második nagybőjti beszéd. 1855.

*„Bizony mondom neked,
ma velem leszesz a paradi-
csomban.” Sz. Luk. 23. 43.*

Jót tenni, az embereket boldogítani, ez volt Jézusnak egész életében legkedvesebb foglalatossága, ez volt, ez maradt mindvégig még az ő kínos halálának ágyán, a kereszten is, legfőbb gondoskodása, mintegy elfelejtkezik kimondhatatlan kinjai között magáról, inkább másokról gondolkozik; halála óráján, mielőtt lelkét mennyei Atyjának kezébe ajánlaná, másokra irányozza gondolatát; látja kereszttje alatt kegyetlen ellenségeit, üldözőit, hóhérait, s legtisztább szeretettel, legbuzgóbb kívánsággal ezekért esedezik mennyei Atyjához: *„Atyám! bocsáss meg nekik; mert nem tudják, mit cselekesznek.”* (Sz. Luk. 23 34.) Az isteni szeretetnek ezen szavai meghatották a vele együtt kereszten függő latroknak szívét; az ellenségekért, a bünösökért mondott szívbeli imája: *„Atyám! bocsáss meg nekik;”* azoknak mentetegetése: *„mert nem tudják mit cselekesznek,”* annyira megindította és felvilágosította őt, hogy benne embernél többet látva, bűneit

[226]

bánatos szívvel beismerve, a bűn bocsánatban részt venni kívána, azért teljes hittel és bizalommal Jézushoz folyamodik esedezve: *„Uram! emlékezzél meg rólam, midőn országodba jutsz.”* (Luk. 23. 42.) S ekkor egy pillantást, az irgalom pillantását vetette Jézus reá, és neki e boldogító biztosítást adta: *„Bizony mondom neked ma velem leszesz a paradicsomban.”* Jézus e szavai fölött fogunk ma elmélkedni és megvizsgálni, mily nagy irgalmasságot és jóságot mutatott Jézus a jobbán függő lator iránt; meg adta neki a megtérésnek kegyelmét és megjutalmazta. *A latornak Jézus kegyelme általi megtérése lesz első és megtérésének jutalma lesz a második része elmélkedésünknek.* Figy.

Ezen lator nagy bünös voltának feltüntetésére elég azt mondani, hogy lator volt, ezen egyetlen szó minden gonoszságot magában foglal; nem olyan bünös volt ő, mint a ki gyarlóságból, tudatlanságból, hirtelen felhevülés, rábeszélésből vagy csábításból egyik vagy másik hibába esik, hanem ő uton álló rabló, gyilkos volt, ki uton utfélen az embereket megtámadta, összeverte, mindenöktől megfosztotta, meggyilkolta, vért ontani, másokat vagyonuktól életöktől megfosztani: ez volt kedvencz foglalatossága és minél nagyobb kiterjedésben és kegyetlenséggel üzhette ezt, annál nagyobb volt öröme; réme volt az egész vidéknek mindaddig, míg a büntető igazság kezébe nem került. Ilyen volt az egész élete, mint sz. Leó pápa mondja: *a vétket vétekre halmozta egész a kereszttig.* Ily nagy, ily czégyeres gonosztevő függ Jézus mellett a kereszten! Jézus egy irgalmas pillantással

[227]

tekint reá és megtéríti, a kegyelem mely Jézus pillantásával lelkébe száll, értelmét fölvilágosítja, szívét meglágyítja, követi a kegyelem ösztönzését és megtér. A hit megismerteti vele Jézus ártatlanságát és istenségét; a megilletődött szív elébe tárja bűneinek gonoszságát, beismeri bűneit, megismeri az Üdvözítőt és töredelmes szívvél Jézushoz folyamodik: „*Uram! emlékezzél meg rólam midőn országodba jutsz!*” Óh bűnösök! lássátok mily nagy a Jézus irgalma, mily hathatós az ő kegyelme, ha azt a bűnös elfogadja! A lator egy pillanat alatt megváltozik, megjavul, megigazul, ennek megtérésére három kivántatott: *erős hit, töredelmes bűnbánat, és bizodalmas remény Jézusban*, ezt mind megadta és eszközölte benne Jézus kegyelme.

a) Óh keresztény! akarsz e sz. örömet vigaszt és reményt nyerni ? tekints a keresztre szegezett Jézusra, ott mutatja neked hatalmát; a gonoszságban megrögzött latornak rossz akaratát magához vonja, nem akkor midőn halottakat támaszt, nem akkor midőn a zajongó tengert lecsillapítja, nem akkor midőn ördögöket üz, hanem mikor a kereszten függ, midőn gyaláztatik és káromoltatik, akkor téríti meg e bűnös lelket; de lássátok a latornak is eleven hitét, elismerni és megvallja Jézus ártatlanságát és istenségét, hallja a papi fejedelmek gunyolódásait, szidalmait, hallja az ő latortársának káromlását, e lator külső tekintetre nem lát Jézusban egyebet, mint emberi gyengeséget, sebeket, vért, szenvedést és a közeledő halált, mindamellert nem káromolja Jézust a többiekkel, nem tekint a külsőre, a kegyelem fölvilágosította őt belsőképen, elismeri az ártatlanságot, mely méltatlanul szenved, elismeri az Isten fiát, ki ártatlanul meghal, nyilván megvallja Jézus ártatlanságát és istenségét,

[228]

megfeddi káromló társát mondván: „*Te sem féled az Istent, holott ugyan azon büntetés alatt vagy. Es mi ugyan igazságosan, mert cselekedetinkhez méltó díjt veszünk; de ez semmi gonoszt nem cselekedett.*” (Luk. 23. 40 41.) De nem csak Jézus ártatlanságát hanem istenségét is elismerte és hitt benne, mert úgy tiszteli őt, mint Urát és királyját, kinek nem földi, hanem örök országa van, melyben nem ez életben hanem a halál után fog uralkodni. A hitnek belső világa mindent másképp mutat neki, mint a testi szemek látnak; a kereszt az ő szemei előtt azon királyi szék, melyet angyali seregek vesznek körül, a töviskoszoru az ő dicsőségének fényes koronája; a szenvedések és káromlások között ő Jézusban Istent imád, ki ez élet után az embereket országába vagy befogadja vagy abból kizárja, mit ezen szavakkal fejez ki: *Uram ! emlékezzél meg rólam midőn országodba jutsz !* Óh csodálatos megtérés ! kiált föl sz. Leo pápa, honnan ez a nagy hit? ki tanította és indította őt erre? hiszen ő Jézus tanítását nem hallotta, csodatételeit nem látta? a Jézus kegyelme, mely értelmét fölvilágosította, szívét megindította, Jézus ártatlanságáról, istenségéről elméjét meggyőzte, nyelvét és száját ezeknek megvallására felnyitotta, hitében megerősítette, megtérését megkezdette! s a mi még e lator hitében inkább csodálatra méltó, az, hogy ezen hit akkor támad föl benne, midőn ez majd minden emberben kialudott. Az apostolok és tanítványok, kiket Jézus magának különösen kiválasztott, kik tanítását hallgatták, csodatételeit szemlélték, kiknek szenvedését és halálát előre megjövendőlte, kik az ő nevében csodákat is tettek, kik még esküvéssel is erősítették, hogy őt soha el nem hagyják, benne meg nem botránkoznak, — még ezek is szenvedése és halála alkalmával

[229]

hitőkben ingadoztak s őtet elhagyták; ellenben ezen lator hitt Jézusban, hitét nyilván mindenki előtt megvallotta, ily élő ily tökéletes volt az a hit, mely őt megtérítette és ez a hit, a mely erőssé tette őt Jézus megismerésében, oly töredelmessé tette őt tulajdon büneinek elismerésében mert

b) Nem elég csak Jézusban hinni, s magát bünösnek ismerni, e hitet és elismerést bűnbánatnak is kell követni; de meg is volt ez a megtérő latorban, mert alig ismerte el Jézus ártatlanságát és istenségét, azonnal szeme előtt forgott az ő nagy bünös volta, eszébe jutottak ifjusága óta elkövetett minden gonoszságai, füleiben hangzottak az általa megtámadtak könyörgései, sirásai, szeme előtt látta az általa kiontott vért, mely az égből boszut és büntetést kért ellene, — de mindezek úgy tűnnek fel előtte, hogy azokat töredelmesen megbánja, a mit szabadon és nyilván meg vallott, midőn latortársát dorgálván valamint azért úgy saját gonoszságait is szemrehányólag említette mondván: *„Te sem féled az Istent, holott ugyanazon büntetés alatt vagy. — És mi ugyan igazságosan, mert cselekedeteinkhez méltó dijt veszünk, de ez semmi gonoszt nem cselekedett.”* Mi birta e latort e vallomásra? Nem más mint a bánat, a töredelmesség, — senki sem kéri, nem kényszeríti arra, szive érzelmét önti ki, vádolja magát, beismeri, hogy igazságos az ő büntetése — *cselekedeteinkhez méltó dijt veszünk.* — Senki sem szánakozik rajtunk, és méltán, mert mi sem szántunk meg másokat, kemény volt mint a kő a mi szivünk, melyet azoknak könyörgése, kik kezünkbe estek, meg nem lágyított; — mi a kereszten ruháinktól megfosztva függünk, és méltán, mert mi másokat ruháiktól, vagyonuktól megfosztottunk; a mi kezeink

[230]

és lábaink kegyetlenül a keresztre kötözték; de méltán, mert másokkal mi is kegyetlenül bántunk; sőt hogy az ő vallomása annál töredelmesebb, s alázatosabb legyen kívánja, hogy az ő gonoszsága a Jézus ártatlanságával egybe állittassék: mi ugymond mindezt megérdemeltük, de ez nem; a mi büntetésünk igazságos, de ezé igazságtalan; mi az élőknek vettük el életét, ez a holtaknak adott életet; mi mások javait elraboltuk, ez pedig mindezekkel jót tett; mi nagy gonosztevők voltunk, ez egészen ártatlan. *„Semmi gonoszt nem cselekedett.”* Ennyi gonoszság elismerése mit mivel e latorban ? elrémült, kétségbe esett-e? Oh nem, Jézus kegyelme ettől megőrizte őt, ez vigasztalja, ez nyújt neki reményt, Jézushoz, az Üdvözítőhöz folyamodik bizva az ő irgalmában.

c) Jézusra tekint összeszedi még elgyengült erőit, fölemeli szavát és könyörög: *„Uram emlékezzél meg rólam, midőn országodba jutsz!”* Lássátok, mily tökéletes az ő bizodalma Jézus irgalmasságában! Mily biztosan reméli büneinek bocsánatát és az örök életet! És ez fejezi be e töredelmes bünösnek megtérését és igazulását. Bizik Jézus könyörülő jóságában, tudja, hogy megbocsáthat, azért nevezi őt *Urnak*, mintha mondaná: Uram! te mindenható vagy, csak parancsolnod kell, és minden meglesz, te Ur vagy, te kegyelmezhetsz és büntethetsz; te ítélsz, felmentesz vagy elkárhoztatsz, s a te ítéleted igaz, te igaz, de irgalmas Ur vagy, a te irgalmasságodnak nincs határa. *Uram emlékezzél meg rólam!* Bizik, biztosan reméli büneinek bocsánatát és üdvösségét, csak Jézus emlékezzék meg róla, hiszi hogy Jézus szive oly kegyes, oly irgalmas, miszerint ha csak megemlékezik is róla, már biztos az ő üdvössége. Ő nem mondja: ne emlékezzél meg az én büneimről, bocsásd

[231]

meg azokat, hanem csak; „*emlékezzél meg rólam!*” emlékezzél meg hogy én a te kezéd mive vagyok, hogy te sz. véreddel vettél meg engem, és biztos vagyok, hogy, ha te rólam megemlékezel, nincs mitől félnem. Honnan e nagy bizodalom, e nagy vigasztalás, e biztos remény? Jézus kegyelméből! Hallotta mint imádkozott Jézus ellenségeiért és gondolá: Jézus imádkozik azokért kik az ő vérét kiontották, kész nekik megbocsátani; én is vért ontottam ugyan és nagy az én gonoszságom, de végtelenül nagyobb az ő irgalma, óh, ha csak rám tekint, irgalmas leszen: „*Uram emlékezzél meg rólam!*” Jézus irgalmából reméli büneinek bocsánatát és az örök életet; „*emlékezzél meg rólam midőn országodba jutsz;*” reméli, hogy Jézus őt befogadja országába, melyik országába? talán földi országába ? Oh nem ! Látja hogy Jézus már élete végéhez közelit, még csak néhány perc van hátra, és lelke elválk testétől, megszünik e földön élni; érzi önmagában is, hogy fogynak életerei s nincs a mi őt a keresztről élve megszabadithassa; nem vár, nem remél, nem kíván tehát Krisztustól semmi földi, semmi ideiglenest, kéri inkább a halál utáni országot az örökké tartó országot, a boldog örök életet. Jézus örök országát kéri, várja és reméli; e reménységét a szeretet lelkesíti, ő Jézussal akar lenni és így nyeri meg Jézustól megigazulását; az ő hite, töredelmessége és reménye tette őt Jézus tanítványává és barátjává, a kegyelem, mely elméjét megvilágosította és mely előtt lelki szemeit be nem zárta; a kegyelem, mely az ő szivét meg lágyította, és mely ellen azt meg nem keményítette; a kegyelem, mely a bizodalmat felgerjesztette és melylyel ő hiven közremunkála, — benne az igaz megtérést, az igazulást eszközölte, mely lelkét a büntől megtisztította, szivét

[232]

szeretetre gyulasztotta, Istennel egyesítette, Isten fiává tette! Óh mily csodálatos ereje van — kiált föl sz. Leó pápa — Jézus kegyelmének, mely egy nagy bünöst ki egész életében a kereszting bünre halmozott, egyszerre így megváltoztatott, jobbitott, megtéritett, a keresztről Jézushoz vezetett!

Ily ereje van Krisztus kegyelmének ! Melyik bünös ne bizzék tehát Jézus irgalmában ? Ne essél tehát kétségbe oh bünös ! bármily nagy és sok legyen bünöd nagy az Üdvözítőnek irgalma, hathatós az ő kegyelme. Megtérésedre neked is adja ő kegyelmét csak te ne zárd és ne keményítsd meg szivedet, kövesd a megtérő latort az igaz megtérésben, ha részt akarsz venni Jézus országában, ő Jézus könyörülő jóságának kegyelmét követve igazán megtért, és megtérésének jutalmát is vette.

A megtérő latornak ezen esdő szavára: „*Uram! emlékezzél meg rólam midőn országodba jutsz*” Jézus mindjárt ezt válaszolta: „*Bizony mondom neked, ma velem leszesz a paradicsomban.*” Vizsgáljuk meg e szavakat, mi különös jutalmat ad Jézus neki e szavakkal? olyat, minőt Jézus még egy bünös iránt sem mutatott; biztosítja őt üdvössége felől, és többet ígér, mint mennyit ez kért; első zsengeje azoknak, kik a megváltás jótéteményeiben részesülnek.

a) Több bünösről olvassuk az evangéliumban, hogy Jézus kegyelmével megtértek és Jézus őket büneik bocsánatáról biztosította; de egyről sem olvassuk, hogy őket egyszermind üdvösségök felől is biztosította volna; senkinek sem nyilatkoztatta azt, hogy többé vétekbe nem

[233]

esik, üdvösségét el nem veszi és hogy bizonyosan üdvözülni fog. — Sz. János evangéliomának 8-ik részében elő adatik egy házasság törésben éretett nő története ; ezt Jézus elébe hozták az irástudók és fárizeusok, hogy ítéljen felette. A nő büne bizonyos, maga sem tagadja. Jézus látván megtörődött szívének bánatát, de az ő vádlóinak is gonosz szándékát, hogy ezeket megszegyenitse, amaszt pedig megvigasztalja — azt mondá nekik: „*A ki bűn nélkül van köztetek, először az vessen követ rája.*” . . . „*Halván ezt, egyik a másik után kimenének ... és Jézus egyedül maradt és a középén álló asszony*” és Jézus kérdé: „*Asszony hol vannak a kik vádoltak? Senki sem ítelt el téged?*” Ez töredelmes alázattal felelé: „*Senki Uram!*” Mondá neki Jézus: „*Én sem ítéllek el téged. Eredj és többé ne vétkezzél.*” (VIII. 3. 11.) Mit tesznek e szavak? biztosítja a bűnös nőt, hogy ő sem kárhoztatja el és bűnét neki megbocsátja, de arról nem biztosítja, hogy a visszaesés veszélyétől ment lesz, sőt figyelmezteti és inti, hogy vigyázzon, és többé ne vétkezzék, így az asszonyt vigasztalva bocsátja ugyan el, biztosítván elkövetett vétkének elengedéséről de nem biztosítja egészen üdvösségéről.

Sz. Lukács evangéliumának 19-ik részében felvan jegyezve, hogy Jézus egyszer betért egy nyilvános bűnöshöz Zakeushoz, a vámosok fejéhez. Jézus e leereszkedése, kegyessége, beszéde és jósága egészen elbájolta Zakeus szívét elannyira, hogy megutálá, megbáná eddigi tettei igazságtalanságát és bánatának jeléül mondá: „*Uram! ime javaim felét a szegényeknek adom; és ha valamiben valakit megcsaltam, négy annyit adok vissza.*” Jézus Zakeus e jó szándékát és üdvös föltételeit jóváhagyá dicséré Zakeust, kegyelmébe fogadá s mondá:

[234]

„*Ma lett üdvössége e háznak, mivelhogy ő is Ábrahám fia; mert az ember fia azt jött keresni és üdvözíteni a mi elveszett vala.*” (9. r.) E szavakkal Jézus Zakeust biztosította hogy Isten fia lett, de nem arról, hogy Isten fia is marad és valóban üdvözülni fog.

Sz. Lukács ev. 7. r.-ben Mária Magdolna Jézus lábaihoz borul, és oly megtörődött szívvel tér Istenhez, hogy alig volt még oly megtérő bűnös mint ő, és alig tapasztalt oly kegyelmet, kedvezést és szeretetet mint ő. Megértvén, hogy Jézus a farizeus házában van, félre téve minden emberi tekintetet be rohan, a vendégek közt Jézus lábaihoz borul, mint bűnös bocsánatért esedezik, sóhajtozik, sir, könnyeivel áztatja Jézus lábait, leomló hajfűrtjeivel törölgeti, csókolgatja, drága kenettel keni. Jézus elfogadja e bűnös nőt, nem veti meg szeretetének szolgálatát, hanem a megigazulás kegyelmében részesíti őt mondván: „*Megbocsáttatnak neked büneid ... a te hited megszabadított téged. Menj békével.*” (37. 50. v.) Itt Jézus e bűnös nőnek büneit megbocsátja, neki kegyelmet ad; de vajjon e szavak által biztosította-e arról, hogy halála után egyenesen mennyországba megy ? hogy megtérése állandó lesz ? soha többé vétekbe nem fog esni ? Nem ! őt csak arról biztosítja, miszerint eddig elkövetett bünei megbocsáttatnak, töredelmességének könnyeivel lemosattak, ezek miatt nyugodtan lehet, a jövőre csak az a remény vigasztalta, hogy Isten továbbra is megadja neki az ő védelmező kegyelmét, megőrzi a bűntől, megerősíti a jóban, — e reményt nyújtották ugyan neki az Üdvözítő kegyes szavai, de csálhatatlan biztosítást nem adtak.

A kereszten megtérő latornak egészen másképen szól a biztatás; a haldokló Üdvözítő azt mondja

[235]

neki: „*Bizony mondom neked ma velem leszel a paradicsomban.*” Figyeljünk; nem mondja: a te bűneid megbocsáttatnak, hanem: én biztosítlak téged, hogy még ma részese leszel velem az örök boldogságnak; az az én szavamat adom, lekötöm neked, hogy te e pillanattól fogva az én barátom és az én országomnak részese vagy; megbocsátom minden bűneidet, elengedem minden adósságaidat; az én vérem, az én halálom eleget tesz érted, kegyelemem, szeretetem hozzám fűz téget; még ma, midőn lelkedet a halál testedtől elválasztja, azt magamhoz veszem, keblemen megnyugszol, mindenkor velem, örökre boldog leszel! Nem a legvigasztalóbb ígélet-e ez ? nem a legkülönösebb kegyelem-e, mely egy bűnösnek sem adatott megigazulásakor, csak egyedül a megtérő latornak. Nincs neki mitől félnie, Jézus szava biztosítja őt, hogy fölvétetik az ő országába, és boldogsága nem halasztatik, mert Jézus szava biztosítja őt arról is, hogy még azon nap a nyomorult földi életet boldog örök étellel fogja fölvaltani: „*még ma velem leszel a paradicsomban;*” és hogy semmi kétsége ne legyen, Jézus szavait esküvéssel erősíti: „*Bizony mondom neked*” a mit Jézus csak akkor szokott tenni midőn valami nagy titkot, rendkívüli dolgot, különös tanítást akart megerősíteni és kétségen kívülé tenni; óh mily különös jóságot és szeretetet mutat Jézus e megtért latorhoz, igen még abban is, hogy többet ad neki mint ez tőle kíván.

b) Óh ki foghatja meg — kiált fel sz. Leo pápa — e különös jóságnak titkát? hasonlitsuk csak össze a megtért latornak kérését és a kegyes Üdvözítőnek feleletét, és látni fogjuk, hogy az kevesebbet nem kérhet és Jézus többet nem ígérhetett „*Uram! emlékezzél meg rólam*

[236]

midőn országba jutsz!” így sóhajt a lator! Mit tesz ez? ez egy alázatos, félénk alattvalónak kérése, ki ura előtt szól, magát minden kegyelemre érdemetlennek tartja, és alig bátorodik a legcsekélyebbet kérni, mintha mondaná: Uram! légy kegyelmes nekem, ne neheztelj reám, midőn országodba jutsz, ne zárj ki engem, az lesz reám nézve a legnagyobb kegyelem, ha oda bebocsájtást nyerek, és ott a legutolsó helyet sem érdemlem, a te megemlékezésed is elég nekem, ezért könyörgök; szólhatott volna-e nagyobb alázatossággal? Kívánhatott e kevesebbet? — És Jézus mit ad neki ? a legfőbb kegyelmet. A lator nem várt szóbeli feleletet, egy kegyes tekintet, egy kis fejmozdulat elég lett volna neki; de Jézus többet tesz, felel, és igen kegyes, szeretetteljes szavakkal felel s biztosítja, hogy kívánsága teljesedni fog. Jézus egy szóval felelhetett volna, de nem — ő több szóval felel és ígéletét esküvéssel erősíti; a lator csak azt kérte, hogy Jézus emlékezzék meg róla, Jézus igéri miszerint nemcsak hogy megemlékezik, de országába is beviszi őt. A lator nem határozza meg az időt, hogy bemenvén országába mikor emlékezzék meg róla Jézus, — Krisztus időt határoz és megígéri, hogy minden halasztás nélkül még azon nap beviszi országába; a lator Jézus országába kíván jutni bár milyen legyen az, Jézus kijelenti, hogy az ő országa a paradicsom, a boldogság országa; a lator boldognak tartja magát, ha az ő országában az utolsó helyre juthat; Jézus megígéri, hogy ő vele, ő mellette a nyugalom helyen fog örüdni és boldog lenni, hogy őtet úgy fogja tekinteni, mint leghivebb szolgáját, mint legkedvesebb barátját s a hol ő lesz — ama mondat szerint: „*ahol én vagyok, ott leszen az én szolgám is*” ott fog ő is lenni. Mennyire felülmultra Jézus irgal-

[237]

massága a lator alázatos kérését! Ha ez egész életét ártatlanságban töltötte volna is, mondhatott volna-e neki Isten többet mint ezt: „*Ma velem leszesz a paradicsomban?*” De az is különös még, hogy a megtérő lator első azok közül, kik a megváltás jótéteményeiben részesülnek és Jézussal az örök boldog életbe be mennek.

c) Jézus az ő országát soha máskor paradicsomnak nem nevezte, csak akkor, midőn a megtérő latornak ezen ígéretet tette; annak jeléül, hogy a megváltásnak boldogságában azonnal részesül; Jézus megnyitja a vétek által elzárt mennyországának ajtaját, első megy be feltámadása után a mgnnyországba, és magával viszi oda, bevezeti, örökre boldoggá teszi a megtért latort.

Ily nagy, ily különös Jézusnak a megtért lator iránt tanusított irgalma és kegyelme, ennek azon szavait: „*Uram emlékezzél meg rólam ha országodba jutsz*” irgalmasságának legnagyobb kegyelmében részesíti ; neki többet adott mint az tőle kívánt, üdvösségéről biztosította, magával a paradicsomba be vitte. „*Ma velem leszesz a paradicsomban!*” Ki ne gerjedjen bizodalomra, ki ne bizzék Jézus irgalmasságában? Bár sok, bár nagy bűneid legyenek, ne essél kétségbe óh bűnös! lásd mint bánt a nagy bűnös latorral; bizzál benne, bizodalmasan folyamodjál hozzá, a bűnösökért jött ő a világra, azért jött, hogy ezeket felkeresse és üdvözitse; azért fáradozott és szenvedett, hogy őket megtérítse; azért ontotta szentséges véré, hogy bűneikből azzal biztosítsa; azért halt meg a kereszten, hogy nekik örök életet szerezzen. Bizzál Jézus irgalmában, de azért vakmerően ne bizakodjál, a bűnben meg ne átalkodjál; mert ha a Jézus mellett kereszten függő latrok közül az egyik üdvözü, mivel megtért, a másik, mivel bűneiben megátalkodott, elkár-

[238]

hozott. Óh bár ne legyen senki köztünk a ki bűnében megátalkodjék, és megtérésén Jézus kegyelmével ne munkálkodjék! Óh kegyes Jézus! valamint a jobboldon levő latorra irgalmasan tekintettel és megtérítetted, úgy tekints reánk is kegyesen, térits meg és megtérünk; add, hogy valamint a megtérő lator szerencsés volt hallani szentséges szádból e boldogító szavakat: „*Ma velem leszesz a paradicsomban!*”. ugy mi is hallhassuk egykor : „*Jöjjetek Atyámnak álldottai, birjátok a világ kezdetétől nektek készített országot!*” (Sz. Máté 25. 34.) *Ámen.*

Harmadik nagy böjti beszéd. 1855.

*„Jézus látván anyját, és
az ott álló tanítványt, kit sze-
ret vala, mondá anyjának
„Asszony! íme a te fiad;”
azután pedig mondá a tanít-
ványnak : „Íme a te anyád.”
— Sz. János 19. 26. 27.*

Mit nem tesz egy anya kedves fiáért! Jézus keresztyét körül állják halálos ellenségei, nem volt-e a halálosan gyűlölt és keresztre feszített Üdvözítőnek anyja a veszélynek kitéve, hogy majd ő vele is méltatlanul fognak bánni, őt szemrehányásokkal, gunynyal illetni és keseríteni? de ő mindezzel nem gondol, rokonaival Máriával és Mária Magdolnával egész a keresztyig közeledik, vagy azért, mert az ő fia iránti szeretete nem fél semmi veszedelemtől; vagy azért, mert ebben némi vigasztalást talál, ha közel lehet haldokló fiához, kit végtelen szeret vala. A tanítványok közül nem volt Jánoson kívül senki Jézus keresztyénél, ki elfogatásakor is őt Kaifás főpap házáig követte; a kedves tanítvány sem gondolt a veszélylyel, forrón dobogott keblében szive, lángolva égett Jézus

iránti szeretete, kinek keblén az utolsó vacsorán édesen nyugodott.

Miután Jézus a keresztyen kinzóiért, halálos ellenségeiért mennyei Atyjához könyörgött s a megtérő latort megvigasztalta és üdvösségéről biztosította, letekint a keresztyről, meglátja ott kesergő anyját és Jánost a kedves tanítványt. El lehet gondolni, mit érzett szive, hisz tudjuk, mily szánakozással, mily nagy részvéttel volt a náimi özvegy siránkozása iránt, ki egyetlen fiát kísérte a temetőbe, mint igyekezett annak könnyeit letörölni, keserűségében vigasztalni; maradhatott-e tehát érzéketlen és nagy megindulás nélkül, midőn tulajdon édes anyját, kit leggyöngédebb szeretettel szeret és tisztel vala, — egyetlen fia haldoklásánál keservesen sirni látja? elfelejtkezik saját nagy fájdalmairól és mély fájdalomba merült kesergő kedves anyját igyekszik vigasztalni.

Jézus látván anyját és az ottálló tanítványt kit szeret vala, mondá anyjának: „Asszony! íme a te fiad! Azután pedig mondá a tanítványnak: Íme a te anyád!” Ez volt Jézusnak harmadik szava a keresztyről. E fölött lesz mai elmélkedésünk. A kereszty tövénel áll Mária, Jézusnak anyja; a keresztyen függ Jézus, Mária fia; Jézus szól a keresztyről, Máriafájdalomba merülve hallgava áll a kereszty alatt. Lássuk 1-ör *mint áll Mária a kereszty alatt?* 2-ör *mint szól Jézus a keresztyről?* Ez lesz a beszéd két része. Figy.

Mária szivének legfájdalmasabb szomorúságában áll a kereszty alatt, de aláveti magát Isten akaratának és abban megnyugszik.

[241]

a) Képzeljétek a sz. Máriát Jézus keresztje alatt, képzeljétek az ő nagy fájdalmát! Ő anyja Jézusnak; egy anyának az ő legkedvesebb, legártatlanabb fiának — leggyalázatosabb, legkinosabb kivégeztetését szemlélni: lehet e az emberi szívnek ennél valami fájdalmasabb, és keserítőbb? Mária szerette Jézust, mert ez az Isten fia is volt, és ő ezt éktelen gyalázatok, iszonyu kinok között a kereszten haldokolni, meghalni látja! Ki foghatja föl, mily fájdalmat kellett Máriának szívében éreznie?! Szerette, véghetetlenül szerette Mária Jézust; mert test volt az ő testéből, vér az ő véreből; Jézusnak anyja volt Mária, de az ő anyasága nem a természet munkája; hanem a mindenhatóságnak csodája volt; az angyal köszöntésére a Szentlélek ereje által, szüzessége sérelme nélkül fogadta méhébe és szülte e világra Jézust; a jászolban mint Isten fiát imádta, születésével kezdődött, nevedésével nőtt Máriának Jézus iránti szeretete; vagy helyesebben szólva nem nőtt, mert elejétől fogva mindig mindenekfelett határtalan volt a Mária szeretete; minden a mi Jézust érdekelt, főképen érdekelt Máriát; Jézus volt Máriának minden öröme, vigasztalása és gyönyörűsége; nem lehetett csak kevés időre sem, Jézus nélkül. Emlékeztek á. k. mily félelem, mily aggodalom és gyötrelm fogta el Mária szívét, midőn az angyal kijelentette, hogy Heródes halálra keresi a kisdedet! Mária azonnal veszi szeretett kisdedét, elhagyja rokonait, hazáját, fut Egyiptomba, hogy őt a haláltól megszabadítsa! Tudjátok azt is midőn Jézus 12 éves korában Jeruzsálemben elmaradott szüleitől, és egy napi utazás után csak az éjjeli száláson vették észre, hogy Jézus nincs a rokonok közt — mint ők vélték — mennyire elrémült, mint sietett vissza, kérdezősködött és kereste

[242]

kedves gyermekét! Sirásával, panaszával tölte be Jeruzsálem utcáit, míg nem harmadnapra a templomban találta föl szeretett fiát, és ámbár föltalálván nagy volt az ő öröme, még sem állhatta meg, hogy fájdalmas érzetét e szavakkal ne jelentené: „*Fiam! mért cselekedtél így velünk?*” *Ime atyád és én bánkódva kerestünk téged.*” (Luk. 2. 48.) De mindez semmi azon fájdalomhoz képest a mit Jézus kiszenvedésekor szenvedett Mária! Most oh fájdalmas anya! nem a halál veszedelme fenyegeti fiadat, hanem maga a halál száll fejére! Nem egy kis időre, hanem mindenkorra elválaszt a halál fiadtól! Jézus a te fiad ellenségeinek kezében van, halálra, a kínos kereszt halálra ítéltetett, sőt már a kereszten függ! És Mária a kereszt alatt áll, nézi az ő kedves, — a kereszten függő, haldokló fiát! Áll mozdulatlanul szíve ver és majd meghasad, lélekzete akadozik, ajkai, tagjai reszketnek, könnyei záporoként hullanak, szavai elhalnak, a szomorúság és fájdalom, mint hegyes tőr átjárja a szívét, lelkét. Mindazon fájdalmakat, melyeket Jézus testében szenvedett, szenvedte Mária szívében! Miért? mert Mária Jézusnak anyja — és Jézus az ő fia volt! Nem volt még anya, ki úgy szerette volna fiát, mint Mária szerette Jézust; nem is volt még fiu, ki annyit szenvedett volna mint Jézus. Oh ki foghatja föl, mit szenvedett ekkor Mária szíve?! Többet szenvedett — ugymond Sz. Bernárd — mint minden vértanuk! Óh szülők, óh anyák! ti képzelhetitek némiképp Mária fájdalmát; ha megbetegszik, ha szenved, ha szemeitek előtt meghal gyermeketek, mit érez a ti anyai szívetek? ha talán több gyermeketek is van; hát ha csak egy van, kit nagy gonddal, fáradsággal fel neveltetek, kiből van minden örömetök, minden reményetek, ki öregségteknek gyámola lenne, ha ez

[243]

el hal szemetek előtt, óh mily nagy a ti szivetek fájdalma, mily vigasztalhatatlanok vagytok?! Hát ha még egy anyának az ő fia gyalázatos és kínos kivégeztetésén kell jelen lennie — mily nagy fájdalomnak kell ennek lenni, ha mindjárt tudja is, hogy fia rosz, még iránta is kiméletlen volt és tudja, hogy gonosz tetteiért igazságosan ítéltetett halálra! Az anyai sziv meg nem tagadhatja magát, megtörik fia szenvedésén; de ha azt tudja, hogy az ő fia jó, ártatlan, jó magaviseletével nem csak anyjának, hanem másoknak szeretetét is kiérdemelte, vajjon nem hasad e meg fájdalmában az anyai sziv? Mária látta az ő kedves fiát haldokolni, a leggyalázatosabb, legkínosabb halállal meghalni; tudta, hogy ártatlan, soha senkit meg nem bántott, mindenkivel jót tett, betegeket gyógyított, szomorúakat vigasztalt, halottakat támasztott, tudta hogy Isten fia, és ezt az ő ártatlan hát, az emberek ezen jótevőjét és Isten fiát látta ily igazságtalanul keresztre feszíteni, kegyetlenül meggyilkolni, tudja hogy e nagy istentelenséget, égbe kiáltó kegyetlenséget Isten büntetetlenül nem hagyja; mindannyi ok, mely neveli fájdalmát és keserűségét: csoda lett volna e tehát, ha ily fájdalom miatt megrepedt volna Mária szive? Lehetetlen is lett volna ezt neki kiállani, ha az Isten hatalma meg nem erősítette volna. Látta a keresztén az ő kedves fiát, az Isten fiát, azért határtalan volt az ő fájdalma, de látta egyszersmind a keresztén a világ Megváltóját, ez erősítette őt, hogy magát Isten akaratára hagyja és abban megnyugodjék.

b) Mily csodálatos, mily különös az isteni kegyelem működése! gyakran oly érzelmeket egyesít egy szivben, melyeket nem lehet egyesíteni: a legkeserűbb szomorúságot, legédesebb vigasztalással; a legédesebb fájdalmat,

[244]

a legcsendesebb megnyugvással; ezt látjuk a kereszt alatt álló fájdalmas anyában! Az ő lelki gyötrelme oly fájdalmas, hogy fájdalmasabb nem lehet; mert ő mint jó anya Jézust igen szerette; azonban szivének nyugalma, engedelmissége is oly nagy, hogy nagyobb nem lehet; mert ő mint legszentebb, legtökéletesebb lélek Jézust szerette, benne az emberi nem közbenjáróját, Üdvözítőjét szemlélte, azért volt oly nagy lelki erőssége, hogy semmi gyengeséget nem mutatott; akaratának oly átadása és engedelmissége, hogy egészen megnyugodott! Óh mily boldogok azok, kik Jézussal és Jézusért szenvednek és keseregnek, ezek mindenkor vigaszt és megnyugvást lelnek! Bár mint vérzett is Mária szive, bár mily fájdalmasak voltak annak mély sebei; nem vett erőt azon a nemi gyengeség és emberi gyarlóság; jó előre elkészítette őt az ég e megpróbáltatásra; kétszer kellett Máriának az ő fiát a mennyei atyának följánlani: egyszer a templomban, most a keresztén, ott gyermek-, itt férfi korában, ott a bölcsőből, itt a keresztről. Születése után negyvenedik napon a templomban bemutatta, föláldozta, a mennyei Atyának, akkor a Szentlélek az öreg Simeon: által ezt megjövendölte neki mondván: „*Ime tétetett ez sokak romlására ... és jelül, melynek ellene mondatik, és a te lelkedet is tör járja át.*” (Sz. Luk. 2., 34., 35.) E szavakat megtartá Mária szivében, ezek fölött elmélkedett és magát a fájdalmas áldozatra elkészítette, várta a keserű órát és megérkezett, látta sz. fiát a keresztén, mint cél táblát, mely ellen az átkok és káromlások nyilai repültek, az ő szive érezte a törnek fájdalmas szurásait, lelke legmélyebb szomorúságba merült, de azért nem veszté el türelmét, nem fakadt panaszra mint hajdan Rachel; nem panaszkodott az ég szigora, nem a föld

[245]

igazságtalansága ellen; nem kért az égből büntetést a zsidók kegyetlenségére, nem rogyott össze elájulva — a földre — hanem az evangélium bizonyítása szerint *állott* a kereszttel, nyugottan, teljes megadással *állott!* Ágár nem nézhette, hogy fia szomján elhaljon, messze eltávozott tőle; Mária a kereszthez közeledik, látni akarja fia halálát. Ábrahám Isten parancsára fiát feláldozandó, a hegy alatt hagyja cselédeit, hogy ne lássák az ő szomorúságát; Mária rokonai társaságában, a temérdek nép jelenlétében nézi az ő fiának véres áldozatát a nélkül, hogy önkivületbe esnék; látszik ugyan rajta a szomorúság, de egyszersmind az Isten akaratábani megnyugvás is. Honnan Máriában ez erős nagylelkűség? Onnan, mert Mária az ő fiában a világ Megváltóját szemléli, tudja, hogy ő a mennyei atyának rendeléséből az emberek üdvösségeért hal meg; benne nem az emberek ítélete, hanem az isteni igazság határozata vitetik végbe, úgy hogy ő benne mindenek beteljesednek, mik a törvényben és a próféták által megíratk, hogy feláldoztatik, mert erre szeretetből magát elhatározta; mert ő ez órát, a véres áldozat óráját várta; ez az ő mennyei Atyjának akarata, ez az ő szívének kívánsága, ebben van az emberi nem megváltása; hogy ne egyezett volna ebbe Mária az emberek legszentebbike? Kinek lelke átlátta az Isten szeretetének és az emberi nem megváltásának nagy titkát; Jézus vére kiontatik, de ez eltörli, lemossa a világ bűneit, a kereszten meghal, de ez által a halál meggyőzetik, és nekünk örök élet szereztetik; az ő fia a kereszten gyaláztatik, káromoltatik; de épen ezen keresztre feszített fog napkeletről-napnyugatig minden népektől imádatni; ő gyalázat és kínok közt hal meg; de harmadnapra dicsőségesen föltámad, a halálon és poklon

[246]

fog győzedelmeskedni; ezeket forgatja Mária elméjében, és alázattal imádja Istennek örök végzetét, szilárdan áll a kereszttel, megújítja szívében, mit az angyal üdvözlétére mondott: „*Legyen nekem a te igéd szerint.*”

Hogyan is gondolkozhatott, érezhetett volna Mária másképpen? hiszen ő mindenkor egyesülve volt a mennyei Atya és a sz. fia akaratával, szerette Istent, szerette az embereket, imádta Isten akaratát, ohajtotta az emberek megváltását; nem volt más eszköz a bűnért való elégtételre, nem volt más engesztelő áldozat, mint Isten bárányának föláldozása. Jézus vérenek kellett az emberek bűnét lemosni, az ő szenvedésének és halálának kellett az Isten megsértett dicsőségét helyreállítani, s a világot megváltani, az ördög országát lerontani; ebben talált Mária megnyugvást, így érzett Mária, midőn a kereszttel állott; szomorkodott; mert Jézus az ő fia volt, megnyugodott; mert Jézus a világ Megváltója volt, szeretet volt oka szomorúságának; szeretet volt oka Isten akaratábani megnyugvásának.

Igy kell nekünk is éreznünk á. k.! ha Jézus szenvedésének és halálának titkát eleven hittel meggondoljuk. A kereszten iszonyu kínok közt haldokló Jézus látásán a szeretet elszomoríthat de meg is vigasztalhat minket. Hogy ne szomorkodnék el a mi lelkünk, ha látjuk Jézus nagy fájdalmait, sebeit, szentséges vérét és kínos halálát? hiszen, óh én lelkem, te éretted szenved, vérzik és hal meg az Üdvözítő! óh, hogy ne sirjak én, midőn érettem szenved, vérzik és hal meg az Üdvözítő! hogy éljek én vigan midőn értem hal meg az élet? De vigasztalást is nyerhetsz, mert ime az Isten fia szenved, ki engem szeret, szenved, hogy engem megváltson a bűntől, a bűnnek büntetésétől, az ördög rabságából kiszabadítson; az

[247]

Isten igazságának eleget tegyen, nekem üdvösséget szerezzen; szenved és meghal, mivel engem szeret és tőlem is akar szerettetni. Az ő keresztje az én oltalmam, az ő szenvedése az én gyógyulásom, az ő vére az én erősségem, az ő halála az én életem ! Hogy ne gyuljon tehát viszon szeretetre szivem, hogy ne reméljen az én lelkem midőn a keresztre tekintek és Máriát, a fájdalmas anyát a kereszttel erős lélekkel állva és megnyugodva látom?! Lássuk már *mit szól Jézus a keresztről Máriához és mint gondoskodik fájdalmas anyjáról?*

Jézus a kereszttel álló fájdalmas anyát e szavakkal szólítja meg: „*Asszony ime a te fiad.*” E szavakkal bizonyítja sz. anyja iránti előre látó gondoskodását, hathatós oltalmazását és fiui tiszteletét.

a) Jézust az isteni Üdvözítőt a közeli halál készül elválasztani szeretett anyjától Máriától, és megemlékezve az anyai szeretetnek mindazon jó tetteiről, melyeket születésétől egész a kereszttig érte végbe vitt, megemlékezve, hogy őt mint egy jó és talán legjobb édes anya ápolta, gondosan táplálta, minden szükségességekkel ellátta, szorgos vigyázattal őrizte, szerette, — végső óráiban viszon szeretetének jeléül gondoskodik, rendelkezik jövő sorsáról, midőn így szólítja anyját: „*Asszony ime a te fiad!*” Mint ha mondaná: Minden asszonyok között legáldottabb asszony és minden anyák között legfájdalmasabb anya! a halál elválaszt bennünket, de én azért el nem hagylak téged, a mi szivünk, lelkünk ezután is egyesülve marad, gondoskodom felőled; ime itt áll az én legkedvesebb tanítványom, ő lesz

[248]

én helyettem ezután a te fiad, ő fog rólad gondoskodni, ő fog téged tisztelni, szeretni, úgy mint ha én melletted volnék, ő fog gondoskodni, hogy semmiben fogyatkozásod ne legyen, az ő szeretete mindent megtesz neked, a mit egy jó fiu csak megtehet édes anyjának; ő most a te fiad, benne engemet szemlélj, ő velem úgy bánj és úgy beszélj mint velem, ő lesz a te vigasztalásod, oltalmazód és mindened én helyettem! Nem fiui szeretettel gondoskodott-e tehát Jézus szent anyjáról ? Igaz ugyan, hogy Jézus és János között nagy különbség van; nagy különbség az Isten és Zebedeus fia között, nagy különbség az emberré lett Isten és csupa ember között; de ez már másképpen nem történhetett; eljött az óra, hogy ő Atyjához visszatérjen, maga helyett embert kellett rendelnie, és azt rendelte ki az emberek közül neki legkedvesebb volt, Jánost, a kedves tanítványt rendelte, kit minden tanítványai közül legjobban szeretett, kiből leginkább bizott, ezt tette maga helyett fiának, ily szeretettel gondoskodott Jézus anyjáról, de oltalmazta is őtet.

b) Nem kellett-e Máriának a zsidók dühétől félnie, ha őt Jézus anyjának elismerik? nem, mert Jézus oltalmazta őtet, azért némelyek azt tartják miszerint Jézus Máriát azért nevezte asszonynak és nem anyjának, hogy meg ne ismertessék, és a zsidók kegyetlenségének ki ne tétessék; de ez nem áll . . . Jézus Máriát a kereszttel is nyilván anyjának ismerte, és neki mint a ki fiától megfosztatik, világos, mindenki által érthető szóval maga helyett más fiat rendel, de azért Máriának semmi bántódása nem történt, és vajjon miért? azért mert Jézus őtet oltalmazta: az a hatalom, mely a kertben elfogatásakor ellenségeit a földre sujtotta, az a hatalom, mely

[249]

nekik ott megparancsolta, hogy tanítványait szabadon bocsássák, és azoknak ne ártsanak, Jézusnak ezen isteni hatalma eszközölte, hogy az ellene dühöngők az ő anyjának semmit ne tehessenek, Jézus oltalma minden veszélytől megőrizte Máriát, és valamint Mária Jézust születésekor Heródes üldözése ellen megmentette: úgy Jézus most a kereszten a zsidók dühössége ellen őt isteni hatalmával oltalmazta, de fiui tiszteletét másképen is bizonyította.

c) Hogyan? talán mert őtet asszonyoknak és nem anyának nevezte ? igen, első tekintetre úgy látszik, mintha Jézus e szóval: *asszony!* nem valami nagy tiszteletben részesítette volna Máriát; de ha a sz. írás értelme szerint e titokteljes szót kimagyarázzunk, nem marad fen kétség a felől, hogy Jézus e szóval máriát nagyon megtisztelte. Mert e szó e mondat által: „*Asszony! ime a te fiad!*” azt jelentette Jézus a kereszten, hogy benne és Máriában teljesedik be a legelső, legrégibb jövendölés az emberi nem megváltásáról, hogy Mária minden emberek közt legdicsőbb részt vesz a világ megváltásában, azért nevezi őt asszonyoknak, és Jánosban, kit maga helyett fiának nevez, őt a választottak (az emberek) anyjává teszi; lehet e ennél nagyobb megtiszteltetés? E titok kiviláglik, ha a jövendöléseket az evangéliumi történettel egybevetjük, vegyétek észre, mint tiszteli az Isten fia a kereszten az ő anyját? asszonyoknak nevezi őt, miért? annak jelentésül, hogy a megváltásnak első jövendölése Mária által teljesedett be. Tudjátok, hogy első szüleink eleste után Isten megváltót ígért; Évát az első asszonyt a sátán kigyó képében bűnbe ejtette és az asszony által Ádám is engedetlen lett, hasonlóan vétkezett, a bűnt büntetés de egyszersmind a megváltás ígérete is követte, mert így

[250]

szóla Isten a kigyónak: „*Ellenkezést vetek közötted és az asszony között, a te ivadékod és az ő ivadéka, között, ő megrontja fejedet, és te sarka után leselkedel.*” (Mózes 1. könyv. 3. 15. v.) Ezen alapszik a megváltás reménye, a Messiás ígérete, e szavakkal Isten igéri: teremtek egy asszonyt, ez egy fiat szül, az asszony és sátán között engesztelhetlen ellenségeskedés lesz, te sátán leselkedni fogsz utána és ivadéka után, de ő az ő fia által megtöri fejedet, ennek fia a te gonosz izgatásodra megöletik, de ez épen halála által fog téged meggyőzni, hatalmadat megrontani. Kicsoda az az asszony kiről Isten szól? a sz. atyák egy értelemmel mondják, hogy ez Mária, Jézus szüz anyja. Kicsoda az ő szülöttje és ivadéka ? Jézus az élő Isten egyszülött fia, a ki Máriától születve emberré lett, és ivadékai mindazok, kiket Jézus magának elválasztott és Jánosban anyjokká tett. Kicsoda a kigyó ? a pokolbeli sátán ki eleitől a mi vesztünkre dolgozik. Mikor törtetett meg a pokolbeli kigyó feje ? nem akkor-e, midőn az ember fia a kereszten függött ? nem ott győzte-e le a sötétség fejedelmét? Nem az ő halála által rontatott e meg az ördög hatalma ? Mikor lett Jézus az első szülött a választottak között ? nem akkor e midőn úgy egyesült az igaz és hiv lelkekkel, hogy ő azoknak feje, ezek az ő testének tagjai lettek? Nem a kereszten-e, nem az ő halála által-e? midőn ő minket vérén megvett? és halálának érdeme által erőtt adott a sátán kísértésének meggyőzésére? Mindezek következtében akkor midőn a kereszten anyjának mondá: „*Asszony ime a te fiad!*” Szent anyja iránt a legnagyobb legkitünőbb tiszteletet mutatott; evvel bizonyította, hogy e pillanatban az ő tette által teljesedik be a megváltás nagy munkájáról szóló jövendölés, s azért mondja neki: „*asszony*” mintha

[251]

mondaná: te vagy az az asszony, kiről Isten a paradicsomban szólott, az az asszony, kitől született az, ki meggyőzi a pokolbeli kigyót, ki a világ Megváltója lesz; az az asszony, ki első szüleinknek megígértetett, s kit eleitől fogva óhajtva vártak minden nemzetségek; azon asszony, ki anyja lesz minden igazhivőknek, minden választottaknak az Isten fiainak. Az emberek a kigyó csalárdsága által Isten haragjának, a kárhozatnak fiai lettek, most a kigyó meggyőzetett, most az emberek az én szenvedésem és halálom által az én atyámfiai lettek, Isten ismét az ő atyjok, és mivel velem egy testben egyesültek, testvéreim és ezentúl a te fiaid, eddig én magam voltam a te fiad, kit te szültél, de mostantól fogva minden tanítványaim minden hívem a te fiaid, mindezeket képviseli itten János, ki már a te fiad. Óh mi mély titka ez Maria iránti szeretetének, mily nagy titka Mária iránti tiszteletének! Jobban nem tisztelhetette Jézus Máriát az ő anyját mint midőn utolsó szavával azt bizonyította, hogy Mária az az áldott asszony, ki a pokolbeli kigyó fejének megtörésére, az emberi nem megváltására eszközül választatott, és hogy az üdvözítőnek és minden igaz hívőknek és választottaknak anyja lett.

Oh k.! mily üdvös tanítást vehetünk mi Jézus azon testéből, hogy a kereszten szent anyjáról gondoskodott! A kereszt — ugymond sz. Ágoston — tanító szék, melyről Jézus e szavaival tanítja a gyermekeket, miképen gondoskodjanak, rendelkezzenek elaggott, elgyengült szüleik ápolásáról; arra tanítja őket, hogy szüleiknek ily elgyengült állapotjukban szívesen gondjukat viseljék, szorgalmasan ápolják, és ha ők hamarabb elhalnak, hogy végkép elhagyatva ne legyenek, végrendeletben felőlők

[252]

intézkedjenek, s őket jóakaróiknak és barátaiknak ajánlják; ezen erkölcsi tanítás hasznos is, szükséges is, ez természeti és keresztényi sz. kötelesség is, melynek teljesítésére Jézus példája is hathatósan ösztönözzön mindenkit.

De ez még más üdvös tanulságot is nyújt. Mária a Jézus keresztje alatt áll, Jézus gondoskodik felőle, oltalmazza őtet, nagy tiszteletet mutat iránta! Óh k.! akarsz-e a te Üdvözítődtől gondoskodást, oltalmat, szeretetet remélni? óh akkor állj Máriával gyakran a Jézus keresztje alá, fontold meg törődött szíveddel, mit és miért szenved Jézus a kereszten? és vigasztalva fogod tapasztalni, hogy Jézus szeretettel gondoskodik felőled, s oltalmaz téged. — Ha el vagy hagyatva és nincs a ki vigasztaljon, jöjj Jézus keresztje alá — ő megvigasztal téged, ő a te boldogításodat munkálja, ő szenved, hogy te örvendhessél, ő megsebesítettett hogy a te lelki sebeid meggyógyuljanak, ő meghal, hogy te élj; az ő keresztje és halála, a te boldogságodnak reménye és biztositéka. Ha megvetnek, üldöznek téged és nincs ki oltalmazzon, állj Máriával Jézus keresztje alá, ő fog téged oltalmazni; ha a kísértetek hevesen ostromolnak, folyamodj a kereszthez, ne félj a kísértőtől, ha hetedmagával üt is reád; itt a te oltalmad, a te szenvedő Üdvözítő megrontotta az ördög hatalmát, és erőt ad neked annak meggyőzésére. Igaz dicsőségre törekszel óh k.! állj a kereszt alá, tekints a kereszten szenvedő Üdvözítőre, nézd mennyire becsüli lelkedet, szentséges vérén, életén vásárolta azt meg; távol legyen tőled másban, mint Jézus keresztjében dicsekedni, itt a kereszten emelt ő téged nagy tiszteletre, itt gazdagított a kegyelmek kincseivel, itt fogadott testvérévé és örökösévé, itt rendelte az ő szüz anyját

[253]

anyádnak — itt tett téged Isten fiává. Óh én Jézusom ! a te keresztedben keresem és találok én vigasztalásomat, oltalmamat, dicsőségemet, — ezt a te keresztedet ölelem és szívemhez szorítom, ebben a te végtelen szeretetedet imádom, ezt boldogságom és örök üdvösségem reményének tartom, a te kereszted árnyékában kívánok nyugodni és üdvösségemet megnyerni. Ámen.

[254]

Negyedik nagybőjti beszéd.

1855.

*„Istenem ! Istenem ! miért
hagytál el engem ? Máté 27. 46.*

Az Isten fia a hatodik óra kezdetén, azaz a mi idő számításunk szerint déli tizenkét órakor szegeztetett a keresztre. A kereszten kiejtett első szavával ellenségeiért a bűnösök üdvösségeért esedezett mennyei Atyjának; második szavát a jobbán függő megtérő latorhoz intézte, minden igazán megtérő bűnös vigasztalására; harmadszor szent anyjához és kedves tanítványához szólott — minden ájtatos lelkek iránti szeretete jeléül és miután irgalmasságának és szeretetének e három szavát kimondotta, a tiszta világos nap sötét éjjellé változott át, az égi testek rendes folyása ellenére szokatlan időben és órában a nap úgy elhomályosodott, mintha kialudott volna világa. — és rémitő sötétség borítá el nem csak a Kálvária hegyét, nem csak Judeát, hanem az egész földet „*Hat órától kilenczig*” az az a mi idő számításunk szerint déltől délutáni három óráig sűrű „*sötétség lőn az egész földön.*” (Sz. Márk 15. 33.) Ezen egész idő alatt csendes elhagyatottságban függött Jézus a kereszten,

[255]

semmit sem szólott, csendes hallgatása, békés szenvedése, sebeiből bőven folyó vére eléggé szólott ártatlanságáról és szeretetéről; ezen három óra alatt időt engedett a Kálvária hegyén lévő gyilkosainak káromlóinak és ellenségeinek meggondolni, hogy mit cselekedtek? hogy megismerjék és megbánják gonoszságukat és ez által az ő vérenek érdemét a megváltást hasznukra fordítsák; azonban nem szüntek meg a gonoszok káromlásai és kegyetlenségei. Midőn közeledett a kilencz óra az az a mi számításunk szerint a délutáni három óra, erős hangon fölkiált Jézus, keservesen panaszkodik, hogy oltalom segítség vigasztalás nélkül szenved, és szenvedésében még az Istentől is elhagyatott. „*Kilencz óra tájban*” írja sz. Máté — „*Kiálta Jézus nagy szóval, mondván: Éli! Éli! lamma szabaktáni ? az az Én Istenem ? Én Istenem! miért hagyta el engem!* (27. 46.) Ez Jézus negyedik szava a kereszten.

Óh k.! Kit ne inditana meg Jézus e keserves panaszszava? hiszen e szavak hangja, ereje, az ember belsejét, csontját, velejét is áthatják! Lehet-e ennél keserűbb, megrendítőbb, siralmasabb panasz?! Jézus! a ki a kereszten minden vigasztalásnak szerzője, ki valamikor csak száját a szólásra megnyitotta, mindenkor kegyelem és vigasztalással teljes szavakkal szólott, ki a megtért latort vigasztalta, bátorította, országának ígéretével fájdalmát enyhítette és őtet erősítette, ki az ő elkeseredett szeretett anyját és elszomorodott kedves tanítványát is vigasztalta, ezek éles fájdalmát csendesítette, enyhítette, ez a Jézus most maga is vigasztalás nélkül van és az Istenhez kiált: „*Istenem! Én Istenem, miért hagyta el engem?*” Jézusnak a kereszten kiejtett e negyedik szava nagy titkot, s üdvös tanulságot foglal magában. A szent

[256]

atyák a haldokló Üdvözítőnek e szavát közönségesen akkép magyarázzák, hogy az Üdvözítő itt nem a maga személyében, hanem a bűnösök nevében sóhajtozott és ez által is az ő határtalan szeretetét bizonyította, elgondolta a kereszten az emberek elhagyattatását és ez tört ki belőle ama szivrepesztő panasz szavakra: *Én Istenem!* stb. Jézus itt a megátalkodott, bűnösök elhagyattatásán szomorkodik, ez első oka az ő keserű panaszának; — Jézus itt megszenteli az elszomorodott ájtatos lelkek elhagyattatását, ez második oka sóhajtozásának — e kettőnek bővebb előadása lesz a mai beszéd — és elmélkedésnek tárgya. Figy.

Sz. Leo pápa Jézusnak e szava fölött elmélkedvén azt mondja, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, a ki a mi fejünk, minket mindnyájunkat mint tagokat magában egyesített és minden megváltottak nevében kiáltott: „*Én Istenem! Én Istenem! miért hagyta el engem?*” Ki nem tudja, mily nagy volt Jézus szeretete az emberek iránt, tekintve üdvösségöket? Mily forrón kívánta vérét ontani a világ megváltásáért? és a mily buzgón kívánta, hogy az emberek üdvözüljenek, oly mélyen elszomorodott, hogy azok közül sokan elkárhoznak, sokakra nézve hasztalan lesz az ő megváltása; az ő szeretete szeme elé állítá sok oly bűnös megátalkodását, kiket Isten az ő sok vétkeik és azokban való megátalkodásuk miatt elhagy, megvet, elkárhoztat; ez az elhagyatás szomorítja most Jézust, szánja az emberek boldogtalanságát és kérdi mennyei Atyját miért hagyta el őtet? ezzel tudatni akarta mondja sz. Leó, hogy ő nem azért szomorkodik,

[257]

nem az fáj neki, hogy Atyjának rendelése szerint vérét kell ontania és meghalnia; hanem hogy az ő szenvedése és halála sokakra nézve hasztalan lesz, mint ha mondaná: Én Istenem! Én Istenem! én elhagyatottan szenvedek segítség és vigasztalás nélkül; szenvedek minden emberért és mily sokakért hasztalan szenvedek ? — Ez az az elhagyatás, mely miatt Jézus kesereg, panaszkodik és melyet véres könnyekkel megsirat. — Mert Jézus magát, vérét, életét valóban minden emberért feláldozza, szeretetéből senkit ki nem zár; de az ő előre látó mindentudása számtalanokat lát, kik a megváltás kegyelmét megvetik, az ő gonoszságukban megátalkodnak és e miatt az Istentől elhagyatnak; ez az elhagyatás gyötri az ő szívét, e miatt panaszkodik, mint ha ő maga volna elhagyatva, mivel így az ő szenvedésének és halálának célját sokakban el nem éri, látja, hogy soknak az ő elégtétele már nem használhat, látja, hogy az ő szeme előtt a megváltás bevégzésének pillanatában az ő halálának érdemét megvetik, vérét lábbal tapodják, a gonoszságban megátalkodnak; látja, hogy ezután is az emberek nagy része megátalkodott gonoszságuk miatt az Istentől elfog hagyatni, elfog kárhozzatni, csoda-e tehát, ha az Üdvözítő nagy szeretete ily keserves panaszra fakad és felkiált: „*Én Istenem! Én Istenem, miért hagytál el engem?*” Mily sok megfontolásra méltó igazság merül itt föl?!

a) Jézus szomorúsággal kezdette, szomorúsággal végzi be szenvedését: a getszemáni kertben vérrel veritékezve reszkető szavakkal esedezik mennyei Atyjának, hogy ha lehetséges muljék el tőle e pohár; a Kálvária hegyen nagy szóval panaszkodik, hogy egészen elhagyatott: ő nem panaszkodhatott arról, hogy meg

[258]

kell halnia, nem kérhette Atyját, hogy a haláltól szabadítsa meg; mert ő maga monda Péternek ki őt védelmezni akarta: „*Azt véled, hogy nem kérhetem Atyámat? És ad nekem azonnal többet tizenkét ezred angyalnál? De miképen teljessednek be az irások?* (Sz. Máté 26. 53.) Jézus tehát nem kívánt védelmet, nem szabadítást a haláltól, feláldoztatott, mert ő maga akart; más volt tehát a mi az ő lelkét gyötörte, és ez nem volt más, mint a megátalkodott bűnösök, kik, bár ő meghal érettök, mégis elhagyatnak, az Istentől elvettetnek. Ezek közül elsőik tűnnek emlékezetébe, kik már az ő vérenek érdemében részt nem vehetnek, mivel már elítéltek. Óh mily nagyon gyötörte a kereszten haldokló Istenfia szívét, midőn pillanatát a pokolra veti, a hol oly nagy számát látá azon boldogtalan lelkeknek, kiket az Isten igazsága nagy bűneikért pokolra kárhozzatott, kiket sem az Isten szigorú igazsága a bűnöktől vissza nem tarthatott, sem jósága és irgalma a jónak gyakorlására, a megtérés útjára nem vezethetett, kik sem az ígért Messiásba nem hittek és reméltek, — sem a természeti és isteni törvényeket meg nem tartották, az igaz Isten helyett bálványokat imádtak, minden gonoszságba elmerülve éltek és azokban meg is haltak — ezeket az igaz bírót az ő gonoszságuk és megátalkodásuk miatt kárhozzatra ítélte; mindezeket az Üdvözítő oly helyen látta, a honnan nincs többé szabadulás, a hova nem hat a megváltás kegyelme és nincs többé javulás, nincs ítélet változás.

b) Nagyobb szomorúságára lát itten egyet tanítványai, apostolai közül, ki megátalkodottsága miatt épen azon órában a kinok helyére esett; Jézus látja már a keresztről az áruló Judást a pokolban; ezen tanítvány

[259]

azon időközben, mely Jézusnak az olajfák hegyén történt elfogatása és keresztre feszítése közt lefolyt — magát az örök kárhozatba döntötte; ezen tanítvány, kit Jézus apostolnak választott, kivel titkait közölte, kire a pénzes erszény kezelését bizta, kit a szeretetnek oly sok jeleivel az elpártolástól megőrizni, az elárulás bűnétől visszatartani igyekezett, kit még az eláruláskor is oly szánakodó szeretettel fogadott, barátjának nevezett; ezen tanítvány, kinek üdvösségére Jézus oly sokat tett, igen, ez már akkor a kárhozat helyén volt, Jézus karjai közül a kétségbeesésnek, az örök kárhozatnak veszedelmébe rohant; tudta e tanítvány, hogy Jézus az Istenfia emberi testben, hogy a bűnösöket jött fölkeresni és üdvözíteni; tudta, hogy az ő ártatlan vére a bűnök eltörlésére ontatik ki; tudta, hogy Jézus az az Igaz, kinek szeretete, irgalma, kegyelme határt nem ismer, még sem folyamodik mindezek daczára mesteréhez, nem keres nála kegyelmet, nem kér tőle irgalmat, elveti az üdvösségnek minden eszközét, kétségbeesve önmagát felakasztja, örök halálra adja. — Jézus a bűnösökért vérét ontja, Judásért is ontja, és Judás ezt nem használja, magát oly helyzetbe juttatja, hogy Jézus vére és halála üdvösségére ne szolgálhasson. Ez keseríti a Jézus szívet, ez okozza azon elhagyattatást, melyről panaszkodik: „*Én Istenem! Én Istenem ! miért hagytál el engem?*”

Neveli szívének keservét, hogy majdnem mindazok, kik keresztre kerülnek, az ő vérét lábbal tapodják, őt Üdvözítőnek el nem ismerik, a megváltás kegyelmét elfogadni nem akarják, azért még vakabbak és megátalkodottabbak lesznek és Istentől elhagyattatnak, elvettetnek.

Jézus a kereszten az ő keménységüket meglágyítani, értelmüket megvilágosítani minden módon igyekezett, de

[260]

mindhiába! Szavai, béketűrése, sebei, sóhajtásai, imádsága mind erre valának czélozva, de ők ezeket kinevették, kigunyolták, a megváltás kegyelmében részt venni sem akartak, ez oly elhagyattatás, mely mélyen sebzi, szaggatja Jézus szívet.

Az Isten fia teljesítette a kereszten a mit felőle Izaiás proféta jövendölt: „*Kiterjesztettem kezeimet egész nap a hitetlen néphez, mely nem jó uton, az ő gondolatai után jár, a néphez, mely engem haragra ingerel szemtől szembe mindenkoron.*” (65, 2, 3.) Ő kiált és mindnyájan siketek, hívja őket és senki sem jön; ajánlja jótéteményeit és senki sem hajlandó elfogadni. A szenvedésekben tanúsított béketűrése a legkeményebb szívet meglágyíthatta; az igazságtalan ítélet ellen nem panaszkodott, a halálra mint egy szelid bárány úgy vitetett, kegyetlenül keresztre szegeztetett és száját meg nem nyitotta; fájdalmaiban kigunyoltott, átkoztatott; ő nem átkozódott; ily nagy béketűrés és szeretet, mely szívet ne indítana, mely gyűlölséget ne engesztelne, mely dühösséget ne szelidítene meg? Nem, a zsidókét sőt még jobban feltűzelte. Jézus, hogy megszelidítse és megtérítse őket, mennyei Atyjához ellenségeiért, kinzóiért imádkozik, bocsánatért esedezik, mentegeti őket; e szeretet, mely kőszívet ne hatna, ne lágyítana, ne térítene meg? Nem e zsidókat, kik őt gunyolják, jótéteményeit gunyosan szemére hányják: Másokon segített, segítsen most magán! Ha az Istennek választottja, szabadítsa meg most! Lehet-e ennél keményebb szív, nagyobb megátalkodottság?

De talán a példa fogja jóra hozni ezen embertelen embereket! Jézus egy megtérő bűnösnek példáját, bűneinek azonnali megbocsátását állítja szemök elé. A kereszten függő latrok egyike beismeri gonoszságát, megvalja

[261]

Jézus ártatlanságát és istenségét, kegyelemért könyörög, és meghallgattatik, irgalmat nyer; Jézus nyilvánítja, hogy ő a keresztre szegezett kezeibe tartja a mennyország kulcsait, a megtérő latornak üdvösséget, paradicsimot ígér, nem volt-e ez az ő istenségének, mindenhatóságának, és irgalmának bizonyosága? nem kellett e nekik is ezen megtérő bűnössel az Istenembernek megölését megsiratni, Jézushoz folyamodni és az ő vérében leikeiket az igaz megtérés által a bűnnek szennyétől megtisztítani? De a szívek bezárva, a zsidók megátalkodva maradtak.

Vagy talán megnyílnak szemeik, Krisztushoz térnek, ha Jézus a kereszten mindenhatóságát csoda által bebizonyítja? Jézus csodát tesz, parancsol a természetnek, de azért e boldogtalanok a keményszívűségben mélyebben süllyednek, Jézustól csodát kívánnak, azt kívánják: „*Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről és akkor hiszünk neked.*” Óh esztelenek! mit kívántok? oly csodát kívántok, mely a ti veszedelmeitekre szolgálna, ha Jézus leszáll a keresztről s meg nem hal, nincs az emberi nem megváltva. Ezt Jézus nem teszi, de tesz más csodát, mely mutatja, hogy ő az egész természetnek mindenható ura, parancsol és engedelmeskedik neki, oly jelt ad az égből, mely titeket üdvös félelemmel tölthet el, és töredelmes megtérésre indíthat. Ime, midőn az Istenfia a kereszten szenved — a Kálvária hegyét és az egész országot, mint egykor Egyiptom földjét egyszerre sűrű sötétség födi el — és a világos nappalt sötét éjszakává változtatja. Kézzelel fogható, hogy e sötétség csoda, azt mutatja, hogy a nap gyászolja az ő urának, teremtményének szenvedését és halálát, s nem akarja látni az emberek istentelen kegyetlenségét; valóban e sötétség természetfölötti valóságos csoda volt; mert délben, oly időben, holdtöltekor volt,

[262]

mikor napfogyatkozás nem lehetett és három egész óráig tartott. Mit kellett ezen csodából következtetni? nem azt-e, hogy a kereszten függő Jézus az Isten fia, kinek istenségét az ég bizonyítja, és hogy őket az Isten boszszuállása és büntetése éri, ha gonosz tettüket meg nem bánják s meg nem térnek? Elismerték-e ezt a zsidók? Üdvös félelem fogta-e el őket? Legkevésbé sem; vastagabb volt az ő értelmük, mint a nap sötétsége, Jézus mindenhatóságának több csodáit is látták már ők és gonosz hitetlenséggel megvetették, s így ezzel sem gondoltak gonoszságukban, megátalkodtak s e megátalkodottság elviselhetetlen gyötrelem vala Jézus szívének; ettől és nem a haláltól kíván menekedni, mit tesz tehát végre? elfordítja-e orcáját, megvonja-e kegyelmét? Nem, ezt nem engedi az ő szeretete; sóhajtozik, imádkozik, panaszkodik szíve fájdalomát, e siralmas panaszszal esedezik a megátalkodott bűnösök megtéréseért, felkiált siralmas hangon: „*Én Istenem! Én Istenem! Miért hagytál el engem?*” Vegyük észre Jézus szeretetének célzását, miért választja e szavakat? E szavakkal kezdődik a 21-ik zsoltár, mely a szenvedő Messiásról van megírva, ezzel akarta a jelenlevő zsidókat meggyőzni, hogy ő az igaz Messiás, kiben a próféták minden jövendölései beteljesedtek, a zsoltárból szól, melyben Dávid a Messiás szenvedésének és keresztfeszítésének minden körülményeit úgy leírja és megjövendőli, mintha azokat szeme előtt látná; úgy állítja elő az Üdvözítőt, mint kivel az emberek nem is úgy mint emberrel, hanem mint egy féreggel bánnak, ki az emberek gyalázatának és a nép megvetésének tárgya lett, kit mindnyájan — kik látják — kigunyolnak, kinek kezeit és lábait átllyuggatják és minden csontjait megszámlálják, ruháit magok közt eloszt-

[263]

ják, öltönyére sorsot vetnek; és mindezek Jézussal most így történnek, ezekből megkellett ismerniök, hogy Jézus az ígért Messiás a világ Megváltója — azért mondja az evangelium, hogy Jézus nagy szóval szirus-héber nyelven mondotta e szavakat, hogy a jelenlevők mind Jeruzsálem lakosai, mind az idegenek, kik az ünnepre nagyszámmal gyűltek össze, megértsék és megismerjék, hogy ő az Üdvözítő. Elismerték ? Megtértek-e? Nem! A szenvedő Üdvözítőnek szeretetből javokra, megtérésökre célzott fohászai könyörgését kigunyolták s minha nem értették volna másra magyarázták mondván: „*Illést hívja ez! Lássuk, ha eljön e Illés, hogy megszabadítsa őt.*” E megfoghatatlan megátalkodásra Jézus a kereszten sirt is, mint ezt szent Pál apostolnak a zsidókhöz írt levelében olvassuk: „*Ki az ő testének napjaiban könyörgéseit és esedezéseit nagy kiáltással és könyhullatásokkal bemutatván annak, ki őt megszabadíthatá a haláltól.* (Hebr. 5. 7.) Mire lehet másra e szavakat érteni, mint amaz elhagyatásra, melyben a keresztről az ő vérés áldozata mellett fohászzkodott, és könyörgését nagy szóval és sirással fölajánlotta? Jézus sirt, midőn szenvedése előtt hat nappal Jeruzsálem városát megtekintette, sirt lakosainak megátalkodottságán, annyi kegyelmek megvetésén, annyi megölt próféták vérén, a templom és város bekövetkező elpusztulásán, a zsidó nemzet szétszórásán — Jézus e szerencsétlenséget elgondolva sirt. „*Látván a várost sira azon.*” (Luk. 19. 41.) Óh mennyivel sürűbben hullottak Jézus könyei a kereszten! midőn látta e háladatlan várost és annak a gonoszságban megátalkodott lakóit, midőn látta, mint hiúsulnak meg a megváltás minden eszközei és kegyelmei, mint tapodtatik lábbal már nem csak a prófétáknak, hanem magának az Isten fiának is

[264]

vére; s hallja mint kiállt az egybecsoportosult nép: „*az ő vére mi rajtunk és a mi fiainkon!*” Midőn látta nem csak a város és zsidó ország elpusztulását, hanem annyi zsidónak elkárhozását, kik az ő atyáik büneinek mértékét már betöltötték; mennyivel keservesebben kellett a kegyes Jézus szánakodó szívének szorongattatni, fájni, s könnyeinek szeméből hullani, midőn az ő népének veszedelme és veszte miatt e szavakra fakadt: „*Én Istenem ! én Istenem ! miért hagytál el engem?*” Én meghalok, és az én népem, sem béketűrősem, sem szavaim, sem csodáim, sem könyeim, sem imáim által nem engedi magát megtérítettetni! Óh Istenem! Istenem ! hogy elvagyok én hagyatva, minden vigasztalás nélkül szenvedek én! Oh k.! lehet-e fölfogni, mily nagy szomorúságban és keserűségben volt Jézus a zsidók megátalkodottsága miatt! Volt-e még más oka is Jézusnak hogy maga elhagyatása miatt keservesen panaszkodjék? Igen is volt még egy, és ez minket illet; az Üdvözítő belátott a jövőbe is egész a világ végéig s látta az emberek megszámlálhatlan sokaságát, kikért ő meghal, de a kik az ő szenvedésének és halálának gyümölcseiben részesülni nem akarnak.

c) Oh mily igen keserítette ez a kereszten függő Jézust! Nem méltán panaszkodott-e elhagyatottságról, midőn előre tudta, hogy nem csak sokan, de az emberiség nagy része, daczára annak, hogy érettök meghal, saját hibáikból elkárhoznak, hogy az emberek nagy része elfordítja hallását az igazságtól, megátalkodik a gonoszságban, inkább enged a test kivánságának, mint az isteni kegyelem hívásának; inkább elfogadja a tévtanokat, mint az igaz hitet, inkább gyakorolja a bűnt, mint az erényt, inkább él a sátán rabságában, mint

[265]

Isten fiainak szabadságában; inkább jár a kárhozat, mint a mennyország útján; nem gondol Jézus megváltásával, nem lelke üdvösségével; meg nem gondolják, mennyit tett, szenvedett Jézus az emberek üdvösségeért; mennyi kegyelmet nyújt nekik mind közönségesen, mind különösen üdvösségök megszerzésére; az ő sebei gazdag források, melyekből bőven folynak a kegyelmek mind a világ végéig; s óh mily számtalanok azok, kik ezekkel nem élnek, kik Jézust el nem fogadják, nem az igaz Istent, hanem bálványokat imádnak. Mily sokan vannak azok is, kik Jézust ugyan elismerik, de tévtanok által magokat az ő igaz anyaszentegyházától elszakasztják és így a Krisztus országától eltávoznak; óh mily sokan vannak azok is, kik Krisztus igaz anyaszentegyházához tartoznak ugyan, benne és tanításában hisznek, azonban vétkeik által Krisztust megbántják, az ő kegyelmével visszaélnak, vérét lábbal tapodják, az isteni kegyelemnek ellen szegülnek, a vétket vétkekre halmozzák, gonoszságukban mindvégig megmaradnak, megátalkodnak, bűnbánat nélkül bűneikben meghalnak és elkárhoznak! Mindezeket előre látja Jézus, látja hogy mindezekre nézve nincs haszna az ő vérének, elkeseredik és panaszkodik: „*Istenem! Istenem! miért hagytál el engem?*”

Jézus a keresztről reánk is veti haldokló szemeit, reánk, kik itt most egybegyülve vagyunk; reám és reátok is tekint és mit lát? milyen keresztényeket? olyakat-e, kiket az ő sz. vére meglágyított, vagy a kiket megkeményített? kiket az ő halála megszentelt vagy bűnben hagyott? megtért vagy megátalkodott bűnösöket lát-e? olyanokat-e, kik az ő halála által üdvözülnek vagy elkárhoznak? Elrémitő gondolat lehet ez! Szálljon ki-kí magába és kérdezze meg önmagát; én hiszem, hogy a

[266]

felfeszítettett Jézus az én Istenem, és Megváltóm, tudom hogy ő engem szeret, üdvösségemet akarja, engemet vérével megváltott, halálával a mennyországot megnyitotta, de vajjon miképen hiszem én ezt? mint remélem ezt? mint igyekszem ezt megnyerni? mint munkálkodom Isten kegyelmével? mit használnak a kegyelmek sugallatai, az Isten szavának ígéretei, fenyegetései? mi jót mivelnek bennem a szentségek? mit érzek az Üdvözítő jóságának, szenvedésének, halálának meggondolására? megilletődöm-e, üdvös félelem fogja-e el szívemet? megtörődöm-e? utálom-e a bűnt? megsíratom-e bűneimet? tartok-e bűnbánatot? megjobbitom-e életemet? gerjed-e bennem a háladatosságnak, a Jézus iránti szeretetnek szent érzelme? a kegyelmek után van-e ájtatosság, isteni félelem, felebaráti szeretet, igazság, irgalom, szóval van-e, nevedik-e bennem a szentség? Óh jaj! ha nemmel felel lelkiismeretem; minden isteni kegyelmek, az isteni jóságnak elvett jótéteményei dacára én még is bűnben vagyok, és azok számából, kiknek nem használ a Jézus szenvedése, így én megvakult, megátalkodott bűnös vagyok, és félnem kell, hogy az Isten elhagy, elkárhoztat engem, az én Üdvözítőm a megátalkodott bűnösök, az elkárhozottak közt lát engem és így én miattam is sir, panaszkodik és kiált: „*Istenem! Istenem! miért hagytál el engem?*”

Ah, de ájt. k., még van idő, hogy ezen elhagyatást megelőzzük, kikerüljük, Jézus sir és panaszkodik az ő elhagyatásán, hogy mi ettől megmenekedjünk, ő elhagyattatik, hogy mi el ne hagyattassunk, hogy mi a megtérés, az igaz bűnbánat által Istenhez folyamodjunk, hozzá visszatérjünk, hogy minket megtanítson Istenhez esedezni, hogy minket el ne hagyjon. Azért

[267]

törődött szívvvel kiáltunk Jézussal az Istenhez: „*Én Istenem! én Istenem! miért hagytál el engem? Miért távozol, miért vonod meg kegyelmedet tőlem? Óh fordítsd el e szerencsétlenséget tőlem s oh nyujtsd ki védő karodat, vedd rám irgalmas szemedet, vedd el, törd meg az én kemény szívemet, adj nekem töredelmes és engedelmes szívet. Á. h.! a Jézus vére mosson meg engem, a Jézus szenvedése törjön meg engem, Jézus szeretete térítsen és a jóban erősítsen meg engem, a Jézus halálának érdeme az örökéletbe vezessen engem Ámen.*

[268]

Ötödik nagyböjti beszéd. 1855.

„Tudván Jézus hogy minden elvégeztetett, hogy beteljesedjék az irás mondá: Szomjuhozom.” — Sz. Jézus 19. 28.

Ha az Üdvözítő életét egész kereszthaláláig figyelemmel kísérik, alig gondolhatunk valami nélkülözést vagy szenvedést, melyet irántunk szeretetéből magára nem vállalt volna. Betlehemben egy elhagyott rongyos istállóban született; már első belépésével a világba, oly szegénység és szükölködéssel találkozott, melyhez hasonlót a legszegényebbeknél is alig lehet találni; mint kisdédet üldözik, halálra keresik és csak az Egyiptomba való futás menti meg a haláltól; mint gyermek és növendék ifju szegény szülei mellett. Názáretben nagy szükség és szükölködésben, kemény munkában tölté napjait; férfi korában főkép midőn megváltásunk terhes munkáját megkezdé, fáradságos munkálkodásai mellett az irigység, gyűlötség és üldözés tárgya lett, mely legszentebb tettei és jótéteményei daczára meg nem szünt őtet rágalmazni s üldözni mindaddig, mig őt a halálra, a legkinosabb

[269]

keresztalálra nem kárhoztatta és vérét a kereszten folyni nem látta; sőt még a kereszten is tapasztalnia kell ellenségeinek kegyetlenségét; végső vonaglásában a a legkinosabb testi és lelki gyötrelmeket szenvednie; még mennyei Atyjától is elhagyatva érzi magát, mi miatt siralmasan fölkiált: Istenem! Istenem! miért hagytál el engem? — De még evvel a szenvedés pohara, melyet a mennyei Atya nyujtott neki — nem volt egészen kiürítve; még nem teljesedett be minden mit a próféták felőle jövendőltek; hátra volt még egy, hogy azt mondhassa: „*Beteljesedett.*” Dávid, midőn jövendőlő lélekkel a Messiás szenvedését leírta, azt is megemlíti, hogy neki szomja enyhítésére eczetet fognak nyújtani: „*És szomjuságomban eczettel itattak engem.*” (68. zs. 22. v.) Hogy ezen jövendőlés is beteljesedjék, mely már csak egyedül volt hátra, bár ez neki uj kint és gyötrelmet okozand, még is kívánta, hogy ez is megtörténjék. „*Azután tudván Jézus — írja sz. János — hogy minden elvégeztetett, hogy beteljesedjék az irás, mondá: Szomjuhozom.*” (19. 28.) És ez Jézusnak ötödik szava a kereszten, mely mai elmélkedésünk tárgya. Valamint Jézusnak minden tettei úgy szavai is szeretetből származtak és tanulsággal bővelkedtek; vizsgáljuk meg azért *milyen volt Jézusnak e szomjusága?* remélem innen is vehetünk mind vizsgálatot mind tanulságot. Figy.

Milyen volt Jézusnak e szomjusága? Egy részről természetes, önkénytes, heves és gyötrő; más részről természetfölötti, titok és tanulsággal teljes szomjuság volt ez.

[270]

a) Az emberi természet szerint, melyet az Isten fia magára vett — úgy mint más ember alá volt vetve az éhség, szomjuság, elfáradás és álom szükségeinek, a szenvedés és halál nyomorainak; az emberi természetnek gyarlóságát, nyomoruságát érezte és szenvedte Jézus az ő testében — a vétket kivéve, — csak az az egy különbség volt ő és Ádám bűnös fiai között, hogy a megtestesült Isten fia nem kénytelenségből, hanem szabad akaratból szenvedte ezeket, ezen természeti nyomorok csak annyiban gyötörhették őtet, a mennyiben ő maga akarta. Valamint meghala, mivel meghalni akart; úgy éhség éhség és szomjuságot is szenvedett, mivel ezt szenvedni akarta; világosan bizonyítják ezt a felvett igék: „*Tudván Jézus hogy minden elvégeztetett, hogy beteljesedjék az irás mondá: Szomjuhozom.*” Vegyük észre, mivel foglalkozik a mi Üdvözítőnk a kereszten? minden gyötrelmeiben szem előtt tart minket, azt gondolná az ember, hogy őtet csak az ő éles és szörnyü kinjai foglalják el egyedül, de nem; érzi ugyan sebeinek fájdalmát, hallja kigunyolását, várja halálát, de gondolatai reánk irányozvák, gondolatával átszárnyalja mindazon időket, melyek a világ teremtéséről addig lefolytak, elgondolja mennyei Atyjának minden ígéreteit, isteni igazságának minden fenyegetéseit, gondviselésének az elesett ember iránti intézkedéseit elgondolja a pátriárkákat, kik reá várnak, az igazakat, kik utána sóhajtoznak; azon történeteket, melyek a természetben és a Mózes törvényeiben őt előre jelentették; az áldozatokat melyek őt előre jelképezték; a prófétákat kik felőle jövendőltek; mindazt a mit Mózes, a próféták és a zoltároknak felőle megíratott; mindezek szeme előtt állottak, megvizsgálta vajjon általa mindenek az utolsó betűig teljesítettek-e ?

[271]

s úgy találta, hogy még egy hátra van, minek életében be kell teljesedni. A 68. zsoltárban a királyi látnok így panaszkodik az eljövendő Üdvözítő személyében: „*És epét adtak nekem eledelül: és szomjuságomban eczettel itattak engem.*” (22. v.) E jövendölés még csak félig teljesült, Jézus akarja, hogy egészen betűszerint pontosan teljesüljön; s azért ki jelenti szomjuságát, panasolja, hogy nagy szomjuságot szenved, hogy beteljesedjék az irás mondá: „*szomjuhozom*”; ez az oka, miért mondá Jézus „*szomjuhozom*”, nem mintha a szomjuságot már tovább nem szenvedhetné vagy szenvedni nem akarná, vagy enyhülést kívánna vagy a körül állókat szánakodásra akarná indítani; tudta ő, hogy ezt tőlök nem várható, mint ez is meg volt jövendölve: „*Vártam ki szánakozzék és nem volt; és ki megvigasztaljon és nem találtam*”. (68. zs. 21.) Nem egyéb vitte tehát őt arra, hogy szomjuságot szenvedjen, minthogy az irás és jövendölés beteljesedjék. Minekelőtte Jézus a keresztre szegeztetett volna, adtak neki a poroszlók epével vegyített bort inni, de midőn megízlelte azt, nem akará kiinni; elég volt ez arra, hogy a jövendölés első része teljesüljön, hátra volt még a második rész, hogy szomjuságában eczettel itassák, s hogy sz. Ágoston szerint e csekély körülmény se maradjon el — mondá: „*szomjuhozom!*” E szomjuság tehát önkényes volt, de azért ne gondoljuk, hogy az gyötrő és kinzó nem volt.

b) Azon percz óta, a mint Jézus a szenvedés poharát mennyei Atyjának kezéből elfogadta, emberi természetét minden fájdaloknak alá vetette, isteni természete nem akadályozta, hogy fájdalokat ne érezzen, hanem csak erősítette, hogy idő előtt azok alatt le ne roskadjon, meg ne haljon. Jézus szomjusága, mint egyéb fájdalok rendkívül gyötrő volt, átlátjuk ezt, ha ezen szomjuság

[272]

okát, tartósságát meggondoljuk. Képzeljük csak A. K.! Jézus előtte való nap a halállal küzködött, a szomorúság és félelem annyira szorongatta, hogy véres verítéket sajtolt ki testéből; a getszemáni kertből a városba hurczoltatott, egész éjjel legkisebb nyugalma nem volt, reggel korán egyik ítélőszéktől a másikhoz vitetett, a porkolábok huzták, rángatták, ütötték, verték, kegyetlenül bántak vele; a megostoroztatás és tövissel való koronáztatás által teste szét szaggattatott; vére testéből és fejből patak gyanánt folyt; a városból a terhes keresztet a Golgotára sebesült vállain kivinni kényszerítettett; a Kálvárián keresztre feszítettett; azon kevés vér, mely még testében maradt, kezein és lábain nyitott mély sebekből a földre csurgott; testének minden véredényei kiapadtak, kiszáradtak; a folytonos imádkozás, sóhajtás és sirás testének minden erejét kimerítette; mindezek igen kinzó és gyötrő szomjuságot okoztak a keresztre szegezett Üdvözítőnek, elképzeltjük ezt, főkép, ha meggondoljuk, hogy mily hosszasan, mily sokáig tartott!

Azon órától fogva, hogy Jézus tanítványaival az utolsó vacsorát bevégezte, semmi enyhítőt vagy erősítőt magához nem vett; ez idő alatt senki sem nyújtott neki csak egy csepp vizet is enyhítésére, e szomjuságot szenvedésének egész ideje alatt tűrte Jézus. Óh édes Jézusom! mily nagy kint okozott neked e nagy szomjuság! E szomjuság gyötrelméről szól a királyi látnok a 21 ik zsoltárban: „*Mint a víz kiönttettem, minden csontom elvált. Mint a megolvadt viasz, olyan lett szívem testem belsejében. Erőm kiszáradt, mint a cserép, és nyelvem inyemhez ragadt és a halál porába vittél engem.*” (15. 16.) Így beszél Dávid e körülményről, lehet-e valami kinosabb ily szomjuságnál? Nem tapasztaljuk-e, hogy a

[273]

nagy betegségben sinlődők a többi fájdalmakat mintegy föl sem veszik, csak a szomjuság gyötrelméről panaszkodnak, szüntelen vizet kívánnak és kérnek, hogy a belső égető tüzet elolthassák ? A dusgazdag is a pokolban csak a szomjuságról panaszkodott, és arra kéri Ábrahámot, hogy küldje el Lázárt, ki csak egy csep vizet hintsen nyelvére szomjának enyhítésére! Azért a kereszten szenvedő Jézusnak szomjusága is felette kínos vala, a többi testi fájdalmakat csendesesen tűrte, de a szomjuság hosszasan tartó gyötrelmeire ama panaszszóra fakadt: „*Szomjuhozom!*” hogy az emberektől talán enyhítést nyer. Óh szenvedő Jézus! az emberek hallják ugyan panaszodat, sietnek is italt adni. Óh, de szörnyü kegyetlenség! hallatlan embertelenség! — adnak italt, de olyat, mely gyötrelmedet nagyobbítsa!

c) Alig hangzott el Jézusnak eme szava: „*szomjuhozom*”, azonnal mozgás támad, s azt gondolná az ember, hogy megszánták a szenvedő Jézust és szomját enyhíteni akarják; de ellenkező történik, embertelen kegyetlenséggel megújítják dühöket Jézus kínzására! Sz. Lukács írja: „*Csufolák pedig őt a vitézek is, hozzá járulván és eczetet nyujtván neki.*” (23. 36.) Sz. Máté pedig ezt így írja le: „*Egy az ott állók közül azonnal elfutván, szivacsot vőn, megtölté eczettel és nádszálra tévén, inni ada neki. A többiek pedig mondák: Hadd lássuk, ha eljön-e Illés, hogy megszabadítsa őt.*” (27. 48. 49.) Sz. János pedig, ki mint jelenlevő mindent látott és hallott így írja le: „*midőn mondá: „szomjuhozom” vala ott egy edény tele eczettel. Amazok tehát a szivacsot megtöltvén eczettel, és izsópra tűzvén az ő szájához nyujták.*” (19. 29.) Ezen helyek egybevetéséből kitetszik, mily embertelen kigunyolás és kegyetlenség

[274]

volt ez! A haldokló Jézus nagy szomjuságot szenved, gyötrelmét szeliden tudatja, és a kegyetlenek kigunyolják, eczetet nyujtanak neki, mintha azt akarnák mondani : Te zsidók királya! ime szolgálunk neked téged megillető itallal, itt a drága aszu bor — az eczet, ilyen ital illet meg olyan királyt, milyen te vagy! Mások még ezt is akadályozták, Jézust gunyolták és annak ki az eczetet nyujtani akarta, mondák: hadd el, nem szükséges, Illést hívta segítségül, lássuk, eljön-e, hogy adjon inni neki. — Nem multák-e ezek felül kegyetlenségben a vadállatokat, midőn a szenvedőt így gunyolták, és az Üdvözítőnek gunyakcaj közt eczetet nyujtottak ? Óh vad kegyetlenség! Erős eczetnek kell a Jézus szomját oltani, a haldoklónak enyhítésére szolgálni! Óh édes Jézusom! midőn te az éhezőket láttad, rajtok szánakodtál, és hogy az éhség miatt el ne lankadjanak, csodálatosan megszaporitottad a kenyereket, ezeket kielégítettél, és téged szomjuságodban eczettel itatnak! Csak épen tegnap a te szereteted nekünk az élet kelyhét adta, a te mindenhatóságod a bort véreddé, a kenyeret testeddé változtatta, és szereteted örök emlékeül, lelkünk táplálására, üdvösségünk megszerzésére, örök szomjuságunk eloltására, az oltári szentségben nekünk itt hagyta, az örök frigyét köztünk és Isten között megerősítetted, és mindnyájunkat meghivsz: jőjjetek, vegyétek, egyétek és igyatok ebből mindnyájan, hogy örök életetek legyen. Te most az emberektől a kereszten szomjad enyhítésére csak egy néhány csepp vizet kívánsz és mit adnak neked? Óh háladatlanág! Savanyu eczetet! és te a guny és kin italát elfogadod és nem állasz bosszút e gonoszokon ? Te egykor éhezted és éhséged csillapítására egy füge fán gyümölcsöt kerestél, és mivel nem találtál,

[275]

megátkozta azt és azonnal kiszáradt; és most midőn szomjuságodban eczettel kínáltak nem bünteted meg e kegyetleneket? Nem! á. k.! a szomjas szenvedő Jézus elfogadja a gyötrő italt, hogy ez által is nevedjenek fájdalmai; de vajjon iszsa-e az eczetet? hiszen előbb az epével vegyített bort vonakodott inni! Igen, mert az Üdvözítőnek semmi sem kellemetlen, sanyaru és gyötrő akkor, mikor a mi üdvösségünkre szolgál, ilyen pedig szomjának eczettel eloltása vagy is kinjainak ez általi nagyobbítása; mert Jézus szomjusága titok, és tanulsággal teljes, mely által irántunki szeretetét és azt akarta bizonyítani, hogy a mi üdvösségünket igen óhajtotta.

Igen, Jézus szomjusága teljes titokkal és tanulsággal.

a) Titka ez Jézus irántunki szeretetének és üdvösségünk forró kívánságának. A szomjuság a kívánságot jelképezi, — a kereszten függő Üdvözítő szomjusága jele volt azon belső kívánságnak, melylyel üdvösségünket óhajtotta; tudjuk, mily forró kívánattal óhajtotta és várta azon pillanatot, melyben vérét onthassa az emberiség megváltására; meg is jött ez óhajtva várt idő, már a gyalázat fáján függ, patakzik minden ereiből szentséges vére; de ez nem elég az üdvösségre, ennek az emberekre is kell alkalmaztatnia, — mit használna, ha e drágalátos szent vér, mely a keresztről csurog csak a Golgota földjét és kőszikláját nedvesítené? a mi lelkünknek kell e szentséges vérrel meghintetni és szenteltetni. Nem vala elég, hogy az ő szövetségi husvétii bárány leöletett, hanem annak részével az ajtó küszöbét is be

[276]

kellott kenni, hogy az öldöklő angyal a ház lakóit meg ne ölje; így hogy mi is megmentessünk az örök haláltól, szükséges, hogy az engesztelő áldozatul leöletett Isten bárányának az Isten fiának vérével lelkünk meghintve és jelölve legyen, és épen ezt kívánja Jézus, midőn mondja: „szomjuhozom”, a mi annyit tesz: még egy kívánságom van; vérem kiontatott, az emberek üdvösségeért mindent megtettem, most csak azt kívánom, hogy vérem, szenvedésem és halálom az emberekre alkalmaztatva nekik valóban használjon, őket megtisztítsa, megszentelje, hogy ők az én vérem által boldogok legyenek, üdvözüljenek. — Ne gondoljátok á. k.! hogy e gondolatok és magyarázatok csak a felhevült képzeletnek szüleményei, és minden alapot nélkülöznek; ezek az evangeliomból vétettek, ott van ezeknek alapja. Szent János ezt írja: „Az ott állók a szivacsot megtöltvén eczettel és izsópra tűzvé az ő szájához nyujták.” (19. 29.) E szent evangelista, ki jelen volt, e nagy titkot leginkább kifejti; az ő írásában egy szócska sincs bizonyos ok nélkül; nem ok nélkül említi, hogy a szivacs *izsópra vala tűzve*, oly körülmény, melyről a többi sz. írók hallgatnak; de sz. János megemlíti, miért? mi összefüggés van az eczet-ital és izsópszára közt? micsoda titok rejlik ebben? csodáljuk ebben Isten rendelését és Jézus szeretetét.

Az ő szövetségben négy nevezetes áldozat volt. Az első akkor rendeltetett, midőn Izrael népe az egyiptomi szolgaságból kiszabadult; Isten azt parancsolta, hogy minden házban egy bárány öletessék meg és a bárány vérébe mártott izsóppal hintessék meg az ajtó felső küszöbe és két melléke — (Mózes II. k. 12. r.), az így megjelölt házakat az öldöklő angyal megkímélte. —

[277]

A második (u. o. 24. r.) akkor rendeltetett, midőn Mózes a Sinai hegy alatt Izrael tizenkét nemzetségét összegyűjtve az Ur törvényét kihirdette, az Isten és a nép között a szövetséget megkötötte, ekkor égő és hálaáldozatot mutatott be: *és vevén a megölt borjúk és bakok vérével vizet,* vörös gyapjuval és izsóppal magát a könyvet, oltárt és az egész népet meghinti, mondván: „Ez a szövetség vére, melyet nektek az Isten parancsolt.”* (Sz. Pál a zsid, 9. 19. 20.)

A harmadik áldozat akkor mutatott be, midőn a tisztító víz készült, mely a leölt hibátlan tehén, mint égő áldozat hamujából állott, melybe a pap czedrusfát és izsópot is vetett. (Mózes 4. 19.) Ezen kevert hamu vízbe öntetett és az ebbe mártott izsóppal meghintett tisztátalanok megtisztultak. A ki e szertartással meg nem tisztított, elveszett annak lelke a gyülekezetből mert a tisztulás vizével meg nem tisztított. (L. u. o. 20. v.) A negyedik a belpoklosok hála áldozata volt, kik meggyógyulásuk után szintén vizet, vérel és izsóppal meghintettek. (Mózes 3. k. 14. r.) Ezekből kitűnik, hogy az ő szövetségben az izsóp Isten rendeléséből oly eszköz volt, mely az áldozat vérével való meghintésre szolgált, azért nem nehéz megérteni, hogy az Üdvözítőnek szomjuságában az eczetbe mártott szivacs miért nyújtott izsóp száron? Az tűnik ki innen, hogy az Üdvözítő ezzel azt akarta jelenteni, miszerint legforróbb kívánsága hogy az emberek az ő sz. vérével meghintessenek, megmosassanak, megtisztassanak, annak ereje által az ördög rabságából kiszabadítsanak, azt akarja és kívánja hogy

* Az áldozatvért mindig vizet vegyítették össze a hintés könnyítése végett, és a hintést nem kézzel tették, hanem egy csomó izsóppal, melyet vörös gyapju fonállal kötöttek össze. L. Tárk. sz. írás 1646. lap, 24. Jegyzet.

[278]

mi az ő sz. vérével meghintessünk, vétkeink poklosságától megtisztuljunk; ide céloznak a bűnbánó látnok e szavai: *„Hints meg engem izsóppal és megtisztulok; moss meg engem és a hónál fehérebb leszek.”* (50. zsolt. 9. v.) Azért volt az ő itala izsóra tüzve, — az Üdvözítőnek szomszédja oly szomszéd volt, mely a szeretet tüzeit élesztette. Szeretetből szomszédhozott — ugymond naz. sz. Gergely — kijelenti szomszédját, hogy bennünk hasonló szomszédot gerjessen, oly szomszédot, mely őtet és az ő kegyelmeit szomszédhozza; szomszédhozik szomszédhozatni az Isten — ugymond, — mikor a samariai nőt megtéríteni akarta, Jákob kutjánál várta őt, és mondá neki: *„adj innom; ki midőn vanakodnék mondá neki: Ha tudnád az Isten ajándékát, és ki az ki neked mondja: Adj innom, talán te kértél volna tőle, és élő vizet adott volna neked.”* (János 4. 7.—10.) Ezzel felgerjesztette e nőben az élő természetfölötti víz kívánságát és megtérítette. Hasonlóan kiált Jézus a kereszten: *„Szomszédhozom!”* semmi enyhítő italt nem vár az emberektől, inkább az ő lelkekben a lelki üdvös szomszédot akarja felgerjeszteni, melylyel az élet kut forrása után sóvárogjanak, a kereszthez siessenek, az ő sz. sebeiből merítsék az éltető nedvet, melylyel magukat megerősítsék, lelki szomszédjukat enyhítsék. Óh véghetetlen szeretete az Üdvözítőnek! Ő szomszédhozza a mi enyhülésünket, a mi üdvösségünket, szomszédhozik, hogy bennünk az üdvösség szomszédját, kívánságát fölgerjessze; szomszédhozik szomszédhozatni az Üdvözítő, megakarja izlelni a mi eczetünket, hogy mi az ő kegyelmeinek kutforrásánál enyhülést nyerjünk. *„Ő elfogadja — u. m. sz. Ambrus — tőlem az én eczetes szivacsomat, hogy én az ő kezeiből az üdvösség poharát elvegyem.*

[279]

b) Mily vigasztalással és tanulsággal teljes titok ez mindnyájunkra nézve á. k. — A mi üdvösségünk iránti kívánság oly forró Jézusban, mint azon szomjúság mely őtet gyötri. Semmi sincs oly savanyu, oly keserű és epesztő, melyet ő elne fogadjon, csak hogy ezen szomjúságát — a mi lelkünk üdvének szomjúságát elolthassa, vagy enyhítse. Ez az ő végtelen szeretetének szomjúsága, mire int? mire tanít? mit kíván ez tőlünk? Nem azt-e, hogy szeretetét szeretettel viszonzozzuk, hogy ha ő üdvösségünket oly forrón kívánja és szomjúhozza, mi azt annál inkább szomjúhozzuk — teszük-e mi ezt? Óh mily kárhozatos, mily menthetlen és büntetést érdemlő sokaknak gondatlansága, kik üdvösségükkel keveset törődnek, azt legkevésbé kívánják és szomjuhozzák, kívánságaik csak a mulandók, csak a földiek, csak a testiek körül forognak, csak azon törik fejüket miképen elégithessék ki vétkes vágyaikat; ez felemelkedni — tiszteltetni, amaz kincseket gyűjteni kíván, ez csak a testi gyönyörökről gondolkodik, hogy azoknak s vétkes kicsapongásainak eleget tehessen, — amaz, hogy a világnak tetszhessen s magának bár méltatlan módokon s igazságtalan utakon előmenetelt szerezhessen. Mindezek szomjuhoznak, kívánnak, forrón kívánnak, de nem azt, a mi egyedül szükséges: az üdvösséget. Ezekről mondja az Ur Jeremias látnok által: „*Eltávoztak tőlem és a hiúság után jártak és hivságosakká lettek.*” (Jerem. 2. 5.) „*Isszonyo-jatok egek! . . . Mert két gonoszságot cselekedett az én népem: Elhagytak engem, élőviz kutfejét, és magoknak kutakat ástak, beomladozó kutakat, melyek vizei nem tarthatnak.*” (Jer. 2. 12. 13.) Óh emberek fiai? miért vagytok oly vakok, esztelenek, és ellenségei magatoknak? ! Oly buzgók oly hevesek vagytok az olyan kívánságokban

[280]

melyek titeket veszedelembe, kárhozatba döntenek, azokban pedig, melyek titeket boldogitanának, üdvözitenének, oly hidegek, oly könnyelműek! A ti Üdvözítőök szomjuhozik a ti üdvösségtetek iránt és ti avval nem gondoltok, az után nem vágytok! — Jézus, a kereszten függő Jézus e szomjúságát nyilvánítá ámbár előre tudta, hogy abból csak csufot fognak üzni; nektek is üdvösségtetek kívánságát nyíltan ki kell jelenteni, tettekkel kimutatni, bár ezért a világtól guny és megvetés háromoljon is reátok. — Jézusnak valóságos és forró szomjúsága volt, melyet enyhíteni kíván; nektek is valóságos, igaz s forró kívánságtoknak kell lenni üdvösségtetek után, mely az üdvösség eszközeit keresse és használja: Jézusnak oly forró szomjúsága volt, hogy annak enyhítésére még a savanyu eczetet is elfogadta; nektek is oly forrón kell szomjuhozni üdvösségteteket, hogy ha azért nyomoruságot és viszontagságot — keresztekkel kell is szenvednetek — azokat szívesen fogadjátok és békével viseljétek; Jézus természetfölötti titokteljes szomjúságot szenved, mely szeretetet jelent; a ti üdvösségtetek kívánságának is természetfölöttinek kell lenni, melyet a tiszta isteni szeretet gerjeszsen, erősítsen és neveljen. Jézus iránti szeretetből keressetek nála enyhülést az ő sz. sebei a leggazdagabb források, az ő neve legüdvösebb életnedv, mely mindig csörgedez, és életet és pedig örök életet ad; ide siessetek és mint a látnok int: „*Örömmel mentsetek vizet az Üdvözítő kutforrásából.*” (Izais 12. 3.) Enyhítsétek az ő vérével kívánságtok hevét, mossátok, tisztítsátok magatokat ezzel, teljete be ezzel, mennél inkább elteltek, annál jobban fogtok szomjuhozni, és mennél jobban szomjuhoztok, annál jobban fogtok eltelni és megelégedni.

[281]

Óh Jézus! Ki a mi üdvösségünkért szomjuságot szenvedtél, nyisd fel midnyájunk szívében a titokteljes szomjuságnak forrását és add, hogy testünk e száraz földén csak téged kívánjon és szomjuhozzon a mi lelkünk s mint kívánkozik a szarvas a vízforráshoz, úgy kívánkozzék lelkünk te hozzád, míg hozzád el nem jutunk — hogy örökre áldjunk és magasztaljunk mint szabadító Istenünket. Ámen. (41. zs.)

[282]

Hatodik nagybőjti beszéd. 1855.

„Amint tehát Jézus az eczetet vette mondá: Beteljesedett.” Sz. János 19, 30.

Ez az a szó Á. K.! mely után az ég és föld 4 ezer év óta várakozott; az ég, hogy kiengeszteltessék; a föld, hogy megváltassék. Az ég, mivel az isteni bölcsesség, irgalmasság és igazság örök végzéseinek végre kellett hajtatniok; a föld, mivel ennek csak egy isteni áldozat által lehetett megtisztulni, és csak az emberré lett Istennek halála által megváltatni. Közelgetett a halálnak percze; a keresztre feszített Üdvözítő többször megnyitotta már szentséges ajkait, ötször szólott már és minden szava titokteljes, mely forró szeretetét, nagy szenvedését és szent béketűrését ismerteti meg velünk; oly szavak ezek, melyeket mint édes Üdvözítőnk utolsó szavait méltó, hogy mélyen szívünkbe véssünk, és azokra mint vigasztalásunk gazdag forrásaira mindig emlékezzünk. A kereszten majd mennyei Atyjához, majd az emberekhez szól: kéri őt, ne bosszulja meg halálát, hanem mindazoknak, kik szenvedését és halálát okozták, kegyelmesen bocsásson meg; ezután az emberekhez és külö-

[283]

nösen egy igen nagy bünöshöz a megtérő latorhoz szól, kinek büneinek bocsánatát és a paradicsomot, örök üdvösségét igéri; majd az iránta hiv és neki igen kedves lelkekhez fordul; vigasztalja legszentebb és legfájdalmasabb anyját, és kedves tanítványát. — Ismét főlemeli szavát mennyei Atyjához és siralmas szóval panaszolja minden vigasznélküli elhagyattatását; majd megint béketűrő hangon jelenti ki az embereknek szenvedéseinek gyötrelmét, kinzó szomjuságát.

Most Á. K.! a haldokló Isten fia, ki Isten és ember egyszersmind, egy szót bocsát ki száján, melyet mennyei Atyjához és egyszersmind az emberekhez intéz; azt mondja: „*Beteljesedett.*” Nagy és titokteljes szó ez Á. K.! oly szó, mely mindazt magában foglalja, mi az egész Örökkévalóságban a mennyei Atyának tetszését, az angyalok csodálkozását, a szentek boldogságát, az elkárhozottak kétségbeesését teszi; oly szó ez, mely az emberi nem megváltásának egész intézkedését kifejezi. „*Beteljesedett*” e szó, e fontos titok, e nyomatékos szó által a haldokló Üdvözítő mintegy számadást ad eljárásáról, számadást mennyei Atyjának, számadást az embereknek; igazolja magát, kimutatja, hogy ő a világ Megváltója, közbenjáró Isten és emberek között, hogy ő semmit el nem mulasztott, mindent megtett, a mit a megváltás nagy munkája tőle megkívánt. — „*Beteljesedett.*” Atyám! mindent megtettem, a mit Te rendeltél! Emberek! mindent megtettem, a mit ti tőlem vártatok! Atyám! mindent megtettem a te engesztelésedre! Emberek! mindent megtettem a ti megváltástokra! Atyám! tehettem-e többet engedelmességem bebizonyítására? emberek! tehettem e többet szeretetem nyilvánítására? E két észrevétel fejezi ki bővebben Jézus e szavának értelmét: „*Betelje-*

[284]

sedett!” és teszi mai elmélkedésünk tárgyát. Óh haldokló Üdvözítő! bár teljesedjék bennünk szereteted célja, add elismernünk, hogy nem mástól, hanem csak önmagunktól függ üdvösségünk. Figy.

Ismeretes előtettek azon igazság, mely alapja a felvett tárgynak és elmélkedésnek, hogy az emberiség megváltása oly dolog volt, melyet a mennyei Atya öröktől fogva született Fiára bizott, és az Isten fia elfogadott, ennek magát önkényt alávetette és egyszersmind magát arra le is kötelezte, hogy ezt úgy, mint a mennyei Atya rendelte véghez is fogja vinni, s mindent mit az örök végzés elhatározott teljesíteni. Azért az emberek Megváltójának Istennek és egyszersmind embernek kellett lennie, és két akarattal bírnia isteni és emberi akarattal, a mint két természete is van: isteni és emberi. Az emberi akaratnak alázatosan engedelmeskedni és mindent megtenni kellett, mit az isteni akarat rendelt, bár ez az emberi természetnek nehezére esett is. Az Isten igazsága kijelentette azon föltételeket, melyeket a Messiásnak mint Megváltónak teljesítenie kell. Isten a próféták által megiratta azon ismertető jeleket, melyekről a Megváltót megismerni lehessen; az erényeket, melyekkel tündökölnie, a tetteket és munkát, melyeket véghez vinnie, a csodákat, melyeket mivelnie, a tulajdonságokat, melyekkel bírnia, a gyalázatokat és fájdalmakat, melyeket szenvednie, az árt, melyet fizetnie, a halált, melylyel kivégeztetnie kellett és a dicsőséget, mely halálát követni fogja. Mindezek a legkisebb körülményekkel megirattak a próféták könyveiben, ezekhez kellett az Isten fiának a világ megváltásában magát alkalmazni, ezek voltak a

[285]

föltételek, melyeket Jézusnak teljesítenie kellett, ha az emberi nem megváltását eszközölni és az ezt követő megdicsőíttetését kiérdemelni akarta. Ezen igazságot így adja elő szent Pál apostol: „*Krisztus a világra bejövén így szól: Áldozatot és ajándékot nem akartál, testet pedig alkottál nekem. Az égő és bűnáldozatokat nem kedvelted. Akkor mondám: Ime jövök! A könyvben főleg felőlem van írva, hogy cselekedjem Isten a te akaratodat.*” (Zsid. 10, 5, 7.) Maga Krisztus Jézus gyakran nyilvánította ezen igazságot, így sz. Jánosnál mondja: „*Az én étkem az, hogy annak akaratát cselekedjem, ki engem küldött, hogy bevégezzem az ő művét.* (4, 34.) Ő mondá, hogy neki szenvednie kellett, hogy bemehessen az ő dicsőségébe ! (Luk. 24.) Mivel tehát az Isten fia bizonyos feltételek alatt vállalta magára megváltásunkat és nem másképp, hanem csak szenvedés és halál által mehetett be mennyeknek országába: tehát be kellett bizonyítania mennyei Atyja előtt, hogy ő a próféták jövendöléseit betöltötte, a megbántott isteni igazság követelésének eleget tett, minden büntetéseket kiállott, a megváltás árát lefizette, s a maga megdicsőíttetését megérdemelte, mit e szava jelent: „*Beteljesedett!*”

Hódoló tisztelettel szól mennyei Atyjához és e rövid szóval előterjeszti, mit tett, mit szenvedett? hogy az ő akaratát teljesítse, igazságát megengesztelje, az emberek bűnéért eleget tegyen, az emberi nemet megváltsa; itt az Isten fia előadja, hogy ő a megváltás munkáját hiven és tökéletesen bevégezte, semmi, a mi megteendő vala el nem maradt és azért most joga van megkivánni, hogy az Isten haragja megszűnjék, Ádám fiainak adóssága elengedtesse, a sátán országa lerontassák, az emberekre kegyelem és áldás szálljon le.

[286]

A próféták jövendölései betű szerint be vannak töltve, a mit ők, az én fogantatásomról, születésem, életem, tanításom, csodatételeim, szenvedésem és halálomról előre megirtak, azok bennem mind teljesedtek. Egy szeplőtlen szüz méhében fogantattam és tőle születtem, Jesse gyökeréből származtam, Juda Bethlehemben nagy szegénységben jöttem a világra, Egyiptomba siettem, onnan vissza hozattam, názáretinek neveztettem, Malahiás jövendölése szerint angyal készítette előttem utamat, hirdettem Isten országának titkait, tanítottam a népet, új törvényt, Isten és emberek között új szövetséget szereztem, mint Izaiás és Jeremiás próféták erről bőven irtak; törvényem az áldás és kegyelem törvénye, szent, tökéletes és örök törvény; parancsolataim szeretettel teljesek és könnyűek, új isteni tiszteletet hoztam be, melyben a hivek téged ó Atyám! lélekben és igazságban imádnak, a véres áldozatokat meg szüntettem, új, tiszta vérnélküli, örökös áldozatot rendeltem. Mindazon csodákat miveltem, melyekről Izaiás szerint a Mesiásra ismerhetni, mert betegekét gyógyítottam, holtakat életre támasztottam, mindenkivel jót tettem. Sion leányai, Jeruzsálem lakosai öröm kiáltásokkal fogadtak, midőn számaron a városba be mentem; a vevőket és árusokat mint a templom megszenteltségtelenítőit onnan kihajtottam, mert a Te házad buzgósága megemésztett engem. A bűnösöket szeretettel, szelidséggel fogadom, mert te irgalmasságot kívánsz inkább mint áldozatot; megtettem mindent a mit a próféták jövendölése szerint tennem kellett „*Beteljesedett.*”

b) Beteljesedett az is, mit a te végzésed és a próféták jövendölése szerint szenvednem kellett. Oly néphez jöttem, mely nekem keményen ellenem szegült, azokhoz, kik a jót rosszal viszonzták, üdvös tanításomon meg-

[287]

botránkoztak, kik engem üldöztek, ellenem összeesküdtek, *megfogták lelkemet rám rohantak az erősek . . . szájokkal szidalmaztak.* (58. zs. 4—8. v.) Még barátaim, választottaim is elhagytak, „*még az ember is — egyik tanítványom — kivel békességem volt, kiből biztam, ki kenyereimet ette, nagy csalárdságot tett rajtam, elárult ellenségeimnek.*” (40. zsolt. 11. v.) Félelem és halálos szorongatás jött reám, a vérszomjuhozók megfogtak, ellenem hamis tanukat állítottak, nyelvöket ellenem élesítették...de meg szégyenültek, mert hamisság nem találtatott bennem; vérem béreül 30 ezüstpénzt mértek, de e vérdíj vissza vetetett a templomba mint ezt Zakariás megjövendölte. (11. 12. 13.) Testemet átengedtem az engem ostorozóknak, orczámat el nem fordítottam azokról, kik reám köptek, és tartottam azoknak kik arczul csaptak, gyalázattal illettem, „*nevetségessé lettem mindért nép előtt, egész nap azok gunydalává*” mint ezt Jeremiás siralmasan panaszolja. (3. v.) *Hátamon kovácsoltak a bünösök,* (128. zs.) át furták testemet, — fejem tetejétől lábam talpáig nincs bennem épség; guny tárgya lettem, tövis korona van fejemen, — ki nevettek, ki csufoltak, a gonoszok közé számítottak, a gonosztevő nálam többre becsültetett, halálra ítélték, átlugatták kezeimet, lábaimat, ruháimat elosztották, mindnyájan, kik láttak, kigunyoltak engem, félre vonták ajkukat és fejüket hajtogatván mondván : „*az Urban bizott, mentse meg őt, szabadítsa meg őt, mert kedveli őt,*” a mint ezek így meg vannak írva a 21. zsoltárban. A föld megindul, az ég elszomorodik a nap elsötétedik, az egyszerűlt halálán, mint Amosz jövendöli. (8. r. 9. v.) Minden fájdalmat és gyalázatot, minden üldözést és igazságtalanságot, minden kinokat, melyeket a próféták megjövendöltek kiállottam, itt függök a gyalázat fáján,

[288]

mint átok, a keresztben vagyok, mint az ártatlan Izsák az oltáron, a keresztben mint a husvéti bárány, melynek vére az öldöklő angyal büntetését elfordítsa. Fölmagasztaltattam a keresztre, mint a rézkigyó a pusztában, melynek tekintése meggyógyulást eszközöljön. Fölládoztattam, mint a bünökkel terhelt bak Izrael fiai vétkeinek eltörlésére, minden beteljesedett a mi megiratott, még egy volt hátra, hogy szomjuságomban eczettel itassanak, ez is megtörtént, minden beteljesedett, mindent elszenvedtem a mit szenvednem kellett. — Sz. János megjegyzi, hogy az Üdvözítő e szót akkor mondta, midőn az eczetet elfogadta, ez volt szenvedésének utolsó körülménye, hogy az írás teljesedjék. Most óh Atyám! minden jövendölés teljesedett, mindent a mit rendeltél, elszenvedtem, a kelyhet, melyet nyujtottál az utolsó cseppig kiüríttem!

Most már mivel az isteni Üdvözítő az Isten igazságának eleget tett, méltán kívánja, hogy a megváltás bevégzett munkáját elfogadja, a bün adósságát elengedje, az ellenünk szóló végzés kéziratát, mely ellenünk bizonyított a keresztre szegezze, — mint sz. Pál írja — (Kolosz. 214.), hogy az igazság és béke összeölelkezve egymást megcsókolják, és az Üdvözítő neve megdicsőíttessék, melyre minden térd meghajoljon, és melyben egyedül lehessen üdvözülni. (Filip. 2—8—10.) E szavával tehát: „*Beteljesedett*”, azt monda Jézus mennyei Atyjának: „*A munkát, melyet reám bízál, elvégeztem*”, (Sz. János ev. 17. 4.), így meg van váltva az emberiség, mert én a te akarodat teljesítettem! — Így szólott Jézus mennyei Atyjához, de ezzel: „*Beteljesedett*”, az emberekhez is szólott: Emberek fiai! én mindent megtettem, hogy irántatok is szeretetemet kimutassam!

[289]

Ne gondoljuk, hogy a haldokló Üdvözítő ez utolsó szavával: „*Beteljesedett*” nem akart volna többet mondani, mint ezt: vége életemnek én meghalok! ily hideg kifejezéssel csak az elcsüggedt emberek szoktak élni; nem, az isteni Üdvözítő ezzel valamivel többet és magaszosabbat akart jelenteni; az a nélkül is látható volt, hogy halálának ideje már igen közel van és meg fog halni; szükségtelen lett volna tehát ezt mondani, ha e szóban más értelem is nem rejlett volna. Ezen egy szóban „*Beteljesedett*” mindent befoglalt az Üdvözítő, a mit mennyei Atyjának és az embereknek is utoljára mondani akart, a keresztről hozzánk is szól és ez utolsó szavában szeretettel teljes feddést, vigasztaló ígéretet és fontos intelmet nyújt nekünk.

a) Jézus szeretettel szemökre veti az embereknek az ő háladatlanságukat, embertelenségüket s kegyetlenségüket. „*Beteljesedett!*” Kiöntöttétek ellenem gyűlölségeket, dühösségeket; én megadtam magamat, és mindent békével elszenvedtem. A bűn, mely kezdetben a világba jött, mindig nevededett, s most a legfőbb fokra hágott, a mérték betelt — a gonoszság már többre, magasabbra nem mehet; az ártatlant rágalmazni, elnyomni, a jótevőt üldözni, az igazságot megtagadni, annak ellenszegülni, a szentek szentjét megölni: ez az iszonyu bűn, mely ellenem elkövetetett; eddig a próféták vére ontatott ki, most az emberek az Isten fia vérét ontották és tapodták lábbal; minden mit a harag és gyűlölség kigondolhat, minden mit a pokol nyujthat, elkövetetett ellenem: csalárdság, rágalmazás, káromlás, hamis eskü, hamis tanuskodás, üldözés, igazságtalanság, kegyetlenkedés, megátalkodottság, vérszomjuhozás — Istenember gyilkolás — mind ezek elkövetettek. Oh boldogtalan emberek! a ti

[290]

bűneitek már súlyosabbak nem lehetnek! „*Beteljesedett,*” az emberek semmit el nem mulasztottak, hogy az Üdvözítőt kinozhassák, de most már vége; a pokol hatalma eddig tartott, de most már vége; e pillanattól megszűnik az én szenvedésem, többé nem kinozhatnak, ellenségeim dühösködhetnek ellenem, de már nem árthatnak. Azonban ugyanezen perczen, midőn ti emberek ellenem a legkegyetlenebb gonoszságot elkövetitek, én irántatok a legtökéletesebb szeretetet teljesítem; az én szeretetem mindent megtett érettetek, a mit érettetek tehetett, e szeretet nem lehet gyöngédebb, szánakodóbb, adakozóbb, állandóbb ; e szeretet fogantatásom első perczétől egész mostanig soha meg nem hidegült, s az embereknek mindent megadott; meg az igazságot üdvös tanításomban, mindenhatóságomat csodatételeimben, szelidségemet annyi rágalmak békés eltűrésében, izzadásomat annyi fáradságos utazásaimban, testemet és egészen magamat az Oltári Szentségben; véretem e szörnyű szenvedésem órájában, még csak életem van meg, ezt is odaadom, fölláldozom értetek, gerjedhet-e már ennél többre az én szeretetem ? Nincs már mit közölhessen, ki van már meritve, minden meglett, mit az ember az Isten fiának szeretetétől várhatott.

b) Ezen szeretet ugyan e szóban: „*Beteljesedett,*” vigasztalást is nyujt és arról biztosít. Biztosít az Üdvözítő, hogy ő üdvösségünkért mindent megtett, s azt kieszközölte, kiérdemelte; most már tőlünk függ, hogy üdvözüljünk; nincs már mit félnünk az isteni igazság szigorától, mert ő ezt már kiengesztelte — nincs mit félnünk a bűntől, mert ezt sz. vérében lemosta; nincs mit félnünk a pokol hatalmától; mert ő azt már legyőzte; Ő ezen szóval minket biztosít, hogy mindent teljesített,

[291]

hogy minket megváltott, hogy nekünk a boldog örökéletet kiérdemelte. Oh k.! mily nagy vigasztalást meríthet a jó keresztény e biztosító ígéretből! Az én Üdvözítőm az ő utolsó órájában biztosít engem arról, hogy üdvösségemért mindent megtett. Egy haldokló atya utolsó pillantását fiaira veti, az én életem végéhez közelít — mondja gyenge hangon — én meghalok, de vigasztalódjatok, én titeket szerettelek, kincset gyűjtöttem számotokra, gondoskodtam rólatok, javatokról, nektek hagyom nevemet, javaimat, szeretetemet, áldásomat, mindent jó rendben hagyok, hogy semmibe se legyen fogyatkozástok; nem a szeretet szava-e ez? És ennyit tesz Jézusnak e szava: „*Beteljesedett.*” Én meghalok, miután üdvösségtekről legszorgalmasabban gondoskodtam, s a felől legtökéletesebben rendelkeztem! Óh kegyes Jézus! mily vigasztaló ez a szavad, mely engem örök üdvösségemről biztosít! De ha már Jézus mindent megtett értünk, nekünk talán már semmi teendőnk sem marad? Meg ne csaljuk magunkat; hibás vélekedés volna ez; Jézus szava vigasztalással teljes ugyan de egyszersmind komoly intelem és figyelmeztetés reánk nézve.

c) „*Beteljesedett,*” ez annyit is tesz á. k.! hogy az Üdvözítő a kereszten — egyszer mindenkorra megvásárolt minket, ott üdvösségünk minden eszközét, minden kegyelmét megszerzette nekünk, ott az egy és örök engesztelő áldozatot bevégezte — ily áldozatot nekünk többé nem kell várunk — nekünk csak a megváltás kegyelmében kell részesülnünk, az ő szenvedését, halálát, áldozatát magunkra alkalmazzunk, ha üdvözülni akarunk; ha ezt nem tesszük — nincs szabadulás, nincs bűnbánat, nincs üdvösség; Jézus sz. vére és halálánál más hathatósabb és méltóságosabb eszközét az üdvös-

[292]

ségnek — nem várhatjuk. „*Beteljesedett;*” más törvény nem fog többé adatni, más kegyelem szövetség nem fog fölállítani, más üdvözítő nem fog küldetni, más engesztelő áldozat nem fog bemutatni, más vér a büntől nem fog megtisztítani, más áron az emberinem nem fog megváltani, az üdvösségre más ut nem fog nyitni. Ha a hitetlenség vagy a bűnben való megátalkodás által Jézus szenvedését és halálát hasznunkra nem fordítjuk, végünk van, elvesztünk: „*Beteljesedett*” lehetetlen üdvösségünk, kikerülhetlen kárhozatunk! Krisztus mindent megtett, teljesített, többé nem szenved nem hal meg — magát ismét föl nem áldozza; egyszeri áldozatával minden bevégeztetett és örökre „*meg szenteltettünk az ő testének egyszer lett föláldozásával*” ugymond az apostol (Zsid. 10. 10.) A kereszt áldozat ereje áll kezdettől a világ végéig, ez magában foglalja üdvösségünk okát és eszközét, mindnyájan kik üdvözülnek, ennek ereje és érdeme által nyerik meg üdvösségünket.; ha ezen drágalátos szent vér bennünk haszon nélkül marad, ha ebben magunkat a büntől meg nem tisztítjuk s nem állunk a Jézus keresztje alá; meghiusítjuk Jézus halálának érdemét — ha a megváltás kegyelmét magunkra nem alkalmazzuk, akkor minden elveszett — ezt semmivel sem lehet helyre hozni, nincs más eszköz, vége mindennek — Jézus szenvedése és halála által kell üdvözülnünk vagy elkárhoznunk. — A kereszt alatt vagy üdvözülünk vagy elkárhozunk. „*Beteljesedett!*” Ti kik az én véremmel meghintve, s azt használva kegyelmet és irgalmasságot nyertetek boldogok vagytok; ti pedig kik véremet megvetve bűneitekben megátalkodva, nálam kegyelmet nem kerestek, örökre elvesztek, mindennek vége „*Beteljesedett*” minden bevégeztetett. Oh k.! nem

[293]

mutatja-e a kereszten függő Üdvözítő hozzánk legnagyobb szeretetét, midőn minket biztosít, hogy üdvösségünkre minden beteljesedett, és oly kegyesen int, hogy az ő szent vérének és halálának érdemét üdvösségünkre használjuk, a szerencsétlenségtől őrizkedjünk, és az örök kárhozatot eltávoztassuk.

Véssük mélyen szivünkbe az üdvözítőnek e szavát és a fölött gyakran elmélkedve szent és üdvös érzelmeket gerjeszszünk magunkban, a hála sz. érzetét, midőn látjuk, hogy az Üdvözítő mindent megtett üdvösségünkért, megváltásunk nehéz munkáját tökéletesen bevégezte a próféták jövendöléseit pontosan teljesítette, mindent megtett, elszenvedett, mit a mennyi Atya igazsága követelt és rendelt, — a bánatnak e töredelmességnek érzetét, midőn elgondoljuk mily siralmasan panszkodik Jézus a kereszten, hogy az emberi gonoszság mindent elkövetett az ő kinzására, el annyira, hogy már többet el sem követhetett, mint midőn őt oly kegyetlenül a keresztre szegezte; az állhatatos buzgóság érzetét, hogy Jézus halálának érdemében részt venni igyekezzünk, midőn meggondoljuk, hogyan int bennünket a haldokló Üdvözítő, hogy az ő szenvedésének és halálának érdemét hasznunkra, üdvösségünkre fordítsuk, hogyan őriz a veszélytől midőn tudunkra adja, hogy ha az ő sz. sebeihez nem folyamodunk, és vérében magunkat a büntől meg nem tisztítjuk, igazulásunkat halála érdeme által nem eszközöljük: lelkünk üdve nem csak hogy veszedelemben forog, de kikerülhetlen elkárkozásunk. — Óh k.! teljesítsük részünkről a mit Jézus részéről a kereszten teljesített; kezdjük el a kereszttel megtérésünket és a Jézus halálának érdeme által maradjunk állhatatosan a megtérés útján, hogy életünk végén biztosan mond-

[294]

hassuk: „*beteljesedett*” és Jézus, az üdvösség munkáját beteljesítő Üdvözítő, kinek én hiv és engedelmes követője voltam, és a ki az apostol szava szerint „*fömláldoztatván, örök üdvösség oka lett mindazoknak, kik neki engedelmeskednek*, (Zsid: 5. r. 9.) megadja nekem az örök üdvösséget. Ámen.

[295]

Hetedik nagybőjti beszéd. 1855.

*„Jézus nagy szóval kiált
ván mondá: Atyám! a te
kezedbe ajánlom az én lel
kemet.” Sz. Luk. 28. 46.*

E sz. bőjti elmélkedésekben, hogy az anyaszentegyház szándéka szerint édes Üdvözítőnk szenvedése fölött annál élénkebben elmélkedhessünk, mindig Jézus keresztyje alatt gyűltünk össze, itt hallgattuk Üdvözítőnk utolsó szavait; ma utólszor és oly napon jelentünk meg, melyen az egész világon levő keresztyenyek az Üdvözítő halálának emlék napját gyászolják; összegyűltünk ismét Jézus keresztyje alatt, hogy miután szeretetének hat szavát a keresztről hallottuk, meghallgassuk még és szivünkbe rejsük utolsó szavát. Mint a jó gyermekek összegyűlnek szeretett Atyjok halálos ágyánál, hogy mielőtt behunyná szemeit meghallják utolsó intését: ugy mi is e bőjti napokban az Üdvözítő keresztyjénél mint legjobb Atyánk halálos ágyánál hallgattuk az ő tartalomdus és szeretetteljes szavait, melyeket szentséges ajkai tanulságunkra kiejtettek. És valamint a jó gyermekek haldokló atyjok utolsó szavait, mint szeretetének

[296]

s a halálig tartó gondoskodásának bizonyítékát mélyen szivökbe vésik, azokra szívesen emlékeznek és azokban mindig vigasztalást, tanúságot, a jóra buzdítást találnak: ugy mi is Jézus utolsó szavaiban irántunk kegyes szeretetet, atyai gondoskodást, és ennek meggondolásánál a viszon fiui hálás szeretetre és a jónak követésére hathatós ösztönt találtunk. Oh bár azon üdvös tanulságok, melyeket Jézus utolsó szavaiból szedegettünk, szivünkben állandóan megmaradnának és üdvös gyümölcsöket teremnének! Mert ha az Üdvözítőnek minden szavaira alkalmazhatók azon igéi: *„Boldogok, kik az Isten igéjét hallgatják és azt megtartják;”* (Sz. Luk. 11. 28.) mennyivel inkább lehet ezt az ő utolsó szavairól állítani, melyeket szeretetének legerősebb bizonyosságául haldokolva mondott? Azért mint a jó gyermekek haldokló atyjok minden szavait szivökre veszik, azokról soha el nem felejtkeznek, hanem egész életökben, életök végéig hálás emlékezetben tartják, gondosan megőrzik és azok hiv teljesítésével tiszteletüket mindenkor bizonyítják: ugy tegyük mi is á. k.! Édes Üdvözítőnk utolsó szavait, mint az ő irántunk szeretetének jeleit vessük mélyen szivünkbe, azokról gyakran emlékezzünk meg, és azok tanulságait mindig hiv buzgósággal kövessük. Eddig Üdvözítőnknek a kereszten mondott hat szavai fölött elmélkedtünk; hátra van még egy szava, melylyel földi pályáját, szentséges életét és kinos szenvedését bevégezte; végre *nagy szóval kiáltván mondá: „Atyám! a te kezeidbe ajánlom az én lelkemet! Ezeket mondván kiadá lelkét.”* (Luk. 23. 46.) E szavak fölött elmélkedjünk ma, de hogy ezen elmélkedésből üdvös tanulságot is nyerjeteek szükséges hogy figyelmezzetek.

[297]

Gondoljuk el csendes elmélkedésünkben azon állapotot, melyben a mai nap a legszentebb, legártatlanabb Istenembert, a legkegyesebb ember barátot, az egész emberi nem legnagyobb jótévőjét előnkbe állítja, s lehetetlen, hogy szívünk megilletődve, érzékenyedve ne legyen. Számtalan sebbel elborítva látjuk azt, ki tiszta szeretetből egész életét mások javára feláldozta; embertelen módon összeroncsolva látjuk azt, ki mások nyomorán segített, fájdmán enyhített; rágalmaztatni, kigunyoltatni látjuk azt, ki soha senkit meg nem bántott; elhagyatva, megvetve látjuk azt, kinek mindenható hatalma az eget és földet tartja; Azt, ki által minden lett és a ki nélkül semmi sem lett a mi lett a legnagyobb szegénységben, oly szükölködésben látjuk meghalni, hogy nincs hova haldokló fejét lehajtsa! Annak, ki születésekor kemény jászolyban fekvék, most — midőn mindent megtett az emberek boldogítására — most a keresztnak kemény fáján kell függnie, és ott a legnagyobb kinok között lelkét kiadnia; e látványnak meg kell lágyítani és indítani szívünket, főképp ha meggondoljuk, hogy Jézus e kinos állapotát a mi bűneink okozták. A kőnél keményebbnek kellene lenni szívünknek, ha megindulás és részvét nélkül tekintenénk Arra, ki érettünk szeretetből élt, szenvedett és meghalt. Azért minden bizonynyal, ki ma a haldokló Üdvözítőre tekint, bánatos szívvel Jézushoz fölsóhajt! Isten báránya! ki elveszed a világ bűneit, légy irgalmas nekem bűnösnek! a te sz. sebeid szolgáljanak lelki sebeim gyógyítására!

a) Fontoljuk meg a haldokló Jézus utolsó szavát, melyben sok megnyugtató és buzdító igazságot találunk. A mit Jézus életében mindig tanított, számtalan csodákkal erősített, és a minek hitét mindazoktól megkövetelte,

[298]

kik általa üdvözülni akarnak, és a minek igazságát ő még halálos ellenségeinek ítélő széke előtt is megvallotta ámbár tudta, hogy ezért őt halálra ítélik; hogy t. i. ő valóban az Isten Fia, ezt ő a kereszten is az egész világ előtt megvallotta, és ennek nyilvános megvállásában akar meghalni. A zsidók vele mint gonosztevővel, mint Istenkáromlóval bánhattak, őt az ő megaláztatásában kigunyolták; de azért ő haldokolva is azt mondta nekik, hogy ámbár nyomorult szolgálai alakban van is előttök, mégis az Istennek örök Fia, egy lényegű az Atyával és a Szentlélekkel, hogy a ki őtet látja, látja az Atyát; mert ő az Atyjával egy; ámbár Istentől és az emberektől elhagyatottnak látszott is, haldokolva is emlékeztette arra a világot, hogy ő az, kiben az Atyának jó kedve telt, mert neki mindig engedelmes volt, engedelmes a halálig még pedig a kereszt haláláig; azért utolsó szavát is azon mennyei Atyához intézte, ki őt egykor megdicsőítette mondván : „*Ez az én szerelmes Fiam, kiben nekem jó kedvem telik.*” (Máté 17. 5.v.) Óh! a szeretet mily édes érzetével mondotta ki halála óráján az édes atyai nevet: „*Atyám!*” Mindenben az ő Atyjának dicsőítését kereste, az embereknek Őt hirdette, és az Ő ismeretét úgy adta elő, mint szükségest az örök életre midőn mondotta: „*Ez az örök élet, hogy megismerjenek téged, egyedül igaz Istent, és a kit küldöttél Jézus Krisztust.*” Ő bevégezte a megváltás művét, melyet az Atya rábizott s azért bátran és bizodalmasan szólott végperceiben mennyei Atyjához: Minden megtörtént, a mit kívántál, úgy a mint azt Te kívántad, az áldozat be van végezve, ezt a te Fiad, óh Atyám, lábaidhoz teszi!

Mi is megtanultuk kisdéd korunkban Jézus tanítása

[299]

által Istent Atyánknak ismerni, mi is föl vagyunk jogositva őt Atyánknak nevezni, hozzá fiui bizalommal közelíteni azért mondjuk naponkint: „*Mi Atyánk! Ki vagy a mennyekben!*” Ő mindig közel van hozzánk, Ő atyai szeretettel annyira gondoskodik rólunk, hogy ha mindjárt az anya el is felejtkeznék szeretett kisdédéről, de Ő soha el nem felejtkezik rólunk; Ő mindig Atyánk marad, még akkor is, ha a nyomoruság és szenvedés fellegei tornyosulnak is fejünk fölött; az Ő szeme gondosan ügyel reánk, még fejünk hajszálai is meg vannak nála számlálva és egy sem esik le fejünkről az Ő tudta nélkül; különösen a mai nap, megváltásunk emlék napja, melyen tulajdonképpen Isten fiai lettünk — emlékeztet minket atyai szeretetének kimeríthetlen voltára, a melylyel Ő egyetlen egy szülött Fiát oda adta érettünk, azért ma annyi milliók szivéből tör ki ama sóhajtás: „*Atya! a te Fiadért Jézusért könyörülj rajtunk!*”

Azonban mit használ nekünk az Istent Atyánknak nevezni, ha mi nem igyekszünk méltó fiai lenni? és őtet istenes sz. élet által tisztelni? „*Legyetek tökéletesek* — mondja Jézus — *mint a ti mennyei Atyátok tökéletes;*” ha be akarunk jutni az égbe mennyei Atyánkhoz szükséges, hogy szentség ékesitse lelkünket; mert semmi tisztátalan, semmi fertőzött be nem mehet a mennyek országába — mondja Jézus. — Oh ha mi káromlás, vagy akármily más vétek, erkölcstelen élet által az Ő nevét megszenteltelennítjük, akkor mi őt Atyánknak nem nevezhetjük; hogy mi e nevet örömmel mondhassuk ki, mindig szent legyen előttünk az ő akarata, és azt Jézussal hiven teljesítsük, teljesítsük ha mindjárt a világ, a test, a sátán ezt nehezé teszi is, — teljesítsük a viszontagságos napokban úgy mint a kedvezőkben; a mi akara-

[300]

tunk áldozata, engedelmisség — egész a halálig — kívántatik tőlünk, hogy Jézust testvérünknek, az Istent Atyánknak nevezhessük. Majd egykor, midőn eljön a mi utolsó óránk, midőn a világ elhagy s az örökké valóság ajtaja megnyilik előttünk; akkor fogunk Jézussal vigasztalást találni azon tudatban, hogy van egy jó Atyánk; majd akkor fogjuk érezni a boldogságot, mely e szóban rejlik: „Isten a mi Atyánk!” Mert valamint a gyermek szükségében és szorongatásában vigasztalást és nyugodalmat talál és érez, ha tudja, hogy atyja közel van és nevéen szólíthatja: úgy mi is a halál szorongatásai és félelmei között fölbátorodunk, és vigasztalódunk, ha bátran mondhatjuk! *Istenem! Atyám!*

b) „*A te kezeidbe ajánlom az én lelkemet*” így szól Jézus utoljára mennyei Atyjához; e szavai is tanulságosak reánk nézve. Atyjának keze mindeddig sulyosan nehezedett rá; mert átokká lett a mi bűneinkért. Az Atya igazsága minket mint rosz engedetlen gyermekeket eltaszított magától, nem voltunk méltók a jó Atyának szent szíve elé járulni. A bűn ellenségeskedést támasztott köztünk és az Atya között, az ő igazsága meg nem engedte, hogy az elvetemedett rosz fiu szeme elé jöhessen, őt atyai keblébe zárja, míg a rosz — melyet elkövettünk jóvá nem tétetik; az atyai ház be volt zárva előttünk, még azok sem juthattak az ő látására, kik az Üdvözítő eljövetelebe hittek, reméltek és ezen hitben, e reményben haltak meg, ezek is fogva tartattak a limbusban. Jézusnak az Istenembernek kellett az utat ide megtörni; a gyalázatfáján függni, a legmélyebb alázatosság áldozatát bemutatni, kezeinek és lábainak átluggattatni, mielőtt minket mint megkegyelmezetteket elfogadna és atyai kezét a kiengesztelés jeléül felénk kinyujtaná. —

[301]

Miután Jézus irántunk végtelen szeretetből mindezt megtette, oly sok és iszonyú kinokat szenvedett, hogy azokra az egész természet eliszonyodott, a föld megindult, a nap elsötétedett — ekkor látta ő Atyjának, a büntetésre fölemelt kezét leereszteni, a kiengesztelt Atyának keblét megnyitni; ekkor elég lett tőle az engedetlenségért; az adósság elengedett, a bűn megbocsátott, a kiengesztelés és kegyelem kiérdemeltetett; ekkor mondá: „*a te kezeidbe ajánlom lelkeimet*” és ezt nem csak magáért, hanem mindazokért mondá, kiket megváltott, mondá mint Fő mindazokért, kik vele mint ugyanazon testnek tagjai egyesülve vannak, mondá mint szent — mindazokért, kik általa megszenteltetve szent életet élni igyekeznek. Mi érettünk is mondotta Á. K.! Kik az ő testének tagjai vagyunk, tagjai azon anyaszentegyháznak, melyet az ő sz. vérével szerzett, Atyjának kezébe ajánlotta a mi lelkeinket is, mintha mondotta volna: Atyám! neked ajánlom mindazokat, kiket nekem adtál, és egész világ végéig adni fogsz; mindezekért szenvedtem én, vezesd őket, mint választottaidat az üdvösség útján, melyet nekik megmutattam; oltalmazd őket atyai kezeddél, ne engedd, hogy csábítás által tévutra és bűnre vezettesenek, és atyai karjaidból kiragadtassanak! Ime! így végezte be Jézus, mint közbenjáró az Atyánál — életét a kereszten! Így utolsó szava is bizonyosága az ő véghetetlen szeretetének, melylyel minket mindvégig szeretett, és melylyel most sem szűnik meg minket állandóan szeretni. — És még is mily kevesen vannak kik magukat Isten vezető kezére bizzák; mily kevesen, kik atyai kegyelmében, egységében megmaradni igyekeznének, melyet Jézus az ő keserves halálával szerzett meg nekik! A helyett, hogy Isten-

[302]

nel maradni, benne remélni, magokat gondviselésére bizni, vezetését követni igyekeznének, inkább a világhoz hajlanak — annak javait keresik, annak csáb tanaihoz rossz szokásaihoz alkalmazkodnak, távol van tőlük a gondolat, hogy ők az Isten kezeiben vannak, és hogy Jézus az ő atyai kezeibe ajánlotta őket; csak e rövid életről gondolkoznak és azon igyekeznek, hogy magoknak földi javakat szerezzenek, a világ gyönyöreivel élhessenek; a világ karjai közzé vetik magokat, mely ellensége Istennek, elfelejtik, mi szerint Jézus szándékát a megváltás munkáját meghiusítja az, ki minden gondolatát, szavát és cselekedetét nem az Istenre a mennyei Atyára irányozza. A helyett hogy rövid jó szándékkal napi cselekedeteiket Istennek följánlanák; napokat és heteket töltenek a nélkül, hogy a mennyei Atyáról, kiben élünk mozgunk és vagyunk megemlékeznének. A helyett, hogy mint Jézus vérével megváltott keresztényekhez illik, szent életet élni igyekeznének, ki ragadják magokat Isten atyai kebléből, melyet Jézus haldokolva megnyitott, a világ kezeibe adják magukat és mindenféle vétkekkel beszennyezik drága lelküket, melyeket Jézus sz. vérével megtisztított, — a tékozló fiúval elhagyják az atyai házat; a gonoszságban, a világ vétkes gyönyöreiben annyira elmerülnek, hogy alábbvalók lesznek az oktalan állatoknál; eljön egyszer életük vége, eltávoznak a bálványok, melyeknek eddig hódoltak, megnyílik előttök az örökkévalóság ajtaja, óh mily rémülve fog ekkor az ő eddig hallgatni kényszerült lelkiismeretük fölébredni! Az atyai kezek helyett, melyekbe Jézussal lelkeiket ajánlhatták volna a kérlelhetlen igaz bírónak fölemelt büntető kezét fogják látni, ki minden személy válogatás nélkül ki szolgáltatja az igazságot, a büntetést kinek-kinek

[303]

érdeme szerint. Ekkor közönségesen a kétségbe esés áll elő, mely befejezi a megrögzött bűnös gonoszságát, és letaszítja az Isten büntető igazságának helyére, hol soha vége nem lesz a büntetésnek. Ez szomorú sorsa azoknak, kik Jézusnak a kereszten kiontott vérének nem tisztelik, hasznukra nem fordítják és Jézussal lelkeiket a mennyei Atya kezeibe nem ajánlják.

Óh! Mily leverő volna, ha azt kellene magunkban mondanunk: igen, ez a mi állapotunk, mi vagyunk azon szerencsétlenek, kik kevésre becsültük Jézus drágalátos szent vérének, mely a kereszten folyt érettünk; mi megvetettük Jézus szeretetét, eltaszítottuk magunktól a mennyei Atya kezét, mely minket megmenteni akart; mi oly uton jártunk, mely minket a mennyei Atya házából és szívéből eltávolított; mi a bűnnek szolgáltunk, mely Jézusnak halálát okozta. Vessünk még most — midőn Jézus keresztye alatt állunk — egy komoly pillantást szívünkbe és vizsgáljuk eddig eltöltött életünket. Most még a kegyelem ideje van, most még Jézus kiterjesztve tartja kezeit, és kész a megtérő és töredelmes bűnöst elfogadni, mennyei Atyjával kibékéltetni, engesztelést és bocsánatot szerezni. Ki tudja lesz-e még máskor időnk? Ki tudja mikor üt halálunk órája? többeknek ütött már azok közül, kik most egy éve e napon itten a Jézus szenvedése fölött elmélkedtek, elköltöztek a holtak országába! Azért mi ma midőn Jézus haláláról elmélkedünk, emlékezzünk meg a mi halálunkról is, és vegyünk jól szívünkre, hogy ez csak akkor lesz boldog és üdvözítő, ha most úgy élünk, hogy a midőn eljön utolsó óránk és betekintünk az örökkévalóságba bátran és vigasztalódva mondhatjuk Jézussal: „*Atyám a te kezeidbe ajánlom az én lelkemet!*” Ámen.